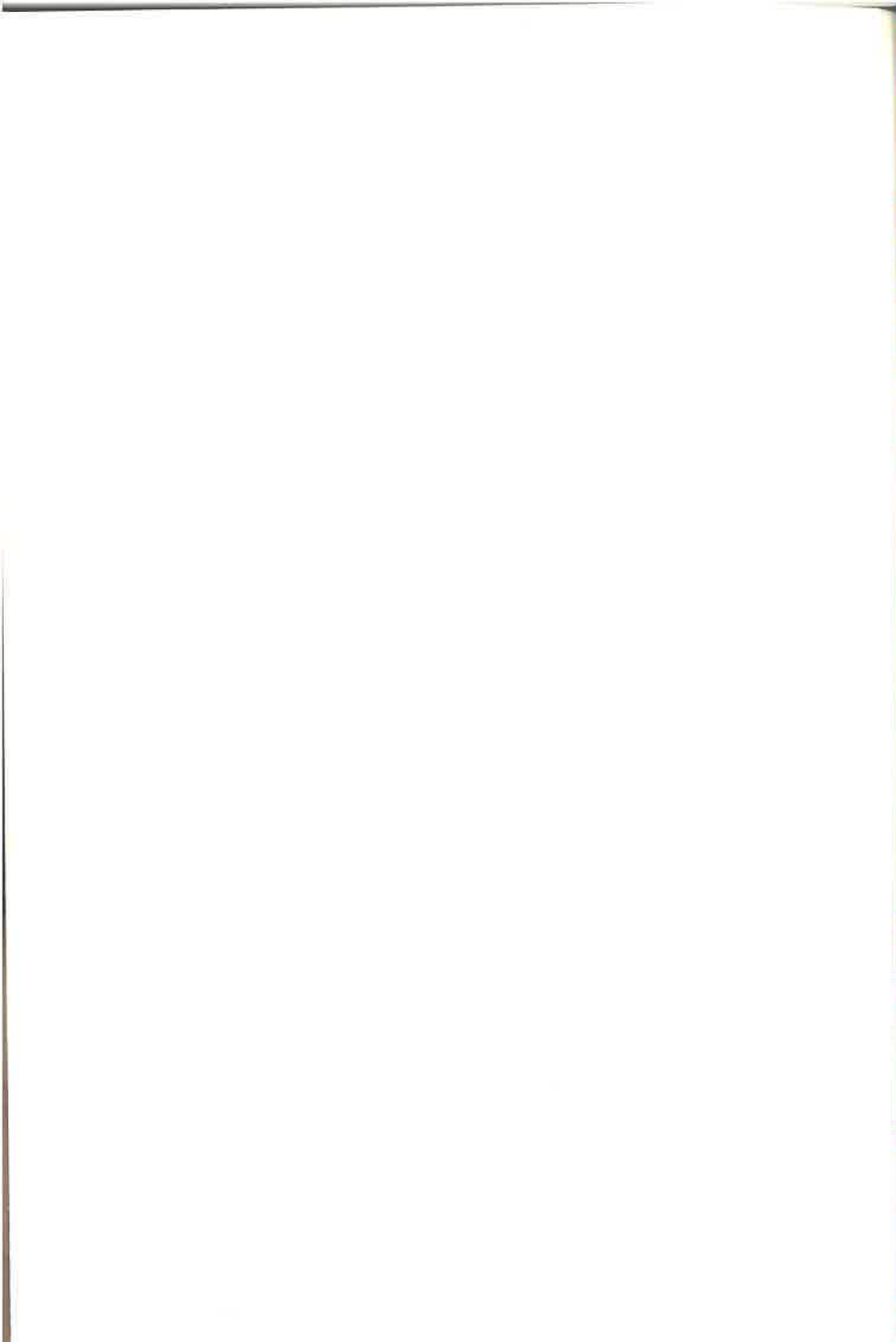

Koyo Berz

Begê Dımılıyan

VEJİYAİŞÊTİJİ

Koyo Berz

Begê Dımıliyan

Vêjyaişê Tiji

Tij Yayınları

Vêjiyaişê Tiji: 12

Çapê jüyine: Estemol-Amnon 2001

Çapker: Cemal Taş

Mizampaj & Redakte: H. Tornêcengi

Çapxane: Kayhan Matbaası

Arestena Qapaği: Aday Grafik

ISBN 975 - 8277 - 13-8

Adresê Waştene:

Vêjiyaişê Tiji ❀ Tij Yayınları

Meşrutiyet Cd. No: 48/2 Galatasaray

Beyoğlu-İstanbul/Türkiye

Tel.: 0212/5937431 Fax: 0212/5914485

E-Mail: Tijyayincilik@superonline.com

Postfach 70 12 40

60562 Frankfurt/M -Almanya

Tel/Fax: 0049/69.54801912

E-Mail: TijaSodiri@t-online.de

Vêjiyaişê Tiji ❀ Tij Yayınları

jü dezgê de

"Güneş Gıda, İnş. Turizm, Basın-Yayın
ve Müzik Üretim San. Tic. Ltd. Şirketi" yo.

VERVATENI

Heta ewro meseleyê ma, tarixê ma, estanikê ma, seredê mara ravêrdeyê ma, pa şabiyayenê ma, pesndayenê ma, camêrdeyeya ma kışta şarrandê binanra amey talan u wêran kerdên u inan sero, yan zi ebi namedê inana amey vatenu u nuşnayeni.

Mesela; tarixê serê hewadayenda Şêx Seid u Dêrsimi kışta Kurdan ra, Kurdan sero amey vatenu u nuşnayeni u inanrê bi mal. Kesi qalê Zazayan u serê hewadayenda Zazayan nêkerd. Halbuki ê serê hewadayenê Kurdan nêbi, ê şarrdê Zazayan bi. Labirê ê çim-akerdey vijiyay u inan 'bı zanayeni u baquleya ê kerdi malê xo, ni hewadayenan sera xorê siya-set kerd u piropaganda viraşti.

Heta ewro Tırkan ma xo sero, Kurdan ma xo sero, Ermeniyan ma xo sero, İraniyan ma xo sero, Ereban ma xo sero hesibnay u ma xorê kar ard. Hemini zi waşt ki, şarrê ma şarrê xo kerê u xo sero bihesibnê. Qandê ki şarrê ma çim-de-grote, bêters u camêrd bi u dest berdê xo, eyra inan waştê ki ma xover bırışê, dışmenandê xo ser u ebi destandê maya zorê dışmendê xo biyarê u namey xo pa berz kerê u bîdê vatenu. Wa namey inan bivajiyo, se beno Zazayan rê wa bibo. Şarrê ma zi qandê ki nêzanaye, nêwende u zerrîpak bi, ebi a nêzanayen, nêwenden u a pakeyda xoya ame xapeynayeni u şarrandê binan dımı şî. Heme şarran zi ma vernida safandê xodi küt kerdi adiri fek u nay kilda adiri feka.

Ewro zi tay şarrê ma xo Türk, tay şarrê ma xo Kurd, tay Erebineno. Hama taydê cı zi xo şarrê do xoser, şarrê Zazayan vineno u welatê xorê zi vano 'welatê Ma, Zazaistan, war u mekanê Zazayan, cay baw-khalandê Zazayan u herwina.

Wini aseno ki newe-newe aqilê ma ameyo cı sere, xo hesiyayo, hewndo xori u bêmane ra, hewndo veng u serey xo nêgirotenu ra, xo şarna sero hesibnayenda veng u zurkeri ra

aya biyo, ameyo ra xo. Raşteya şarrdê ma zi naya. Na raye raya şarrdê maya, raya raşti u zelala. Rayê bini heme rayê têtmyan, rayê çewt u ê xapeynayeni u ray bin visteni bi. Ne-we-newe şarrê mayo hewn ra werzeno ra, serey xo vejeno u vano »ez ne Tirk, ne Kurd, ne Erebi, ne İrani u herwınaya, ez zi jew Şarra u şarrê Zazayana«. Hesabdê kê [kêşi] yeno u kê rê weşo wa qebug bikero, kê rê weş niyo u hesabdê ci nino, wa ma bigiro hemverdê xo u biro madı lej bikero u ma qetil kero.

Jew çi esto, wa bı camêrdeya, akerde akerde bêrê marê vajê »ma nêverdanê şıma xo 'bı Zazalığeya name kerê«. Wa 'bı xapeynayena, 'bı zurana, 'bı dep u dolabana nêrê ma ser, şarrê ma nêxapeynê u nêvajê »şıma şarrê mayê u zıwanê şıma zi lehçey zıwandê mayo...« Nêyê kı mı amordı, wa ninanra jew bivjiyo [bivejiyo] u bêro bı zıwandê mına midı qısey bikero, nêşeno.

Labirê inan zor u zıxt dayo ma u ma 'bı zora famê zıwandê xo kerdê. Zazayan ra sera seyê ci Tırki, sera heştay u newayê ci Kurdi zano. Labirê inanra sera pancê ci zi zıwanê ma nêzano. No yeno no mane kı inan tim ma xo lingan bin dı pelıgnayê u nêverdayo ma serey xo berz kerê. Tim dayo maro u ma xo destan bin dı henıqnayê. Na ju raşteya maya, raşteya şarrdê maya. Vanê heme kes na juwerı bızano u qebug bikero.

Şarrê Zazayan şarrê do xosero. Gorey şarreyda ci, zıwanêdê ci, edet u torey ci, folklor u welatêdê ci esto, zey ê şarrandê binan. Şarrê mayo kı xo Tirk, yan zi Kurd vine-no/hesıbneno. Vanê, o şarrê ma ê ğeyalandê vengın u bêmaneyınan ra ayabo. Werzo, bêro 'a [ra] xo, wext vını nêkero, bêro kokdê xo ser, xo şarrandê binan rê bıdo qebug kerdenu. Beso, beso xo hiç vinayeni u şarrandê binan dimı şıyayeni rê beso.

Ma Zazayan miyan dı, Zazayandê Çermugi, Alduş u Sêwregı miyan dı deyri [lawiki] kerdênı, saz cinayeni, nıqara u zirna cinayeni zaf eyb bi. Qandê coy zi meseleyê ma, deyrê mayê tarixi kışta Kurdan ra bi deyri u amey vatenı. Ma miyan dı mesele u tarixê ma teniya 'bı feka, 'bı qisekerdenı amey vatenı. O zi bolê cı Kurdan yan zi şarrandê binan sero, ebi namedê inana bi villa. Mesele u tarixê ma ne amey nuşnayeni, ne marê mal bi u ne zi kewti edebiyati ma miyan. Taynê kı amey nuşnayeni zi 'bı zıwandê şarrandê binana, inanrê mal bıyayena amey nuşnayeni u kewti edebiyatê inan miyan u bi zengineya edebiyatê inan. Mesela; Rojêdê rojan ne Şêx Seidi, ne Seyid Rızay, ne Yılmaz Güney u herwina va »ma Kurdiyê«, labırê Kurdan ê kerdi malê xo.

Newe-newe şarrê mayo inanrê, şehidandê xorê, herdê xorê, wardê xorê, meselandê xorê, gırdandê xorê, serê hewadayenandê xorê u herwina wahêr vijêno u wazeno kı heme çiyê xo şarrandê binanra peydi bıgiro u açarno şarrêdê xo ser. Qandê coy zi şarrê bini zaf tersenê. Wexto kı qalê Zazayan beno, iri kewna ganandê cı u benê hari. Qandê kı tim wazenê ma xorê kar bıyarê, kar u barê xo maya bıvinê u ma vernida xodı bırişê dışmendê xo ser. Vanê şarrê Tırkan u Kurdan na raştey bıvinê u raştey vajê. Wextê raştey nêvinayeni u nêvatenı rewnayo ameyo u ravêrdo. Tırkan wextê xodı dar u beri rê, ko u keran rê, si u kemeran rê, puş u palaxı rê, awı u adiri rê, herı u haway rê, nefes gıroteni u dayeni rê, gan u bêgani rê, heme şarrandê bindest u zaifan rê va »Tirkê« u 'bı nê vatenana, 'bı nê hereketê xoya, 'bı na zalimey u dikta-toreyda xoya riyê xo kerd sia. Ewro zi hewt awana, hewt dermanana şıwenê nêşıwenê nêşenê a ri-siayena xo, a teniya bindê tewqı xo ri ra pakkerê u riyê xoyê heqiqi vejê meydan. Ma vinenê ke Kurdi zi ewro a rayı ra şınê, a teniya bindê tewqan wazenê xo ri sawê u riyê xo pa sia kerê. Kurdan zi

Tırkan ra dersê da weşi girota u wazenê kî a raya Tırkana zurkerina limını biramê.

Welatê marê vanê Kurdistan u şarrdê marê zi vanê Kurd. Halbuki wexto kî ma nê welati sero heyat ramitê Kurdi piyase di çinêbi u ê zi zey Tırkan cana ra amey na herda ma ser u welatê ma zeft kerd. İnan zi zey Tırkana xeylê şarri werte ra kerdî vîni u xo miyan di asimile kerdî u werte ra werz-nay. Na risiayey do çî wext bivuriyo, werte ra werzo u risipeyey bo? Çî wext no dem u dewran do bivuriyo u herkes-do bêro rayda raştey vinayenî ser u raştey qebul bikero? Kam vano ez çiçiya, kam xo çiçi vineno oyo. Jew didiyê ney çiniyo u vanê zor nêro karardeni u kes no wardî nefes hera bo u hera bîfikirîyo. Wexto kî Kurdi zor kar biyarê, diktatorey ê şarrandê binan sero bikerê u bîwazê ê şarranê binan inkar kerê u vajê şarrê mayo, ferqê inan u ê binan cêra nêmaneno.

Zazay ewro xorê vanê ›ma şarrê do xoserê‹ u wîniyo zi. Heqê kesi çiniyo zor bîdo inan, quwetê xo inan sero biceribno u inan 'bî zora şarna kero u xo sero bihesibno. Zazayê mayê kî zordestey ver remay, yan zi surgin bi u şî bindê xetî, yanê Suriye; ê mecbur mendi kî xo 'bî Kurdana girêdê u Kurdandê wîzay miyan di xo sîtar kerê, yan zi bişê ê cayan di ca u sîtar bê. Eger xo inan sero nêdayê vatenî, inanrê çay sîtar biyayenî u heweynayenî çinê bi. Çimkî ê çay Paşayanê Kurdan, Bedîrxaniyan u herwîna fetih kerd bi. Bedîrxaniyan zi qet di wextê xodî, wextê wextan di Zazayan ra hes nêkerdo u tîm waştî kî inan xo miyan di vîni u asimile bikerê.

Rojêdê rojan mî ne di u ne zi aşnawit girdanê ma va ›ma Kurdiyê‹. Labîrê ma weriştî u ma ê .ebi zora kerdî Kurdi. Ewro kesê kî bêrê ceza kerdenî, vanê inanra taydê cî zi ma bê, çimkî di na raydî suç u gunayê ma bolo. Ma 'bî zora, ebi nêzanayena şarrê xo berd kerd Kurd yan zi şarna. Labîrê ewro mayê vinenê kî 'bî zora çiyê nêbeno u serey xo nêgêno.

Şarr, 'bı zora, 'bı xapeynayena, 'bı dek u dolabana, 'bı inkar kerdena nêbeno şarna. Ewro beno, labirê meştı beno bellay serı, meştı ageyreno kokdê xoser. Ewro Kurdi na raştıy nêvinê u bıwazê zor bîdê Zazayan u inan şarrê xo bihesibnê, Zazay do zi meştı bellay seredê inan bê, zekı ewro şarrê bündestê bini biyê bellay seredê şarrandê serdestan, wını. Mayê ewro ra vanê, ma bündesteya şarrandê binan nêwazenê. Ma nêwazenê kı Kurdi meştı werzê ra, zor bîdê ma u 'bı zıwandê inana ma inan dı qısey bıkerê u ê zıwanê xo serdest bihesibnê u resmi bîdê qebul kerdenu. Eger resmıyet wazenê, va ê zi bêrê xorê vajê ma Zazayê u wa zıwano resmi zıwanê ma Zazayan bo, ma qebul bıkerê.

O kı lej kerdo, o kı serê hewadayo, o kı xover dayo mayê. Ma, ma bıkerê ê bêrê rıhat sero roşê u burê? Wexto kı lazımey bıbo u bêro acı lej bıkerı, hemver neheqey bıvıjıyo, phaştı bıdo şarrdê xo, şarrdê zıf, neçar u bêwahêrı u 'bı inana piya serê hewado u vernıda inan dı şıro dışmeni ser. Ma heta ewro phaştı dê bol şarran u bolınan rê phaştı vıjıyay.

Mesela; ma phaştı dê Kurdan u herwına u ma cırê wahêr vıjıyay, labirê inanra jewı phaştı nêdê ma u marê wahêr nêvıjıyay. Kurdan bı serreiseyda Selaheddınê Eyubı, İdrısê Bidlısı, serdarê alayıyandê Hemıdıyan İbram Paşadê Millıyana da maro u serıy ma perçıkna ma ver u şarrê ma qır kerd. Kurdi ewro werıştê serê hewadayenda Dêrsımı rê vanê serê hewadayena Kurdan. Wa bêrê vajê; Wexto kı şarrê ma Dêrsım dı bı tıp u tenıya çemberdê dışmenan mıyan dı mend, heme ray u neqebı sero amey gırotenu, veşan u teşan, bêçhek u bêfışengi mendı, çend eşıranê Kurdanê çorşmı phaştı dê inan, çendnanê cı des sıwariyê xo çırıda inanra rıştı, çend eşıran inanrê werd yan zi fışengi berdı? Eger a serê hewadayena Kurdan bı, welat heskerdoğê Kurdan, Bedırxanıyan, Cibranan, eşıra Jırkan, eşıra Millıyan o wext kotı dı bı, qandê çıçı kes gazi u çırıda cıra nêşı. Wa ewro

nirê ma u şarrê ma nêxapeynê, şehidandê ma sero xorê siya-
set u politika nêvrazê, goni u estey şehidandê ma erdi bindi
nalenê. Hendi merdım, cini, qeç u qul Dêrsım dı şehid kewt
wa ê eşiran ra zi jewi des siwariyêdê xo birıştê u wa ê zi bi
inana şehid biyayê. Vıra dı na juwerı, heta ê eşiran ra
taynandê cı zi peyra da Dêrsımı ro u taynanê cı zi talanê
Dêrsımı gırot u berd. Kes şeno na juwerı inkar kero u vajo
wini niyo? Na raşteya maya u vanê ma na raştey bivinê.

Belki xeylê wendoği do vajê ma alaqey na vervatenı 'bı na
kitabı çiçiyoy? Raştı, alaqey cı çiçiyoy. Vanê şarrê ma koti be-
no wa bibo, kamci kitab dı beno wa bibo, kamci pêserker-
doği dı beno wa bibo, bıvino u bıwano. Ma hendi dewlemend
niyê kı zey ê binan bı seyana rojnamey, dergi, perlo-
d/pêserok, kitab u herwına vejê. Heme ca dı Tırkan u Kur-
dana ma vero ray birnayê, heta heta teberdê welati dı zi ray
ma birnayê u nêverdanê ma dezgeyê dê geriban ra xorê yar-
metey bigirê. Bı her hawaya zor danê ma, ebi pere u quwetê
xoya rayanê ma birnenê u ma xo sero hesabnenê. Eyra ma
koti dı biyarê firsend kamci ca dı ca bivinê, ma do binuşnê kı
Kurdi zi aqilê xo arêdê xo sere u na sewdada vengıra fek
viradê u raşteya ma u ê şarrdê ma bivinê u qebul bıkerê u
ma xo sero hesabnayenı ra fek viradê.

Ebi »Begê Dimiliyan« edebiyatê ma Zazayan qonağê ra xo
resneno qonağêna. Heta ewro ma meselê werdi, estanikê
kılmi nuşnay. Tay çiyê zi ma ebi Zazaki Kurdan sero nuşna.
Heta ninanra jew zi ez biya. Labirê mı na kitabdê xoya qo-
nağê do newe dı ca akerd u qonağê do newe dı zi ez qonağ
biya. Malê ma, mı hem 'bı zıwandê maya u hem zi 'bı tey-
estenandê ciya kerd malê şarrdê ma. Ez teğmin kena 'bı na
kitabdê xoya ez do xo bıdi efkerdenı şarrdê xorê. Kesê kı, Za-
zayê kı hewna ewro zi çiyê ma bı zanayena benê kenê malê
Kurdan u Tırkan u inan sero hesabnenê, vanê ê zi na

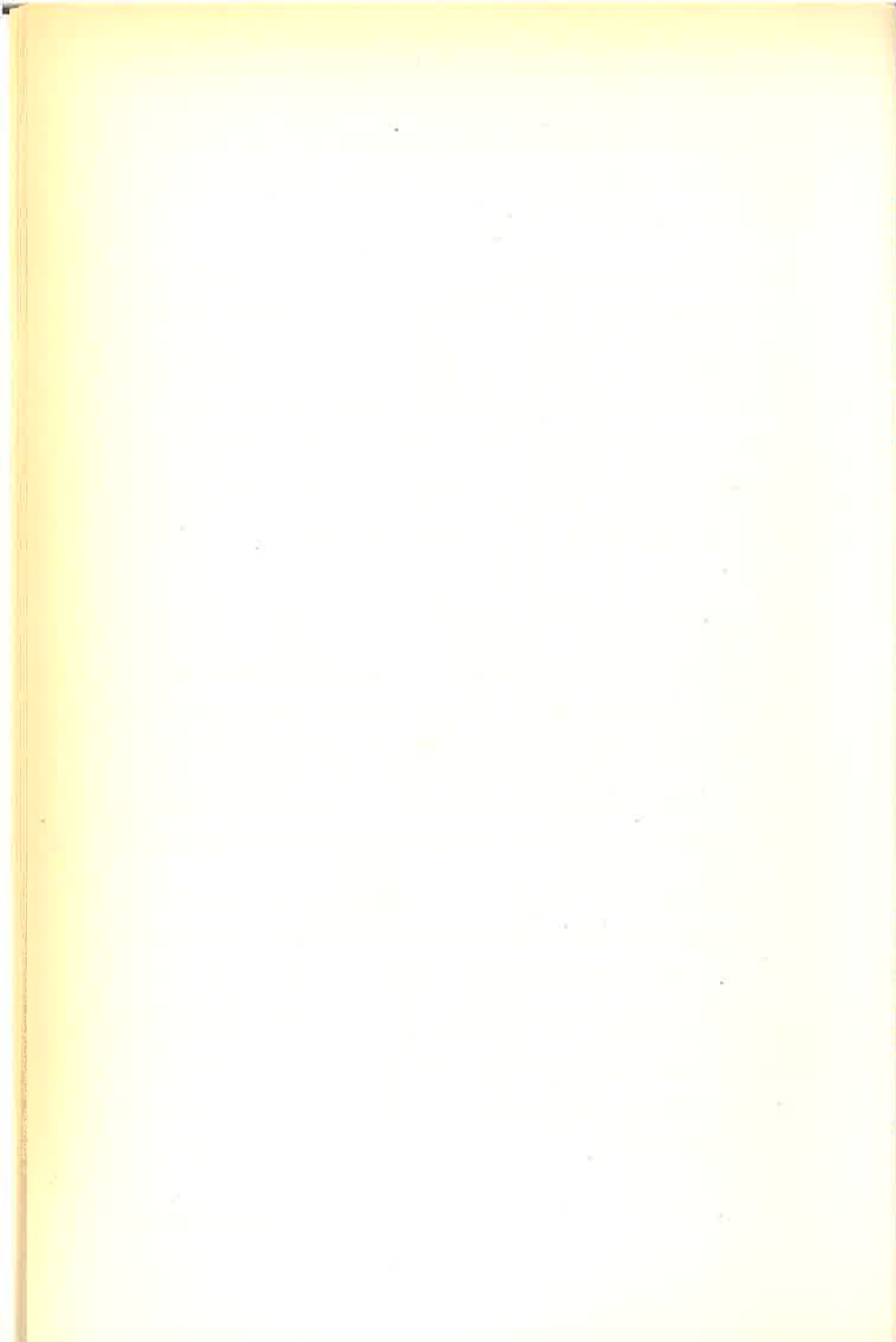
sewdara fek viradê u bêrê kokdê xo ser u raşteyda şarrdê xo ser. Beso ma xızmet da şarrandê binan. Bızanê kî »Niştogê estorda şarri, tim warwayo«.

Çiyo kî ewro ê Zazayê mayê kî Kurdan miyandırê kenê u ma Kurd hesabnenê, o çi verê inan hemını mı kerd. Qandê kî ez Zazayan Kurd bihesibna u Kurd bıda qebul kerdenu mı rayê nêverdê ez po şiya u mı ceribnê. Labirê bahdo zi ez bî xo winyaya kî, çiyo kî ezo nuşnena emeleya mı bî xoya bî ê çi nina u o çi heme vengo. Çımki zerrida midı, raşteyda şarr-biyayena midı Kurdey çiniya u çinêbi. Eslê xodı zerrida midı u raşteyda midı ez Kurd nê, Zaza biya. Mı seni-kerd, seni nêkerd mı nêşa Kurd ba u raşteya zerrida mı o çi qebul nêkerd.

Çiyo kî kes bî xo pa emel nêkero, şarro bindo seni emel bikero. Meştı-biro teng bêro, Kurdi do verê heme çi, ê Zazayê kî inan miyan dirê inanrê nêvajê siktırbê şırê. Tabi kî do vajê. Ewro Tırkiyê Kurdê kî Kurdey nêkenê, yan zi xo Tırk hesabnenê, inan hemınırê nêvanê şıma zi Kurdiyê. Qandê çiçi Kurdi na juwerı marê nêvajê? Tarix dı bol çıyanê winasinan ri dayo u biyê. Rayberı Şarrdê xorê, qewmdê xorê xayney kerdı, bahdo zi se bi? O zi niyame kıştenu? Tırkan eyrê nêva »o kî şarrdê xorê nêbeno, marê zi nêbeno!«.

Meştı Kurdi do zi na juwerı marê nêvajê. Ewro ê yê ma xorê kar anê, meştı ma zey inan nêkerê. A kî Tırkan kerda, no fin ê do marê bikerê. Wa kes nêvajo na winaya, na winasina, heme zi zur u vengiyê. Wexto kî nêro hesabdê jewi, çiçi vajê ey keno. Hetan kî ray nezdiyê u ma vero vini nêbiyê, hetan kî şarrê ma pêsero zey qetil kerdenda Dêrsımı, kıšta şarrandê binanra qetil nêbiyo, vanê ma ageyrê rayda xo, rayda raştı ser. Raya kî ma bireyno, raya şarrdê maya.

Koyo Berz

ŞÊXÊ TULIKAN

Eşirda Qırwar u Heciyan [*Bıçax*] mabên dı, 'bı serrana lej dom keno. Qandê ramitenı u domkerdenda nê leji Remzanê Xıdıran [*Qırwan*] Dewda Vilayêreki ra yeno kewno Xırab da Miyaduni kı, leji bıgiro kontroldê xo bın u mıntıqada Bıxaxi ra nezdi bo kı, bışo bı merdımmandê xoya xo heme ca resno. Lejê mabênê Qırwarıjan u Heciyan, en bol ki Mextele, miyadun, Qılخان, Nıgit, Qetine, Hopı, Kaf, Golı, Xırabı u Dızı kı sero gur beno u domneno. Nê dewan ra Kaf, Hopı, Bahser, Miyadun, Tıl, Qenqatırı, Vilayêreki, Dızıkı, İniyoderg u herwına ber u eşirda Qırwarıjan destı benê. U ê hakimê wıjanan benê. Mextele u Qılxani ya zi nima nim, Qırwarız u Bıxaxij beno. Tabi bê nê dewan dewê Qırwarıjan benê, lê ê peyni u kışta Çermuga kewnê. Ê dewê bini zi Nıgit, Qetine, Golı, Dêsman, Takoran, Begbostan, Tüwêreki, Xerzıno, Diwan, Hedro, Kewkülük, Seyrange u her wına dewê miyandê Bıxaxi benê. Nahiyeyê mıntıqada Qırwari Bahser [*Dağbaşı*] u yê Bıxaxi zi Feqi [*Bucak*] beno. Kes şeno na jüwerı zi pa kero u vajo. Hima hima temamê nê dewan heme xo miyan dı dı-hirê beri benê. Ninan miyan dı tay dewê gırdı, zey Qetini u Hedroy estê kı heta des beri zi miyan dı mewcut benê [*estı benê*].

Yeno no Hesab kı eşiranê ê wexti ê dewi xo miyan dı ber u beş kerdê. Na ju zi nişanê politikada Tırkano. Wextê wextan dı, Tırkan nıfaq [*dıberey*] vısta inan miyan. Qandê meshelet u menfeetê xo. Bê nê eşiran jewbi zi eşiri estê kı, nê dewan miyan dı wihêre nıfus u beranê. Mesela eşira Qelenderıjan [*Key kosan dı na eşiri miyan dirê*], Hesenê Hesan u herwına. Lejê nê eşir u keyan 'bı serrana dom keno. Nê lecê eşiran zi, dı demdê Alayêyandê Hemidiyan ra, kıştı Osmanıyan ra ameyê veteni u organizekerdenı.

Osmaniyan nê eşiri hember pê zıxt u fit kerdê u inan mabên dı lej vetê. Qandê meshaletê xo u serê nêhewaday-enı ê tım xorê kar ardê. Nê lejandê nê eşiran dı sera kı, merdımı [peyay] niri kıştını u guni nêrijiyo çiniyo. Wext bi yê Xıdıran, wext bi yê Heciyan zor dayê hemberdê xo u ê talan kerdê. Remzanê Xıdıran ame kewt Xırabda Miyaduni tepeya, lej mabêndê nê wirnan eşiran dı zey adırdê sime-riya kewno acı u gür beno. En bol ki zi dewda Mexteli, Qılخان, Miyadun, Hopı, Qetine, Kaf, Dızıkı u Bahseri sero adır pereno u gıran beno.. Remzanê Xıdıran Xırabı dı ca beno tepeya, dewandê kıšta Heciyan ra hirê merdımı danê pıro şınê Hesen ağadê Heciyan hetı [Dişçı, sanator Hasan Oral] Qandê kı fikrê Hesen ağay bıgirê, hele ka o se vano u çi emır dano na mesela rê. Xo resnenê Hesen ağay hetı u vanê:

»Apo, zani Remzanê Xıdıran ameyo kewto Xırabda Miya-duni. Tı na mesela rê se vanê u çi emır danê, ma bıkerê? Ma ameyê danışê to, 'bê u fikrê to bıgêrê«.

Hesen ağa vano:

»Ma şıma nêzanê şıma do se kerê, şıma ameyê danışê mı bê? Ferz bıkerê ez merda, yan zi çiniya. O wext şıma do fina bendê mı bımanê? Şırê, nêzan Remzanê Xıdıran se bıkero şıma.«

Vano u şıno kewno wede. İnan dawetê zeri u çay şımıtını zi nêkeno. Qısey cı yenê no mane. Yanê vano, »şırê, şırê ey bıkişê, wertera hewadê u hewna bêrê cılda mı sero rüşê u çaya mı bışımê«. Yeno no mane, hetan kı Rem-zanê Xıdıran weş bo, serê cılandê key ağay inanrê heramo. Ninan miyan dı jew zi Şêxê Tulıkan beno. Şêx hebê çımpırr u çımê cı tım berzey dı benê. Zahf bı cesaret, ker-pe, merdimê do asi, çım deg'rote u bêters beno. Hesen ağa zahf siyasetçi u 'bı aqıl bi. Heme çiyê xo çerçewedê pılan u pırogramı dı hal kerdê, vıraştê u vıstê ray. Rewşê mer-dımandê xo zahf weş tesis kerdê u zanayê, ka kam çıçıyo,

senino, çiçi cı dest ra yeno, çend girêdayey cıyo u cırê sa-
dıqo. Nê semedi ra bahdê çendna rojan xeberê rişeno Şêx-
dê Tulikan rê u ey dano ardenı. Şêx ame tepeya, ey u
Şêxiya kewnê wedeyê u no cırê vano:

»Şêx tı mirê zey bıardê mı u merdımê minê en raveyê.
Eyra ez tora zahf heskena u zahf qımet dana to. Cay to mi
hetı zahf gırdı u emeleya mı bı to yena.«

Qandê coy ez nê wezıfeyê [*gurweyê*] müqedesi dana to.
Tı werzı şori Remzanê Xıdıran bıkişı. Bahdê kıştıni ez do
to xo dımı bıkerı merdımê dıdıni, bıkerı ağayê mıniqada
Bıxaxi. Tı zanê ez en bolki Enqere dı manena. Wexto kı ez
bıba, yan nêba herunda mıdı tı do ağa bê u ağalığey
bıkerê. Şêx vano:

»Beno Apo, emrê to serê u çıman ser. Ewro ra tepeya tı
Remzanê Xıdıran kışte bızanı u qebul bıki.«

Şêx dano pıro yeno bırayê xo Polati u xalê xo Ahmedê
Rıhoy gêno u şınê kı Remzanê Xıdıran bıkişê. Remzanê
Xıdıran hergı şewra [*şefaqê*] rew werzeno eywanıda xodı
sıpor keno u bahdê sıporkerdenı şıno êm dano bewran u
zerecandê xo, u eya tepeya şıno wededê xodı roşeno u
taştiya xo keno. Roj berz beno tepeya no çend merdımânê
[*peyanê*] xo gêno u şıno baxçe, bostan, rez an zi erdandê
xoyê karıtan miyan ra geyreno u winêno zerzewat u qe-
zencandê xora. Wexto kı dınya ayam beno, çend mer-
dımândê xoya piya zerecanê xo gêno u şıno seyd. Banê
ney dıqatan ser, banê do weşo zey qonaği ya beno. Eywa-
na cı zahf derg u hera bena. Tabi heme mıletı zana Rem-
zanê Xıdıran şew ra rew werzeno ya u a eywanıda xodı
sıpor keno. Labırê mıriçıkı nêwetana nezdidê bandê cıra
bıpero, yan zi nezdi cı anışo. Zahf cıra tersenê, xof gênê u
nêwetanê sersida cıra ravêrê. Heybet u namedê cıra zeriya
mıletı qutifêna. Heta ey bı xo reso. Labırê Şêxê Tulikan zi
tay nêbi. O zi gorey xo xezeb u camêrd bı. Tersê Ellay cı
pize dı çınê bı u feleki ra çım nêkuwayê.

Şêx pılanê xoyê kıştenı vırazeno. Tewrdê xal u birardê xoya, nımedê şewı ra yenê vernıda bandê ney dı, dahlan miyan dı kewnê kozık. Hirê heme qısanê xo kenê jew. Wexto kı no bıvjiyo eywanda xodı sıpor bıkeru u şıro êm bıdo bewran u zerecandê xo, hergı jew do cayê ra tetixi b'anco, gülanê [*qerşunanê*] xo bıvarno ney ser u ey wıja dı bıkişê. Tı nêvanê a şewı overdê Roy ra Osê Reşoy meymanê ney beno. Qandê coy nê hebê berey rakewnê u ê semedi ra a roji berey werzenê. Roj hebê beno berz. Ey-ra nê çend fini dahlan miyan dı cayê xo vırnenê kı, kes cı nêvino.

Remzanê Xıdıran hewn ra werzeno, ırbıqê xo gêno u vjêno eywanı. Wexto kı dest bı şıtenıda dest u ridê xo kenno, nê hergı jew cayê ra tetiki ancenê u derbanê xo varnenê ney ser. Derbı ginena ney ro u no peyser dındeyêno erd. O sire dı Osê Reşoy vengê tıfıngan aşnaweno, tıfınga xo gêno u vjêno teber. Vjêno teber kı Remzano eywanı dı erdo naleno. Nê hirê heme zi danê pıro u hetê mêşan u kerandê Qılxaniya remenê kı, mıntıqada Bıcxı kewê u xo merdımandê Xıdıran ver bıreynê. Os peyra nano ninan dımı u xeylê ninan xo ver fetılno. Hetan merdıme Xıdıran tıfınganê xo gênê u keyandê xora vjênê, nê xeylê ray, menzil gênê u mabêni akenê. Şêx çend fini xo dımı veng keno a Osi u vano:

»Dezayê mı, tı ma dımı meyı, na dahwa dahwa to niya, bê na dahwa miyan mekwı. Na dahwa dahwaya eşıran u Beglerana. Tı tewdê na mesela mebi, na mesela to u xo camêrd zanayenı niya. Na zey adırdê sımeriyaya, finê acıkewo rew rewı hewna nêşına. Eger ecelê to niyameyo u tı nêwazenê koçıkda ma kewê, ageyrı u rayda xora şori.«

Labırê Os goşa neya nêküweno, niyageyreno, ninan fetılno u pey ra qerşuni varneno ninan ser. Şêx fına vano:

»Qay ecelê to ameyo to lıngan ver, ti yê kenê koçıkda ma kewê?

Ezo torê vana ageyrı u mı mecburê kıštenıda xo mekı?»

Os vano:

»Ez meymanê ey biya, cılda ey sero ronıştıbiya, mı nanê ey werd bı u qahweyê ey şımıtı bi. Mirê vanê Os, ma ez nay şıma hetı verdana, ez do zi şıma bıkışa u heyfê ey şımara bıgıra. Ma ez guniya ey erdo verdana. Ya ez do ganê xo serna yan zi heyfê ey bıgıra.«

Şêx winêno nêbeno, Oso aman nêdano cı, poça cı nêviradano u keno ninan bıkıšo. Bêkıštenı çarenadê Şêxi nêmaneno. Vano günayê to to mı, diha mıdı suc u güna nêmend u verê xo keno hetê Osiya, tetiki anceno, carcurê fışengandê xo cı sero keno veng u Osi dındano erd. Os zi kışt tepeya, lingan hewadanê, remenê u şınê xo resnenê dew u mıntıqada Bıxaxi. Merdımê Xıdıran nêşenê xo ninan resnê u a seati dı heyfê xo bıgirê. Remzanê Xıdırı zi a derbı u gunivınikerdena mıreno u şıno heqeyda xo ser. Wexto kı kewno bê cınıyan camêrd zi dewı dı nêmaneno kı, müdaxele bıkerı, guniya cı vındano u ey bıreyno. Dırbeta cı zahf xori u gıranı nêbena. Labırê guni-şiyayenı u bêtıxtorey ver mıreno, şıno rehmda xo ser. Nan u sola cı no dınya ra bırêna.

II

Kıştında Remzandê Xıdıran u ê Osdê Reşoy sera nê benê mahkum u vıjênê koyandê Bıxaxi ser. Miyabeyn ra keylê wext ravêreno, Hesên ağay ra vengê nêvıjêno u ağalığeya Şêxi mor nêbena u cırê nina. Şêx xeberı rışeno Hesên ağay rê u vano:

»Apo kani se bi imzakerdena ağalığeyda mı? To mıre va Remzanê Xıdıran bıkışı, ez do to ağayê Bıxaxi kera. No bı serê vêşeriyo mı o kışt, hewna to ağalığeya mı mıre nêrişti.«

Hesên ağa xeberı rışeno u vano:

»Ma ağaliğey wîni bî gengazeya mor bena u deyêna. Tî zanê birayê toyo girdo nêverdano ez mor kera u torê bîrişâ. Tî hetan kî ey nêkişê tî nêşenê ağa bê.«

[Tî nêvanê birayê Şêxiyo gird, emranê ağay niyano ca, zey ey nêkeno, qisanê cî nêteşeno, raya kî o mîsneno cî a ray ra nêşino u ağay rê çep kewno. Yanê dest u lingê xo key ağay ra antê, ağay ra xo tadayo u kewto rewşde xo zanayenî, sinasnayenî u xoser biyayenî. Qandê coy lazimo o zi werte ra bêro werzanayenî. Hetan kî rind u rind serê nêhewadayo u hember ağay nêwerişto u ağaliğeya cî red nêkerda.]

A xebere rişteni sera Şêx şewî dano pîro u yeno Sêwregî. [Birayê cî Sêwregî dî ronîştê]. Dêsdê bandê birardê xo sera şîno war u kewno zere. Demserran ra amnan beno. Birayê cî hewşde bandê xodî texti sero rakewte beno. No carcurê xo cay miyan dî birardê xo sero keno veng u biray xo kişeno. Bîracîniya xo viya u bîrarzayanê xo sêkür verdano. Biray xo kişt tepeya, a şewî fina peyser ageyreno koyandê Bîcaxî ser u mahkumeya xo rameno. Mabên ra xeylê wext diha ravêreno, şewê nê şînê kewnê baxçedê sayan miyan kî, xorê say bîçînê u berê burê. A şewa zindan u tariyîni dî, Polat darî bîni dî mar paykeno u o mar dano Polatî dî. Nê Polatî wegênê u benê kî dewî resnê, xeylê ray yenê. Labîrê nîmedê ray dî Polatê axudê mari ver nêşeno vêşî xover bîdo u ê axuya mîreno. Bahdê mergdê Polatî, demna tepeya xalê cî zi cîra abîrêno u şîno overdê roy. Şêx bî seredê xoya maneno. No mabên dî Qîrwarîjî zi veng nêvîndenê. Lazimo Şêxi bîkişê u heyfê xo bîgirê. Nê qîlawîz nanê ser kî Şêxo xo kerandê Dêsmânî dî nîmneno. Bî merfeze u merdîmandê xoya şînê erzenê keredê Dêsmânî ser. Kafo kî Şêxi xo tey nîmîto, çorşmeyê kafi gênê. Başçawîşê merfezi veng keno Şêxi u vano:

»Şêxê Tulîkan cadê xora bîvîjî u bêrî teslimê ma bî. Çorşmey to heme gêriyayê, heme ray u neqebî ameyê

giroteni, remeyiş u reyeyişê to çiniyo. Şêx kafi miyan dı hesê xo nêkeno u nêdano belikerdenı kı, oyo ê kafi miyan dı ro.«

Başçawış fina veng keno acı u vano:

»Şêx ma zanê tiyê ê kafi miyan dirê, ma mecburê zor-karardenı u adırvarnayışi mekı, bêri teslimê ma bi. Tı nêşenê xo u ganê xo ma ver, ma dest bireynê. Eger tı teslimê ma nêbê ma do to bıkişê. No fin reyayişê to ma dest bêimkano [imkansızo] çiniyo. Bêteslim biyayeni çarenadê to nêmendo.«

O veng acıkerdenı dı, Şêx winêno kı fekdê kafi ver ra eskerêno piyase keno, şıno u yeno. No zeredê kafi ra, fekdê qılı ra nişanê ê eskeri gêno u tetixi anceno. Espar [*esker, cendirme*] derbı weno u zey kaviriya dindeyêno erd. Wexto kı no tetixi anceno u espari keno erd ra [era], ey sera bena gümi-güma tıfingan, adır pereno u azmin ra duman werzeno. Kıştenda cendirmi sera tıfingi teqenê. Cendirmey him adır varnenê kafi ser u him zi pey dı ancênê, kafi ra kewnê duri u remenê şınê keran miyan dı xo nımnenê. Ê remayışdê cendirman sera, Şêx cesaret gêno u bı burı-bura, bı narey antena kafi miyan ra vıjêno teber u şıno meytê ê cendirmi ser. Cendirmi erdo peyser dindano u vano:

»Meremê la oxilêno meremê. Ma nê kayê qeçkanê şıma xorê kaykerê. Ma şıma nêzanê hemberdê şımadı, gangêrê ganandê şıma Şêxê Tulıkan esto. La bēnamusêno, şıma yê meytê xo erdo verdanê u hetê kotiya remenê şınê?«

Nê qısana nêşeno zeriya xo honıkı kero, meytê cendirmi era kaşkeno u vano:

»Bêrê, la qebraxêno bêrê goştê verekano teze, çırê şıma yê remenê?«

Na burini u ê qısandê ey sera fina bena gümi-güma tıfingan. Labırê hergı jew kıştê ra, tersandê xo ver xo sera, veri keno vera azmin, salme-salme varneno, çekeno.

Tersandê kıştenıda xo ver, kes nêzano kamo se keno u hetê kotiya derbanê xo erzeno. Keran miyan dı, siyandê gırdan pey dı dest u lingê cendirman lerzenê u xofê Şêxdê Tulıkan kewno inan pize. Şêx rewşi fahm keno kı hergı jewi xo cayê dı nımıto. Fırsend o fırsendo, vanê nêremno. Eyra ê adırı bin dı xo erzeno siyan pey u bı bulıkana siyan pey ra remeno. Zano bê remi çarenadê cı çınıyo, jew bi do bêro kışteni. Eger o cendirme nêkıştê, kes cıra u ê kafi vera ra duri nêkewtê. Ters inan pize nêkewtê u ê nêremayê, reyayışê ey çinê bi. Qandê ey rınd bı kı, ey ard fırsend u o esker kışt. Kıştenda ê eskeri sera xofê, tersê kewt bı inan pize u ê heme pey dı ancıyay bi u remay bi. Bı bulıkana Şêx keran miyan ra ray gêno u remeno. No hesaba hendê seatê bı bulıkana ray şıno u kewno dereyê [newalê] miyan u bı bulıkana, çogan ser u xo çewtkerdena ê deri miyan ra raya xo rameno. Tı nêvanê nezdi ê deri Wısıbê Tıwêrekı erdê xo miyan dı xorê cıtı keno. O sire dı winêno kı, merdımêno tıfınga cı phaştiyo, oyo deri miyan ra, bı çewtkerdena, çogan sera, bı bulıkana ray şıno. No vano qey oyo xo çewt keno, nımnenno kı, cı nêvino u bêro ey bıkişo. Tabi ê ters u telaşi miyan dı, xebera Şêxi eyra çinêbena u Şêx ey nêvineno. Tıfınga ey bı destedê haletiya girêdayê bena. [Welatê madı pê ro wihêrê dışmeniyê. Qandê coy zi heme silahane xo xodı çarnenê u jew deqiçe xora duri nêfêne u niyabırnenê. Qandê xo pawıtenı u emniyetê xo.]

No hima tıfınga xo haleti vera anceno, verê lulida cı kenno ver ra Şêxi u tetiki anceno. Tetik antişa piya Şêx dındeyêno deri miyan u bêgan kewno. Wısıbê Tıwêrekı şıno ser, winêno kı Şêxê Tulıkanı. O wext zano kı, o qandê kıştenıda ey niyameyo, oyo merfezi ver remeno kı kes cı nêvino u ganê xo bireyno. Labırê fina zi gan nêreyêno. Merfezi ver reyêno, labırê Wısıbdê Tıwêrekı ver nêreyêno. Qandê kıştenıda Şêxi, Wısıbê Tıwêrekı zahf pey qahrêno.

Labirê se kero, finê qeza cı dest ra vijıyayo, gırwe gırwi ra ravêrdo. Poşman bo zi, bıqahrıyo zi cı dest ra çiyê nino. Qerşuno kı finê tıfıngı ra vijêno, fina pey dı niyageyreno tıfıngı miyan. Bileheq u bilesebeb Wısıbê Tıwêreko bêsuc u bêgüna beno qetıl. Şêx koti ra remeno, xo reyneno u yeno koti dı kuşêno. Kes nêzano u fahm nêkeno dınya seni doşbeno u seni geyreno. Ecel bêro u tamam bo reyayış çiniyo.

LECÊ HECİYAN U XILIKAN

I

Mehmedê Heciyan dewda Hedroy dı ronıştê u aġalıġeya Bıxaxi kerdê. Nıfusêdê cıyo bol gırd u hera estı bi. Sêwregı ra heta Gerger hûkûm kerdê u emrı varnayê. Heme çi do gorey Őertandê ey bıyameyê ca, zey ey bıbiyayê u vatenda ey sera vanê mıletı ray bıŐiyayê. Jewdê cı dıfın nêbiyê u ameyê ca. EŐirda Heciyan rê ewro vanê eŐıra Bıxaxijan. Labırê hewna merdimê khani, ê dewandê Bıxaxi u ê dewandê Dımılıyan cırê vanê »Key Heciyan«. Mıntıqada Sêwregı dı zahf eŐiri hember Heciyan weriŐti pay, labırê jıwerı zi nêŐa heta peyni xo ver bıdo, dest bero xo u cı ver damıŐ bo. Heme hember Heciyan pede Ői, nêŐa serkewê u qedê cı bê. KıŐta eŐir, ber u keyan ra Sêwregı zahf dewlemenda. Verê mesela miyan kewtenı ez wazena nê eŐiran ra taynanê cı name bıkeru u bıda niŐankerdenı.

Heciyan, Qırwarıji, Kazoyji, yan zi key Mehmed aġay, Xılıkan, Hesendê Hesi, Abıkan, Kosan [*Qelenderji*], Göl-pınaran, İzolji, Qeregeçi, EmoŐ aġayan, Milli, Aġaç-xanıji, Qadıraġayan, Birodirêjan, Feteqliyan, Bayıkıji, Alxasıji, Dewelan, Baboyan, Qazan, Temıkan, Waranan, Hemkosan, İzêrekan, OdabaŐıyan, Babıji, Eceman, ElŐêran, Çemıkan, Weysan, Gürüzan, Xeldukan, Koran, Ereban, Kırıkan, Mesuran, Qeman, Qerexanıji, Cahfan, Began, Qeran, Emromıyan, Heleki, Ebasan, Dawudan, Haman, Biçan, Hemidan, Xelfan, Weysan, Küçükomeran, Tulıkan, Mıstan, Temıran, Çetineran, Bandan, Hesenan, çukan u diha u diha.

Lejê Heciyan u Xılıkan wına dest pey keno. Heciyan Hedro dı, Xılıkan zi dewda Gırgomezı dı ronıştê. Dewa

Girgomezi u Hedroya embıryan u sinordaşê pêyê. Dewa Hedroy Roy ver dıra, Girgomezi zi cordê ay uı, kışta Sêwrega kewna. Mıleta nê wirna dewan bı serrana dost, enbaz u kerwayanê pêyê. Qeçê wirna dewan tim pê hetı dirê, pê dı kaykenê. Çarwanê xo benê pê hetı u pê miyan dı roşenê. Nê wirna dewi zi zahf weş u şeniyê. Erdê nê wirna dewan, nime ra vêşê cı awi, bostan u baxçeyê.

Girgomezi ra Hüseyne Xılıkan qaçaxçını kerdê, titunmitun xorê rotê. Rojê no barê xoyê tituni gêno ano çardaxda Hedroy dı ronano. Hendê seat, seat u nim çardaxı dı dost u enbazan hetı roşeno u soligê xo gêno. Bahdo barê xoyê tituni emanetê dostêdê xo keno u dano pıro şino dewda xo Girgomezi. Herwext barê xo ardê çardaxı dı ronayê, taydê cı deyna heta serdê cıwênan dayê, taydê cı çend mangan rê c'eyna dayê u taydê cı zi destı rotê u perey xo girotê. Bı no hesaba heme rotê, yan zi kerdê villa u dayê pıro şiyê. Labırê no fin karê cı beno, qandê coy nêşeno a roji bari sero vındero u zey hergi fina bıroşo an zi villa kero u şıro. Jewbi zi çend fini barê xo teslimê dostandê xo kerdo u şıyo. Qe mesele u pıroblemê nêvijiyayo u hendê mısqalê malê cı zayat nêbiyo u nêkemeyayo. Tim heqê cı vêşi vêşi deyayo cı, kemi nêdeyayo.

Labırê no fin zey hergi finı nêbeno, girwe raşt ray nêşino u xerpiyêno.

Mehmedê Heciyan peyhesêno kı Hüseyne Xılıkan bê raydayenda ey [desturı, müsade], barê xoyê tituni ardo çardaxıda Hedroy dı ronayo. Qandê kı niyameyo selamê nêdaya cı u halê cı pers nêkerdo diye, ecız beno u vano:

»Seni Hüseyne bê emırdê mı, bê raydayenda mı barê xoyê tituni ano çardaxı dı ronano u şino. [Qandê kı cırê çend kılloy titun niyardo u keydê cıdı nêronayo]. Ma o nêzano kı bê emırdê mı mıriçiki nêwetana darandê çardağa anışo. Seni mı pey nêhesneno, mıre nêvano u xo ser ano tituni

çardaxı dı ronano, bahdo zi teslimê dewijandê mı keno u şino.«

Ney sera dewijan rê emır dano u vano:

»Rew werzê şırê ê tituni talan kerê, wa cıra mısqalê nêmano u mı çıman ra niyaso.«

Dewijan ra jew vano:

»Ağa, ma wını beno, ma do seni şırê titunê Hüseyni talan kerê. Ma wextê wextan ra dost u enbıryanê pêyê. Gu-niya ma riyyaya pê pêş, ma biyê kerwayê pê. Eger ey cahileyê kerdı tı bêri ey ef bıki. Wa dosteya ma nêxerpiyo u ma nêbê dışmenê pê, qandê jew bardê tituni.«

Mehmedê Heciyan vano:

»Vêşi qısey lazım niyê u mirê aqıl medê. Ezo şımarê çıçı vana ey bıkerê. Rew werzê şırê tituni talan kerê, wa bızano kı, fina çiyê do wına nêkero. Ewro ra ma verni nêgirê, bê ey diha zahf merdımı yenê çıyo wına kenê.«

[Eger Hüseyni çıhar-phanc kiloy titun biy ardê lungandê Mehmedê Heciyan vero ronayê u halê ci pers kerdê, ey wını nêvatê u qandê talankerdenı emır nêvetê. Akerde niyo, labirê heme zi zanê kı, sedem oyo. Jewbi miyabeyndê nê wınnan ra awı nêravêrdê u çiyê çnê bi. U heta a roji ji çiyê wertedê ninan dı nêbibı u nêravêrd bi. Ağalixeya ci nêgirotibi hesab, eyra zordê ci şibi]

Dewijan ra tay dê ci nêşinê talani ser. Labirê tay zi estê kı, geyrenê mal do belaş [bêperey] u wazenê kı golık vıradê u miletı vera pêdê. Ê kı mesela fahm kenê, verni fikirênê, mızirey u lec nêwazenê u aqıl serê dı beno ê pey dı ancênê u kerey nanê a xo, labirê ê bini şınê tituni hemi talan kenê benê, qırşê erdo nêverdanê. Çendna roji tepeya Hüseyn yeno, persê titundê xo keno. Dewiji çıwalanê veng anê erzenê Hüseyni ver. Hüseyn vano:

»Maşela şıma çıwali kerdê veng, titun pêro roto. Ella bıkerı şıma heme bı deyna nêdabo? [nêdayo?] No fek dı ez hebê deyndara u destê mi zahf tengo. Boka hebê

perana roşiya bo u tay perey mı dest kewê kî, ez pa tay deynanê xoyê werdiyan bîda u xorê xeşlîgê tunîki kera.«
Dewijan ra jew vano:

»Hüseyn tî qısurdê ma nêwîniyê, vanê tî bîzanê, tî tunê to nêroşiyayo. Tî tunê to bî emîrdê Mehmedê Heciyana ameyo talankerdenî.«

Hüseyn hûweno u vano:

»Lo küşat mekerê u mı mexapeynê. Qandê çiçi tî tunê mı do bêro talankerdenî? Ma no altun-maltuno bîqîmet bo. Ser u bîn pêro tî tun niyo? Ez vaja zerarêdê mı resayo kesi, beno, beno qandê heyfîgîrotenî, zerar açarnayenî u zerar dayenî tî tunê mı talankero. Zerarêdê mı zi kesi nêresayo u hendê mîsqalê kes mîra nêtewayo. Sebeb çiçiyoy, qandê çiçi tî tunê mı do talan bo? Ez zana heta ewro xîrabeyêda mı kesi rê nêbiya u zerarê mı kesi nêresayo. Semed do çiçi bo?«

Jew vano:

»Willî-billî mayê küşat nêkenê u to nêxapeynenê. Tî tunê to bî vatenî u emîrdayenda ağay sera, kışta dewijan ra heme ame talankerdenî. Heme nê, lê tay dewijan o talan kerd u xorê berd. Ma zi zanê rîndeya to marê biya, xîrabeya to ma nêresaya. Ma zi pey qahriyay, labîrê ma destî çiyê çîne bî, ma se kerê, ağay waşt u da talankerdenî.«

Hüseyn vano:

»Şîma zanê destê mı tengo, qandê çoy şîma yê mîdı küşat kenê, wazenê mı bîqahrînê u bîtersanê. Semed çiçiyoy dewiji tî tunê mı talankerê u berê? Çî wext şîma waşto mı tî tun nêdayo? O kî pereyê cî çîniyê, xora oyo deyna gêno u beno. Merdım esto no çend serriyo deynê mı nêdayo, fina zi mı rojê qal nêkerdo u deynê xo cîra nêwaşto. Qandê çiçi tî tunê mı do bileheq u bilesebeb talan bo? Miyabeynê mı u dewijan dî zi heta ewro çiyê nêravêrdo u ma pêrê [pêro] xîrabeyê nêkerda, ez vaja eyra bo. Ma wextê khalîk u pîrîkan ra dost u merdımê pêyê. Ney dî

ez ray u sedemê nêvinena, qandê talankerdena titundê xo? Çiyê bibiyayê mı vatê amena.«

Jewna vano:

»Hüseyn, ma ne vêşi sereyê to bitewnê ne zi ê xo. Raşteyê esta a zi naya, titunê to talan bi. Dewijan nêwaşt titunê to talan kerê, labirê ağay zor da inan u titun da talankerdeni. Taynan xorê girot berd, tay zi mit u mat peyra wınyay inanra. Taynan kêfan ver berd, tay zi mecbur mendî berê. Hal no halo, ma nêzanê se vajê. Tı pukerê cêr erdişa, pukerê cor zınbêliyê. Ma zi tey mendê se kerê u se vajê.«

Hüseyn bı heybeta werzeno xo ser, dano pıro u şıno key Mehmedê Heciyan ver. Hewşdê teberi ra veyndano, qireno u vano:

»Mehmedê Heciyan, Mehmedê Heciyan, no yeno çı mane? Ha kesi malê kesi talan kerdo berdo, ha bışerefê ke-siya kay kerdo, qe ferq nêkeno. Ez nay rê amin nêvana u çım nêgêna. Na dahwa do zahf giran bo. Hazıreya xo bıvını u texminê xo bıkı. Ma do nê gozanê xo pê miyan ra weçinê u pêra barakerê. Ez nay to hetı nêverdana. Ez bızana cora küçido bıvarê mı ser u ez do bındı bımana, ez do fina nê dozi bırama u dest bı nê leci kera, se beno wa wını bo. Hazıreya xoya lejkerdenı bıvını u bıkı. Bahdo tı nêvajê Hüseynê Xılıkan mırê bêbextey kerdı, xeberı nêdê mı.«

Mehmedê Heciyan vijêno eywanda xo ser u vano:

»Hüseynê Xılıkan, tı seni bêemırdê mı titunê xo anê çardaxda Hedroy dı ronanê. Ma tı nêzanê Hedro mı sero yeno hesıbnayenı u perskerdenı? Wa no torê dersı bo, goşare bo u to goşa bo kı, tı fina çiyê do wına nêkerê u bê mısadedê mı, titunê xo niyarê u nêronê.«

Hüseyn vano:

»Heta ewro çiyê do wına çınêbı, no kotıra vijıya? Ma, tı dewlata Osmaniyê, xorê qanuni vejenê, ronanê u fêne ray? Vanê tı nay rınd bızanê? Dersı do bahdo bıdeyo, do

bahdo beli bo u zelalı bo, kam dano kê u seni deyêna? Ma ez Alayandê Hemidiyan raya, yan zi Êbram Paşayê Mil-liyana, bira dewandê Dımiliyan dı sereşirandê Dımiliyan ra mûsade bıgıra, yan zi tı mı bıtersanê, na çımsurey mirê bıkerê u nê qanunan ronê. Ma tı nêzanê, ez zi Dımiliya? Leyrê koy u kerana, lacê serehewadayana, seri dana mil nêronana. Eger ez nay to hetı verda, ez lacê pêrdê xo niya! Ez do bıkerä bılerzana, si siyerı sero nêverda. Koti bariyo wa bıvısiyo, ez do dest bı nê leji kera. Wa no lej têra bo seni beno wa wını bo.

Dewijan ra jew do bıemır vano:

»Hüseyn aqlê xo arêdı xo serê, goşa şeytani menı, şeytanê xo recim kı, bêri mekı, melunı u nê leji têra mekı. Wa guni ma miyan nêkewo u ma dışmenê pê nêbê. Şeytanê xo red kı çiyê nêbeno, ma dostê pêyê. Ma do xo miyan dı peranê to cemkerê, pêresnê u heta qürışdê cı hemını torê bırışê. Kes kotidê zerari ra ageyro karo. Bı fitneyeyda şeytaniya adıra nê sımeri mefinı, finê acı kewo rew rewı hewna nêşino.«

Hüseyn vano:

»Nêbeno, finê adır webıyayo, hewna nêşino u do acı ke-wo. Dıha peyniya ney nina u no hewna nêşino. No do merdımdê zey mirê nêbiyayê. Ez na neheqey qebul nêkena u na mesela ra fek nêvıradana. Ez çita cıniyan banca xo serê u cıra fek vırada, şarr do meştı mirê serevde kero mı ri ro do. Ez do dıha nêşa titunê xo bıroşa u bewni ra mıletı ri ra. Kam bıvıjiyo mı verni, do malê mı talan kero, yan zi mirê serevde kero u mı sero camêrdey bıkerö. Ez poça na mesela vırada, ez nêşena şewqa xo ser na u bıvıjiya şarri miyan. Seni beno wa wını bo, koti bariyo wa bıvısiyo, ez do bıluna u têrakera.«

Mehmedê Hecıyan vano:

»Fek cıra vıradê, wa şıro, destbereya cı çıçı yena wa bıkerö, xo pey dı nêverdo.«

Ageyreno Hüseyni ser u cîrê vano:

»Hüseyne Xılıkan, ez wardê xodî torê çiyê nêvana u çiyê nêkena. Şori hazîreya xo bîvînî, ez vîzêrnayo hadreya. Vêşî qîsey lazîm niyê. Wexto kî mî tîtun da talankerdenî, mî heme çî hesab kerd u gîrot xo çîman ver, o wext mî hadreyeya xo di. Çîçî to dest ra yeno bîkî u xo peynî dî meverdi. Mînetê mî ne tora u ne zî çiyê ra esto. Vanê tî zî bîzanê, ewro ra tepeya ma dîşmenê pêyê u ma do bîwanê gandê pê. Hendîk tî dewda mîdî bê ez torê qûzîlqûrt nêvana u çiyê nêkena. Tî dewda mîra vîjîyay tepeya xo bîpawî. Ma do o wext gozanê xo pêra weçîne u barakerê.«

Hüseyn vano:

»Sere u çîman ser, çiyê nêbeno. Nezdî ra ma do bîvînê. Eger mî na to hetî verdê, cîniya mî hewt talaqî mîra verdayê bo, dînya axretî may u waya mî bo. Heta ez to nêkîşa u nê heyfî tora nêgîra, vîrara cîniyerda mî mîrê heram bo. Ezo newe dana pîro u şîna. Tî zî hadreyeya xo bîvînî u texmînê xo bîkî.«

II

Hüseyn dano pîro şîno Gîrgomezî. Merdîmanê xo arêkeno pêser u mesela cîrê vano. Merdîmê cî heq danê cî u hazîreya xo vînenê. [*Xora heq nêdê cî zî ey sond werdo, o do bîkero. Wexto bîwazê zî nêwazê zî do mesela miyan kewê*].

Miyabeyn ra rojî u heftey ravêrenê. Mengî bena pîrr u ravêrena, no cadê cîniyerda xo ser nêşîno u cî vîrarî nêkewno. Cîniya cî çend finî cîra pers kena u vano:

»Hüseyn, derdêdê to esto, tî do nê derdê xo yarda xoya serran rê niyakerê u nêvajê? Ez helala toya serrana. Ma piya emrê kerdo u qedînayo, tî mîrê nêvajê tî do kê rê vajê?«

Hüseyn vano:

»Qay tora wini aseno. Qe derdêdê mı zi çiniyo. Eger bibo ez do sifte torê vaja. Ma ez torê nêvaja ez do kê rê vaja.«

Çend fini no hesaba cıniya cı kewna cı bende, seni kena seni nêkena nêşena cı fek ra qıseyê bıgiro u mesela cıra teber do. [*Şima zanê ma hetı qandê meselandê winasinan, rew rewı cını ninê peyhesyayenı u nê meseley cınıyan rê nêvajênê*].

Hergı fina kı cıniya cı cıra pers kena, tahzili wena u bı tahzilana mesela gêrêna. Cıniya cı winêna oyo derdê xo cırê nêvano. Na mesela bıardê xoyê axretı rê akena u vana:

»Bırayê mı, ez nêzana çiçi qewımıyayo Hüseyni serê dı u çı derdê cı esto. Ez nêzana mı hember ey qısır-mısürê kerd, mıra ri tadayo. No bı mengê vêşeriyo, mıdı weş weş qısey nêkeno u ridê mıra nêwinêno. Ezo seni kena seni nêkena, mırê çiyê zi nêvano u herga kı ez cıra pers kena, mı tahzil keno u mı fek dı gêno. Bewni tı nêşenê fekê cı akerê u cıra bıdê teber, ka çı derdê cı esto u na çı meselaya? Ez vana qey tı fekê cı bilunê tı do bışê cıra teberdê. Tı zanê o tora zahf heskeno u qımet dano to. Tı hebê bilunê, ez posena o do derdê xo torê akero u vajo. Xo goşan vera maçarnı, bewni boka tı bende kewê u cıra teberdê. Ez şew u roj hewn nêkena, bendê xeberda toya xeyriya.«

O vano:

»Çiyê nêbeno, tı qe meraq mekı, ez fekê ey lunena u ey-ra dana teber, ka çı derdê cı esto çı çiniyo u çiçi qewımıyayo cı serê dı. Ez posena o do derdê xo mırê vajo. Tı bêqaxu bımanı u xo meqahrını.«

No dano pıro şıno gema erdan miyan dı Hüseyni vineno, mesela cırê akeno, cıra pers keno u vano:

»Dezayê mı, ez wini texmin kena u mıra aseno kı, derdêdê to esto, tiyê pey bol qahrênê, xo pize dı pa mülxi wenê. Labırê, nê derdê xo nêdanê teber u nêvanê? No mengê vêşeriyo mı ferq kerdo u ezo vinena tiyê mıletı ra

remenê, sınıxın sınıxın geyrenê u fikirênê. Ez nêzana çiçi qewımıyayo to serê dı, tiyê ma kesirê nêvanê. Hal u rewşê toyo mira weş aseno, qe rınd niyo. Hergı roj tiyê dışmışı benê, fikirênê u xo pede viradanê. Roj bı roj halê toyo hetê xırabeya şino u tiyê kewnê pêlan ver. Kes hetan derdê xo kesi rê nêvajo, kes nêşeno derman u çare zi cırê bıvino. Qandê çare u derman diyayenı, ma tı do ê derdê xo dezadê xorê nêvajê?«

Hüseyn vano:

»Tora wını aseno dezayê mı, qe derdêdê mı zi çınıyo.

O vano:

»Nêê nê, dezayê mı nê, tiyê mırê heqıqet u raştey nêvanê. Ez zey imandê xo zana, derdêdê to esto labirê tiyê mara nımnenê. Ez xerib niya u xo fek ra nêvejena, lazımo tı mırê vajê, ez zi bızana, beno mı dest ra çiyê bêro ez zi bışa yarmeteya to bıkerä. Vanê ma wırna jew bê, destan bıdê pê kı, ma bışê cırê çareyê bıvinê? Jewbi bıseredê xoya rew rewı kes nêşeno tay meselan xo miyan dı halkerö u cırê ray u çare bıvino.«

Hüseyn mesela serê ra hetan bı nıyê ju bı ju zıkır kenö, vano u wına domneno:

»Mın u Mehmedê Heciyana ma hewada pê, fermanê pê vet u gefi werdi pê dı. Mı o wext sond werd u vanê ez ê sondê xo bıyara ca. Qandê coy ezo şew u roj fikirêna, ka seni bıkerä, seni nêkerä u bı çı hesaba nê heyfi eyra bıgıra. Ez zana bol guni do bırijıyo u bol naşi [cenderey] do goni ver şırê. Labirê ez mecbura dest bı nê leji kera, nê leji têra kera u acıfına. Eger do qeyamı do bıqlayneyo wa rojê ravey bıqlayo, seni beno wa wını bo.«

No vano:

»Hebê sebır bıkı u bıpawı, wa hebê heftey u mengi sera ravêrê, wa mesela vıra şıro u serd bo. Ma do o wext tertip u pılananê xo virazê, mesela eşırı miyan dı weş girêdê, halkerê u eya tepeya ray kewê. Na mesela wını hend

gengazı niya, eyra vanê kes weş hesab kero u weş sero bifikiriyo. Nê çirê zi wext u pılankerdeni lazıma. Vanê tı rınd hesab u kıtab ro dê. Hemberê to zi gewşeg u tay niyê, ê zi goza çetinê, dêwiyê rew rewı war ninê. Gorey ey vanê tı ling u gamanê xo berzê.«

Nê qısan sera nê danê pıro şınê camêrdanê eşiri hemını ciwênenê pêser u xo miyandı müşewre kenê. Bahdê müşewri, piyakerd tepeya, eşiri miyan dı o kı destê cı silah tepşeno, inan hemını arêkenê pêser u mesela xo miyan dı gurêdanê. Xora rojda sıfteyêni ra na kerdena Mehmedê Heciyan zordê Xılıkan şibi. Eyra nêwazenê ay ey hetı verdê, xo şarri fekan finê u destanı kerê. Vanê a qala ey xo sero nêverdê u heyfê xo eyra bıgirê. Tabi, kıšta camêrdey u dest xo berdena, Xılıkan zi gewşegi nêbi, hendê xo estibi.

III

Nê pılananê xo vırazenê u hazıreya xoya lejkerdeni kenê, vinenê. Bızanê do cıra jew zi nêmano, fina do dest bı nê leji kerê u adır verdê sımeriyo.

Nê qılawız u şopı nanê ser kı Mehmedê Heciyan şıyo Sêwregı kı, mesela merdımandê xorê akero, phaşti u rızayeya inan bıgiro kı, ê zi tedbirê xo bıgirê, hazıreya nê leji bıkerê u bıvinê. Xılıkan danê pıro şınê Him kıšta rayda Anazoy ra, him zi kıšta rayda doldê sıyay ra heta vernida Girgomezı kozıki vırazenê u merdımanê xo kenê miyan. Wexto kı Mehmedê Heciyan Sêwregı ra ageyro u bêro şıro Hedro nê rayan sero ey bıkişê. Nê, nê rayan kıšta, kozıkan miyan dı raya amyayenda ney pawenê. Kozıko en bahdoyên dı, yanê o kı mezelandê Girgomezı verdı vıraziyayo, ey dı Hüseyne Xılıkan u overdê roy ra, dostê cı Osi ya piya pawenê. Qandê kı, ê merdımê kı ê kozıkandê binan dirê, wexto kı ê nêşê an zi nêwetarê tıfingı Mehmedê Heciyan rê b'ancê u ey bıkişê, qenê nê nêwerdê o ravêro u ey o

kozık do bahdoyên dı bıkişê. Qandê cay, qandê emniyet, saxlemey u emin biyayenı Hüseyın kewno nê kozıki.

Mehmedê Heciyan mesela merdımandê xorê akeno, fikrê inan gêno, tedarıkey keno, hazıreya xo vineno, nışeno estorda xo u ageyreno kı, bêro dewda xo Hedro. No yeno heme kozıkan ra ravêreno. Labırê kes nêwetano, cesaret nêkeno kı tetixê tıfıngerı b'anco u ey bıkişo. No yeno, yeno reseno kozıkdê bahdoyêni, yanê kozıko kı Hüseyını nan tey kewtê kemi, ê kozıki ver. Wexto kı no yeno reseno nê kozıki ver, nê wırna piya tıfınganê xo vera cı kenê raşt, tetixi ancenê u derbanê xo ney sero kenê veng. Derbı yena ney ro, no estorda xora dıneyêno, ju linga cı zengudê zındê estori dı manena u estori dımı kaş beno. Hendê new-des metroyan estori ey xo dımı kaş kena. Bahdo linga cı zengura vjêna u no dıneyêno erd. Dıneya erd tepeya, çend lingi diha estori cı erzena u nê çend lingan tepeya vındena. Vınderdena piya hirini fêna xo ser u peyser ageyrena ney ser. Yena cı ser, leşa cı boykena, çend fini pê sero hirena u linganê xo sawena erd. Bahdê erd sawıtenı wırna linganê xoyê verênan hewadana cor, kena berz u fina hirena. Linganê xo ronana fina bahdoyêni wınêna kozıki ra. Bahdo verê xo kena hetê dewda Hedroya u bı çıharlıngana remena şına keye.

Tı nêvanê na estora ney bı cınsı bena. Hüseyın u Osi ya kozık ra vjêne u şınê meyıtı ser. Wınêne kı Mehmedê Heciyan gan dayo u merdo. Nê meyıtı erdo verdanê u danê pıro yenê Gırgomezi.

Estora Mehmedê Heciyan şına keydê xo u keydê xo vero hewş dı çend fini pêsero hirena. Cıniya Mehmedê Heciyan vjıyêna teber, wınêna kı merdeyê cı estori sero çıniyo u estori teniya ameya keye. Estori zi bı serê hêlkerdena, zekı cırê vajo o kışto, yan kışiyayo. Seri hêlkena, bena ana u pırnıka xo sawena erd ra. Cıniya cı fahm kena kı, merdeyê cı ameyo kıştenı. Na hıma nışena estori u kewna ray.

Estori nay raşt bı raşt bena meyiti ser. Meyitê mêrdedê xo bı zahmeteya ancena siyê ser. Estoşa xo bena siyeri ver, meyitê xo nana estori ser, ana keyedı kena wedeyê u çi erzena ser. Eya tepeya xeberı rışena dewijandê xo hemını rê, dewijan dana ardenı u arêkena pêser. Dewiji heme arêbiyay pêser u kom bi tepeya na vana:

»Vanê şıma bızanê u xebera şıma bibo. Ağayê şıma Mehmedê Heciyan bera Xılıkan kerdo dırbetın u oyo gandayenı [*ganan*] verdı. Dırbetê cı bol u bol gıranıyê u reyayışê cı çiniyo. Newe zi oyo gani ver naleno. Labırê vatenêda cı, waştênêda cı, wasiyetêdê cı şımarê esto u vano: "Heta dewiji heyfê mı nêgênê, wa kes mı ser nêro u halê mı pers nêkero." Vano: "Wa wını bıkerê kı, si siyeri sero nêverdê. Dewa Girgomezi bıxılınê u inan ser panê. Wa wını bıkerê kı, dewa Girgomezi hemê acıfinê, bıveşnê u hewt Hüseyini jew nameya bıfinê, erd ra kerê, bıkişê u çıla Xılıkan kok ra hewnakerê, bıpeşnê. Wa bıkerê, bılerzanê, Xılıkan ra o kı destê cı sileh tepşeno jewi weş nêverdê." Heta şıma heyfê cı nêgirê, qebul nêkeno u nêverdano kes bêro cı hetı. Hadırê, şıma bıvına. Ewro roj rojê camêrdey u heyf giroteno. Camêrdey ewro, roj do ewroyên dı beli bena. No lej dı do beli bo, kam camêrdo kam niyo. No çi çardaxı dı ronıştenı u pêlek do bol ra eştenı nêmaneno. Ağay rê sadıqey u gırêdayeya xo şıma do roj do ewroyên dı bıdê ispatkerdenı.«

Qısey xo qedinay tepeya dewiji benê villa u şınê hazıreya xo vinenê. Xeberı rışenê Sêwregı merdımandê Heciyan rê. Cınıya cı tay merdıman zi rışena overdê roy u xeberı dana pêrandê xo. Merdım, dewij u vistewranê [*Yanê pêranê Gergerı*] Mehmedê Heciyan heme yenê pêser. Pêro piya cıwênê, müşewre kenê u qerarê xo danê kı hêriş berê dewda Girgomezi ser u Xılıkan ra kesi weş nêverdê hemını bıkişê u dewa Girgomezi talan u wêran kerê. Ninanra taydê cı çınayê esparan [*cendirman*] danê xora u hêriş benê

Xılıkan ser. Hewt roj u hewt şewi dewda Gırgomezi sero beno axırdewran. Gümini kewna tıfing u dabançan ser u lej destpeykeno, domneno. Dınya ra adır pereno u dınya toz u dumani bın dı manena. Dewda Gırgomezi sero qeyamı qılayêna u beno axırdewran. Hewt rojan miyan dı, Xılıkan ra hewt Hüsi jew nameya kewnê, kışênê. Kıştê ra lej domneno, kıştê ra zi cınıya Mehmedê Heciyan xeberı rışena u vana:

»Mehmedo vano: Pırodê boka şıma Xılıkan ra jewi weş nêverdê. Hendıkı camêrdê weş bo, wa kes mı hetı nêro u halê mı nêperso.«

Bı no hesaba lej rameno. Wirna hetı zi zahf zayat danê. Labırê ê Xılıkan, ê Heciyan ra dıha vêşi benê. Bahdê heftena boy kewna meyıtê Mehmedê Heciyan ser u dewda Hedroy ra villa bena. Wexto kı boya meyıtı kewna dewı ser, dewiji fahm kenê kı, Mehmedê Heciyan roja kı biyo derbetın, a roji rayo kı merdo. Yanê cınıya cı meyıt ardo kerdo zere, dewijan rê zuri kerdê, vato weşo u no hesaba dewiji xapeynayê. Bı na xapeynayena Merdımê Mehmedê Heciyan, dewijê xo u pêranê xo heme ardê kay u rıştê Xılıkan ser. [Bileheq nêvato; Ella kesi şerdê cınıyerı ra sitar kero]. Berey peyhesênê, labırê girwe girwi ra ravêreno u qerşuni finê lulida tıfingan ra vjênê. Eger veri bızanayê, belki qısa cınıyerı nêtepiştê u a qeyamı nêqılaynayê. tersan u emirdê Ağadê xo ver xo kerdê tewdê ê leji u lejkerdê.

Bı no hesaba ca bı ca lejê ninan mengê vêşêri rameno. Qırê pê anê u Xılıkan ra jew camêrdı weş nêverdanê. Xılıkan ra new-des xortê qeçeki u çend camêrdı [peyey] weş manenê. Temenê qeçkan mabêndê heşt u dıwêsi dı beno. Ê camêrdan ra zi dıdı esker, jewdê cı zi Adına dı qurbetey [gurbet] dı beno. Qandê coy weş manenê. Eşıra Heciyan bı sayedê Hükmat u dewlemendeyda [zengineyda] xoya qırê Xılıkan ana u kokê cı kenena.

Na mesela sera nameyê Heciyân rınd u rınd vjêno u heme ca ra villa beno u nam dano. Ney sera Heciyân benê diname, namdar u meşurê Mıntıqada Sêwregı, Rıha, Semsur u ê Diyarbekiri. Ney sera heme cıra ancênê, tersenê u zey vergiya xo cıra pawenê. Ney sera heme dewanê Bıxaxi gênê kontroldê xo bın u hüküm ramenê. Na mesela sera benê ağayê mıntıqada Bıxaxi u yê Sêwregı u imparatoriya xo kenê gırd u villa. Koti ra, kamci ca ra perê biluwo, mırıçıkê bıpero, lazımo xebera ninan bıbo u bı emırdê inana bo. Mıntıqa Bıxaxi heme girotı mahiyet u kontroldê xo bın tepeya, nameyê cı Sêwregı ra heta Rıha [*Urfa*], Rıha ra heta Semsur [*Adıyaman*], Semsur ra heta Diyarbekır beno villa u hemeyê Bıxaxi namedê cı sero yeno wendını u hesıbnayını. Ewro, nesilo newe na eşırı rê vano Bıxaxiji. Labırê merdımê khal u khani hewna vanê Heciyân. Eslê xodı Bıxax namey mıntıqayêno u merkezê cı zi dewa Key Kosan Feqi ya [*Bucak Nahiyesi*].

Namey eşırda Bıxaxi bahdê sırguneyda hezar u newsey u şeşti [1960], sırgunê pancas u phanc [55] an neyêno Heciyana.

Ewro ê Hakımê mıntıqada Sêwregê. Verê Heciyân, eşırandê Kırdasan ra eşıra Milliyan, İzolıjan u ê Feteqliyan hakımê Sêwregı u çorşmandê Sêwregı bi. Labırê ewro tek hakım Heciyânê [*Bıxaxiji*]. No mıntıqa dı kam kewno teng xo erzeno kêberdê inan u inanra yarmetey wazeno. Zor deyêno kê vano ez Bıxaxija. Ewro ney sinorê Sêwregı zi dırnayê u şıyo deverandê binan. Gergerij kewno teng, vano »ez Bıxaxija«. Cınreşij [*Hilwanij*] kewno teng, vano »ez Bıxaxija«. Qandê kı cıra bitersê u cırê çiyê nêvajê, heme xo bıxaxi ser hesıbnenê...

ESKERO LACO

I

Roy [*Fırat*] vero dewê da zahf weşı bena u na dewı dı dı bırayê dewlemendi benê. Nê wirna bıray zi jewjinayey u cıniyê cı qeçek ardenı vero benê. [*yanê hemle/hamile/dıgani*]. Nê wirna bıray zahf pêra heskenê, qedır u qimet danê pê u itibarê pê gênê. Nê wirna bıray pêre soz danê kı, jewi rê keyneki, ê bini rê lajek bıbo, do nê wirnan piya bijewjinê.

Roji pırr benê, wext u seati degêrênê, seat u deqey cı benê tamam u yenê, cıniyê nê wirnan qeç anê. Bıradê gırdi rê lajek, ê werdi rê keyneki bena. Nê wirna qeçeki zi [*yanê tut u pıtı*] zahf xasek u şırini benê. Tı vanê qey wirna haki miyan ra vetê. Wini pê manenê, wini pê manenê, tı vanê qay sayêna werte ra kerda dı letey, wini pê şınê. Namey lajeki Zeynel, ê keyneki Zeytuni nanê pa.

Mabên ra roji, heftey, mengi, demserri u serri ravêrenê. Roj bı roj nê wirna gırd benê u lemê cı vera cor şınê. Çend lemê cı vera cor şınê u gırd benê, hend zi xasek, şırin u pak benê. Wirna piya geyrenê, piya kaykenê, piya şınê wendexane [*Mekteb*] u piya erdan miyan ra geyrenê. Piya dersanê xo vırazenê. Piya hol benê, piya şınê bostan u baxçan miyan. Piya hüwenê, piya roşenê u piya werzenê. Bê wextê cay kewtenı u rakewtişi, heme wext u rojê xo piya u pê hetı kenê pırr. Jew nêweş kewno o bin berzin ra nêwerzeno u terkê cı nêkeno. Wini beno derd u külanê xo, rındey u xırabeya xo piya pêra bara kenê. No hesaba piya gırd benê.

Mabên ra serri ravêrenê u serê nê wirnan resenê des-jondes. Demserran ra serri payız beno. Varanê [*yaxer*] do zahf u zahf vareno. Wini sêli yenê, wini lay [*leşêri*]

werzenê dar u beri nêverdanê xo ver qılaynenê u benê resnenê roy. Tabi no varan kışta cori dı vareno. Ninan hetı dinya ayam u weş beno. Ro cor dı nê dar u beri xo ver kaş keno u ano. Dewê cêri heme şınê vjênê roy ver u o dar u bero kı cor dı rodı yeno xorê danê akıştı u awı [Roy] miyan ra vejenê. Nê wirna bıray u dewijandê ninana zi şınê temaşe kenê, xorê koli, dar u maxi roy miyan ra vejenê. O mabên dı, cor dı tirêda baniya weşı dı awı miyan dı yena. Xeylê zi nezdi koşı u qami bena. Wexto kı no bırayo gird na tırı vineno, damış nêbeno, xo erzeno awı miyan u şıno na tırı verni. A tırı awı miyan dı zept keno u tepşeno. Pizi ser nişeno a tırı u verê cı dano hetê qam u koşıya. O sîre dı cor dı, awı miyan dı kokêdê darı pêli ver yeno u gıneño ney ro. No tırı sera dındeyêno awı miyan. Tırı sera kewno awı tepeya, dıha awı miyan dı nêşeno tay [denge] xo bıgiro. Pêlê awı ney fênê xo ver u xo ver benê. Çend gami cêrê ney zi heme si u kerey benê. Kokê darı ney xo ver comê awı keno, fêno pêlan ver u pêli ney benê danê ê si u keran ro. Wexto kı gıneneno si u keran ro, heme beno dırbetın. Dıha nêşeno xo arêdo pêser u tay xo bıgiro. Pêlan ver ê sıyana beno lete lete, mireno u ro dı şıno. Meyitê cı zi kes nêşeno tepêşo yan bıvino. Bı no hesaba piyê lajeki mireno u lajek kışta pêr ra sêkür maneno. Maya ney zahf merdenda merdedê xorê, yanê pêrdê lajeki rê qahrêna. Bı mengana şın kena u bermena. Nê qahrana vera zi werem bena u mirena. Hirês [13] sereyda xodı lajek him kışta marı ra u him kışta pêri ra sêkür maneno. Dedê ney ney gêno xo hetı u winêno ney ra. Wexto kı serê cı benê pancês-şiyês u destê cı kar tepşenê, êdi no winêno kar u bardê xo, milk u maldê xo. Dedê cı cı azad u serbest verdano, labirê fina zi sersiya xo ney sera kemi nêkeno, destê ney tepşeno u yarmeteya cı keno. Heme rayan mısneneno cı u cırê wihêr vjêno. Ded wazeno kı, no şopa pêrdê xo bıramo u heruna ey pırr kero. Dedê cı şıno koti

ey zi xodî beno. Hendıkı cıra hes keno, nêwazeno ey rojê teniya verdo u salme vırado. Çımki her wext u her deqe bejn u balê bıradê xo, şek u şamalê cı eydı vineno. Zey zerrida xo, zey qeçandê xo eyra heskeno u ey sero lerzeno. Labirê wını peyeyê ney ra vijêno, wını vijêno kes qımış nêbeno bewni ro pıra. Goreya peyayêda xo zi biterbiye, bîhürmet, baqıl u bicesaret beno. Tabi, dedkeyna cı Zeytunı ra zi keyneyêda wını çeleng u xanımi vijêna kî, namey cı heme ca ra villa beno. Xasekey da ay sera, ê çorşman dı keyneyêna dıha nêvineyêna u çinêbena. Tay çımı sero benê zey çımandê xezalan. Nur u şewqdê xasekeyda cı ver çimê kesi niyabênê, gêrênê. Bejna cıya derg u bari adır fina zerrida xortan u aqılê cı, cı serê ra bena. Rındey u xasekeya cı bitarifkerdena nina zıwan u meydan. Vaji xorê Meleka, Homa bî qelema vıraşta.

II

Bı no Hesaba temenê nê wirnan beno newês-vist [des u new-vist]. O sire dı Herbê Cihaniyê [Dınyayê] jewi dest pey keno. Heme camêrd u xortan arêdanê u benê herb. Tabi no zi şino herb, şino eskerey. Heta rojda şiyayenda xoya herbi, qandê dedkeynerda xo, no ne çiyê dedê xorê vano u ne zi mesela rojê cırê akeno. Tabi dedê cı zi aqıl nêkeno kî, mesela akıro u verê eskerey nê wirnan piya bijewjino. Lajek zi şermandê xo ver nêşeno dedê xorê vajo u Zeytunı cıra bıwazo. Tabi ded nêzano nê pêra heskenê. Zano pêra heskenê, lê zey way u bırayan vineno. Qandê kî ê wirna ey bı destandê xoya gird kerdi bi, qandê coy zey lajdê xo vineno u hesıbneno. Bızano qandê jewjınayışi pêra heskenê, destı ê wirnan pêya jewjıneno. Ded qahrândê bıradê xo ver, a soz dayena pêya jewjınayeni zi xo vira keno. Wexto kî bıray cı Ro dı şino, zahf pey qahrêno u kewno bende. Hendayê serri tepeya a sozdayeni yena kê

viri? Sero zi dedi no zey lajdê xo zanayê u ê semedi ra nêfikiriyayê ninan pêya bijewjino. Ded tım çımdê way u birayeya winyayê nê wirnan ra. Birayê cı weş biyayê, beno ju ju finî kûşat u qısan miyan dı qal bikerdê u bivatê veyva mi. Heta wini beno kî, wext beno ded xo vira keno lajê birardê ciyo. Vano qey lajê ciyo. Eyra nino cı aqıl u sero zahf nêfikirêno, nişanê nê wirnan rono, yan zi pêya bijewjino. Lajeki gênê benê eskerey dı rişenê cephedê Urısı. Herbi dest pey kerdo, heme ca dı adıro vareno u heme ca adırı bın dı mendo. Dınyay sero biya gürmı-gürma tıfing, top u teyaran. Xebera kesi kesi ra nêbena ka weşo yan merdo. Semedê herbi ra seferberlıg yeno ilankerdenı, u ê kî kewnê hükmati dest, Hükmat inan tepşeno u beno herb. Labirê ê kî nêkewnê dest, çinêbiyayenda camêrdan ver, ê bênamus u bêşerefi dest bı zor u zalımey, talaney u qebraxey kenê. Ninanra jew zi Çermugı dı peyda u hasıl beno. Qıtlıgêy u çinêbiyayenda camêrdan ver, no zi dest bı talan u işqalkerdena dewan keno u heta sinordê Sêwregı hüküm rameno. Qandê işqalkerdenı u talanberdenı, no rojê çend merdımandê [*peyandê*] xoya piya yeno dewda ninan. Labirê verê amyayenda ey çend mengi veror, ded aşnaweno kî, bırazayê cı cepedê Urısı dı şehid kewto. Ey sera bêpaşt u bêposanayış maneno.

Demo kî no lajê Begdê Osmanıyanê Çermugı yeno dewda ninan, Dewı dı ini sero Zeytunı vineno, cıra heskeno u şino ay pêrdê cıra wazeno. Piyê Zeytunı qayıl nêbeno keyne ra xo bıdo nê zalım u talancı. Labirê no lajê Begıney u dewıjandê neya tehdit keno u vano:

»Eger şıma Zeytunı nêdê mı, ez do şıma hemını bıkişa u dewa şıma hemê pana u bıveşna.«

Piyê Zeytunı tersandê kıştênıda dewıjandê xo u panayenda dewı ver, sozê dayenı dano nê zalım u qebraxi. Nê yenê Zeytunı wazenê, nişanê cı kenê pa u şinê. Zeynel eskerey dı hewn vineno kî, dedkeyna cı kewta teng, aya gazi

ey kena u veydana cı. Hewndê xora no fahm keno kî, çiyê ameyo dedkeynerda cı serê dı. Hewndiyayenî sera lingê cı erd nêteşenê u nêşeno vındero. Zano qumandanan rê vajo, do izın nêdê cı u mûsade nêkerê no şıro. Qandê coy kesi peynêhesneno u kesi rê çiyê nêvano. Şewê no tıfingê, dabançeyê, xençeriyê u xeylê fişengi gêno keno çanteyê miyan, firar keno u remeno. Bı no hesaba, bı qaşquneya cephedê Urısı ra, koyan sera, dahl u mêşan miyan ra yeno xo resneno dewda xo, u raşt u raşt şıno key dedê xo. Dedê cı seni cı vineno şaş u mat maneno. Çend deqey winêno cıra, raşt, oyo, o niyo. Çımanê xo vlêneno winêno hewn-mewn niyo, raştı, oyo. No finê ra şıno pêşeno bırazadê xora u vano:

»Ellay rê hezar fin şikür kî, nê roji mısınay ma.«

Zeynel zi şaş u mat maneno. A şaşey u ê heyecani bın dı pers keno vano:

»Çırê Dedo, ma se biyo u çiçi qewımıyayo?«

Ded vano:

»Oxıl ma diha se bo? Ma aşnawıt kî tı şehid kewtê. Qandê coy ma şew u roj şınê to tepışt u kerd.«

Zeynel vano:

»Ê pêro zurı bı, amey u ravêrdi, labırê mı hewnê nêweşi di kî, çiyê ameyo dedkeynerda mı serê dı, vaji se biyo?«

Ded vano:

»Oxıl heta na seatı çiyê do xırab nêbiyo. Labırê lajê Begdê Çermugı zor da ma u bı zora dedkeyna to waştı, ma zi tersandê xo ver sozı cı yê dayenı da u dedkeyna to dê cı.«

Zeynel mesela dedê xorê akeno u Zeytunı cıra wazeno. Ded vano:

»Oxıl, qandê çiçi heta ewro to qe qal nêkerd u nêva çımê mı dedkeynerda mıdı esto u to a nêwaştı?«

Zeynel vano:

»Ez şermayayê mesela torê akera u qal bikera. Mı tim pawitê tı mesela akerê u qal bikerê. Labirê to zi ne qal kerd u ne zi rojê mesela akerdê.«

Ded vano:

»Oxıl ma ez çı zana, mı tim şıma zey way u bıraya diyê, qe niyameyê mı aqıl u ez nay sero nêfıkırıyayê. Ez nêzana newe ma do se kerê u çı çare cırê bıvinê? Ma finê sozê cı dayo u nişan kerdo pa. Eger ma nê sozê xo burê u peydi açarnê, ê zalım u bêwıjdani do bêrê dewa ma hemê panê u ma hemını bıkişê.«

Zeynel vano:

»Hewna ray duri nêkewta u ma berey nêmendê. Eger tı raziyê bıdê mı, ma do cırê çareyê bıvinê?«

Ded vano:

»Seni ez qayıl niya bıda to. Qimetê to mı hetı ay serayo u tı mirê heme çı sera u raveyê. Vengeya cadê bıardê mı u ê keydê ma to kerdı pırrı. Bê to ocaxê ma korr u vengo. O kı ocaxê ma şên kero u nameyê ma bıramo u bıdomno zi tiyê. Ma bê to kamê ma esto?«

Zeynel vano:

»Eger wıniyo, ez do zeytunı bıgıra, bıremna u bera. Wex-to kı ê peyhesıyay u pers kerd, şıma vanê ma nêzanê, eskeran remnê u berdı, qay gema cayê dı kıştı u eştı çalê miyan. Xora nê roji çiyê wınayê zahf benê u kes nêzano kamo kê kışeno. Xebera kesi zi çiniya ez remaya u ameya. Çınay eskerano zi mıra u ez eskera. Jew bıvino zi mı nêşinasneno u do vajo eskero.«

Ded heme ray u rısqı gêno xo çıman ver u razi beno. Qandê kı ray u çarenadê cı çiniyo.

III

Zeynel dedkeyne ra xo gêno, şıno koy u keran ser. Heta resenê cay nımiteni, warê qaşqun u firaran, bena şewı. Nê

siyêda girdı vero roşenê, nanê xo wenê. Nanê xo werd u pizey xo kerd mird tepeya pê vırarı kenê, lewi nanê pêya, pêra heskenê u pêşiyênê pêra. No hesaba heta nimedê şewı, bı heskerdena pê bı vırarana ser u bın kenê, benê anê, pê teqley kenê, pê dı kay kenê u kewnê pê vırarı. Wini beno, nê hêlera benê, edızıyênê, danê pıro u rakew-nê. Dı a rakewtenı dı, o hewno gıran dı marê do zahf gırd yeno, cê ra linganê Zeytunı keno xo fek, fekê xo aqelışine-no u tay bı tay ay anceno xo pize. Wexto kı fekê cı reseno bındê qolan u wazeno kı qolanê cı tado, bışikno u ay hemê b'anco xo pize u buro. Na hesêna xo u qijena. A qiji-nida cıra Zeynel beno aya u tıllı beno xo ser. Zeytunı ga-nan ver fixan kena, qijena, qirena u vana:

»Zeynel, Zeynel rew xo mı resnı mari ez werda, rew bêri mı bireynı.«

Zeynel bêhewn u bêsolıĝ gırotenı, cepedê Urısı ra rema-yo ameyo, hewn çıman nêkewto Zeytunı gırota u şıyo koyan ser. Nê semedi ra zahf betılıyaye, zahf edızıyaye u zahf bêhewn beno. Kıştê ra hewn cı çıman dı beno, kıştê ra zi şaşey ver nêzano se kero u bı çı hesaba Zeytunı mari fek ra bireyno. A şaşey u ê telaşı miyan dı ne tıfıĝı, ne da-bança cı u ne zi xençeriya cı yena cı viri kı, ê yê berzindê cıdı siyeri veroyê. Bı haho haho kerdena, bı si u destana kewno mari ser u nişeno cı. Mar niyo xorê Ejderhayo. Ge nakışta ge akışta poçê dano ney ro u herĝı fıni phanc-şeş metroy xora erzeno duri. Fekê cı pırr o, qandê coy poça xo kar ano. Dergeya cı en kemi phanc-şeş metroy u qalneya cı zi zey bejnda insanêdê temami bena. Wexto kı fekê cı cê ra aqelışiyêno u abêno, tı vanê qey qasnaxê nıqarada key Rızo yo. Wini gırd u zey lastıkiya beno. Herga kı bı poçda xoya Zeyneli xora erzeno duri, heta no yeno çend nefesi dıha anceno u ay da qültneno xo pize. Qolanê Zeytunı hetê serdê seriya şıknenı u ay hemê daqültneno u keno war. Zeynel zi hendıkı mariya qırcırı [xırcırı, debelemış]

beno hêlera kewno. Mari Zeytunî daqûltnê u warkerdî tepeya, xo leyri keno u şîno xo pêşeno darê ro. Wexto kî pêşeno darî ro, pizedê ney miyan dî, çend finî bena qirî-qirî ra Zeytunî u veng birêno. Tî nêvanê xo darî ra piştina qabırxe u estanê cî hemîni şikneno u ay xo pize dî kişeno.

Wexto kî na fixan kena u qirena, o vengê qirinida nay mezdê seredê ney dî canqî keno. A canqî miyan dî beno erd ro kî si bîgiro u şîro hêriş bero mari ser. Destê cî koyêno çantedê cî ya. O wext silehê cî yenê cî viri. Seni silehê cî yenê cî viri, no destêna beno dabança ro u destêna zi beno xençeri ro u hêriş keno mari ser. Sifte carcurê dabançerda xo mari sero keno veng. Labirê ê derbandê dabançera zi mar hewna nêmireno. No, no fin bî xençerida xoya kewno mari ser. Sifte fekê cî bî xençerida xoya qûl qûli keno, pêra aqelîşineno u cîkeno. Bahdo zi werte ra keno dî letey u ey kişeno. Lo çî fayde girwe girwî ra ravêreno u Zeytunî yena werdenî.

Ney sera lajek aqilê xo keno vîni u kewno a gemî. Zey xintana qijeno, qireno, veyndano u vano:

»Zeytun, Zeytun ti ya koti dî, hadê bêri ezo raya to pawena!«

Hendê dî heftan no hesaba zey xintana koy u keran sera geyreno u veyndano. Bahdê dina heftan yeno a[ra] xo u aqil yeno serê. Xorê fikirêno u vano:

»Seni u çî riya ez do şîra bewni ra ridê ded u dewijandê xora? Çî riya ez do bîvijiya mîletî miyan? Nê nê, dîha mîrê heyatkerdenî u geyrayîşê mî nê dinyay sero heram bî u vengo, [nafîleyo]. Labirê çiyê esto. Vanê o kî sebebê nê çîyan biyo, o bêceza nêmano u cezay xo bîvîno. Sebeb zi heme lajê Begdê Çermugiyo. Heme camêrdî şiyê herb, oyo zi tiyanan dî mîletî talan keno, mal u mülkê şarri bî zora cîra gêno u çîm verdano namusdê şarri. O kî ceza bo oyo. Qenê ez şîra ey bîkişî, mîrazê xo eyra bîkera u heyfê dedkeynerda xo u ê anun u qanunî eyra bîgîra. Ey vîni

nêkerdê, mî zi eskerey ra firar nêkerdê u ez niyameyê mî dedkeyna xo nêremnayê, no felaket ma serê dî niyameyê u dedkeyna mî mari rê werd nêbiyê? Qenê şîra ey werte ra hewada, mîletî xezebdê ey ver u xedareyda eyra bireyna. Hendikî merdimê zey ey kütîk, qebrax u bênamusi weş bê, marê u na mîletî rê rihatey u hîzur çîniyo.«

No hazîreya xo vineno, silahanê xo hemîni gêno u verê xo dano Çermuği. Yeno Qonağê Begdê Osmanîyan vineno, qîlawîz nano ser u pîlanê xo vîrazeno. Şewê çorşmey qonağî gêno, qonağî benzîn keno u nano pa. Kam qonağî miyan ra vijêno u wazeno kî biremo, ganê xo bireyno, tebera no ninan qerşun keno u kîşeno. Herga kî derbî nano jewîya u kîşeno, narey anceno bureno u vano:

»Ez Dîmîliya, gangêrê şîma Osmanîyana. De bêrê la oxîlêno, de bêrê ez qîrê şîma biyara u kokê şîma bîkena. Na hendayê kerdenî şîmarê dîha bes niya. La oxîl, la bînamus tî camêrdê tî mirê vijênê meydan« vano u inanrê meydan waneno.

Lajê Begî u peyandê cîya piya kewnê mewziyan u nê güley varnenê pêser. A şewî heta şewra [şefağê] nê erzenê pê, toz u duman fêne dînyay ser. A rojî zi şewra ra hetan şan nê lej kenê u erzenê pê. Dî roj u dî şewî lejê ninan rameno. No jew camêrdî kîştâ Begî ra weş nêverdano, hemîni kîşeno. Labîrê no hetan qîrê ninan ano, o bî xo zi zahf cayan ra derbî weno u beno dîrbetîn. Bî ê dîrbetandê xoya kewno ray kî bêro dewda xo. Labîrê cîdî taqet nêmaneno, nezdi dewê, koşeyêdê ray dî kewno. O sîre dî khalê dê hewtay serran raştê cî yeno u ney vineno. Khal yeno cî ser, labîrê nêşeno çîyê bîkero. No mesela xo khali rê vano, xo dano sînasnayenî u khali ra reca keno, vano:

»Xeberî bîrîşî dedê mirê u mesela cîrê vajî. Wa bîzanê mî heyfê heme feqîr u fîqarî lajdê Begî ra gîrot« vano u gan dano.«

O zi khali vıranı dı gan dano u mireno. Labirê bı şan u şerefdê xoya şino heqeyda xo ser. Mireno, labirê miletı zi belayêdê zahf girdi dest reyneno. Qandê kı nezdi hiris-çewres dewı, destandê ê lajdê Begdê Osmaniyan ver elaman kerd bi u amey bi xezeb. Kesi nêwetardê serê hewado u hember bıvıjiyo. Heme veşnayê nayê qerşunan feka u kıştê. İşte ey zalımê do wına wertera hewada bi. Qandê coy, mergo wına bı şan u şeref rew-rewi qısmetê herkesi nêbeno u dest nêkewno.

No gan dano tepeya, khalkek şino xeberı dano dewı. Dewıji yenê meytê cı gênê benê dewda dedê cıdı, teslimê dedi kenê. Dedê cı şino cayo kı mari keyna cı werdı bi, ê cay u ê mari vineno. Pizedê ê mari ra meytê keynerda xo vejeno u wınnan beno pê hetı keno tırba. Na mesela heme ca ra villa bena. Dewê çorşmiyê kı aşnawenê, yenê na tırba ziyaret kenê. No hesaba tırba nê wınnan bena ziyaretgehê ê dewandê Dımiliyandê çorşmedê Çermuğı.

İBO U İMI

I

Noverdê Roya dewda Mexteli dı lajekê yeno dinya. May u pi, xal u apandê cîrê tiji akewna u a roji bena roşan u roşnayı. Qurbani yenê bîrnayenî, şami yenê viraştênî, dost u enbazi, neçar u bêkesi yenê dawetkerdenî qandê xeyr u bereketi. Semed çiçi bî, qandê çiçi qurbani cıbiyayê u xeyrati ameyê kerdenî? Semed akerde bî u hendê xo estbî. May u piyê lajeki no vist serrî bî jewjınayey bi, cayê nêverda bi geyray bi, ziyareti nêverday bi şî bi, pere nêverda bî rîjna bî, xeyr nêverda bî kerd bî, Mal nêverda bî villa kerd bî, kêber nêverda bî cına bi. Labîrê heme ray u kêberi amey bi girotenî u mîrazê cî niyame bî ca. Bahdê vistna serran ray u kêberi abıyay bi u dedkeyna dezay ê laji dı hemle [hal] mendî bi u serra jewjınayenda inana vist u jemi dı cîrê lajek Ellay dabî. Qandê coy xeyr u xeyrati biyê u qurbani cıbiyayê. Pîzey neçar [feqîr] u sêkûran biyê mîrd. Co ra şami vîrazıyayê u deyayê mîletî.

Heqê cî zi est bî, tersayê u vatê nêbo bîmîro, ocaxê ma korr şîro u ma ocaxkorr bîmanê. Em u xalanê cî, ded u dezayanê cî, dedkeyna u xalkeynanê cî çiyê nêverda ard u kerd pa. taynan cîrê nuştay viraştî, taynan pozbandê çım nêbiyayenî kerdî pa, taynan daran ra darekê çimbîrnayenî viraştî u ardi berzin dı ronay, taynay qandê cî dıhay kerdî, taynan ardi altun [zêr] u sêmi kerdî pa. No hesaba lajekê çend rojan qûndax, ca u bêşigda cî miyan dı zey xîr u xaliya xemılna. Herîr u qûmaşandê cebeli u yê vayınan ra cîrê çına ame viraştênî. Hirê roj u hirê şewi nîqara u zırna amê cınayenî. Babet babet şami amey viraştênî u werdenî.

Wîrna khalîkê lajeki zahf dewlemend bi. Kışta inanra neçar u sêkûran rê çına ame herinayenî u pîradayenî.

Qandê xeyrat kerdênî, khalikêdê cı da pıro u şî sukda Sêwregı dı, roja ênê Ulu camida Sêwregı ver, feqir u fıqaran ra, parseci u sêkûran ra perey kerdı villa. Heme çî mükemel u bêqısır ame ca u tamam bi. Nobetı amê name panayenı. Dost u sınısnayan, merdım u dewıjan qerar da, kı namey Xelil İbrahimi panê kı, bereketê keydê cı zahf bo u bışo şopa khalikandê xo bıdomno. Bı reyandê bolınana namey cı neya pa u bı Xelil İbrahim. Wa boka bı namedê xoya nam bıdo u heyat [cüyayış/weşıye] bıramo.

Ma ney tiya verdê u bêrê kısta overdê Roy. Roja kı no yeno Dınya, overdê Roya Dewda Hilêmi dı zi keynekê yena Dınya. Pêranê a keynekı zi no rewş dı bi u nezdi vist serrı bı inanrê zi qeç nêbiyê. İnan zi zey ninan ca nêverda bı geyray bi. Pêranê a keynekerı zi xeyr u xeyrat kenê, ê zi qurbanı cıkenê u qandê çımnêbiyayenı u bela dahfkerdenı heme rayan kar anê.

Namey keynekerı zi İmxanı nanê pa. Wa a zi bı namedê xoya cüyayış [weşıye] bıkero. Nê wırna qeçeki wını xasek benê, wını xasek benê kes qımış nêbeno bewniro cıra. Tı vanê qey wırna bı qelema vıraştê u heki miyan ra vetê. Wexto kı kes nêzano u duri ra bıvino, kes do vajo xususi vıraştê. Bejn u balê wırnan zey dardê Bewrincêri bêqısır benê. Tay çimi sero benê tı vanê qey qerqasıyê, zey çımandê Xezalana wını sero kaykenê. Porê wırnan zey heririya cı sero berqeno. Kes wexto kı winêno ridê cıra, kes wêneyê [surretê/resmê] xo tey vineno. Wırna zahf nurin u paki benê. Tı vanê qey wırna cınayê awda altuni ro u vetê, wını nurani benê. Xasekey u baqıley ser, namey nê wırnan çorşmey [dormey] ra villa beno. Xasekey u endameyda cırê vatenı çinêbena. Boka amyayenı u qederdê cırê zi vatenı çinê bo, weşbext u weşqeder cırê binuşneyo u qismetê cı bo. Heme çî mükemelo, labırê çı fayde ê wırnan zi ne way u ne zi bırayê cı benê. Tı vanê qey qederdê wırnan veri ra [sifte ra] zey pê nuşneyayo, zey pê girêdeyayo u xususi

zey pê viraziyayo. Mabên ra serri ravêrenê u roj bî roj lemê nê wirnan vera cor şinê u nê gird benê. Lê hay wirnan pêra çinêbena kî, wirnan nam dayo, nam viradayo miletî miyan u heme ca dî qal u bahsê ninano beno. U nê wirna fekan ra nêkewnê.

Mabêndê dewandê nê wirnan ra qoca Ro ravêreno. Jew nakışta roy dî beno, ju akışta roy dî bena. Qeçê nê wirna dewan, amnani germêdê dihiri dî çarwe u dewaranê xo anê roy vero awdanê u darandê verdê roy bîn dî danê mêlikerdênî. Ju ju finî qeçeki xorê kewnê ro u asnawî kenê. Ju ju finî zi sebrê cî nino, over u noverdê roy ra qısey erzenê pê, pêrê nengi çinenê, bî qıse u qelasingana lej kenê. Nover u over ra si erzenê pê. Tabî ju ju finî Xelil İbrahim u İmxana zi nê qeçkan miyan dî benê. Labirê nê wirna tewdê ê lejan nêbenê u ninan fek ra ne nengê, ne zi qıseyêda xırabî, pis u nêweşî vijêna u ne zi ê xo kenê ê meselan miyan. Herga kî qeçeki lej kenê, nê inanrê vanê eybo nengi pêrê meçinê u pê metewnê. Ma wirna hetî, wirna dewî dost enbaz u enbıryanê pêyê.

II

Fına demserran ra [*mewsim*] dem amnan u rojêda zahf germını bena. Qeçê nê wirna dewan zey hergı roja, a rojî zi çarwe u dewarê xo anê roy vero awdanê u daran bîn dî mêlî kenê. Labirê a rojî german ver heme ca peyşeno u pırayneyêno. Sersî dî zi german ver kes nêşeno damış bo u biheweyo. Qandê coy, des deqan ra finê xort u keyney hêrişê miyandê awî kenê, şinê bî çınaya xo erzenê roy miyan, cınenê awî ro u yenê sersida daran dî roşenê.

Fına xo awî ro cınayenî dî, overdê roya çimê Xelil İbrahimi gineno, kewno a İmxanî. Çım kewno acı, nêkewno Ellay ra beno, heskerdoğê cî u adır zerrida cıra qılayneyêno u heme cayê cî heskerdeney ver lerzeno. Zekî no

des seriyô biyo aşiqê cı, wını adirê zerrida cı gür beno u veşeno. Wexto kı no ay vineno u çimê cı kewno [r]a ay, o sîre dı a zi ey vinena, çimê ay zi gıneno ey u ey ferq kena. Halo kı lajek kewno miyana zi kewna o hal. Zeriya ay zi eyrê girêneyêna u kıla heskerdenı cı zeri miyan dı lüwena. A şaşey u matmayey miyan dı xeylê wext nover u overdê roy ra melul melul winênê pêra u çıman bın ra pê birnenê. Çend winênê pêra hendı zi zeriya wırnan kewna acı u kela zerrida cı pêrê werzena u veşena. O demdê xoriyê pêra winyayışı dı, kendalê qumi lingandê İmxanı bın dı şıno war [*şahtiyêno*] u na dındeyêna roy miyan.

Herayeya roy nover ra heta over nezdi dısey metri bena. Wexto kı na dındeyêna roy miyan, zekı şışa surı zerrida ney sernê wını cızı cızı kena u veşena. Zekı bı kardida nua xet xetı bikerê u tikey goştı cıra bıqlaynê wını jan dekewno. Zekı bı kardida nua zeriya cı akere, bı goçınıya çını çını bikerê u zeriya cı bîdê qıseykerdenı u vajo; la lajo tı çı vınderdê u tiyê nêşinê ay nêreynenê. Wını veng kewno acı. O adır u gazikerdenıda zeri ver, no bı lez u beza çınayê xo xora vejeno u xo erzeno roy miyan kı, şıro ay bireyno. Wexto kı xo erzeno roy miyan, maseyê do gırdo perzaneyın yeno cı ver u bı seredê xo u poçda xoya işaret keno u vano bêri mı nışı ez to bera overdê roy. No hıma nışeno ê masi u mase çend deqıqan miyan dı zey qerşuniya ey ravêrneneno overdê roy, cayo kı keyneki comê [gomê] awı biya o ca. O ca dı mase lajeki xo sera erzeno u xo verdano awı bın. Awı bın ra keyneki vejeno u ano lajeki hetı. Zekı lajek keynekerı bireyno, wını keno xo vırarê u ano koşedê roy. Tabi no çı zekı lajeki rê zey hewndê şewan bêro, wını kewno ê xayli miyan. Zekı xorê hewn bıvino u hewn dı keyneki bireyno, wını çend deqıqan miyan dı mesela bena u ravêrena. O maseyê cı zi deqe dı cı çıman vera beno vını u şıno. Zekı o mase xızır o xoca bo, xo cı resno, cırê yarmetey bikero u keyneki bireyno.

Wexto kî kendal nay ligan bîn dî weşaneyêno u na kewna roy miyan, xort u keyney kenê qiji-qiji, hawar hawar u xeberî danê dewî. Hetan dewiji xo kenê war u yenê kî, Xelil İbrahimi, İmrxanî roy miyan ra veta. Tabî dewiji heme ney sînasnenê. Qandê kî nê sinordaşê pêyê u hergî roj gema pê vinenê. Şêligê dewî heme İmrxanî sero arêbeno pêser, bî zora çenge u dîndanane cî pêra akenê u awa kî kewta pîzi miyan, bî şanayenî u çewtkerdenapîzi miyan ra vejenê. Awa kî qandê fetîsnayenî kewtî bî cî pîze, a awî pak kerdî tepeya keynekî yena a xo u çîmanê xo akena. Wexto kî çîmanê xo akena, lajeki xo kışta vinena, hîma destê xo hetê eya derg kena u destê ey pêt tepşena. Zekî do cî dest ra bîvîjiyo u bîremo, wîni pêtêna şîdênena. Wexto kî na destê ney tepşena, o zî destê ay tepşeno. Wîrna destanê xo pê destan miyan dî kilit kenê u gûvîşnenê [pîloxnenê] u keylê wext wînenê wertedê çîmandê pêra u çîmanê xo nêqîrînenê. Bî çîmandê xoya zekî pêra çiyê bîwazê, pêrê çiyê vajê, pê bîecîbnê u pêra hesabîkerê. Mîletî heme nê rewşî bî çîmandê xoya vinena u şahîd bena. Tay vanê qandê na heskerdenda ninan Xîzîr u xocay neyrê yarmetey kerda u no ameyo ney na reynaya. Tay vanê karê Ellay nêbo, o qerşun bo fîna hendayê rew nêşeno xo nover resno u bêro nay bîreyno. Tay vanê kera-metê nê lajî estê, perî pa rûwenê u awî bîn ra pereno. Hergî jew cîrê qulpê vineno u çiyê vano.

Wextê do zahf kîlm dî na mesela reynayîşdê na keynekî u pêra heskerdena ninan deveran ra Tax, dew u çorşman ra bena villa u kewna fekan. Tay vanê kam ninan pêra abîrno, qeyamî do ey sero bîqîlayneyo. Tay vanê no lajek şeytano, xo vîsto qîlîgdê melekân u ameyo na reynaya. Vatenê mîletî mîletî hetî manenê, kes goş nêkûweno çî do wînaya. Lê tay xozanayey u insanan ra heskerdoğî vanê ninan pêra meabîrnê. "Homay [Ellay] qederê ninan pêya gîrêdayo, bêrê ninan pêya bîjewjîmê." Labîrê kes goş

nêküweno pa, çımki gorey şertandê xo hereket kenê u lıngan erzenê.

Herçend no lajek na keynekerı reyneno zi, şert u şurtê ninan ê pê diyayenı peyda nêbenê u teniya nover u overdê roy ra, duri ra duri benê. Ju ju wext biyê pêranê keynekerı ray nêdayê kı, a şıro roy ver, enbazandê xoya bıgeyro u kaykero.

Qandê kı nê wırna beran [*eşiran*] bı serrana pê dı dışmeney kerdı bı, pêra merdımı kıştı bı u dışmenê pêyê serran bı. Qandê nê sedemi nêverdayê nê pê bıvinê, pê dı qısey bıkerê u pêra hesbıkerê. Waştê kı ninan vero bend bê, rayan cı vero telıkerê u bıgırê. Nêwaştê duri ra bo zi, nê pê bıvinê. Duri ra pê diyayenı zi besê ê wırnan bı u ê ayrê razi bı. Labırê a zi wırnan rê bol diyê. Duri ra bo zi, wexto kı ninan pê nêdiyê, a roji nêweş kewtê u zeriya dê cıra adır weriştê u adırê pêya veşayê.

III

Enbaz u hemserê lajeki tim neyrê vanê İbo. Qandê coy no name kewno piyase u mıletı miyan dı namey cı beno İbo. Qandê kı no name dıha zahf rahat yeno mıletı rê. Enbaz u hemserê [*tayê*] İmxanı zi ayrê vanê İmê. Bı no hesaba namey lajeki beno İbo, ê keyneki bena İmi u dıha bı nê namana yenê veyndayenı u sınasnayenı. Mabên ra serri ravêrenı u serê ninan resenê newês [19]. Tay maneno mesela heskerdenda nê wırnan sedemê pêya weryamyayenda [*werybiyayenda, merhebakerdenda*] nê wırna beran bo. Labırê çımê fitne, fêsat, mızır u şeytanan korri bê, ma ê verdanê nê wery bêrê. Zey Bekodê ewaniya herdem do merdımê şeytan, fitne, fêsad u mızırı bıvıjiyê, meselan bışahtinê u têra kerê. Na mesela heme ca ra bena canqı, bê waştênı ray u çarenadê pêrandê İboy nêmaneno.

Rojê piyê lajek u çend merdımmandê ci yê khalana, çend topê qümaşi, altun u çiyô bıqımet gênê u şınê keynekerı bıwazê. Bı amyayenıda ninana, piyê keynekerı zi merdımmandê xo arêdano pêser u nê wırna beri roşenê. Çarwey bıriyênê, şami virazênê, nan u şami yena werdenı, çay u qahwey yenê şımıtenı u bahdê nê çıyan piyê lajeki mesela akeno u vano:

»Ma ameyê pê dı merdımey bıkerê, dost u enbazê pê bê u pêre phaşti bıvıjiyê. Eyra ez nêwazena mesela bol derg kera u pa sereyê şıma bitewna. Bı emırdê Ellaya qewldê Pêxenberiya ma ameyê keyna şıma lajdê mın rê bıwazê. Ez nêzana şıma se vanê u marê çı cewab danê?«

Piyê keynekerı vano:

»Ez nêşena çiyê vaja u cewabê şıma bıda. Gırdê ma nêyê ronıştey, ê zanê, ê qerar danê.«

[Wini aseno piyê keynekerı qayılo keynera xo bıdo İboy, labırê ne bı seredê xoyayo u ne zi selehiyetê cı destı esto, ya vajo e ya vajo nê. Wini yeno asanayenı kı, qerarê en bahdoyênı u yê ravêrnayenı gırdê beri danê u ê bı qerara grêdanê]. Tı nêvanê gırdanê beri veri ra xo miyan dı müşewre *[Niqaş]* kerdo, qerarê xo dayo u cewabê cı zi nê yo. Eyra vêşi nêfıkrênê u qısanê xo derg nêkenê. En gırdê beri dest bı qısekerdenı keno u vano:

»Heta dewda ma şıma heme bıxeyri miyan dı, serê u çıman ser ameyê. Labırê vanê şıma qısur nêwiniyê u qısurê ma berzê xo lingan bın. Şıma zanê no çiyô wına dı qahr çıniyo. Wexto kı gozê dara bo herkes do siya xo çekero cı, ka kê kı xorê vıstı. Beno cewabê ma weşdê şıma nêşıro, labırê raştaya cı aya. Mecal çıniyo ma keynera xo bıdê şıma. Qandê coy no iş nêbeno u cewabê ma zi şımarê nê yo.«

Piyê lajeki vano:

»Sere u çıman ser, şıma heme zi weş bê u çıwext bıwazê şenê bêre, meymanê ma bê. Herdaim kêberê ma şımarê

akerdeyo. No iş nêbo zi ma do fina dost bımanê. Ma qısır nêwinênê. Eger qısırêdê ma esto şıma ef bıkerê. Nê bı nê bı zorê zalımı niyo. Labırê müsadê şıma bıbo ez wazena şımara çiyê pers kera?»

Nê vanê:

»Serê u çıman ser, kerem kı pers kı.«

No vano:

»Şıma şenê marê sedemê nêdayeni vajê kı, ma pa wes-wese nêkewê u sero nêfikuriyê ka çıçi bı çıçi nêbi, yan madı qısırê est bı ya çınê bı, kes bızano rınd beno u pa rehat keno?»

Nê vanê:

»Sedem noyo kı, lajê dedê cıyo ver o, qandê coy mecal çınıyo ma bîdê. Jewbi sedemêdê cı çınıyo u şıma qısır zi nêkerdo. Eger qısırê bıbo o zi ê mayo.«

Nê "serê u çıman ser" vanê, xatır wazenê u danê pıroyenê dewda xo. Xebera nêdayena nêweşı rew villa bena u şına resena İboy. Qandê kı ey çıhar çımana xebera xeyrı, xebera dayeni pawitê. Tabi İmı zi zey ey bi. Nêdanayeni sera newe ra adır kewno a zeriyaandê wırnan u zey koziga zeri u zerey cı neyêno pa u veşeno. Tabi may u piyê nê wırnan zi pey qahrênê. Qandê kı ê wırnan keyen zi darudinya dı jew qeçê cı beno. Seni nêbo zeriya, qesıbaya u pey veşena. Lê ê se kerê suc u güna ê inan niyo. Wa çımê Kultur, edet u toreyandê xıraban korri bê u ê wırnan lep kewê. Suc u güna heme ê nêzanayeni, kultur, edet u toreyandê xıraban ê hezar serri veriyo. Toreyê khan, çılmısın u çırımışbiyayey, biyê belay seredê şarrdê ma. Se kenım se nêkenım, nêşenım xo cıra bışımı u bireynımı.

Kultur u edetandê ma miyan dı, wexto kı keynekê dezay cı cı vero bo, dıha gırwey ay qedêno u kes nino, yan zi nêwetano bêro ay bıwazo. Ya a do ê dezayê xo bıgiro, yan zi keye dı por sıpe kero u pırı bo. Qandê waştênıda ay kes nino u kêberê ê keyi nêcineno. Wexto kı deza vero bo u

keynekı ey nêwazo zi, do mecburi u bızor a serrana keye dı bıpwawo. Bahdê serran deza do bijewjiyo, wêrê qeç u quli bo, labirê a do fina keye dı bımano u kes do nêro ay nêwazo, yan zi nino nêwazeno. Hetan kı deza izın u müsade nêdo u ê bari cı sera nêwerzano. Eger deza rınd bo u bahdê jewjinayenda xo müsade bıkeroy, nêzana, beno qısmetê cı, cırê khalêdê hewtay serran bıvjiyo, bı hükümdê perana zekı kole bıherino, ay bıgiroy u bı aya bijewjiyo. Jewbi bêimkano. Eger khalêdê hewtay serran, an zi jew do seqet, topal yan zi nimmerdimê raştê cı nêro, cı dest nêkewo u cı nêwazo, way seredê ayrê, do key pêran dı eze bı bımano u bêocax bımiroy, şıroy. Demo kı key pêran dı por sıpekero zi, do tim tahzil u serevdanê may, pi, bıra u warandê xo bıgiroy u serevdanê inan buroy. Do vajê qay tı rındbiyayê to do dezayê xo bıgirotê u keye dı nêmendê. Ma no wına qe bıyo? E bıyo u beno, zekı tı vanê wını beno. Tecel wexto kı xırab bo, deza vero bıvjiyo u dedkeyna ey nêwazo, beno zekı tı vanê wını beno.

Ma no zi Kùltır, edet u toreyo, kes vajo kes tatbiq bıkeroy.. Kamci ca u koşedê Dınyay dı çıyo wınasın xırab, nêweş, zalım u bı zor esto. Key nê edet, toreyo u kùltırandê zalım, xırab u nêweşan bıveşo u ê tey welı bê. Koti ra ameyê kewtê ma miyan u marê bıyê belay seri, zey bindesteyda welat u miletê ma, ê zi ma sero bıyê tapi. Zamq bıyê u diskıyayê ma ro, se kenım nêcibenê. Rındbiyayê nezdi ma nêbiyê u nêdiskıyayê ma ro.

Mesela u heskerdena nê wırnan zi bena qurbanê nê nêweşıyan. Kam çı zano zey ninan çend heskerdoğ, çend zeriveşatey, çend aşiq u perê pê bıyê qurbanê nê nêweşıyan.

Tore, toreyo. Nêzana tori wına vato, wına nêwato, wına roneyayo, wına nêroneyayo. Tore ray dano, toreyo ray nêdano. Tore wına roneyayo nino vırnayenı. Tore toreyo, nêzana

çîcidê tori rê vaja. Ma do se bo no tore u qe do nêro vîrnayenî?

E...e wîniyo, nîno wîrnayenî, do bîramo. Do weçîneyê, ê do zi qîrban weçîneyê, a awa ê toreyandê nêweş u xîraban tam kerê u bîşîmê. U şîmîti zi.

Fînê name vîjiya, name neya pa u va dezayo vero. Mese-la qediyê, êdi feki gêriyay u niyabîyay. Dîha kesi nêşa fekê xo akero, xo bîluno u çiyê vajo. Ma wîni gengazo dezayo vero. Beno feki abiyê u qîsey bêrê kerdenî.

Piyê lajeki zi zey ê binan, toreyan rê hürmet kerd, nêşa fekê xo akero, qîseyêda weşî an zi nêweşî xo fek ra vejo u çiyê vajo. Qandê jew qîsî, qîsedê dezayo veroyo, heme ray u neqebî amey bîrnayenî, perçîn bî u gêriyay. Mecal u ray nêmendî cîra bîvîjiyê. Gedugî heme kemerana dês bî u bîrneyay. Piyo neçar se kero u seni hember nê toreyan xo-ver bîdo u bîvîjiyo. Zano çiyê vajo u hember bîvîjiyo, do neheq bo, teniya werte dî bîmano u kes do cîrê phaşti nêvîjiyo. Bîzano lajê cî do qîrban bo, fîna do nê edet u toreyan rê mîl rono, çewt kero u heme çîdê cîrê razi bo. Zewbî ray u çarenadê cî çîniyo. Çîmkî bî zanayena ray u neqebî dês u perçîn bîyê. Zanayena siyê girdî roneyayê kî, kes nêşo herunî ra bîluno u werzano.

E..e, heme çî rê razi benê u dest veng werzenê yenê keyandê xo. Gîrdanê cî, meclîsanê cî wîni waşt bî u ê toreyandê dihezar serran ver mîl rona bî u qîx vat bî. Gîrdan qîx va u mîl rona, labîrê ma nêzanê, Îbo u İna do zi qîx vajê u mîl ronê, ya nêronê? Ez emel nêkena ê ronê, u wîni zi bî u vîjiyê. İnan mîl nêrona, qîx nêva u teslîmê nê toreyandê khananê dihezar serran nêbî. Nêbî lê ma do bîvinê, do bîşê xover bîdê u serkewê ya nê, do belî bo.

IV

Serê wirnan bi vist. E. e, tam serê xoverdayenî u metin biyayenî. Serê jewjınayış u xo idarekerdenî. Serê xo zana-yenî u qerardayenî. Serê serehewadayenî u isyankerdenî.

Sifte İmî hember edet u toreyan vjijyê, serehewada u va:

»Eger şıma mı nêdê İboy u mı dezadê mına bijewjınê, ez do jahr bışıma u xo bıkişa. Ez mîrena ez bê İboy jewnaya nêjewjêna. Ey, ez mergi ver reynaya u qederê ma piya ame girêdayenî. Ellay, o vet mı ver u mîrê rışt. Bê ey ez jewnay nêwazena. Ez bımıra estey mı ê eyê, ez bımana goştê mı ê eyo. Wazenê bêrê mı bıkişê, wazenê bêrê mı berê dardakerê. Wazenê mı tikey tikey kerê u berzê küt-kan ver, wazenê qazaxi bırjınê u mı bıveşnê. La vanê şıma na juwerî rınd bızanê, ez bê İboy jewnay rê yar nêbena. Bê destê İboy destna do destê mın ro nêgüno. Şıma zi zanê senino, kamci ray rašta u kamcinî çewta. Labırê şıma yê inad kenê u vanê, wa bı zora zey ê ma bo. Eger şımadı hebê merhamet bıbo, şıma do na inadeyda xora fek vıradê, bewnirê günadê ma u ma piya bijewjınê. Lê ez zana şıma na juwerî nêkenê. Şıma tore vanê u çına nêvanê. Zey Ellaya cırê şınê secde u ibadet kenê. Wexto kî çiyê nêro hesab-dê şıma, şıma tore-more nêşınasnenê erzenê xo lıngan bın. Lê wexto kî bêro hesab-dê şıma, şıma zey Ellaya cırê secde kenê. Ma koti ma do heme çi gorey zeri u hesab-dê şıma bıvınê kî, zey şıma bıbo. Ma ma zi insan niyê, ê ma zi zeriya ma çiniya? Ma nêbeno şıma çorşmey xo bıvınê, goşa şeytan u fêsatın nênê, bewnirê günadê ma u ma pêya bijewjınê. Wexto diha qımetê şıma do berz u vêşî nêbo, vana, Gere u gazınanê xo may u pêrdê xo hetı kena.«

Bahdê İmî, İbo zi hember gırdandê xo u meclisdê eşırî vjêno u vano:

»Çıçı rê mal beno wa bıbo, koti bariyo wa bıvısiyo, seni beno wa wını bo. Vanê şıma na juwerî rınd bızanê. Ez bızana ez do lete lete ba, qerşunana qül qüli ba, ez do fina

ay biremna, bera koyan ser u qaşqun [*mahkum*] ba. Bes wa İmı remdê mirê razi bo u bı mına bêro. Jew bi mirê çiyê lazım niyo, heme çi mirê viz yeno. Ya mın ra ya inan-ra. Ya Ella dano mı ya dano inan. Bê İmı emırkerdenı mirê heram bo. Eger a veyvı bo u destê jewnay bedendê aya neyo, ez do nê Dınyay pana u xo zi tey bıveşna.«

Ê wirna zi qerarê xoyê bahdoyêni danê, sondê peyni u ê en girdi wenê:

»Ya pêya jewjinayenı yan zi nêmendeni. Nê wirna rayan ra ju.«

Labirê eşira İboy aman nêdana İboy, hember vjêna u vana:

»No çend seriyı lejê ma u inana bıbı serd u vınderd bi. No çend seriyı ma lejê mabêndê xo u inan bırnayo u ma pê dı merheba kerda. Tiyê wazenê nê leji newera têvdê, acıfinê u verdê ganandê ma. Eger tı çiyê do wını bıkerê, tı do nê leji acıfinê, gür kerê, kıl u dunê cı hetê azminiya berz kerê. Tı a juwerı bıkerê tı do dirbetanê serran newe ra akere, guni kerê u newe ra derd u külan pê şanê.«

İbo vano:

»Mınetê mı kesi ra u kesi rê çınıyo. Şıma wazenê mirê wihêr bıvijiyê u phaştiya mı bıgirê, wazenê mıra ri tadê, şıma zi şırê tewdê inan bê, bêre hemberê mı lej bıkerê u mırodê. Seni yeno hesabdê şıma wını bıkerê. Wazenê bı mına şıma zi dahwa miyan kewê, wazenê vajê marê lazım niyo, dahwa miyan ra bıvijiyê u duri kewê. Labirê, ez mırena, ganê xo dana, fına zi dahwada xora fek nêviradana.

Cı ra heskena, ma heskerdeney günayo, hemeyê hember vjêne. A kı ez zana heskerdeney girdêri, ay weşêri, ay müqedesêri, ay rındêri çına çınıyo. Heskerdeney heyato. O kı kesi heyat u lıngan ser verdaneno zi heskerdeneya. Wazenê wa heyatê mirê mal bo, bê ay qımet u degerê heyati çınıyo.« Vano u qerarê xoyê bahdoyêni dano.

Heme xort u gencê resayeyê ninan, tersandê xo ver, tersandê kıştenî u kışyayenî ver nêwetanê bî Îbo ya bîdê u bigirê, bigeyrê u silamî bîdê cî. heme cîra ri tadanê u kewnê duri. Vanê qey jew inan ey hetî bivino, do inan bikişo, wîni tersenê u tersan ver kenê xo bîn dî bikerê. Cayo kî no şîno u geyreno, ê nêşînê ê cayan u ey hetî nêroşenê. Zekî o biyo gerîn wîni cîra remenê.

Teniya dezayê cî Miho u emzadeyê [êganê] cî Sîno ya cîra ri nêtadanê, duri nêkewnê, xo şanenê dahwa u mese-lada ey ver u vanê:

»Heta merg, heta qeyamî ma bî toya yê u tora niyabiriyênê. Tî bîmirê ma do zi toya bîmirê. Ma to teniya nêverdanê, se beno wa wîni bo, koti zaif u bariyo wa bîvîsiyo u pede şîro, koti tenîko wa qûlî bo u bîdîriyo. Hendîkî ma weş bê ma do bî toya bê. Ancax kıştenî u merg ma pêra abîrno.«

Nê hirê heme hazîreya xo vînenê, çek u silahanê xo kenê hadre u koyo kî do şîrê sero ca bê, bîmanê diyar kenê. Demserî ra wext amnan beno, Îbo merdîmê ro ra ravêrnenî u rişeno overdê roy kî, xeberî bîdo, bîresno Îmî u Îmirê mesela remnayîşî vajo u fikrê ay bigîro. Îmî xora veri ra nê remayîşî rê hadre u razî ya. Xeberî gêna nêgêna cawabê xo dana u vana:

»Fîlan şewî, fîlan seatî bêrê mî banan pey ra bigirê u berê. Heta wexto ez heme hadreyeya xo vînenî u raya şîma pawena.«

Şandê a şewî dî nê hirê heme ro ra vêrenê, şînê overdê roy dî xo dar u beran miyan dî nîmnenê. A şewî, a seata kî Îmî diyar kerdîbî, a seatî dî cadê xoyê nîmitî ra vijênê u şînê banan pey ra Îmî gênê u hetê Kodê Bagoziya ray ramenê. Fîna peyser nêvêrenê, niyageyrenê war u dewda xo. Şîma do vajê sedem çîçî bî, çîrê mîntiqada xo [Sêwregî] niyamey u şî mîntiqada Semsurî? Çend sedemê cî yê niyageyrayenî estî bî. Jew Îboy nêwaştê fîna peyser bêro, ê

deza u merdımânê xoyê kî, hember cı vijıyayê, nêwaştê phaşti bîdê cı u cîrê wîhêr bîvijiyê riyê inan bîvino. Ya dıdını nêwaştê sereyê pi u merdımandê xo belay miyan kero u inanrê qapı akero. Ya hirını, merdıme cı nêvajê ame u xo eşt ma pey, jew bi nêşa dayax bîdo xo u xo ver bîdo. Ya çıharını, mıletı cîrê nêvajo tersınok u namey tersi a xo nêno. Qandê nê sedeman hetê vakûriya, hetê kodê Bagoziya şınê. Vano wa cayo xerib bo, kes ma nêsinasno, çiri u gazida mara nêro u qandê ma belay miyan nêkewo. Vano ez do dahwa xo bî xo bîvina u bî xo halkera. Eyra xo heme çi, heme xırabey, heme derd u belayey, heme zor u zahmetey rê pêt keno u şıdeyneno.

A Şewı heta zerq eştênı, nê keylê ray u menzil gênê. A roji zi ray şıyayena xo domnenê u şandê a roji dı, bêsoliğ u nefes girotenı xo resnenê Kodê Bagozi.

Meştêri şew ra rew, may u piyê İmı winênê kî, İmı cadê xodı çiniya u vını biya. Xeberı danê merdımandê xo u hemanı pa haydar kenê, peyhesnenê. Merdıme cı ne erd, ne bostan, ne baxçe, ne rez, ne mêşe u ne zi cayê verdanê geyrenê u tey winênê. Labırê cayê dı raştê şopta cı ninê u nêvinenê. Tay vanê:

»Esto se şıya xo eştı ro u ro dı fetısiyaya u pede şıya.«

Tay zi vanê:

»Willı esto se, dışmenê ma ameyê u a remnaya berda. Jew bi erd aqelışıya u na dekewtı, yan zi peri naya rüway u na perê?«

Kıştı remnayenı gıran wedena. Qandê coy hadreyeya xoya lejkerdenı vinenê, kenê u xeberı rışenê noverdê roy dewda Mexteli rê u vanê:

»Tedarıkeya xoya leji bıkerê, fılan roji hadıre bê u bêre fılan ko ma do lej bıkerê.«

Wirna beri zi tedarıkeya xoya lejkerdenı vinenê u a roji pawenê. Hewna a roji niyameya u nê niyameyê hemberdê pê u dest bî lejkerdenı nêkerdo, xeberı şına resena İboy.

V

Xeberı seni resena İboy u kewna ey goş, no hıma xeberı rışeno pêrandê İmirê u vano:

»Dahwa şıma bı merdım u dewjandê mına niya, dahwa şıma bı mına ya. Merdım u dewjanê mı na mesela miyan mekerê. Heme çi mı bêdesturda [izindê] inan, bı seredê xoya kerdo u keyna şıma remnaya. Qandê coy hesabê şıma bı inana nê, bı mına yo. Eger şıma wazenê hesab bıvinê, fermo bêrê ezo Kodê Bagozi sero, ma wıja dı hesabê xo bıvinê u defterê xo bıgirê. Şıma zanê, ma wırna zi hember nê edet u toreyandê khan, korran, küfık u boyınan vıjiyay mı. Mı zi rest ant İmı zi. Mın u İma, ma heme çi, heme rısk girot xo çıman ver u ma bı seredê xoya kewti na ray u na dahwa miyan. Newe ne eza berda merdımandê xoraya u ne zi İmı berda şımaraya. Ma berê xo berey ra, wêrê xo wêrey ra u gırdê xo zi qandê na neheqey, na zalımeıy u na korrey xo pêlek ra eşti. Tabi bera mı zi ez berey u ewladeıyda xora eşta. Lê ez nêzana şıma zi İmı eşta ya niyêşta? Eyra hesab do maya bıvineyo. Çı wext şıma wazenê, çı wext tedarıkeya xo kenê, bêrê bı mına hesabê xo bıvinê, mıdı lej bıkerê u mı bıkişê. Wexto kı şıma kenê ray kewê u bêrê, çend roji veror marê xeberı bırişê, beso. Gorey ey ma zi hazıreıya xo bıvinê. Herwext ez bendê şımaya u xeberanê şıma yê xeyran u werey ardenı pawena. Serê Kodê Bagozi ewro ra tepeıya key wargehê mayo. Lej wazenê lej, werey wazenê ma werey bêrê. Heme çi şıma destı ro u gırêdayey şıma yo. Eger şıma gırdeıya xo bıdê nişankerdenı u mesela werey amyayenı ravey finê, gamê ravey berzê u bêro rojew, ma do zahf pa kêfweş bê u marê do roj do, tiji do akewo, roşn u roşan do bêro u dınya do ê ma bo. Eger şıma rındeyêda wına bıkerê, heta u hetan ma xo vıra nêkenê, şımarê mınetar manenê u kole benê. Şıma çiyê do wına bıkerê u ma ef bıkerê, şıma gırdeıy u insaneyıa xo mısnenê insanandê

dınyay hemi. Şıma nêkerê zi ma se kerê. Ma dest ra çiyê nino. O kî ma desr ra yeno mayê vanê, wazenê u şımara reca kenê. Bê lej, bêxır u cır şıma mesela bıpeynê, halbikerê u ma ef bıkerê ma do newe ra bêrê Dınya u roj hirê fini lew bındê lingandê şımaya nê, şımarê dihay bıkerê u xo hember şıma deyndar bıhesıbınê. Şıma zi bêrê hember dost u dışmenan girdeya xo nişan bıdê, ma azad u serbest vıradê. Eger şıma ma u heskerdena ma nêgirê xo çıman ver u girdeya xo nêmisnê ma, edet u tore vajê, çımkorr, korrfam, çiyênêdıyaye, bêhis u xedareya bıramê mesela ser, çımanê xo bıgirê u çımanê ma vejê, o wext güna madı nêmaneno. Ma do zi çımanê xo bıgirê, cewabê [versêneyê] şıma bıdê u hember şıma serê hewadê. Wexto kî mesela bêro o derece, ma wırna heti do zi zahf zarar bıvinê u xeylê zayat bıdê. Lê poşmaneya bahdoyêmi fayde nêkena u nêdana.

Şıma zanê, kêfê şıma seni wazeno, kamci ray weşdê şıma şına a ray weçinê yan zi bıcerıbnê? A kî ez zana ma kesi çiyê do xırab nêkerdo. Ma pêra heskerdo, bı kêf u zerrida xoya pê remnayo. Ne zor u ne zi xırabey na mesela miyan dı esta. Qederê ma, ma pêya girêday u ardi pê heti. Bı emırdê Ellaya ma pêra heskerdo u waştı kî ê pê bê u pêya bıjewjiyê. Heme suc u günayê ma pêra heskerdena, jew bı çına çınıyo. Ma xo eşto bextê şıma, êdi şıma zanê?..«

Pi u bera İmı »Nuh« vana »Pêxember« nêvana. Recakerdenı u verogeyrayeni qürışê pere nêkena u qebul nêbena. Qandê kıştênıda inan, hazıreya xo vinenê, kî şırê berzê Kodê Bagozi ser u wırnan pêsero bıkışê. Dezayê, destgıroteyê [waştıyê] İmı berda xora çend xort u camêrdi resneno pê, çek u pusatan, rextanê xo çep u raşt xoya girêdanê, xo şıdênenê, verê xo danê Kodê bagozi u kewnê ray. Qandê lejkerdenı u pê kıştênı. Heta nê xo resnenê Kodê Bagozi, des-pancês peyey ninan resenê pê. Yenê resenê cayo kî nê

yê pa sitar benê u manenê o ca dı raştê pê yenê. [*Yanê cayo kî Îboy nişan dabî u vat bî*]. Hewna kî dest bî eştenida pêya silahan nêkerdo u nêkewtê pê Îbo veng keno acı u vano:

»Dezayêno, bırayêno, dostêno, sinordaşêno! Şıma heme bî xeyr ameyê. Verê dest bî lejkerdenı, vanê şıma fina xorê xori xori bîfıkrıyê u qerarê xoyê bahdoyêni bîdê. Wexto kî veng silahan kewo u qeza bıbo, êdi kes nêşeno verni ya cı bıgiro. Çımkı gırwe gırwi ra ravêreno. Verê silah teqneyeni, vanê bîfıkrayena ma bêrê meselada ma ser, şıma heme na juweri zahf rınd zanê kî, qederi ma veti pê ver u raştê pê ardi. Şıma zi şahidê neyê jındayeyê. No qederê çaredê mayo, pêrê ameyo nuşnayeni u qüwetê kesi zi nêbeno ney bıvırno. Bêrê ma vero bend me bê, ma bîdê xatırandê xatıran, xatırandê gırdan, xatırandê pêra heskerdan, Mem u Zinan, Ferhad u Şirinan, Siyamed u Xecan, Leyla u Mecnunan. Ma bîdê xatırandê gırd, baw u khalandê Dımiliyan [*Zazayan*], Beg u Şêxan. İnsanana ra heskerdenı u edalatê Zerdeştê khali bıgirê xo çıman ver u ma bîdê xatırdê girdey, heskerdeney u zanayenda ey. Şıma raya ma akerê, ma azad u serbest vıradê, ma dıha no welat dı zi nêvindenê. Ma do xorê sinoranê xetı ravêrnê, xo vıradê deşta Helebi. Şırê xo berzê bextê Şêx, Beg u Ağlerandê Kurdan, Ereban u Yezidiyandê ê Welati u inanrê bıkerê xızmekarey, qandê jıyan u heskerdeney. Eger şıma wijanan rê zi qayıl nêbê. Ma xetı zi xo pey dı verdanê u wıja ra zi verê xo danê ğerbi, benê macir u şınê cayandê dur u xeribey. Cayandê hewn u ğeyalandê nêşınasayey. Şıma zanê, efkerdenı zi lejkerdenı zi reyê şıma yo.«

Dezayê İmı veng keno a Îboy u vano:

»Tı zanê eçelê to do ma dest ra bêro, qandê coy tiyê ray u yordami fênê ma ver u reca kenê. Tı zanê efkerdenı wını gengazı niya. Fınê namey remnayeni kewta dedkeynerda mı. Perdeyo siya ancıya ma ver ra u damge neya maya.

Finê teniya siya sawiyê ma ri, bê guni a pak nêbena u ma ri ra nêşiwêna. Qandê şiwitenu vanê ma guni birjné u pa bişiwê. Heta ma şîma wirnan nêkîşê, ri yê ma şîpe nêbeno u ma nêşenê bivjijiyê mîletî miyan u bewni rê kesi ri ra. Ma şîma nêkîşê, dost u dîşmeni do bihüwê ma, ma dîmî fitik u tenekey bicinê u vajê, hele nê bēnamusan ra bewni rê, ne şermayênê u ne zi ar kenê, vijênê mîletî miyan. Do şewqa ma tadê, binamê u ma serê ra berzê erd u xo lingan bin dî paykerê. Şîma zanê şîma fermanê xo bî destandê xoya vet u imza kerd.«

İbo vano:

»Ma wirna hetî do zî zahf poşman bê, labirê çiyê do ma dest nêkewo u ma do duzdê Ellay dî bîmanê. Tirî finê tir-küvan ra bivjijiyê fina pey dî nîna herunda xo. Lazîmo hedefê xo bivîno u şîro cayê ra, yan zî cayê gîno. Şîma yê zî a juwerî wazenê u kenê tirî viradê, ka amê kotî ro wa bêro. Wîni aseno u diyar beno, qerarê şîma lejo. Şîma yê vanê ma do bîlerzanê kotî bariyo wa bivîsiyo. Wa qe kışta mara zî bivîsiyo, do se bo? Şîma qerarê xo da u waşt tepeya.«

VI

Ma inan wîja dî verdê u bêrê key pêrdê İboy. Merdîm u dewijê İboy zî qandê lejkerdenî hadreyeya xo kenê u pa-wenê, ka kamcin rojî veng do a tîfîngan kewo, serê dînyay do mij u duman bo u hewrê siyay do bigurê.

Sifte o qahrîna bî u waşt bî kî cîra fek virado, eyra o teniya verda bî. Lê wînyay nêbeno, çend nêbo lajê ciyo. Qe cîra fek viradeyêno. Goşt estî ra beno, ê zî eyra bîbê. Gîştêda cî guni bo, bişê do qandê coy des gîştan guni [go-nî] kerê u bişiknê.

Pawenê ha ewro ha meştî cîra xeberê bigirê kî, çîrida cîra şîrê u phaştî bîdê cî. Cayê ra hazîreya lejiya vineyêna,

kışta xort u camêrdandê cıra, cayê ra zi şin ameyo girêdayenî, kışta cini u keynan ra.

Dısmalêda sura zey guni, dı destandê marda lajeki dı, eywanî ra şına, yena, lajê xo lorinena u vana:

De lori, de lori lori Îbê mî, de lori lori.

Hewt ocağan ra lajo, ocaxê ma tî bi.

Qederê to zi, zey qederdê şarri nêbi.

De lori, de lori lori Îbê mî, de lori lori.

Phaştiya xo ma bî toya girêdê bi.

Qandê şênkerdenda nê ocaxdê pi.

Qederê xırabi tî ma dest ra veti.

De lori de lori lori, Keleşê mî lori.

Kokîma marda to, torê qırban bi.

No dinya dî mirazê to lajo qe nêbi.

Feleki finê qederê to xırab nuşna bi.

De lori lori lori, Boxeberanê mî lori.

De lori, de lori lori heskerdoğê mî lori.

Koyan sero tî bi enbazê Heş u Vergi

Doşeg u werxanê to lo bi si u keslegi.

De lori, de lori lori, bêphaştîyê mî lori.

Keyena dî, ortmeyê sero dedkeyna cî dısmalî şanena u vana:

Loo lo Vanê dezayê mî Îmî remnaya.

Lo berda kodê Bagozi sero ca kerda.

Vılıkandê gülan ra cîrê xeymî viraştâ.

Sêne u zeriya xo Îmîda xorê akerda.

Dezayê mî biyo şêrê serdê ê koyan.

Îmî xo xorê kerda lo Siltana Siltanan.

*Mînet kesi ra niyanceno nêkeno aman.
Camêrd vanê wa cîrê bivjiyo meydan.*

Bı no hesaba şinê xo kenê u ey lorinenê, lorinenê. Dedkeyna cı lorikanê xo wına ramena. Xort u camêrdê dewı, hazıreya [hedreyeya] xoya leji kenê. Labırê xebera cı çiniya kı, İboy sero dınya biyo mij u duman. Lê nêzanê kodê Bagozi sero leji dest pey kerdo, biya gümü güma tıfıngan, burı bura xortan, nare antena heş u hewêşan, qiji qija qerşunan u vızı vıza derban. Dınya sero çıngızıyayo pê, zey varaniya derbiyê varenê, vızı vızı kenê şinê u yenê. Nêzanê kı, tepelikê seredê İboy weriştö, dınya kerdo teng, mij u duman u aman nêdano xortan. Xeberı nêgırota kı Şêrê Şêran, Keleşê keleşan, Xezebê Xezeban Kewto meydan u nêdano kesi rê aman. Nêzanê kı, mînetê cı çiniyo dezayandê tersınok u bēnamusan ra. Phaştiya xo girê nêdano ê bêhis u bêgunınana. Lo mırê lome mekerê, adıro weşeno mı zeri dı. Lo ma şıma nêzanê çımê mı eydı est bı, lê bê İmı çımanê ey juna nêdiyê. Lo zanino dar u dınya dı jew dezayê mı bı, ewro o zi kewto adır u dumandê leji miyan, bêçiri u bêgazi xoverdano, jew deza u jew êgandê xoya, ê koy u keran sero. De bêrê, de bêrê, hele dezayêno de bêrê şırê xo dezadê mınê bêşans u bêqederi resnê. Cı rê phaşti bivjiyê, phaşti bîdê. Lo heyran mırê serevde mekerê, darı dınya dı jew dezayê mıno, ey zi mırê bol mevinê. Wa weş bo, wa çımandê mı vero bo, mırê dınya dı dıligna lazım niyo.

Ma şın, bermi u lorinayenı ca verdê u şırê kodê Bagozi. Bahdê qısekerdenıda dezadê İmı u piyanêkerdenı, wırna hetı xo erzenê mewziyan, kozıkan, kere u siyan pey u gümini fênê tıfıngan ser. Toz u duman erd ra werzeno, kewno dınyay ser. Zey mozana qerşuni azmın ra perenê. Hirê roj u hirê şewi nê kozıkan ra adır varnenê pêser. İbo zahf hewl dano xo kı, kesi nêkışo u mesela gırd nêkero.

Labirê fina zi fayde nêkeno u nêbeno. Kışta binı ra jew xo resneno kafo kî, İma tey ê kafi ver. İmı kafi miyan dı vine-no, bêpers u bêsewal ay nano qerşunan feka. Wexto kî fe-kê tıfingeri keno hetê İma, bena qırî-qırî, qijini ü hawar hawara ay. Qirena, qijena u veyndana, vana:

»İbo, İbo, xo rew mı resnı Hemi ez kışta« u veng finê ra birêno. Hem İmı keno erd ra u kışeno. İbo vengê geziker-denida İmı aşnaweno. Labirê cı dest ra çiyê nino. Girwe girwi ra ravêreno u qurbano sıfteyên weçineyêno u yeno dayeni. Diha mecal u çare nêmaneno. İbo bı lez u beza kozikdê xora vijêno, zey vergana hêrîşê serdê Hemi keno, kafi vero Hemi keno era u kışeno. İbo winêno êdi oyo nêbeno u ê yê nêverdanê nê nefes bigirê u aman nêdanê cı. Xora veri ra heme çi qandê İmı bi. İmı zi amêkıştenı te-peya, kê rê ravêrno, kê rê nêravêrno u hewl bıdo xo kî, kê nêkışo? Kıştenda İmı sera çımsuriki beno. Guniya siya gey-rêna çıman ver u tepelikê seredê cı erzeno. Hıma xo erze-no siyê pey, veng keno a Miho u Sinoy, vano:

»De pırodê bırayêno de pırodê, ez şıma bıvına! Pırodê u bılerzanê, boka şıma si siyerı sero nêverdê u cıra jewi weş nêverdê, wa bıreyo! Pırodê, günadê kesi mewıniyê! Pırodê boka şıma çımanê cı vejê u verê çımandê cı sıpe kerê! Kesi weş meverdê bıkişê u loqranê cı hemını teber kerê! Çorşman cıra bigirê, wa jew nê kerı miyan ra weş nêviyyo, nêreyo u nêremo! Boka şıma wını bıkerê kî, jewi rê des ma heyfê İmı bigirê!«

Nê qısan sera Sino u Miho ya hergı jew cayê ra, kozikê ra derbanê xoyê kıştenı u yê mergi vıradanê, verdanê ninan ser u aman nêdanê ninan. Wını derbê mergi erzenê ninan kî, ju derba cı veng nêravêrena. Mabêndê çend sea-tan dı, bı no hesaba nê hewt merdıman pê sero kışenê. Kışta binı winêna, oyo nêbeno, amano nêdeyêno u do he-me bêrê kıştenı, qandê coy, qandê gan reynayeni nê danê remro. Bı çımandê xoya vinenê, kî hirê heme nişandarê

zahf hewliyê. Qûlda derzini ra qerşuni ravêrnenê u danê layro. Hirê heme zi zahf camêrd, bî cesaret u çımpırriyê.

Wexto kî ê bini danê remro, nê hirê heme kewnê ninan dımı u pey ra derbi varnenê cı ser. Labırê beyhude u bilesebeb derbanê xo xerc kenê, qandê kî mewzira vijiyayê, derbi nêşenê hedefê xo bîvinê u cı resê. Mewzi ra vijyayenı u duri kewtenı, inan cı dest ra vejena u reynena. No hesaba eceli ver remenê u ganê xo reynenê.

Mewzi ra vijiyay u remay tepeya, nê hirê heme ageyrenê İmı ser. İbo serey İmı erd ra hewadano, nano xo saqı ser, ri u porê cı destandê xoya vilêneno, keno duz u pak. Destê cı tepşeno keno destê xo miyan. Destê xoyê bini beno nano gan u qelbdê cı ser, winêno kî biyo zey cemediya u oyo nêgirweyêno. Fına destê xo pordê cıra keno war. Nêşeno xo bıgiro u damış bo. Qültiki keno war u çımandê xora hersanê bî gunınan rijneneno, xo zeri miyan dı gıreynenno u bermeno. Wazeno bermiyê xo teber do u bî vengayarda xo sero bıbermo, labırê nêşeno. Qırı bena pır rê her-si, bermi cı bîrnena u nêverdana veng bıvijiyo. Hebna dıha por u riyê cı vilêna tepeya, bî destandê xoya wırna çımanê cı gêno. Sereyê cı xo saqı sero derg keno, wırna destanê xo güvêşnenno, keno zey zonpi, sond weno u vano:

»Wa sond bo, sondê merdımde veri bo, sondê gırdandê Dımılıyan bo, ez do teslimê Hükümati nêba, ordiyê Osmanıyan heme bêrê mı ser ez do hemını zey bolda çarwan, zey çildê zerecan xo ver villakera u remroda. Kamê inan mı dest kewo, ez do ef nêkera u bıkişa, Heta ez heyfê İmda xo des qat inanra nêgira, qe qüwetê do nêşo mı vındano u ez do nêmirra. Neyra tepeya ez do gangêrê inan ba u reyayışê inan do mı ver çinê bo. Ez do dınyay inanrê tari u zindan kera u bıwana ganandê inan. Ez do inan dınya amyayenıda inanrê poşman kera u heme çi fitil fitili inan çıman u zinci ra biyara. Nan u sola inan ez do no

dinya ra bıbirna. Sond sond bo, sondê Dımılıyan bo, ez nay inan hetı nêverdana.«

Sond werd tepeya, eynı ca dı nê erd aşanenê, tırbı vırazenê u İmı dekenê. Bahdê nımıtenı u tırbıkerdenı, di-rê roji nê şinê İmı tepşenê u hazıreya xoya cepani vinenê.

Veri ra vato, vanê ya xebera xırabı u ya nêweşı rew heme cayan ra villa bena u şına xo resnena deverandê wêrandê cı u sınısnayan. Lê heme raşto u wıniyo zi. Xebera kıştenıda İmı zi heme deveran ra villa bi u amê xo resna deverandê enbazan, sınısnayan, dost u dışmenan, keyna u xortan.

Villabiyayenıda xeberı sera, tay keynanê çorşman u ê dewda Bagozi qandê İmı şın girêda, lori lorıknay u va:

*Zanyêno Kodê Bagozi sero adır webıyayo
Wayê o adır nişanê roşandê Kormışkaniyo
Xort u keynanê ma cêra cor xo xemilneyo
Qandê veyvıkerdenda İmı u veyvedê İboyo.*

*Deşt u koyan sero lê wayê tililiyê ancênê
Xort u keyneyê kay kenê, vera cêr benê
Lê estori sero, aya yena veyva ma İmê
Qederi nêverda heskerdoği xo pê resnê.*

*Roşanê Kormışkani lê wayê roşnayı rijnaya
Xortan xorê lo bira mundiya surı girêdaya
Keynan xeza serdê seredê xo kêko ronaya
Xort u keynan bı tilili ya govên di girêdaya.
Xort u keyney, bı deste deste vıllıkana
Lo remenê hetê serdê Kodê Bagoziya
Koy sero lo adırê Kormışkani webıyayo
Ver ra azmın berz bıyo u dun vıradayo.*

O kî cîrê nêberma, nêqahriya u şin nêkerd nêmend. Ma mayâ Îmî. Ay porê xo ruçikna u çimê xo bermi ver kerdi korri. Bî rojana nan nêwerd, awî nêşimîti, lori lorîknay, bermê u şinkerd. Vengê bermidê cî erd u azmin bîrna. Theyr u turi, cîn u cînawîri vengê cî aşnawît. Lori rêzkerdi u Îma xo lorinê. Bermê u hersê gunîni xo çîman ra rijnay. Bermê u laneti wendi ê qederdê xîrabi rê.

Hendê ay maya Îboy zi zeriya xo veşnê, kerdî kül u dîrbetîni, pey qahriyê u bermê. Ay zi bî rojana ne werd u ne zi şimîti. Heme dost u enbazanê Îmî u Îboy şinkerd u cîrê bermay. Mabênê Semsur, Melatya, Diyarbekîr, Rîha, mabênê Sêwregî, Çermugî, Alduş u Kehta dî o kî niyaşnawît nêmend. Hemîni lanet wend. Qe kesi nêva pêranê Îmî çiyê do rînd kerdo. Hemîni ê toreyê khan u nêweşî kerdi mahkum. Hele hele xort u keynanê ê deveran, inan tam isyan kerd u va:

»Lanet bo nê toreyê hezar serran do heta key bîramê. Heta çîwext heskerdoğî do nêşê pê bîgirê, u bî pêya bîjewjiyê u mîrazê xo biyarê ca? Heta key mîrazi do nêbê u nîrê ca? Heta çîwext kes do girêdaye u koleyê nê toreyan bo u inan ver mîl çewt kero? Heta çî wext kes do nêşo go-rey zerrida xo, bî heskerdenda xoya bîjewjiyo u aya dewran bîramo. Heta key gîrdê nêzanayey do si ronê u kesna do nêşo a siyerî herun ra bîluno? Heta key xort u keynê ma do qurbanê ê toreyandê korr u korrfaman bê? Heta çîwext heskerdoğê ma do pê nêresê?«

Bî rojan u şewana mîletî niqaş u müşewrey na mesela kerd u ramîti.

Ma inan ca verdê bêrê marda Îmî ser, hele a qandê keynerda xo lorîkan miyan dî se vana u çî şin kena. Tî nêvanê çînayê Îmê veyvîni jew bî jew sandîqî ra vejena, kena xo dest, mîsnena keyna u veyvan. Hawar kena, bermena u lorîki lorinena u vana:

Lo qerquşêda sipê amê qerquşa Semsuri

Lo wja ra ardi murê xebera xıraba duri
Lo kêkobıra çımı korri bê torey zalimê veri
Dı zerrida midı ê torey bi derd, kül u gri.

Lo ronışt meclisê gird u werdiyê eşiran
Fermanê İmda mı vet bêçare u bê aman
İmı kerdı günakar u mahkuma ê toreyan
Ay zi serê koyan xorê kerd keye u mekan.

Lo villıka mı keydê xora remê kewtı a geman
Qandê Gülda mı roneyay toreyê hezar serran
Gefwerd, hêriş berd ser lo qewm u dezayan
İma mı kerdı qurbana ê toreyandê bêbextan.

De werzê, de werzê şırê keyna mı biyarê
Lo çınayê ci yê veyvını boxçada cıra vejê
Koy sero cıradê biyarê dewı dı veyvı kerê
Wa enbazê cı tilili bancê u tililiya ay bırışê.

Lo de biyarê, de biyarê delala mıbiyarê
Ay zi refandê keynandê veyvıbiyayan kerê
Estorêda sipê ser çorşmey ra tilili bancê
Keyna mı zi berê karwandê veyvan resnê.

Dınyayo, zalımo, nêverdano heskerdey pê resê u mirazê
inan zi zey ê binan bıbo. Taynan vero beno bend, teli u
küçı, taynan vero zi beno villık, duz u ray. İbo u İmı vero
qe bi kemer, bi asi u qe ray nêdê. Bı tofanê Ellayo en gird
u ame cı ro. Bı belay seri u diskıya pıro. Mayanê cı cayê dı
hewna şınê xo kerdê u domnayê, cayo bin dı zi İbo, Miho
u Sinoy hazıreya xoya lejkerdenı u heyfğırotenı kerdê.
Çımki sond werd bı, lazım bı heyf biyameyê ğırotenı u so-
zê cı biyameyê ca. Nêşenê sebir bıkerê, bıpawê u vınderê.

Şewı yenê qılawız nanê dewı ser u roj zi şınê xo kafan miyan dı nımnenê. Winênê, çım kenê hele dewıjiyê se kenê se nêkenê, çı pılanı ronanê u vırazenê. Hendê hefteyê bı no hesaba dewı kontrol u çım kenê. Şewê hergı jew kıştê ra, qolê ra erzenê dewı ser u xeylê fışengi dewı sero teqnenê. Mexsedê cı dewıjan bêrehat bıkerê, bıdê ters ro, xof cı pize finê u inan tumbet, weswese u paniki miyan dı verdê. Xeylê fışengi eştı tepeya remenê u şınê cadê xoyê xo nımtenı. No hesaba hendê mengê kewnê şop u bendêdê camêrdandê a dewı. Rojê nê qılawız nanê ser kı, dezayêdê İmo kı ê leji miyan dı bı, o şıyo Alduş xorê çiyê keyi, werd u ê xoradayemı biyaro. Ageyrayış dı nê kewnê ey vernı u bııda Gúdayıgı dı ey kışenê.

Rojê fina nê qılawız nanê ser kı, jewnadê miyandê ê leji, Bızımı sera şıyo Qılıkı ayre. Fına ageyrayış dı, cordê dewda Bızımı dı nê kewnê ey zi vernı u ey zi kışenê. No hesaba şeş-hewt mangan [aşman] miyan dı nê a dewı ra çıhar merdımı kışenê.

Ney sera kıšta Hükmatı ra fermanê nê hirê hemını vijêno u hükmat sı bı sı, kere bı kere, bır bı bır, kaf bı kaf geyreno ninan. Nê semedi ra nê terkê Kodê Bagozi kenê, wijara remenê yenê kıšta Narıncı dı mahkumeya xo domnenê.

Ma qe peyniya Bekoy Ewanan u bënamusan yena. Çımê şeytan u fêşadan korri bê. Ma şeytan, fêşad u fitney qe verdanê, vındanenê. Ne kerd u ne zi werd. Rew xeberı rıştı u resnê pêrandê İmı u Hükmatê Semsuri. Hükmat seni peyhesêno, merfezeyê do gırd werzaneno ninan ser u çorşman cıra gêno. Lejë do zahf çetın u gıran nabêndê ninan dı dest pey keno. Bêçiri, bêgazi u bêphaştı hirê roj u hirê şewı, bı gıraneyda xoya lej rameno. Bêsolig u bñefes girotenı, hirê roj u şewı ninan u merfeziya pê sero kenê teqini u gürmı. Adır fênê pêşer. Erd u azmin dumani bı dı maneno. Hewrê sıyay ninan sera gurenê u virusıki yenê

war. Tı vanê qey Decal werišto, dinyayo axırdewr beno, wını toz u dumani bın dı maneno, verdeyêno.

Nê rojan miyan dı xeylê espari [*cendirmey*] yenê kıştenı u dirbetinkerdenı. Goreya kıştenı fina zi Hükmat terkê ninan nêkeno u aman nêdano cı. Çorşmey kerı hemı cıra gênê. Wını kenê kı nêverdanê Mırıçıkı çorşmey ra bıpero. Bı neya zi nêmanenê. Sêwregı, Cınêreş [*Hilwan*], Gerger, Kahta u Golbaşı ra qüwet danê ardenı u teqwiye kenê. Çemberi tim şo ninan sero kenê teng u firsendi cıra gênê. Xebera nê lejdê ninan heme cayan u deveran ra bena villa. Merdimo kı niyaşnaweno çinêbeno, nêmaneno. Mesela wını bena villa u wını canqi kena kı, vanê çiharsey esker ameyo ninan ser u ninan cıra çewres-pancas esker kışto u hewna zi ê yê kışenê. Nê leji sera namey cı deveran ra villa beno. Hergı jew nameyê nano pa u hergı jew çiyê vano. Tay vanê İbo felek o, rihê eskeran anceno. Tay vanê Decalo werišto oyo ganan gêno. Tay vanê Hz Eliyo, do qırê Hükmati biyaro. Tay vanê gangêrê ganandê Hükmatıyo, do ganê inan hemını bıgiro u jewi weş nêverdo. Labirê zahf kêfê mıletı na mesela u kıştenıda Hükmati rê yena.

Qandê na mesela u phaşti dayeni, şarr u mahkumê Dımiliyanê kışta Sêwregı, Çermuğı, Alduşı u ê kışta Semsur u Diyarbekiri heme arêbenê pêser u vanê:

»Ma çita ciniyan anta xo serê. Ma roj do wına teng dı cayızo ma Dımili dest veng vınderê. Ma guniya ma ê inan şırinêriya? Kes camêrdo zey inan, tıp u teniya ê adırı miyan dı verdano kı, hükmat xorê bıkişo. Elamek marê! Seni beno wa bıbo, çiçi rê mal beno wa bıbo ma do nê leji miyan kewê. Wına dest u lingi gırêdayey u vınderdeney karê bênamusano, karê ma Dımiliyan niyo. Ma na bênamuseya xo nênanê. No gorey şerefdê ma Dımiliyan niyo. Vanê ma çırıda inanra şırê u deqeyê ravey xo inan resnê. Bera İboy u merdimê cı zi aşnawenê u ê zi hazıreye leji

kenê. Xeberı şına Qılıkı dı resena xaldê İboy. Xalê cı zi merdımê do zahf destxoberde u camêrd beno. Wextê xodi hember ordiyandê Osmaniyan serehewadayo u lej kerdo. Qandê coy cırê vanê Şêro. Xalê cı Şêro, aşnaweno niyaşnaweno, xeberı rışeno enbazandê xoyê verênanê serehewadayan u xoverdayandê Dımılıyan rê.

Xırabı ra Dede, Qılcan ra Cım, Nıgıt ra Şêx, Qetine ra Çeqo, Alduş ra Keleş, Hedro ra Cewher, Çermuğı ra Şêrbend, Axırmat ra Gamwerd, Dıaxso ra Teyyar, Dêsman ra Hem, Girgomezi ra Heci, Golı ra Xezeb, Tıwêreki ra Çeto, Feqi ra Boro, Kelexan ra Virusık, Diwan ra Qoç, Alxası ra Felek, Têl ra Suro, Budran ra Ganwerd, Qonaqi ra Mezbut, Sersapı ra Va, Bibolı ra Bedır, Zeydelan ra, Lejker, Hebirman ra Kere, Diktolı ra, hewtbella u diha u diha mahkumê bini xo resnenê pê u şınê çırıda ninan. Dewda ninanra zi çend dezayê cı, no hesaba mankumê Sêwregı, Çermuğı, Alduşı, Kehta, Gergeri u ê Golbaşı pêro Narince dı resenê pê. Serreiseya inan zi Alduş ra Keleş keno.

Roja desi nê mahkum u dezayandê İbo ya pey ra erzenê ordidê Osmani yan ser. Lej zahf beno gırd u villa. Dewanê çorşmi ra o kı destê cı tıfıngı tepşeno u tıfınga cı esta gêno u yeno çiri ra. Çiri ra şiyayeni weşdê miletı şına. Qandê kı bı serrana ordiyanê Osmaniyan nê talan kerdi bi u ninanrê tahda kerdê. Miletı zi xora rojê do wına pawitê kı, cırê bêro acı kı, nê zi heyfê xo bıgirê. Lej wini beno gür u villa, wini beno kı beno lejê serhewadayenda Dımılıyanê hemver ordiyandê Osmaniyan. Wini beno, beno serehewadayena Dımılıyana xoverdayeni u isyanê do gırd hember Osmaniyan. Hükmat winêno nêbeno, ordidê Dıyarbekırı ra qüwet dano ardenı. Qandê serê pelçiqnayenda na serehewadayeni. labırê xebera İboy inan nê çıyan ra, nê biyayenan ra çınêbena u nêzanê dınyayo seni doşbeno u çı tofan qılayayo. Nê hirê heme çemberdê eskeran bın dı manenê u kewnê teng. Sino vano:

»Willı wına nêbeno. vanê ma rayê bîvinê, şewı çemberi aqelişnê, nê adırı miyan ra teber kerê u xorê bîremê. Jewbi nê eskerê Romi do, ma hirê hemını zey bızana serê cikerê u berzê siloyan ser. Cepaneyê ma zi vêşi nêmendo kî, ma dayax bîdê xo u xover bîdê. Eger nê zalimê Osmaniyan ma weş xo dest finê, weş tepêşê, do ma rezil u rûswa kerê. Şıma zanê bext u textê Osmaniyan çiniyo. Çı pişey vajê, kenê. Ninan zalimêri, ninan bêbextêri, ninan bêwijdanêri, ninan bênamusêri u ninan Kütkeri fina nêyê.«

A şewı pılanê xo vîrazenê, qerarê xo danê u kerî miyan ra kenê teber, çemberi dîrnenê u hetê Roya, hetê kışta Sêwrega kewnê ray u remenê. O remayış dî Mîho pey ra, doşi ra derbî weno u beno dîrbetîn. Çemberê miyandê kerî dîrnenê, labîrê nêzanê kî gemiya Hedroy kışta Hükmati ra ameya qelskerdenî. Nê xo cora verdanê verdê Roy, gemida Hedroy ver. O vîradayış dî Roy vera, kışta Hedroy ra hetê ninana bena gümi-güma tîfîngan u nanê ninana. Nê no fin verê xo tadanê hetê Dîraxsoya u remenê. O rem dî Mîho u Sînoya yenê kıştenî. İbo zor belaya xo resneno gemida Dîraxsoy ver u pa ravêreno noverdê Roy. Roy vera yeno dewda Nîgiti, key kerwayandê xo. Nîgiti xeberî rîşenê xaldê cî Şêroyrê u vanê:

»İbo çember dîrnayo u remayo ameyo dewda ma. Labîrê çı fayde Sîno u Mîho ya ameyê şehidkerdenî.«

Nê seni xeberî gênê İbo remayo, nê zi leji ra fek vîradanê u pey dî ancênê koyan ser. labîrê o lej dî xeylê zayat yeno dayenî. Nezdî se-dîsey esker u davîstê dewijana yenê kıştenî. Tay vanê dîsey espar u vîst dewij ameyo kıştenî. Tay vanê seyuhewtay espar u hîrîs dewij ameyo kıştenî. Raştay kes nêzano amora kıştenîda ê leji çenda. Ey sera Ordîyê Osmaniyan adîr pernenê. Kewnê koti wîjanan talan u wêran kenê.

Kerwayanê İboya şewı ey kenê meyman. Cîrê werd danê. Çınayê cî vîrnenê, çınayo newe danê pîra. Rextê cî

fışengan ra degênê, tewreyê cı kenê pırê fışeng u werd. Şew ra rewê wextê nemazi ney hetê Qetiniya kenê ray. No yeno Qetine key Emda xo. Wija ra bergirê inan gêno, nişeno cı u hetê Xerzinoya kewno ray. Yeno a şewı Xerzino dı, key dostandê khalıkdê xodı beno meyman.

Merfeze zi kewno şopta ney dımı u yeno Dıraxso. Dıraxso dı xeberı gêno kı, no ravêrdo noverdê Roy. Merfeze zi Ro ra ravêreno, yeno noverdê roy u şopı rameno. No Xerzino ra kewno ray yeno Feqi, Feqi ra yeno Bitıkı, Bitıkı ra yeno Anazo u a şewı Anazo dı meyman maneno. Şew ra rewê Anazo ra kewno ray yeno Sogli, Sogli ra yeno Hêrhêri [Çaylarbaşı], Wija ra ravêreno Cınêreş [Hilwan]. Cınêreş ra ravêreno Ceylanpınar u wija ra zi xetı ravêreno şino Suriye. Suriye dı xeylê merdımê ninan u qeçê Emda pêrdê ney benê. Pers bı pers no şopa inan keno ca u şino inan hetı. Hendê dı serran Suriye dı nê merdımandê xo hetı maneno. Bı zahmeteya, bı zar u zora ê dı [2] ser-ranê xo keno pırr. Ey vêşêri zi nêşeno dayax bıkeru u xover bıdo. Jew winêno kı, do wija dı Dımılina xo vını bıkeru u kıšta Kırdasandê Suriye ra bêro asimile kerdênı. A dıdını heskerdoğda xorê soz dabi. Lazım bı eyo sozê xo biyardê ca u bışiyayê herda heskerdoğda xo ser u halê ay perskerdê. Qerati u ğeyalê heskerdoğda cı, şekil u şemalê cı, bejnıbala cı, cı çıman vera nêşiyê. Vengê cı tim goşandê cı miyan dı bi, goşan miyan dı canqi kerdê. Şewı hewndê cıdı heskerdoğa cı, destê xo hetê cıya derg kerdê u veyndayê cı.

VII

Oyo lingê cı erd tepêşê u bışo xover bıdo. Şewê cı, cı sero bi xofın u tersınını. Hewnê cı bi herami u hewn nêkewt çıman. Şewa kı, İmı bı çınadê xoyê veyvına niyamê hewndê cı çınê bi. Deyan sera, gewan miyan ra,

siyan pey ra, daran bın ra cırê dest kerdê u veydayê cı. Wini bıki koçıkda cıya şami miyan dı zi a asayê. Şiyê koti sersiya ay, qeratiyê ay bı eya ameyê. Diha nêşa bıvıjiyo mıleti miyan. Qandê kı kam diyê vatê qeyaya.

Ney ra, nê ğeyalan ver nêşa zor bıdo xo u damış bo. Kesi peynêhesneno, kesi rê çiyê nêvano u rojê werte ra beno vını. Dano pıro yeno xetı ra ravêreno, şino Ceylanpınar. Wıja ra bı sayedê çend dostana yeno reseno Sêwregı. [Demo kı Suriye dı bı, xorê zahf dost u enbaz, na kıšta xetı dı peyda kerdi bı]. Hendê dı rojan Sêwregı dı key Emda xodı beno meyman.

Ema cı ey teniya nêrişena dewı. Dı qeçanê xo dana cı hetı u bı inana piya rışena dewı. Wexto kı maya ney ney vinena. Way mırê. Şıma do bıdiyayê ay se kerdê. Bı nuştana tarif u taswifê cı bêimkano. Kes nêşeno izah bıkerö. Seni xo eşt ser u pêşi pıro. To va qey bı hezarana eskeri ameyê, ê yê kenê cı destan ra vejê u berê bıkişê. Wini pêtêna dıskına xoro. Ju ju fıni dest u ri yê cı, por u miyaneyê cı bı destandê xoya vılênayê. Vatê nêbo hewnê şewan bo, fına ğeyal bo. Winiyayê gülilıkda çımandê cıra. Vatê hele oyo, o niyo. Waştê boya cı rınd bısinasno u boykero. Zey demdê qeçkinıda cı. Lewi nayê pa u pêt pêşibi pıro, zey wextê qeçkinıda cı boya cı antê u nefes dayenı u gırotena cı xo sêne dı, xo zeri dı hiskerdê. Peri çinê bi maya cı pa bıperayê. Kêfan ver nêzanayê aya se vana u se kena. Pêtêna dıskına bı xoro u nêwaştê xora cıkero, xora abırno u vırado. Vatê qey do cı destan miyan ra bıpero u şıro. Rıstey [cümley] bes nêkenê kesa seatı u ê rewşi bıyarozıwan.

Teniya dı heftey may u pêrdê xo hetı mend. Dı heftan tepeya xo şıdêna, çek u rextê xo [pusat] çep u rast gırêday u va:

»Bı ızındê şıma, ezo şına. Beno ma diha pê nêvinê, qandê coy heq u şitê xo mırê helal kerê u qısurdê mı

mewnirê.«

Lew na destê may u pêrdê xoya u kewt ray şiro. Maya cı xo eşt cı ser, pêşiyê cıra, bermê u va:

»Oxil lajê mı tiyê na maya xoya zerikülını tiya dı teniya verdanê, hetê kotiya şinê?Tı şırê ez do bê to se kera, seni damış ba u xover bıda?«

Maya cı çend kewtı bende, çend cıra reca kerdı, çend bermê zi fayde nêkerd. Nêşa qandê vındarnayışı çare u rayê bıvino u ey ikna bikero. Maya cı se va, ey va:

»Dayê nêbeno, mı soz dayo, vanê ez sozê xo biyara ca.«
Maya cı çend fixan kerd u bermê, ey tım va:

»Dayê mebermı. Tı zana wexto kı İma mı amê kıştanı, ez zi o wext bı aya piya merda. Ez ewro merdimê do merdeya. Ez verê ney dı serri merda. Vanê tı xo vira bikera. Mıra posanayışê xo bıbirnı. Ferz bıki kı lajêdê şımayo zey mı niyame dinya u şıma korrocax şı.«

Labirê kardi fekê pêrdê cı niyakerdê. Qandê kı ey zi marda cıra heskerd bı u bı heskerdena a girotı bi. Zanayê heskerdenı senina u çı belaya. Eyra nêşayê fekê xo akero u çiyê vajo. Vajo, ya vındı, ya şori. Ey vatê xora seni biyo, biyo. Şewê no Ro ra ravêreno u bahdê dina serran, fına dıdını şıno Kodê Bagozi ser, heskerdoğda xo hetı. Fına sıfteyênı teniya nêbi, heskerdoğa cı, deza u êgandê cıya cıdı u phaştida cıdı bi. Lê no fin tıp u teniya, bı seredê xoya bi. Ne phaşti dayeyê cı cı hetı bi u ne zi heskerdoğa cı estı bi kı, posanayışê cı bıbo qandê jiyankerdenı. Nêwaştê kes cıdı şiro u phaşti bıdo cı. Phaşti dayeyê cı qandê dawada cı amey bı kıştanı. Waştê kı no fin dawa xo bı seredê xoya halbikero, bıvino u puç kero.

Heylo, şı xo resna Kodê Bagozi, tırbdı İmda xo ser. Wexto kı şı resa tırbı ser, vengê kewta tırbı u tırbı miyan ra vengê İmda cı ame u va:

»Lo Şêrê mı tı koti mendi: Kani to mirê soz dabi, to do ez tiya dı teniya nêverdayê, terkê mı nêkerdê u nêşiyayê?

Kani tı do zi biyameyê mı hetı u ez xo vırası kerdê u xora pıştê? Na tırbı miyan dı ezo teniya qefilêna u germ nêbena. Tıp u teniya na tırbı miyan dı, na gemda Ellay dı ezo xof gêna u tersena. Hewnê Homay [Ellay] çiçiyê lo mı çıman nêkewnê. Rojo kı Mar u Malmaloki, Hermuşık u Merey, Qümqümok u Xumxumoki, Zuli u Çırçiley nîrê çorşmey mı nêgeyrê u nêvazê illa ma do goştê to burê u estanê to verdê çiniyo. Ezo hember inan xover dana u nêverdana bêrê goştê mı burê. Ezo inanrê vana mı o goşt qandê waştêdê xo hewadayo. Hetan o nêro mı hetı, ez ê goştê xo nêdana şıma. Eger şıma do burê, bıpawê wa o zi bêro, ê ma wırnan piya burê. Qandê xatırdê heskerdeney, ewro ê yê destê xo mına nênanê, goştê mı nêwenê u mîrê ravêrnenê. Eyra ezo zahf tersena kı, ê do rojê bêrê nê goştê mı burê u estanê mı teniya torê verdê. Tı zanê, mı soz dabı u vat bı: Gan u rihê mı ê toyo, esteyê mı ê herê. Eyra ez nêwazena sozê xo bura.«

No çend roji çorşmey tırbı keno pak u vıllıkı ano sero kareno. Bahdê çendna rojan no xeberı rışeno berda İmirê u vano:

»Noyo ez fina pey dı ageyraya u ameya wardê İmda xo. Eger şıma camêrdiyê şıma yenê, ma gozanê xo pêra barakenê u qırê pê anê.«

Nê seni haydar benê, hazıreya xo vinenê kı, şırê berzê ey ser u ey bıkişê. Şeytan, fêsad u fitney ma vındenê, Bekoy Ewanı hıma ne kenê u ne zi wenê, destı xeberı resnenê Hükmatê Osmaniyan. Seni Hükmat peyhesêno u hay cı bena no ameyo. Merfezeyê do zahf gırd heremdê Malatiya u ê Semsuri ra resnenê pê u yenê erzenê Kodê Bagozi ser. Hükmat merfezeyê do zahf gırd u bıqüwet resneno pê. Qandê kı veri ninan derba ney dibi u emeley nêkenê kı, o teniya, bı seredê xoya ameyo. Hükmat vano, mihaqaq no bı seredê xoya niyo u bı güribê do gırda, çeteyê do gırda ameyo. Co ra bı hazırey u tedbira yenê ney ser.

Hükmat erzeno Kodê Bagozi ser niyerzeno, lej dest pey keno. No fin Hükmat heme ray u nêqeban gêno. Ne verda-no kes bêro u ne zi bıvıjiyo. Ney sero bena gümi-güma tıfıngan. Mij u duman serê dınyay gêno. No fin ne Sino u ne zi Miho ya estê u ne zi kes şeno bêro çiri da cıra. Çorşman cıra gênê, nêverdanê Mırıçıkı bıpero. Lê fina zi no gem nêweno u xover dano. Bı no hesaba hirê roji hirê şewi Kodê Bagozi sero bena teqiniya tıfıngan. Bı cesaretê do zahf gırd u camêrdeya no hember Hükmati xover dano u lej keno. Sereskerê merfezi çend fini veng keno acı u vano:

»Heme cayê to gêriyayo. Reyayışê to çiniyo. Bêri teslim bi.«

No vano:

»Ez teslimê şıma nêbena. Şıma reziley biyarê mı serê dı u bı rezileya mı bıkişê. Ez bımira zi ez do bı şan u şerefêde xoya bımira. Ez merdimê tersi u ê teslimbiyayeni niya. Ez torinê Şêr u qehremanana, lacê Dımiliyana. Serê dana teslimê şıma nêbena. Hendıki destê mı bılüwê, gıştê mı tetiki bancê u mermiyê mı bıbê ez aman nêdana şıma u ez do qirê şıma biyara.«

Nê hirê rojan miyan dı, no nezdi vist-hırs eskeri keno era u kışeno. Bahdê çendna rojan fışengê cı qedênê. Tıfınga xo xo dest ra ronano berzindê İmı ser u fışenga xoya bahdoyêna dabançerda xo, nano mezdê seredê xoya u bı destandê xoya xo kışeno. Wini ano çalım, wexto kı nano seredê xoya u kewno, zekı ey bı destana tırbda İmı vero derg kerê, wini derg beno. Bı destandê xoya xo kışeno, labırê fina zi Hükmat nêwetano bêro ser. Hendê çıhar seatan nê mewziyan dı bêveng pawenê. Çıharna seati bahdê kıştenıda cı nê şınê meyiti ser. Na kışta, a kışta meyiti dindanê u winênê cıra. Bahdê qontrolkerdenı nê kenê meyitê cı bıgırê u berê Semsur dı nişanê mıleti bıkerê u pa pıropaganda vırazê u vajê:

»Bewni rê ma winayê, kes nêşeno ma ver bireyo. O ki serehewado, ma no hesaba sereyê cı pelçiqnenê u ey kışenê«

Wexto ki nê meyiti nanê seraci ser u kenê hewadê berê, kerî miyan ra, merdimê do zey Decaliya, sera heta bın pu-sati miyan dı vjêno ninan verni u vano:

»Destê xo ê meyiti ya menê u ey herunî ra melunê! Ey bigirê berê waştida cı kışta erd aşanê u ay kışta tırbî kerê!«

Sereskerê merfezi vano:

»Kamê tı? Çı heq u cesareta vjênê ma verni u marê emir danê?«

No vano:

»Ez xeberardoxa [*elçiya*], xeberardoxê pêheskerdandê Dinyaya u kışta inanra ameya rıştenî.«

Seresker vano:

»Xeberardoxê çiçi? Xeberardox kamo? Ez xeberardox-mardox nêşinasnena. Esto se ecelê to ameyo u tı bî lingandê xoya ameyê eceli ver? Heta mı tı qûl qûli nêkerdê u nêdındayê erd, rew vaji tı kamê u tiyanan dı çiçi geyrenê?«

No vano:

»Mı torê va ez xeberardoxê pêheskerdandê [*pêheskerdoğandê*] a dîniya.«

Seresker vano:

»Nêbo taynan tı rıştı bê u ê bî xo zi peynî ra bêrê u berzê ma ser. Eger ecelê to niyameyo rew vaji, kê tı rıştê u ê pêheskerdeyê a dîni kamiyê?«

No vano:

»Ecelê mı nê, ê şîma ameyo. Wazenê biceribnî u bewnî rê ecelê kê ameyo?«

Heybet u qıseykerdenıda ney ra, seresker xof gêno u terseno. Xof u tersan ver beno nerm u vano:

»Nê heskerdeyê a dîniyê kî tı rıştê, çı kesê u kamiyê?«

No vano:

»Mem u Zina, Siyamed u Xeca, Ferhad u Şirına, Leyla u Mecnuniya, Juliyet u Romiyo u ê biniyê u inan ez rıŝta.«

Wexto kî no seresker nê naman aşnaweno, vinderêno, herunda xodî lerzeno, ŝino u yeno. Zahf beno nerm. Zekî awıda germî ro cinê u vejê, winî çaredê cira ariq keno war. Tî nêvanê nê sereskerî zi estanika nê heskerdoğan aşnawita u zahf tesirdê cî bîn dî mendo. O semed ra yeno xezeb u beno sist. Ey sera nêşeno fekê xo ekero u çiyê va-jo. Bes emîr dano u vano:

»Şîrê waŝtîda cî hetî cîrê tîrbî aşanê u ey zi berê ay kıŝta tîrbî kerê.«

Eskerî tîrbî aşanenê, ey zi gênê benê waŝtîda cî hetî kenê tîrbî. O zi nîmît tepeya danê pîro u ŝinê. Xebera kıŝtenîda ney heme ca ra villa bena u yena resena marda ney. Maya ney xezêda siya ancena xo serê, dısmalêda herîrîni kena xo dest, eywanî ra ŝîna u yena. Ney lorînena u vana:

*De lori lori bêsihudê mî, de lori
Ocaxê keydê ma bî toya ŝên bî
Koy u kerey war u wargehê to bî
Heyat-ramîtenî torê lo heram bî
De lori lori bêqederê mî, de lori.*

*Sinorê xetî to xo pey dî verday
Tî kewtî rayda qurbet u xeribey
Fînê tî ŝî qandê çiçi pey dî amey
To nêzanayê ê do bikerê bêbextey
De lori lori lori Şêrê mî, de lori.*

*Lajo Padişahan fermanê to vet bî
Bî hezarana esker to dîmî rıŝt bî
Boka çîmî korri bê zabîtê zalîmî
Bêbexteya lajo tî qerşun kerdî*

De lori lori keleşê mı, de lori.

*Cor dı teyrı amê lê tey ra Semsuri
Şana xo ver toz u dumanê Bagozi
Çımı mı lep kewê zabîtê bēnamusi
Seni destê cı weriştı, qımışê to bi
De lori lori lori lajê mı, de lori.*

*Teyrı yena teyra xaseka wesari
İbo teniya mendo bêgazi u bêçiri
Bê derbi mendo ma cı resnê derbi
Lo hadrê ma şırê xo biresnê İbi
De lori lori qaşqunê mı, de lori.*

*Teyrı yena tey ra germdê amnani
Koti ra lo mirê ana xebera bêxeyri
Vana ameyê heme ordiyê Osmani
Kışto İbo, veşna heme koy Bagozi
Lori lori destxoberdeyê mı lori.*

Wexto kî bermena u lajê xo lorinena, adır kewno a kezebda insani u kezeba insani veşena. Boka Ella niyaro dişmeni serê dı. Gengaz niyo. Eskeri şinê tepeya, Derwêşê yeno şeş-hewt metroy tırbıda ninanra duri, şıva xo dano erd ro. Seni şıva xo pey dı erd ra anceno, herunda şıvı ra erdi bin ra awı kena teber u vera cor erzena. Bahdo xorê rayê vinena, vırazena u hetê bınida tırba villa bena u çorşman awdana. Awı xo resnena koti, wıja zey cenetiya beno kiho u boya misk u enberi vejena u villa bena.

Bahdê çendna rojan, Şıwaneyê nê cay u na awı vineno. Bahdê diyayenı xeberi heme deveran ra villa keno. Xort u keyneyê ê deveran yenê u hergı jew darêda meywia awı vero karenı. Bahdê serna o ca tam beno zey baxçedê

ceneti u tı çı meywe vajê tey reseno. Bahdê di-rêna serran tepeya zi darê meyweyan meywe danê, tepşenê. Wextê meywe biyayeni, miletı yena u meyweyê ê baxçi wena. Miletı wena nêwena, Ellay ra bereket dekewno u meyweyê cı nêqedêno. Wextê meywe dayeni, şewê jew merdimê do, şıtheramo şeytano bêemel, bı qatırda xoya yeno ê baxçi miyan ra dı sandıqı meywe çineno u beno kı Gerger dı biroşo. Ano dukanê sero sandıqanê xo ronano, fekê sandıqan akeno kı, miletı mısno u biroşo. Feki akeno kı çı bıvino. O meyweyê cı yê ê baxçi heme biyo heywano bixu, [bijahr, bijehir].

Tay biyê Mar, tay biyê Demaşkül, tay biyê Zerqeti, tay biyê Tirmari, tay biyê Çarıngi u herwına, taydê cı zi biyê ê külkerdeni. Hergı jew meywe biyo heywanê. Miletı seni vinena, cı sero kom bena u cıra pers kena, vana: no meywe to koti ra ardo? No mesela serê ra heta bın cırê vano. Miletı vana:

»Rew fekê cı bıgi u berı gema vıradı u fina zi çiyê do wına meki.«

No fekê sandıqandê xo gêno, barkeno Qatırda xo u peyser beno ê kerı miyan dı vıradano. Na meselada ney sera kes nêwetano dı meywey xo tunıkı kero u xodı bero. Herkes yeno Baxçi miyan dı meyweyê xo weno u şıno. Her meywe wextê xodı beno, wextê xodı reseno u wextê xodı qedêno. Zey meywandê binan, no meywe zi rojê demserri xo sera nêravêrnenno. Roja bını tı bêrê, tı qandê dermani ju meywe sero nêvinenê. Meyweyê ê Baxçi zi derd u külân rê derman beno. Kam jew-dı meywey weno pa beno mird.

O baxçe u a tırba inan bena cay Ziyaretkerdenda pêheskerdan, wêrandê derd u külân u çi waştenan. O ca beno cay bimbarek kerdenıda Kormışkani. Roja Roşandê Kormışkani, heskerdoği heskerdanê xo gênê u yenê o ca dı Kormışkanê xo bimbarek kenê u vırazenê.

Vanê roja Kormişkani, şew ra rewê dı bewranê sıpey, tırbda ninan sera perenê u hetê azminiya şınê u çıman vera benê vını. Vanê ê dı bewranê sıpey İbo u İma yê, serri finê yenê ê dınyadê xo sera perenê u şınê. Wexto kı perenê nur u bereket rijnenê dınyay ser.

İbo u İma zey heskerdoğandê binan, nêbenê qurbanê şeytan u fêşadan, ê benê qurbanê edet u toreyandê khandê hezar serran...

MEHMED EMİN ODABAŞI U REMZANÊ XELİLÎ

I

Mehmet Emin lajê Mehmedê Odabaşiyano. Mehmed Odabaşı demê Mistefa Kemali dı mebus beno. Mehmed Emin wendena xoya berzı Awrupa dı waneno. Bahdê wendenda xoya Awrupa, no ageyreño welatê xo, sukda Sêwregı.

Rojê dano pıro şıno Enqere dı ziyaretıy da pêrdê xo. Na ziyaretıy dı wazeno Enqeri weş bıgeyro u bısınasno. Rojê piyase kerdena xoya miyandê Enqeri dı weş edızıyeno u zahf beno veyşan. Wazeno şıro aşxaneyê dı roşo, nan buro u edızıya xo bıgiro. Qandê nê semedi zahf geyreno kı, cayê do [*Aşxaneyê do*] weş bıvino u şıro nan buro. A doşbiyayeni u piyasekerdena xodı aşxaneyê do zahf pak u modern vineno. Şıno kı zere kewo, kêberdê aşxani vero kışta karkerandê aşxani ra yeno vındarnayeni u nêverdanê zere kewo. No pers keno vano:

»Qandê çıçi şıma yê verni mıra gênê u nêverdanê ez aşxani zere kewa?«

Karkerê aşxani vano:

»Dezayê mı, tı qısır nêwınıyê, ma nêşenê to verdê nê aşxani zere u tı nan burê.«

Mehmed Emin vano:

»Semed çıçıyo bırayê mı, ma perendê xoya niyo?

Karker vano:

»Perandê xoya yo, labırê gorey to niyo.«

Mehmed Emin vano:

»Seni gorey mı niyo, qandê çıçi?«

Karker vano:

»Merdimê girdi, paşay, mebusi, baqani, şefi, müdürü u memurê dewlet ê girdi yê berzi şenê bêrê no aşxane dî nan burê. Zewbi kesê bini nêşenê bêrê u roşê. Qılığ u Qiyafetê to zey ê inan niyo, qandê coy tî nêşenê no aşxane dî roşê u nan burê. Pîro dî şori xorê aşxanena dî roşî u nan burî.«

Vanê ma biyarê şîma viri, xortê Sewregî zahf serê berzê, rewrewî pes nêvanê u xo nêronenê. Mehmed Emin zi nînanra jewo. Ey awa Sêwregî şîmita, küçe u qahwandê Sêwregî dî geyrayo u ronîştö, vayê serdê dîzî [*Qele, qeley sêwregî-Siverek kalesi*] dayo xo sêne ro, Kêkoyan miyan [*Dumiliyan miyan*] dî biyo gird, qe estorda xora yeno war!

Bizano qeyamî do bîqîlayneyo, sereyê cî do cibo, o do tikey tikey bo, fina o do ê aşxani zerekewo u o aşxane dî nan buro. Fînê qabırxe tepîştö, rew rewî cîra fek vîradano? Nêşîro o aşxane dî nan nêwero, do qahran ver bîteqo u heder bo. Wexto kî bîmîro zi çîmê cî do akerdey şîro.

Bîaqîley u zanayeyda xoya hîma cîrê ray u çareyê vine-no. Zano kêbero [*qapi-derî*] kî pere niyakero çîniyo, Qandê coy vêşî xo nêtewneno u nêkewno müşewri miyan. Dest erzeno xo tunikî, xo tunikî ra Altunê [*zêr*] vejeno u keno destê karkerî. Karker seni altuni vineno, xo çewt kenö u vano:

»Serê u çîman ser, serê u çîman ser kêkoyê mî. Kerem kî ravêri zere, heme çî emîrdê todîro u heme ray torê akerdeyê.«

Xo fekdê kêberî ra dano a kıştî u Mehmed Emîni gêno zere. Mehmed Emin şîno zere, maseyê dî roşeno, nan u şamî xorê wazeno. Bî lez u beza, hendê çend deqîqan dî şamîya cî beno hadre u yeno cî ver. Wexto kî karker şamî ano cî vero ronano, no karkerî rê vano:

»Dezayê mî, bewnî mîra, hendîk ez no aşxane dî ronîştêya, kam bêro no aşxane dî nan u şamî buro, hesabê cî mîrayo, kesî ra perey megî. Ez do peranê cî bîda u serê

her merdimi zi tı do bexşişê xo bigirê. Vanê tı nay rınd bızanê, baxşişê mı zi zey ê binan werdi niyo.«

Karker vano:

»Emrê to serê u çıman ser.«

Mabên ra çend deqişey ya ravêrenê ya nêravêrenê, Mustafa Kemal, İsmet Paşa u Fewzi Çakmaki ya yenê kewnê zere. Karker masaya ciya abırnayê mısreno cı u inan dano ronıştani. Nê ronışti tepeya, werdena xo wazenê. Werdena cı yena cı ver, nê wenê u kenê werzê, İsmet Paşa veydana şegirti, karkeri. Karker bı lez u beza, bı ecele u vazdayena yeno ninan ver, desti wırna kıştan dı, tam tekmlil zey qazıxiya vındeno u vano:

»Emır bıki Paşa yê mı!«

İsmet Paşa hesabı karkeri ra wazeno. Karker vano:

»Paşa yê mı, hesabê werdenda şıma ameyo dayeni.«

İsmet Paşa ge na kıştı, ge a kıştı çorşmey xo winêno, kes ê dê sınısnayi aşxani miyan dı nêvineno. Bı şeklê do sert u sınıra vano:

»Hesabê ma kê dayo, kê torê va bıgi? Na seati dı ezo kesê dê sınısnayi nê aşxani miyan dı nêvinena kı, hesabê ma bıdo?«

Karker Mehmed Emını mısreno İsmet Paşay u vano:

»Paşayê mı, bewni o xorto kı o koşe dı ronışteo, ê xorti hesabê werdenıda şıma dayo.«

İsmet Paşa vano:

»Rew şori mirê veyn dı ê xorti, wa bêro ma hetı. Hele o çı keso u qandê çiçi hesabê ma dayo.«

Karker dano pıro, şıno M. Emını rê vano:

»Dezayê mı, İsmet Paşayo to wazeno, vano: Wa heta tiya bêro.«

M. Emin vano:

»Sılamanê mı Paşay rê beri u cıra pers kı vaji: Oyo bı emır, yan zi recaya mı wazeno, ez şıra cı hetı, ez qayıla bızana.«

Karker silamanê M. Emîni Paşay rê beno u mesela cîrê vano. Paşa a mesela u a vatenda ey sera xeylê fikirêno. Zahf aqilo, fahm keno u zano o xort xortê do veng niyo u gozêda zahf çetino. Rew rewî nêşikêno. His keno sûwariyê do zahf çetino u rew rewî estorda xora war nino. Fahm keno kî o kelpeyo u rew rewî mîl nêronano. Paşa zano emîr bîkero u bî emra veyndo cî, do bî emra nêro. O wext Paşa do ya xodî bîşikiyo, yan zi cîrê xîrabey bîfîkriyo u dest bî zorey u hûkûmraney kero. Qandê coy nino hesab emîr bîkero. Nêzano kamo u çîçiyê. Nê semedî ra vano:

»Şori cîrê vajî, reca keno, vano wa hetan masada ma bêro, ma wazenê cî bîsînasnê u xo cîrê bîdê sînasnayenî. Ma qayilê bîzanê u fahm bîkerê kamo u qandê çîçî hesabê ma dayo.«

Karker dano pîro şîno M. Emîni rê vano. M. Emîn werzeno xo ser, makanê verdê xo gêno u hêdî hêdî bî şîklê do efendiyeya vera masada Paşayan şîno. Wexto kî reseno masada inan, bî seredê xoya selamî dano paşayan u hebe-kê serey xo vera vernî çewt keno. Qandê piley u girdeyda inan, lazîmo na juwerî bîkero. Wîni nebo, terbiyey cî nino ca u gîrdandê cîrê heqaret yeno hesîbnayenî. Paşay sîlama cî gênê, cî danê ronîştênî u cîdî merhaba kenê. Bahdê merhabakerdenî M. Emîn pers keno u vano:

»Ez meraq kena, eceba paşayanê ma qandê çîçî ez emîr kerda u veynda masada xo?«

Îsmet Paşa vano:

»Ma waşt kî to bîsînasnê, ka tî kamê u qandê çîçî to hesabê werdenda ma dayo, fahm bîkemî.«

Mehmed Emîn vano:

»Ez Sêwregî ra lajê Mehmedê Odabşiyana. Namey mî zi Mehmed Emîno. Karkeranê nê aşxanî, sîfte nêverda ez no aşnaxe kewa u xorê nan bura. Qandê coy, zahf zordê mî şî. Mî zi rayê dî u ez kewta zere. Zere nêverdayenî zahf mîdî tesîr kerd bî. O semedî ra mî zi va, ewro hendîkî ez

no aşxane dı ronışteya, kam bêro nan buro, hesabê cı mıra yo. No zeman dı insani qimet nêdanê insanan. İnsanani bı qılığ u qıyafeta, bı mewqıya cêra abırnenê, sınısnenê u qimet danê cı. Eger dewijê do nêzanaye, yan zi sîre ra insanê do bêweşqılığ bêro, do nêşo no aşxane kewo u xorê nan buro.«

Nê qısan sera İsmet Paşa finê cêra finê cora winêno M. Emîni weş xo çıman vera beno ano u cı perzun keno. Tı vanê qay xususi bı qelema vıraştı. Alimêno pa zey alimdê şêrano. Bejnêna pa zey rewta venêriya. Çımê cı zey çımandê Xezalana qerqaşiyê, zey güledê cincıqiya cı sero berqenê, zey çımandê xezalana şewq danê, şınê u yenê. Porê cı zey heririya cı sero berqeno. Zınbêlê cı bari zey qeytaniyayê. Bitarifkerden a[ra] u pensdayena kes nêşeno cı tarif bıkerı u biyaro meydan. Karê biyayenı niyo. Kes newetano u qımış nêbeno bewniro cıra. Çımê kesi cı vero gêrenê u benê tari. Qandê çımên nêbiyayenı, maya cı nuşteyê dayo vıraştıni, kerdo pozbendida cı miyan u a zi xo qoli bın dı girêdaya. Paşa bı vengê do nızım u nerma vano:

»Ez İsmet Paşaya. Mıstefa Kemeli mısno u vano, no Mıstefa Kemalo u meraşal Fewzi Çakmaki mısno, vano, no zi Fewzi Çakmako.«

M. Emin vano:

»Ez rojnameyan ra şıma sınısna.«

İsmet Paşa vano:

»Tı serê u çıman ser amey masada ma. Amyayena toya ma zahf kêfweşi bımı. Tı çiyêdê ma bışımê, ma do dıha vêşi pa kêfweş bê.«

M. Emin serdinê [xazozê] wazeno. Serdinê cı yeno, no şımeno. Şımit tepeya, M. Emin hesabê werdenıda xo u ê inan dano u nê çıhar heme piya werzenê şınê Meclis. Bı no wesileya M. Emîni zi xorê kenê enbaz u şınê koti ey zi xodı benê. Hirê-çıhar roji bı no hesab piya geyrenê. Cayê

kı nê şınê, yan zi roşenê, ê cayan dı M. Emin verê inan hemını dest erzeno xo tunıki u hesabi dano. Wexto kı nê newe şınê cayê u wazenê roşê, no bı nımite dest erzeno xo tunıki, altunê vejeno u keno şagırtan [*karkeran*] dest. Wexto kı altunê dano şagırtan, şagırti bıwazê nêwazê, verê hemını iskemi [*kürsi, sandali*] ey vero kenê raşt u ey danê ronıştenı. No rewş zordê M. Kemali şıno. Co ra zahf pa ecız beno u cıra qılçıxı gêno. M. Kemal zahf xıncıkın u pizesiya beno. Xo pize dı vano, no hesaba şıro bahdê mengna kes do pas nêdo ma, Ma nêgiro piyase u ma qi-met ra bıfıno. İtubarê ma do mıletı miyan dı bêro dıperey u nêmano. No do no hesaba, na çımakerdeyeya mara ra-vêro u çımandê mıletı kewo. M. Kemal qürnazey fikirêno, bı lez u beza cırê geyreno çareyê u vineno. Veyndano pêrdê M. Emini u vano:

»Lajdê xorê vaje, wa hirê-çıhar rojan miyan dı terkê Enqeri bıkeroy u şıro Sêwregı. Eger nê rojan miyan dı terkê Enqeri nêkeroy u nêşıro, tı ey weş nêvinenê. Ez do çiyê bı mitiya bıyara ey serê dı u ey werte ra hewada.«

Piyê M. Emini vano:

»Qandê çıci Paşayê mı, semed çıçıyo, çı zerarê lajdê mı resayo to, tiyê qandê ey xırabey fikirênê? O kı ez zana, heta ewro xırabeyêda lajdê mı kesi nêresaya u hendê mısqalê kes cıra nêtewayo, zerarê cı kesi nêresayo u nêbiyo. O merdımı do bol baqıl u mülâyımo. Hürmetkerdenı u efendılığey ra cı sera merdımna çınıyo. Hürmetkerdenı u efendılkeyda xora heta ewro qet çiyê vını nêkerdo u tey qısır nêverdayo. Hemberdê todi çı xeta, qısır kerd u sedem çı çıyo?«

M. Kemal vano:

»Hemberê mı qet qısırêdê cı zi peyda nêbi u zerarêdê cı zi mı nêresa. Bilakis hemberê mı zahf bêqısır u bıhürmet bi. Ewro zerarê cı mı nêresayo, labirê beno meştı yan bahdo mı reso. Qandê coy lazımo ez veror verniya cı bıgıra u

bitedbir ba. Semed oyo kî, o zahf baqıl u zaneyo, serey cı heme çirê girweyêno. Bı hürmet u efendılığeyda xoya zahf rew şeno qelbanê insanan fetih kero. Zahf baqıley u zanayey nina hesabdê mı. Qandê coy ez nêwazena o Enqere dı bımano u çorşman mı sero teng kero. Çımê mı barnêdanê ez xo baqılêri, xo şeytanêri u xo zanayêri jewnay bıvına. Hele hele o merdımê şerqi bo, qe nino hesabdê mı u nêbeno. Ez rew rewı firsend nêdana kesi kî, firsend xo dest finê u mı ser kewê, an zi mı xerc kerê. Heta ez ameya no mewki, mı bı hezarana merdımı xerc kerdê, hezarana dolabi çerxkerdê u rıştê. Bı hezarana serey merdıman pernayê u vını kerdê. Neyra bızanê, ez bı gengazeya niyameya nê mewki ser. Qandê coy heta bımira, xo dest ra nêvejena. Eyra ezo torê se vana, wını bıkı. Wa wextê do kılm dı Enqeri xo pey dı verdo. Eger nêşiro bahdo tı do zahf poşman bê, labırê do to dest nêkewo u tı do cı nêresê.«

No dano pıro şıno geyreno, lajê xo vineno, mesela cırê vano, lajê xo dano iknakerdenı u rışeno Sêwregı. M. Emin dano pıro yeno Sêwregı. Labırê İsmet paşa ney ra zahf heskeno. qandê coy zi cıdı kerwayını keno u beno dostê Odabaşıyan. Qüwet u phaşti dano cı. Nê sedeman ra, wextê do zahf kılm dı, otoriteyê do gırd şarrdê Sêwregı ser ronano. Kışta şarrdê Kırdasan ra bol yeno heskerdenı u tepıştıni. Bawereya mıleta xo anceno xo ser. Qandê na heskerdenı u bawereykerdenda cı C. H. P i ra beno reisê Belediyedê Sêwregı. Dı-hirê dewrey Reiseya belediyedê Sêwregı keno. O demdı hereketê Şêx Seidi destpey keno. İsmet paşa hemver nê hereketi eşıra Odabaşıyan xorê karano u inan hemver cı werzaneno pay. Bı dıstandê M. Emıni ya qüweto kî kışta Sêwregı ra şıno heta [tay] Şêx Seidi bıgiro, kışta Odabaşıyan ra mintıqa Qaynax u Qerebaxçı dı yeno vındanayeni. O wext Dımılıyanê Sêwregı u eşıra Heçıyan phaşti dayê hereketê Şêx Seidi. Odabaşıyan zi

hemver ê hereketi tawır rona bi. Ney sera M. Emin tahda keno şarrdê Dımılıyan rê u wazeno kî inan bîpelçiqno u bigiro mahiyetê xo bîn. Wazeno otoriteyê xo Dımılıyan sero rono. Qandê nê sedeman, Reis biyayenî u reisey kerdena ney nina hesabdê Heciyan [*Bicaxijan, Dımılıyan*]. Jew: Heciyan nêşenê gorey hesabandê xo estora xo Sêwregî miyan dî doşkerê, pılananê xo ravêrnê jîyan u ray finê. Ê dıdını: Derba M. Emîni ninan sero estî bî u vanê heyf, [*heyfê Şêx Seidi u ê şarrdê serehewadayî*] biyameyê girotenî. Ê hirını: Dımılıyan nêwaştê kî, jewna cî sero girdey bikero u idarey Sêwregî bigiro xo dest. Ê çihari: M. Emin heme rayan ninan ver gêno, pılananê cî ser u bîn keno u fêno rayda nêvetê. Qandê nê sedeman vanê M. Emin bêro kıştenî u werte ra werzanayenî. Qandê kıştenî u werte ra werzanayenî pılan yeno ronayenî u qerar deyêno. Heme pirogramê kıştenî virazênê, ca u roj yeno tesbitkerdenî.

M. Emin merdımê do zahf siyasetçi bî u gorey siyaseta xo estora xo dayê kaykerdenî. Gorey pize u zerrida insan loqme nayê cî feka. Kerdenandê xoyê hemver hereketê Şêx Seidi zahf poşman bîbî. Waştê kî xo bîdo efkerdenî. Qandê coy wijdan, merhamet, xeyrwaştayî u desttepiştina neçar u feqiran kerdîbi raya xo. Ey sera yarmetey u rındeykerdenî kerdîbi karê xo u cıra zahf heskerdê. Koti bêkes, neçar u fiqareyê diyê destê xoyê yarmetey hetê cıya derg kerdê, destê ê merdımman tepîştê u cırê yarmetey kerdê. Bahdê şıkyayenda hereketê Şêx Seidi, zılım u zordarey ra, tahdakerdenî u zordestey ra qet hesnêkerdê. Kes nêtewnayê u qelbê kesi bileheq u bilesedem nêşık-nayê. Nêwaştê kes kesi sero girdey bikero, kes heqê kesi buro u neheqey bikero. Heme çi beno tamam, pılanê kıştenî yeno ronayenî u qandê kıştenî Remzanê Xelilî dewî [*Tiwêrekî*] ra deyêno ardenî u o wezife yê kıştenî deyêno ey.

II

Wezifeyê kıştenî Remzanê Xelili girot xo ser tepeya, çınayê parseciyan dano xora, ebayêda Dımılıyana pineyını ê çınay sera keno war, tıfiga xoya filinta ingılızı eba bın dı keno xo qola u şıno kewno çarşı.

M. Emin hergı roj seat mabênê new u jondesi dı Belediye ra vıjiyayê Çarşı miyan, halê esnaf, dukandar, aşxanewan, qahwewan u ê kı kewtê rayda cı ver perskerdê u goştareya mesele, derd, pıroblem, waştênı u nêwaştendanê inan kerdê u geyrayê. Meseleyê gırd u pa serê tewatey xo hetı not kerdê. Qandê hal u çareserkerdenı.

Remzanê Xelili ê wext u geyrayışi hesab u pılan keno. Wexto kı Reis çarşı miyan ra geyreno, no zi ê çınadê xoyê parseciyana, qandê parse girotenı vjêno cı verni, destê xo cı vero akeno u cıra qandê Ellay [Hoday] sedeqeyê wazeno. M. Emin dest erzeno xo tunıki, kı perey vejo u bıdo cı. Wexto kı no dest erzeno xo tunıki, Remzanê Xelili eba bın ra dest erzeno tıfingı, fekê tıfingeri keno vera cı u tetixi anceno. Tetikantena piya veng kewno a tıfingeri u phanc heme derbanê xo Reisi sero keno veng u ey bêgan dindano erd.

Reis dındeyêno tepeya no remeno. Qandê remnayenı u xo reynayenı, kışta merdımandê Heciyan ra estorê hadire cayê do belikerde dı yena vındarnayenı u pawıtenı. Remzanê Xelili remeno şıno xo resneno a estori, nişeno cı u Sêwregı ra keno teber, şıno dew u koyandê Bıxaxi. Reis herunı dı gan dano u mireno. No babet u hesaba eşıra Heciyan M. Emını dana kıştenı u werte ra hewadayenı. Remzanê Xelili zi kıştenda M. Emını sera beno mahkumê do meşhuro dıname. Xeylê wext mıntıqada [*heremdê*] Bıxaxi dı mahkumey keno. Dı na mahkumeyda xodı, nezdi çewres merdımı kışeno. Meşhurbıyayenı u dınameyda xo sera, bahdê çendna serran dest bı kardê nêweş u xırabı keno. Mıletı dehdit keno, mıletı ra bı zora perey wazeno.

çım verdano mal u mülkdê dewijan, zalımeı u zordestey keno. Xo camêrd hesabneno u vano mı sera merdımna yan. zi camêrdna çınıyo. Gefi waneno mıletı ser dı, vjêno raywan u karwanan verni. Ray bıneno, raywan u karwanan keno vıran. Yanê wazeno bı keleşey u keleşeykerdena çımanê mıletı bıtersano.

Qandê nê sedeman dewiji çend finı yenê geryê cı Hesên Ağay hetı kenê u ê meselan cırê vanê. [Hesên Ağay, dıŝçı Hesên Oral o, senatorê Rıha]. Tabı key Hecıyan, eşıra Hecıyan bēnamuseı u kardo pis ra hes nēkena. Namus inan u ŝarrdê Dımılıyan hetı müqedeso. Qandê coy tehamülkerdena cı bēnamuseı rê çınıya u bēnamuseı verdi çımanê xo nēginê u bēnamuseı ef nēkenê.

Rojê no yeno keyeyo kı, çend finı bıyo meymanê cı, nan u ŝamiya cı werda u teı rakewto, ê keyı ra pereı u cını wazeno. Tı nēvanê ê keyı zi zahf armeteya cı kerda u çend finı o merfezan ver nımtı. Welatê madı, mıleta ma mıyan dı mesela namusi zahf mühıma. Raŝteıyê esta a zi mesela namusiya. Wexto kı merdımê çımê xo verdo namusdê jewnay, o lajê Ellay bo nıno efkerdenı u teskera cı bena pırrı. Cayê merdımê bēnamusi cemat u ŝarrdê ma mıyan dı çınıyo. Merdımı kı çım verdo namusdê ŝarrı, çorŝmey cıra yenê gırotenı, ray cı ver bırenê u ümrê cı dur u derg nērameno. Nan u sola cı a mıletı mıyan ra yena bırayenı u itibarê cı nēmaneno, yeno dı qırıŝı. Qandê kıŝtenı u seırey ey vınıkerdenı u werte ra hewadayenı tedbırı yenê gırotenı u pılanı roneyênê. Dıha vêŝı nêŝeno dayax bıdo xo, bıgeıro u jıyanê xoyê mahkumey bıdomno. Ya do o welat ra bıremo ŝıro welatna u ŝopa xo vını kero, ya bêro tepıŝtenı yan zi bêro kıŝtenı.

O lajê Ellay, torınê Pēxenberı bo fına çare çınıyo. do vını bo. [Tabı no verê neı vıst-hırıs serrı veror wına bı, ewro pereı nēkenê. Ewro zengıney u bēnamuseı dıha vêŝı pereı kena]

Jew mahkum se serrı koyande ma sero mahkum bo u bigeyro, hetan kî çiyê do xırab u nêweş nêkero u zerarêdê çıyo zahf giran nêreso miletı, şıro koti u kamcin kêberı bıçino, cırê yeno akerdenı u cı kenê meyman. Herwext xerçlîgê cı kısta dewijan ra yeno dayenı u pizeyê cı yeno mirdkerdenı. Ne gerey cı yeno kerdenı, ne cayê cı yeno vatenı, ne deyêno dest u ne zi cırê bêbextey u qeleşey yena kerdenı. Wexto kî destdergey u xırabey bıkero, o wext nêşeno sitar bo, cayê dı pizeyê xo mird kero u jewi ra xerçlîgê xo bıgiro. Bıxırabey kerdena, zerardayena tırba xo bı destandê xoya aşaneno u xo weş weş keno tırbı [mezêl]. Yanê gilê bındê lingda xo, bı destê xoya bıneno. Sırfeyo kî sero nan werdo, payê dano ê sırfı ro, sırfı xo ver dı dındano u nanê cı rijneno.

No ê keyeki ra perey wazeno, qewlê xo ronano, wext dano belikerdenı u dano pıro şıno. Bahdê şiyayenıda ey, wêrê ê keyi dano pıro yeno Sêwregı Hesên Ağay hetı u mesela serê ra hetan bın cırê zıkır keno u vano.

Hesên Ağa vano:

»Teba nêbeno, wa bıwazo, ez ray u çareyê cırê vinena u torê xeberê rişena. Tı qet qaxu megi, ez nay kok ra hal kena. Bêqaxu pıro dı, şori keydê xo u mıra xeberı bıpawı. Hetan ez xeberı nêrişena şıma çiyê nêkenê u kesi rê çiyê nêvanê. Wa kes çiyê pey nêhesiyo. Ez nay ey hetı nêverdana, fitil bı fitil ey zıncı ra ana u verê çımandê ey kena sıpe. Wa o nay rınd bızano, nan u sola ey no dınya ra amê bınayeni, adresê cı ame vırnayeni, u ê ey bı tamam.«

Merdek dano pıro şıno keydê xo. Hesên Ağa veydano Başçawışdê Qeraqoli u cırê vano:

»Fılan roji merfezeyê espari [cendirmey] bırişı filan dewı, keydê filan merdımı. Wa o keye dı kozıkan kewê, xo bınimnê u bıpawê. Fılan seatı Remzanê Xelili do bêro o keye ra emanetê xo bıgiro u şıro. Wexto kî yeno wa espari adır bıvarnê cı ser u ey wıja dı bıkişê. Wa zahf haydar bê.

diqat bikerê kî cî dest ra nêremo u nêreyo. Bêkıştenîda ey, jewbi wa zarar u ziyar nêdê kesî u gışta kesî gunî nêkerê.»

Çawışê Qeraqolî vano:

»Serê u çîman ser. Wa çîmê to rayo nêmanê, nê kari u kıştena Remzandê Xelîlî bî, qebul bîkî.»

Hesen Ağa tay perey zî dano jew merdîmî u ey rîşeno a dewî. O merdîm şîno mesela pîlankerdenî wêrdê ê keyî rê vano.

Roja cî yena çawışê Qeraqolî hirê esparan rîşeno a dewî. Esparî yenê, o keye dî xo nîmnenê. Jew axurî dî kewno sîmerî bîn, jew kûlînî dî kewno wertîyan miyan u jewdê cî zî mexzenî dî kewno xelî miyan u bî no hesaba xo nîmnenê.

Beno bahdê êrî Remzanê Xelîlî yeno u sîlamî dano. Wêrdê keyî sîlama cî gêno u cîdî serweşî keno. Remzanê Xelîlî estorda xora yeno war u hewş dî roşeno. Wêrdê keyî tasê do anê, no şîmeno u vano:

»Şîma emanetê mî kerdo hadîre?

Wêrdê keyî vano:

»Ma torê çend qûrîşî perey resnay pê [*hetê cîya derg keno*] u vano, honî nînan bîgî u şorî çendna rojî bêrî, ma ê binan zî kenê hadîre u tî gênê benê. Tî zanê destê ma tengî, qandê coy ma nêşa hemînî finê ra pê resnê kî tî berê. Eyra tî qîsurdê ma nêwînyê.»

Remzanê Xelîlî peran gêno u keno xo tunîkî. Perey girotî tepeya nîşeno estorda xo kî şîro, wîna vano:

»Bewnî rê şîmarê hirê rojî mûhlet dana. Eger hirê rojan miyan dî şîma peran pê nêresnê, hadîre nêkerê u wexto kî ez bîra temami nêbê, way şîmarê, way serê u haldê şîmarê. O wext şîma hemînî şanena qerşunan ver u kena qûl qûlî. Şîma zanê heme çî şîma destî mendo. Gorey ey tedbirê xo bîgirê. Vanê ez na jûwerî zî biyara şîma virî. Nêbo nêbo şîma mirê bêbexteyê bikerê u xeberî bîdê

hükmati. O wext şimara kesi weş nêverdana, nana gülan feka.«

Wêrê keyi vano:

»Wini seni beno, ma eyb niyo. ma dostê pêyê ma do seni dostê xorê bêbextey bikerê.«

No şivê dano estorda xoro kı, hewş ra bıvjiyo u şıro. Labirê estora cı xo nêlunena, ray nêkewna, gamê niyerzena u sero zi kena hırı hırı. No dirê şivi diha dano pıro. Welaküm estora cı lingı niyerzena u herunda xodı kena hırı hırı u hirena. No kewno weswese, estorda xora yeno war u vano:

»Na soxêmendêya çirê lingı niyerzena u nêşına? Ez nêzana na wêri ra mendê boy-moy antı, co ra aya nêşına. Nêbo şıma mirê bêbextey bikerê, merdım yan zi esparan biyarê zere kerê kı, mı bîdê tepıştenı yan kıştênı?«

Wêrê keyi vano:

»Tı seni wini fikirênê, o çi gorey dostayda mayo. Ma rewewi dostê xorê bêbextey nêkenê. Beno heywanı edızyayê bo, co ra nêwazo lingı çekero u şıro. Tı zanê zıwanê heywanan nêgeyreno kı, derdê xo yan zi waştananê xo kesi rê vajê kı kes bızano. Ne ma zıwandê inanra u ne zi ê zıwandê mara fahm kenê.«

Remzanê Xelili vano:

»Wılı çiyê esto. Ez emel nêkena zekı tiyê vanê wini bo. Caran estora mı wına nêkerdo u çiyê do wına niyameyo mı serê dı. Emeleya mına nına şıma, qandê coy vanê ez zeredê bandê şımadı bewni ra, qe ka çiçi esto çiçi çınıyo? Estora mı çi boy anta u qandê çiçi aya nêşına.«

Dano pıro şıno kewno zeredê bandê ninan. Çorşmeygeyreno, çım keno u winêno hele çiçi esto çiçi çınıyo zeredê bani dı. Wexto kı no kewno zeredê bani, esparo kı xo xeli miyan dı nımıto, vengê ney aşnaweno u tersan ver mi zi verdano xo bın. No nakışta-akışta, nopol-opol winêno, labirê werte dı çiyê do asanaye nêvineno. Vijêno teber,

yeno hewş dı çoğ dano u roşeno. Wexto kî çoğ dano u roşeno, tıfinga xo nano xo saqan ser, wirna destanê xo keno xo çengi bin u fikirêno. Ronıştenı dı peyê cı hetê kêberdê keyiya u verê cı hetê kêberdê hewşiya beno. Veyva ê keyi nermik u hêdiyêna zere ra vijêna. Wirna destanê xo kena külmiki [külmisti] u yena pey ra dana seredê Remzandê xelili ro. Remzanê Xelili çari ser şino era. Çareyê cı şino siyêda sertuji [sernuri] ra u si çare dı şina war. Finê ra qijeno, ax dayê vano u erdo beno derg. Seni sereyê cı şino si ra u dindeyêno erd, wini zi gan dano. Wêrê keyi şino veyndano esparan. Espari cayandê xora vijênê u yenê ney ser. Esparan ra jew, verê tıfingda xo keno a ney, tetixi anceno u erdo carcurê fişengi cı sero keno veng. Zekı no na veyva keyi nêkıştı bo, ê esparan kıştı bo, wini şekil u biçim danê cı. Qandê kî a veyvı hepis nêkewo u ê espari zi qandê kıştenı mükafat bıgîrê u xelati bıdeyê cı. Eger wini nêkerê, do rezil u rüswabê. No hesaba defterê Remzandê xelili yeno girotenı. Xırabeykerdenı bena sedemê peyni dayenıda jiyandê cı. Azmin ra estareyê, darı ra perê kewno u vay ver şino.

DEWA MA

Ax dayê ax! Ê awê zelali, rez u baxçey, deşt u mêşey, bostan u meydani, dar u ber, dık u xopani, vayo honık u şenık.

Baxçan miyan dı herbabet darê meywan [firigan], zey xewx, mıroy, say, vami, gozi, mışmışı, girazi, erugi, alucey, encili, henari, şıqoqi, sêzi, tey, zerdali, engurı u her wına. Darandê inan sero zi meywanê inan kıho, sur u sipe kerdê u berqayê. Wexto kı merdım wınyayê cıra, zeriya merdımı şiyê, awı kewtê kesi fek u şorıka fekdê kesi vera cêr biyê.

Baxçan miyan dı isot, bancani, şamiki [firengi], xeyar, encur, piyaz, lobiki, fasuliyey, beqley, maşiki, nebi [musri], kinci, pencar, tar u tur u herwına çı weş u delal kıho biyê, resayê u ameyê werdenı. Bostanan miyan dı zi zebeşi, beşiley [keleki, qawını] u şemamokan qol eştê, derg u villa biyê u zey kerıya, zey quçana tepıştê u gırd kerdê. Wexto kı kes cayê do duri ra wınyayê cıra, to vatê qey bola çarwana tey mêli biya, wını asayê.

Koşey, sinor u taxımandê ê baxçan u bostanan dı zi gül, rehan, menewşe, nergız u vılıkê bini kıhoy biyê u boya xo, boya weşi vıradayê baxçe, bostan u erdan ser u heta azmin villa kerdê. Roj bı roj vıllıkan boy rıjnayê u boya weşi vıstê erd u azmini ser. Boya mısk u enberi ê vıllıkan ra, ê gülan ra ameyê. To vatê qey, bı tonana parfümê Fıransa rıjnayo ê çorşman.

Ê baxçe u bostanê weş u delali, xeyr u berêketi koti di benê? Her zebeşa ê bostanan des-pancês kiloy ameyê. Wexto kı kesi kardi eştê a cı u lete kerdê, biyê qürpı-qürpa cı u vengê do weş u şırın cıra vıjıyayê. Tamê cı to vatê qey hıngımêno, wını şırın u bitami bi.

Merdım mıroyê da ê baxçana mird biyê. Encil u henarê inan kesi feki miyan dı heleyayê u heftana tamê cı kesi fek ra nêşiyê. Engura cı adirê zerrida kesi honik kerdê u derdandê cırê biyê derman. Ma beşileyê ê dık u bostanan, hewna nêresayê fekdê merdımı, heleyayê, boya weşa nefes akerdi u delalı villa kerdê u vîstê çorşmi ser. Heftanaa boya inana weşı fek u destandê kesi ra, çorşmey ra nêşiyê u pak nêbiyê. Ya boya şemamokan. Şıma qe ayrê se vanê, boya çewres babet parfumdê Fıransa, hendê boy da inan weş nêbiyê, dur u derg nêramitê. Wexto kı şıma mıra pers kerê, vajê senin bı, ez do vaja, boya ceneti, boya mısk u emberi meywe, zerzewat u erdandê mara ameyê. Homa [Ella] bızano ya, cenet, erdan u dewda ma bındı bi. Qandê coy boya heme çi u tamê heme çi weş u şırın bi.

Ax dayê ax! Kani dewa mı, enbaz u enbazbendê mı, dost, heskerde u heskerdoğê mı, zeri u zeriveşateyê mı, yar u birayê mı. Kani kerwayına [*kerwatey*] ma, xal u xalzateya ma, dedkeyna u dezayeya ma, xalkeyna u emkeynaye ma, ded u dezayeya ma qe se bi u hetê kotiya şı?

Ax dayê ax! Kani şıyayenı u amyayena, dostan, enbazan, enbıryanan u merdımana germı, pê perskerdenı u ziyaretkerdena bêmiyabeyn? Kani meyman u meymaney, meyman u meymanbiyayenı u meymanwerzanayenı? Kani, se bi dostê qimetgirani u zeriveşatey, roşan u seyrani, kêf, şahı u şênayey, hûwate u govendiantenı? Kani, koti mendı sersiya bındê daran, ronıştena serdê salan, sohbet u müşewre kerdena miyandê şêlıgan? [*cemaatan?*].

Mı çend bêriya ê çıyan u ê cayan [*wıjanan*] kerda. Çend ê virdê mıdı rê, çend mı bêriya ê dar u berdê xo, deşt u koyandê xo, xopan u bostanandê xo, merg u meydanandê xo kerda. Mı seni, seni bêriya dost u enbazandê xo, theyr u thur[*turık*] dê xo, wendenda zerec, bılbıl, bewran u kotelandê xo, qıt-qıta kergan u veyndayenda dikan u wiçwiçini da mıriçikan kerda.

Çend zeriya mîna ê rojan u ê şahiyân, awa iniyandê bîndê erdî u ê miyandê dahlana honîk u şenîkî wazena. Çend hesreteya dewda xo, enbazandê xoyê qeçkîni u ê kayandê inan ancena u inan wazena. Welat u kayê welatê mî çend kewtê mî virî. Kaykerdena tul, çîmpîstîk, bîrî [çîrî], pîst, lahtqoz, dîsmalremnayenî, eskîjekî, dîsmalnîmitenî, roverdîkî, hakçîq, hakmêş, siya qûwe-teştenî u her wîna, çîmandê mî vera perenê u şînê.

Dar u berdê dewda mî sero, biyê wiçi-wiça mîriçîkan u her cîns theyr u turî. Kîştê ra vengê bîlbîlan u şalulkan, kîştê ra ê bewran u zerîkan, kîştê ra ê koter u ciqan kewtê tîmiyan u zey müziğiya xo vîradayê dew u koyandê mî ser u ameyê goşandê ma. Qaz, werdeg [ordeg], Hehecîk u leglegî, zimîstani perayê şîyê berî u wesarî fîna pey dî ageyrayê u ameyê. Amyayena piya halînê xo vîraştê, hakê xo miyan dî kerdê, leyrê xo vetê, ê gîrd kerdê pernayê u inana piya perayê u peydî şîyê. Wîni asayê kî, inan zî meymaneyda mara zaf heskerdê u qîmet dayê dew u welatê mî.

Bewrananê mî zey Leyla u Mecnuni ya xo piştê pêra u nequrê xo kerdê nequrandê pê miyan u bî o babeta pêra heskerdê u lewî nayê pêya. Zerecê gozeli meydan wendê, qandê zerecandê binan. Darandê gîrd u tîwêran sero, halînan miyan dî biyê leqî-leqa leglegan. Theyr u turê werdî, nezdi halînanê leglegan, an zî darê kî inan sero halîn vîraştî, ê daran sero halînê xo vîraştî, an zî inan kîştî anîştê kî, cîn u cînwîro bîn nêro u inan nêwero. Qandê kî cîn u cînwîr leglegan ra tersayê. Wîni asayê kî, inan zî xo bî leglegana gîrêdayê u inanra phaştî gîrotê. İnana xo sîtar kerdê, inanra medet pawîtê u xo sersî da inan dî nîmitê. Dêmekî her çi çîyê ra tersayê, an zî xo çîyê ra pawîtê. Cîn u cînwîro werdiyo kî theyr u turî weno, o zî leglegan ra zaf tersayê. Qandê kî leglegan zî ê werdê. Ê heme çi dîşmenêdê cî estî bî. Zey dîşmenandê ma. Hergî çi çîyê ra

çiyê posanayê, xo bî eya gırêdayê an zi estê ey peyni u xo bî eya heweynayê.

Miriçiki daran sera, halinandê xo miyan ra, perayê şiyê biyê vîni u xeylê wext tepeya pey dî ageyrayê u ameyê. Ameyê kî fekê cî, nequrê cî pirê werd-merdo. Leyrandê xorê werd arêkerdo u ardo. Qandê kî inan wari kerê u gird kerê cîrê werdenî lazımı bî. Bêwerdenî jiyan ray nêşiyê.

Dahlan miyan dî zi biyê vîzî-vîza mêş, moz, çaring, zerqet, hung u her wîna. Pilpîlîki şiyê u ameyê, cîrê vîndertîş çînê bî. Kundo çîmbeloq çorşmey miriçikandê werdiyan şiyê u ameyê. Wexto kî ardê fîrsend kewtê cî dîmî, ê kî kewtê cî dest tepîştê u werdê. O zi nişanê na juwerî bî kî, bî qüwet u zorbi tîm zor dayo an zi dayê ê zeif u bêqüweti. Dest destî sera, qüwet qüweti sera bî.

Kani, koti dî mendi dew u sukê mî, qandê çîçi ezo niya-geyrena, qandê çîçi ezo nêşîna, fîna ziyaret nêkena, nêvî-nena u niyaşnawena senîne u seni biyê.

Qandê çîçi fîna nêşîna goştareya qîsandê gîrdandê xo, wendenda theyr u turdê xo, xuşîniya dahlan u awandê xoyê honîkan nêkena? Awanê xoyê honîk u zelalan nêşîmena, vayê honîk u şenîki xo sêne ro nêdana u tene-füs nêkena?

Meywanê xo nêçînena, nêwena u jew bî jew tam nêkena u tamandê cîra nêwînêna? Eceba tamê inan zi zey rewşde [wehzde] mî vîryayo an nêvîryayo?

Dostêno qandê çîçi, ez dewda xora, welatê xora duri kewta u remaya şîya hetnaya?

Ê miriçikanê dewda mî, theyr u turê cî, bî heme zîwanana wendê u dêrê xoyê weşî kerdê. Dêrandê xoya, wendenda xoya zeriya merdîman veşnayê, kezeba cî helak kerdê u derdê pîzedê cî heleynayê. Bilbilan bî wendenda xoya, derd u külê zerrida mî, ê pîzedê mî honîk kerdê, heleynayê u villa kerdê. Wexto kî mî goştareya vengdê inan,

wendenda inan kerdê, ez xora ravêrdê, xoya şiyê [xewiriyayê], derd u külê mî, mî vira şiyê, kela mîna kêfi weriştê u guni ya mî bîlq-bîlq girênayayê. Neşeyê, kêfweşeyê zeri da mîdî lüwayê, organandê mî miyan dî doşbiyê u geyrayê. Wexto kî bewranan xo piştê pêra, İbo ü İma, Rojo u Rojaya, Siyamed u Xeca, Mem u Zina, Ferhat u şirîna, Leyla u Mecnuni ya, pêşyayena mî u ê yarda mîna delalî ameyê virdê mî u qerantiyê [ğeyalê] inan ameyê mî çıman ver. Wexto kî perayê, hetê azminiya derg biyê, çıman vera kewtê duri u vîni biyê, newe ra qeracê dîşmişî ez girotê u mî vatê:

»Nêbo ê zi zey inan, zey rihdê inan bîperê u şîrê, diha pey dî niyagey rê u nîrê.«

Labîrê ê ameyê, ameyê u xeberê xeyri, xeberê weşî marê ardê. Xeberê Amnan u Zımîstani, Payız u wesarî, vewr u varani [yaxer], hewr u tiji, mij u dumani, pak u puki, rîndey u pakey mîrê ardê. Wexto kî xo şanayê u puk kerdê, kesi zanayê varan an zi vewrî do bîvaro, yan zi do hewrayî, puk u serd bo.

Şewra ra heta şan tiji dewda mî sera kemi nêbiyê u nêşiyê. Zerqê şefaqi dewda mî sero akewtê u dewda mî sero şiyê awa. Zerqî eştê niyeştê, tiranê tiji xo verdayê dewda mî ser, villa biyê u germeya xo varnayê, rîjnayê. Zerqê sıfteyêni dayê ko, ban u darandê dewda mî, ro u inan qîsmetê xoyo sıfteyên tiji ra girotê. Roj hirês-çarês seati tiji dewda mî sero bi. Wexto kî tiji akewtê, tiji ya piya villikanê xasekanê reng bî renginan zi pa akerdê, boya xoya weşî viradayê u villa kerdê. Boya villikan zi zey tiji, heme ca ra zaf rew villa biyê u xo resnayê heme koşandê dewî. Boya mîsk u emberî vîstê çorşmeydê xo ser.

Ju ju fîmî zahf varan varayê. Bahdê varnayîşdê varani boya weşî, boya herî, boya bereketî kewtê dînyay ser. Bahdê varnayîşdê varani tiji akerdê, tiji ya piya erdî bîn ra, zey molcîlana vaşî sereyê xo vetê, kerdê teber u kîho

biyê. Wexto kî hendê bicewê weriştê pay, çarwan u de-
warê ma xorê kêf kerdê. Înanrê roşan bi. Qandê kî o vaş
werdê, pa pizeyê xo mird kerdê u marê zi zahf şit dayê.
Serra kî zahf varan varayê, a serrî kêfê ma zi weş biyê.
Qandê kî qezenc u zerzewatê ma weş biyê u daranê mey-
wandê ma weş meywe tepîştê, dar u ber weş kîho biyê,
gül u villiki weş ruwayê. Çarwe u dewari, cın u cınawiri
mirdiya xo vaş u kihoyi werdê. Çarwan u dewari weş qatix
dayê. Ma zi mirdiya xo qatix werdê. Serra kî qezenc, zer-
zewat, meywe u qatixê ma weş ameyê, a serrî ma ten-
gayey niyantê, nêdiyê, deyn-meynê xo pak kerdê u bê qa-
xu keydê xodî ronîştê.

Pers u perskerdenê ma dewî dî çend weş u germi bi. Ma
çend qimet dayê pê, halê pê pers kerdê u pêra heskerdê.
Pê ziyaretkerdenî, keypêşiyayenî u hergî şewî keyeyê dî
kombiyayenî, mişewreykerdenî u pêrê estanik, fiqre u me-
selokê weşî vatê u vatena inan babetna kêf dayê ma.

Ma zaf qalê dost u enbazandê xo, werdêkey u girdey u
girdbiyayenî da xo, kar u bardê xo, bahsê tarix u meselan-
dê xoyê verênan u newan u ê rojaninî kerdê. Hal u heyati
ser ma mişewreyê xo ramîtê.

Xeylê wext zi ma idarekerdenî, pêrê wihêrvijayenî,
destê pê tepîştênî u rojandê verniyênan u ê kî bêrê inan
sero zi mişewreyê xo qedinayê.

Ma qal kerdê vatê:

»Ewro ma çiçi yê, meştî ma do çiçi bê, ewro rewş senino,
do meştî senin bo.« Emser ma çiçi u çend qarito u do çiçi
u çend bêro. Serna ma do çiçi u çend bikarê. Emser çiçi
ameyo, kê kar kerdo kê zerar kerdo, kê çiçi giroto, çiçi ro-
to, çiçi viraştö, çiçi xerpınayo, kam jewjiyayo kam ezeb
mendo, kamci keyna veyvî biya u cîrê çend ceyız kerdo,
çend altuni girotê, kam merdo kam mendo, kê bar kerdo
kam cadê xodî ro ya, ya şewî kerdê nime.«

Nimedê şewı ra ma domnayê vatê: Qeçê kê baqlıyê, goş nanê may u pêrdê xo, gırdandê xo, ê ke baqıl niyê.. Rayê kamci dewı virazıyayê, ê kamci dewı nêvirazıyayê u çi do zey wınaya ma kerdê şefağ.

Qeybet u vateni şêligandê ma miyan dı kemi nêbiyê u hergı şewı vajıyayê u dıfın biyê. Germeyê, dosteyê, enbazey u enbazbendeyê ma miyan dı u şarrdê ma miyan dı estı bi u Homa [Ella] zano hewna zi aya dom kena. Wextê kar u bari ma hemını yarmeteya [alıklaraya] pê kerdê, phaşti dayê pê u destê pê tepıştê. Ma barê dostê, enbazê erdo nêverdayê, destı dayê pê u piya o bar hewadayê. Deyna mal, pere u çi dayê pê u pêra deyn kerdê. Bırayeyê, kêf u kêfweşeyê da germı u rındı ma miyan dı estı bi. Labırê gorey ey zi derd u khulê ma zi estı bi u kemi nêbiyê. Eger ê zi çınêbiyayê, welatê ma ceneto heqıqı u rastin bi. Gül u gülistan bi. Derd u khulê welati qe vira nêşınê u werte ra nêwerzenê.

Qandê çıçı welat u dewê kesi, hendayê kesi rê şırınê u zeri da kesi ra nêvijyênê? Qandê çıçı kes nêşeno xo vira bıkeru u xo zeri ra çekero? Zahf zehmeto kes inan ca verdo u inanra duri kewo. Derd, khul u zehmeteya welatê ma, qahr u qotıkê cı bındestey ra yeno. Ma mıletê da bındesta u dışmenê ma zi zahfiyê. Qandê coy zi pıroblemê ma benê vêşi. Labırê gorey ninan zi cefa u sefayê cı zi zahfo. Welatê kesi, dew u sukê kesi zaf şırınê u qandê coy zi kesi vira nêşınê.

Heta ewro ma tım vato yan zi vanê, ma bêca, bêwar, bêwihêr, bêyar, bêdost u bêphaştiyê. Labırê nêzana, çi wext ma do wihêrê ninan bê, çi wext ma do Welatê xo newera awa bıkerê, çi wext ma do dew, suk, war u maldê xo resê u inan newe ra şênkerê? Çı wext ma do cırê wihêr bıvijiyê u bêters sero roşê u jıyanê xoyê weşi tey bıramê? Çı wext ma do wihêrê wardê xoyê xaseki bê, dirbetê ma do bêrê pıştenu u guni ya cı do bêro vındardenı

[vinderdeni]? Nêzana çi wext na hesretey do bîqediyu u dîrbetandê marê derman do bêro vinayeni u derman bê?

Heta çi wext ma do dîrbetin u mîlçewt bimanê u tim şîro dîrbetê ma do xori u vêşi bê u cira guni do şîro? Heta çi wext ma do talan u sirgun bê, jehr u bombayana bêre kîştênî? Qe do cîrê çareyê nêvineyo u na mîlçewtey u xîrabey do werte ra nêwerzo?

Ax dayê ax! Hesreteya may u piyan, khalik u pirikan, way u bîrayan ma henîqnay u xint kerdi na xeribey u macirey di. Ya hesreteya welati, a do seni bîqediyu u werte ra, hol ra werzo? Şîma nay rê, na juweri rê se vanê?

Ez vana, na hesretey destî, ma do na xeribey u macirey di ker u korr, seqet u kokim bê. Ma qe derd u khulê na xeribey yenê anteni u qedênê? Ax xeribey, bêwelatey ax! Ma no qedero xîrab qandê ma ameyo nuşnayeni, qe ma do rojo weş nêvinê u roşnayı nêkewê? No qanunê sirgunkerdênî, sirgunbiyayeni ma teniya rê roneyayo?

Ax dayê ax! Dewa mı kê rê mendî, kê vîstî xo destan bîn, kamo talan u wêran keno? Ê kami yê meywanê mı, zerzewat u qezencanê mı, êmiş u cerezanê mı, tar u turê mı, pîncar u sebzanê mı, tene u heme çiyê mı xorê wenê? Ê kami yê dest nanê maldê mı ser, malê mı wenê u mı wardê mîra mı sirgun kenê? Kam mêşeyanê mı, dar u berê mı xorê bîrneno u beno veşneno u xo pa germ keno? Ê kamîyê u kamcin mîletî rayê cîwênanê mı xorê çarnenê, werzanenê u benê wenê? Ê kami yê dewar u çarwanê mı xorê serê cîkenê, bîrnênê u wenê?

Vajê bîrayêno vajê, ê kami yê dewar u çarwanê xo merg u deştandê mîdî, sinor u dîkandê mîdî, xopan u bostanan-dê mîdî, evleg u êgayandê mîdî çîraynenê ? Ê kami yê theyr u turê mı tersanenê, fetîlînenê, pernenê, tepêşenê, danê remro u kîşenê?

Dayê heyran de vajî, de vajî, kê gîrot, kê zept kerdi dewa mı, mal u mîlkê mı, heme çi heme, çiyê mı? De vajî dayê

de vajî, kê dest na [da] ser u xorê kerd malê xo? Vajê birayêno vajê, ê kami yê roj bî roj malê ma talan u wêran kenê u xorê benê wenê? Kami yê, ê kami yê birayêno vajê ê kami yê?

Ê ne dost u yarê minê, ne eşir u keyê [malbatê] minê, ne enbaz u enbazbendê minê u ne zi merdîm u birayê minê. Ê xeribiyê, xeribê welat u mîleta minê. Ê dîşmenê, xayîn u bêbextê, zalîm u zordestê, xedar u malkambaxê, fêsad u fitneyê, zerisiya u telaqsiyayê, bêqelb u bêwijdani yê. Ê mara niyê u ma nêwazenê. Ê kî kesi bîkîşê, talan u sîrgun kerê, dest mal u mülkdê kesi sernê, ê seni dost u enbaz, bîra u merdîm, an zi nesildê kesi ra benê yan zi yenê hesîbnayenî? Nêbeno, çiyê do wîna tarîx [dirok] u mezg dî nêbeno.

Vanê Tîrk, ereb, Farîs, Kurd u Dîmilî birayê pêyê, seni wîni beno, ê kami yê nê zuran kenê, ma u mîletanê binan xapeyênê? Bîra biray kîşeno, bîra biray talan keno, bîra biray sîrgûn u mahcîr keno, jehr varneno u kîşeno, şaneno tanq u topan ver? Bîra malê biray bî dardê zoriya cîra gêno, ey şaneno qerşun u gülân ver? Ma qe tarîx dî çiyê do wîna biyo u kes nay qebul keno? Nêbeno, çiyê do wîna nêbeno. Kam vano zuri keno, bohtani keno u wazeno hemberê xo u insanan bîxapeyno.

Dostêno, roşnberêno, roşnîkîrêno, zanayeyêno hele finê bêrê halê mî, mîra pers kerê, zereyê mî akerê, zeri u qesîbaya mî miyan ra vejê, kardiyê da nua [tuja, nuya, nuwa] çîni-çîni, xetî-xetî, tîqî-tîqî u dexazîki kerê, a gamî, a seatî ê dexazîkê [xîzîkê] cî do, ê derb u dirbetê zeri u qesîba ya mî do şîmarê qîsey bîkerê, bîbermê, ofî u axî bancê u heme çî, heme çî jew bî jew, ju bî ju şîmarê vajê. Ê do vajê, vajê çîçî diyo, çîçî anto, çîçî ameyo cî serê dî u kewtê çî halî. Do vajê çîçî nuştîo an zi wazenê çîçî binuşnê, yan zi çîçî biyarê zîwan.

Hele bêrê bewni rê cigerdâ mîra, derd u khulan ra, jan u dîrbetan ra, bermi u qehran ra, hesretey u xeribey ra seni masaya, seni pîndosiyaya, seni surîkiyaya, seni nefîqiyaya, seni tîrşiyaya, seni qelîbiyaya, seni qûl-qûli, qelaş- qelaşi, dilim-dilimi biya u zey mardê tîrmara erziyaya pêser u biya zey qatraniya. Aya seni nalena, seni ofi, axi u keseri ancena, seni qûltiki kena war u lanet wanana. Seni küfiri kena, nengi çinena, gefi wena u bermena. Seni sînxîn u pîruzîna.

Lo/lê/la, ez zana, ez zana ê şîma zi zey ê mîna, ê şîma zi zey ê mî biya. Qandê coy zi qederê ma pêya gîrêdeyayo, zey pê nuşneyayo u zey pê zi oyo dom kenô u rameno. Ez zana şîma yê zi nêşenê hêrsanê çîmandê xo tepêşê, zeriya xo metin u qayımı kerê. Hêrsê çîmandê şîma yê zi zey awda inidê qesteliya leyri benê u yenê war.

Şîma yê zi nêşenê xo bîgirê, nêşenê cîrê çareyê bîvinê u çareser bîkerê. Cî rê rayê bîvinê u raşt kerê. Ma do çî babetâ na ray rê çare bîvinê u nê dîrbetanê xo derman kerê? Seni u çî hesaba verni cîra bîgirê u hal kerê? Qandê çîçi mayê dest nêbenê xo u nêşenê guni ya dîrbetandê xo bîdê bîrneyanî, bîdê vînderdenî u bîpeyşnê? Çîrê mayê nêşenê cîrê çareyê bîvinê u duz finê?

Lê/la/lo se beno mîrê lome mekerê u mî mehûwê. Hesreteya dew, suk u welatî, heme qewm u mîletî kesi pêrişan kena, hal ra fêna u pede bena. İşte ê mî zi naya, na hesreteya. Şîma do nîka vajê, ma tî qeçekê tiyê wîna hawar kenê u bermenê. Ma se biyo, elamek torê. Dîha se bibo, çîçi peyra mendo. Benlîgeyê estî bî, a zi ma dest ra şî.

Teniya qeçekî hawar kenê u bermenê? Zeriya gîrdan zi çîniya, ê zi hesretey u xeribey niyancenê? Seni, qandê inan zi xeribey xeribeya, hesretey hesreteya. Ê inan zi zeriya, cigera u hemîni rê zey pêya. Jiyanê [heyatê/weşîya] mayê teberi, ê xeribey nêşeno derd u khulê zerrîda ma bîheleyno, villa kero u werte ra hewado.

Nêşeno cîrê daru u çare bivino, derman u weş kero. Jiyanê xeribey tim şino derd u khulê pizedê ma vêşi, dirbetanê ma gîrd u xori keno u hetê xirabeya beno. Xeribey dî rojê ma yeno roji xirabêri, u roj bî roj hal u heyatê ma hetê bê tayeya [bêdenge] şino u dindeyêno. Derd u khuli roj bî roj ma wenê u qedinenê. Ez nêzana çî wext welat ra, xebera xeyri, mîzgîniya xeyri do bîdeyo, an zi bireso ma. Çî wext do awa bikerê u vajê bêrê, miyan dî jiyan bîramê u bîheweyê u ümro kî mendo tey pîrr kerê?

Tew lo! Mayê heme çî hadre wazenê, ma kes loqmeyê xoyê hadîri nano kesi feka u kesi sîrfedo hadîri sero dano ronîştênî. Şîma yê çîrê nêwanê, ma şîma yê raya kê pa-wenê, qandê çîçî ninê cefa nêwenê, u bî destandê xoya awa nêkenê, nêvirazenê? Çîrê şîma yê gazi ma nêkenê, an zi gefî nêwenê ma u nêwanê, şîma amey herda xo ser amey, eger niyamey yan zi ninê, fîna dozê [dahwa] çî yê mekerê u destanê xo cîra bîşuwê. Bê cefa werdenî u zehmetey dew, suk u welatê awa nêbeno. Kes çîçî bîkaro ey çînenî. Bê gîrweynayîş kes nêşeno puneyêdê kergan awa bîkero, hetan welatê reso.

Ax dayê ax! Ez qet emeley [bawerey] nêkena, ez pey dî bîra wardê xo, mal u mülkdê xo ser. Bawer nêkena fîna pey dî, verê merdenda xo ez bîra qewm u mîleta xo u welatê xo ziyaretî kera, dost u enbazanê xo bivîna u inana mûşewre bîkera. Dîha mecal u posanayîşê [ümid] mî nêmendo, ez dur u derg bîpawa u sebîr bîkera. Çîçî rê mal beno wa bîbo, kotî bariya wa bîvîsiyo, ez do ageyra war u wetendê xo. Ez wardê xodî, wetendê xodî, herda xo sero bîra kîştênî, ez şehîdê welat u mîleta xoya, tepêşîya u tepîştixane kewa, qenê dahwada xora weten u mîleta xo miyan dî bena. Weş bîmana zi wardê xodî, mîleta xo miyan dîra u ez î derdandê inanrê şîrik bena. Bê ninanray-na ma verdî çîniya. Madem kî hesretey u xeribey gan u

rihdê mîdı taq vato, madem kî ez wazena inan dest bireya, lazîmo ez ageyra war u welatê xo.

Dostêno, enbazêno seni beno wa wîni bo, çiçi yeno mî serê dî wa bêro. Ma guni ya mî ê şîma şîrînêriya? Rihê mî rihdê şîma qîmetêriyo? Ma piyê mî pêrdê şîma gîrdêri, an zî ez şîma gîrdêri ya? Nê xeyr, bêro girdey u fedakarey ser, şîma mara girdiyê. Qandê kî war u herda xo sero yê.

Ma heme eynî guni, eynî rihi, eynî gani, eynî qelbi, eynî zeri u eynî qesîba nêçarnenê? Labîrê şîma yê xo ver danê, heme zor u zehmetey rê sêneyê xo akenê u şanenê ver. Qandê çiçi mî firt va u ez remaya ameya xeribey u mî şîma teniya wîja dî verday? Tabî gewşegey ver.

Şîma yê pê hetî, pê kîştî dest danê destan, doşî danê doşîyan, xover danê u qandê serkewtenda welatê xo lej kenê. Qandê çi sedemî ezo nîna, destanê xo nêdana destandê şîma u şîma kîştî xover nêdana u lej nêkena?

Ez zana, ez zana gewşegey heme ê mîna, ê jewnay nîya. Ezo tersey nana ra xo.

LEJÊ DEWDA MA

Dewda ma sero lejê eşiran, taxım, sinor, erd, dewar, mêşe, xopan, awı u ê awdayenı kemi nêbeno u tam hirıs serri rameno. O kı mı gırdandê xora aşnawıt bı, o kı ez zana u o kı ez miyan dı gırd biya, ez do şımarê kılm kılm binuşna u biyara zıwan.

Sera kı ez yena dınya, a serri dedê mino Qadır, bı destandê Qırwarijan ra yeno kıştenı. Ê kı kışenê meytê cı gênê benê kafê miyan dı nımnenê. Bahdê çendna rojan boy dekewna meytı. Nê şınê wıja ra vejenê, gênê benê erzenê Roy [Fırat] miyan. Seni kenê seni nêkenê no meyt Ro dı nêşino. Fına peyser gênê anê kenê kafi miyan. Hesen Ağayê Hecıyan [*sanator Hasan Oral*] ferman vejeno vano:

»Hefteyê miyan dı no meyt nêvıjiyo meydan, ez do keylê dewan qazaxi kera u bıveşna.«

Hefteyê miyan dı, meyt kaf ra vıjiyêno u ray sero roneyêno. Qandê coy, no lej heşt serri rameno. Emrê mı bı heşt, zey ewroy yeno mı viri. Piyê mı bandê mayê newirê kêber, teqey u pencerey vıraştê. [*necarey destê pêrdê mira ameyê*] Wexto kı piyê mı gırweyayê, ez zi cı kıştı ronıştıbiya u mı qamqandê textana xorê kay kerdê. O mabeyn dı Hüseyne Bêzan ame pêrdê mı hetı u cırê wına va:

»Kerwa Ahmed, xebera to esta, qeç, xort u camêrdanê ma hêriş berdo şêlıg u dewda Miyaduni ser?«

[*Hüseyne Bêzan dewijê ma bı, dewa miyaduni zi sinordaşa dewda ma bı u şarrê cı zi eşirda Qırwari ra bı*]

Piyê mı va:

»Nê xeyr, xebera mı çiniya, çı wext şiyê?«

Hüseyne Bêzan va:

»Verê ney nim seatı.«

Piyê mı va:

»Qandê çîçi?«

Hüseyne Bêzan va:

»Qeçkanê dewda ma, şewra rewê dewar u çarwey xo berdê çere kî, dewar u çarweyê dewda Miyaduniyê mêşandê ma miyan dî çerenê. Ê zi ameyê keyan ra tîfingê xo girotê u şiyê kewtê inan dımı.«

Piyê mı va:

»Ella Ella, na çî cahiley u bitreya. Kes qandê dî şelagan, dî pay werdenda mêşi, bî tîfingana şîno kewno enbiryandê xo dımı.«

Hüseyne Bêzan va:

»Werzî ma wext vini nêkerê, şîrê xo cî resnê, cîra vernî bigîrê u inan pey dî açarnê, hetan kî qeza-mezayê, seqerey-meqereyê nêvîjyaya. Ma boka bîdê vîndanayenî u pey dî açarnê. Eger ma xo cî nêresnê do pîsey do bîbo u xeylê gunî do bîrîjiyo. Bîleheq u bîlesebeb merdîmî do bîmîrê, lejê ma do newe ra têra bo u ma wîrna hetî do zî zaf zerar bîvinê, qaşqunî bê u geman kewê. Ma ecele bîkerê, lez u beza şîrê xo cî resnê, hetan kî gîrd nêbiyo.«

Bî leza piyê mı werîşt, xo ser u kewtî ray. Xora verî ra mabênê ma u ê Miyadunîjan çînêbî. Ma wîrna dewan gefî werdê pê dî. Wexto kî ma cayê dî pê diyê, lîngan sera merhebâyê dayê pê u bêzerî pê dî serweşiyê kerdê. Bîleheq u bîlesebeb ma pê vera qahriyayê, mûlkub werdê. Sedemê pêra qahriyayîşdê ma zî, ya taxîmê erdan, ya qandê çarwan u çîraynayenda erdan, ya dola awî, ya paykerdena sinoran, yan zî çiyê zey ninan bî. Kes hemenî arêkero, komkero u pêser kero, qabîxê beluwerî pîrr nêkeno. Çiyê do werdî zî rî bîdayê, bîbîyayê, dewîjî hîma bîyê tîfîngandê xoro u hêrîş berdê pêser. Qandê kî ma pêro cahilî bî u ma miyan dî wendey u zanayey çînê bî. Ma sinordaşê pê bî, to bîwaştê nêwaştê meseleyê werdî ma miyan dî vîjîyayê. Qandê inan zî, lazîm nêbî kes dest berzo tîfîngî.

Piyê mı u Hüseyñ dê Bêzana şî kî, dewijanê ma pey dî açarnê, nêverdê lej gird bo u merdım bêro kıštenı. Xort u camêrdanê dewda ma hemını tıfingê xo giroti bi u hêriş berdı bî dewda miyaduni ser. Ju ju finı mabeynê madı lejê fekan, çıwan u siyan vıjiyayê, labirê kesi hêriş nêberdê dewandê pêser. Lejdê çıwan u siyan dı, çend veramyayey u girdê wirna dewan kewtê mabeyn u meseley hal u çareser kerdê. Lej çend gird beno wa bıbo, kes rew rewı nêwetano hêriş bero dewê ser. Ma Dımiliyan miyan dı, kultürdê madı kes rew-rewı hêriş nêbeno dewê ser. Wexto kî hêriş şıro dewê ser, weş nêbeno u weş nino vatenı. Wexto lazımo kes qırê pê biyaro, kokê pê bıkeno u weşano. Lazımo o wext guni birıjiyo. Qandê coy xetero, weş nino nişandayenı kes hêriş bero dewê ser. Hêrişê dewı kerdenı dı, zekı kes hemberi qe çiyê nêhesıbino, nêgiro hesab u piyase. Dewa kî hêriş şıyo cı ser, qandê inan tersinokey u nêweş yena hesıbnayenı. Qandê coy kes na juwerı nêkeno. Zanê hêriş berê dewê ser, ê dewiji do mecbur bımanê u inan bıkişê.

Piyê mı u Hüseydê Bêzana dest veng bi. Bê çek ray kewti bi u amey bi cadê leji. Qandê kî inan nêwaştê merdım bêro kıštenı, waştê kî verniya cı bıgirê u inan umışê pê kerê. Mı zi şana bî inan dımı u ma hetê dewda Miyaduniya şiyê. Xeylê ray şımı, sinordê dewda mara vıjiyay mı u kewti mı sinorandê dewda Miyaduni. Çorşmey dı kes çınê bî, labirê vengê mıletı dewda Miyaduni vera ameyê. Vengê silahan erd u azmin bırnabı. Bibi teqı-teqa tıfingan, burı-bura insanan. Zey zerecana wendê pêser. Veng ameyê, labirê kes çıman vero niyasayê. Tayna dıha şımı kî çı şımı, merdımê dewda ma heta verdê mezelandê dewda miyaduni şiyê. [*Şıma zanê, mezêlê dewandê ma, dewı ra zaf duri niyê, hima dewan ver dirê*]

Camêrdê dewda ma nakışta mezelan dı bi, ê Miyaduni a kıšta bi. U wirna heti zi kewti bi pêrê kozıkan. Tı vajê kî ê

Miyaduni dewda xo miyan dı bê. Hetan taynandê cı zi teqey u pencerandê banandê xora tıfıngi eştê. Wirna hetan zey varaniya qerşuni varnayê pêser u burayê pê dı. Hüseyne Bêzan u pêrdê mına, nakışta mezelan dı xo resna şelıgdê dewda ma, ê tahzil kerdi u Hüseyne Bêzan cırê wına va:

»Qeçkêno, xortêno, şıma xint-mint biyê, şıma yê se kenê u çı golik vıradanê? La qebraxêno, la bēnamusêno, şıma yê kenê qandê dı lemandê mēşi merdım bıkişê, yan zi bēre kıştēni? Şıma yê kenê bēsuc u bēsebeb guni birijnê? Qe verê zıncida şıma nēveşeno u şıma nēşermayênê?

Cahiley u bēnamusey mekerê, hadırê pey dı ageyrê. Aqlê xo arêdê xo serê, kes qandê çıraynayenda erdan reziley u meseley nēvejeno u lej nēkeno. No karê insanan u camêrdey niyo. Ma pêro merdımê pê, enbıryanê pê, sinordaşê pêyê u vistuçıhar seati pê vinenê, selamı danê pê u pê dı merheba kenê. Ma keyney dayê pê u pêra gırotê. Biyê xal u êganê pê. Pê dı kerwayımı kerda u biyê kerwayê pê. La namusızêno, şıma mırdi werdo, şıma bitır biyê, hêriş benê dewda merdekan ser. Qay guni geyraya şıma çıman vera. Gi burê pey dı ageyrê, hendıkı qezayê nēbiyo u guni nêriyyaya. Şıma yê kenê çı gi villa kerê, hêriş benê pêser, pê qerşun kenê u qerşuni varnenê pêser. Qe eyb, şermi u şeref nēmendo, şıma yê hêriş benê dewı ser. No çıtıl ahlak u kultüro. Heta ewro, ma zahf leji diyê u zahf leji kerdê, labirê ma kesi wına nêkerdo u hedê xo zanayo. Hadırê rew pey dı ageyrê. Kes lej keno, gefi weno pê dı u bahdê çendna rojan an ji heftan pê dı merheba keno, yeno werey u umışê pê beno. Wexto kı kes hêriş bero dewı ser, yan zi pêra merdım bıkişo, rew rewı nêşeno umışê pê bo u pê dı bêro werey. U dıha kes nêşeno bewniro ri dê pêra. Hetan kı hemberê kesi, kesi ra merdım nêkişo, kes hêriş nêbeno dewı ser. Hadırê ageyrê, hetan kı merdım niyameyo kıştēni, şırê keyandê xo.«

Bı wendenu u tahzili dayena tay dewjê xo kerdi nerm u ardi ray. Dewijanê ma tıfıngı eştenı ra fek vırada u kozıkandê xodı pawıt, ka peyni seni bena. Hüseyne Bêzan no fin hetê dewjandê Miyaduniya şı u cırê wına va:

»Kerwayêno, xalêno, êganêno, enbazêno, enbıryanêno, ez şımara reca kena, şıma zi dest tıfıngı teqnayış ra fek vıradê u ageyrê keyandê xo. Ma sinordaşê pêyê, enbıryanê pêyê, ma pê dı biyê kerway, xal u êgani, keyney dayê pê u pêra jewjıyayê. Guni ya ma rıjıyaya pê pêş. Hendıkı qezayê nêbiyo, seqereyê nêvjıyaya na cahiley ra fek vıradê u bêrê ma na mesela xo miyan dı hal kerê, bıpeyşnê u nê adırı hewna kerê. Na xintey ra ma fek vıradê, şeytanê xo recim kerê, lanet bıwanê, bıvarnê ser u goşa ey nêne. Şıma qeçek-meçeki niyê u aqılê şıma hemını şıma serê dı ro. Hendıkı ray nezdiya, ma na sewda ra fek vıradê u raya raştı xo ver şanê. Şêligê ma cahileyê kerda, inan ef bıkerê. Ma nê hesabı inanra pers kenê u heqdê inanra yenê. Ê do şaşey, cahiley u xetereya xo fahm bıkerê u bêrê şımara üzrê xo, efê xo bıwazê. Wa gırdey kıştı şıma kewo. İnan gi villa kerd u golık vırada, şıma goşa inan menê u inan ef bıkerê. Şımara reca kena, lew nana bindê lingandê şımaya, şıma na mesela puç kerê u kok ra bıpeyşnê.«

No vajıyêno u hêdi hêdi hetê Miyadunıjana şıno. Wexto kı hetê ninana şıno, vengê do berza reca keno u wına domneno:

»Wextê khalık u pırıkan ra, ma dostê pêyê, nan u şamiya pê werda. Bêrê awı a nê adırı kerê u nê adırı hewna kerê. Hem vajıyêno hem zi nerm-nerm hetê inana şıno. Tı vajê çıweyê zi cı destı çınêbı, destveng bi. Qandê dostey u merdimey, qandê insaney u rındey, qandê kı çiyê nêbo, seqereyê nêvjıyo, qandê kı mesela hal bıkero, qandê kı umışê pê kero hetê inana şıno. Zıwanê do nerma, waştê kı wırna hetan, wırna dewijan zi nerm kero, nêweşiya mabêni hewado u neqebanê akerdeyan bıgiro.«

Aql u fikirdê cıdı xırabey u dıřmeney çınê bi. Merdımê do wını bı kı, zerarê cı molcılı rê çınê bı u cı nêresabı. To vatê qey, insanê na dını niyo, ê a dınıyo. Xırabey ra hes nêkerdê u rojê kes cıra nêtewa bi. Niyetê rındey u umıřkerdena řiyê. Wařtê kı dıřmeneya gırdı, yan zi guni ninan miyan nêkewo u nê dıřmenê pê nêbê.

O sîre dı kozıkê ra tıfingê teqêna u Hüseynê Bêzan dındeyêno erd. Kes ne veng keno a cı, ne cırê çiyê vano u ne zi cıra pers keno, vano meyı. Hend reca keno kes ver-sêneyê [*cewabê*] cı nêdano u cıra çiyê pers nêkeno. Bêpers u bêvatenı, jew finê ra tetixê tıfingıda xo anceno, tıfingı teqnenno u erzeno Hüseyni kışeno. Dewiji heme vanê Elê Çawıři eřto u Hüseyn kışto. Hüseynê Bêzan bêgan [*cansız*] dındeyêno erd. Wexto kı kewno bena hawar hawara merdıman. Miyadunji kozıkandê xora bı nımıtına [*xırxızeya*] vijênê u remenê řınê dew u keyandê xo. Dewijê dewda Mexteli, tay remenê meyiti ser, tay dê cı zi hêriřê Miyadunijan kenê kı, heyfê xo inanra bıgirê u guni ya xo erdo nêverdê. Labırê finê tırı tirküvani ra, qerřun namlu ra vijêno u řıno hedefi vineno. Dıha çiyê fayde nêkerdê. Finê guni rijiyêna. Dıha Ella bızano, na mesela do çend serri bıramo, çend gani bıgiro u çend guni bırijno? U çı wext no adır do hewna bo? Ancax Ella bızano, do peyniya cı seni bêro. No adır zey adırdê puř u palaxo, zey adırdê sımeyriyo, finê acı kewo rew rewı hewna nêřıno. No lej, no adır zey vadê amnaniya yo, zey talazoko, kê xo ver řano, jewser xo ver kařkeno u beno. Elê Çawıři xalandê pêrdê mıra bi. Piyê mı u xalandê xoya pê dı hes nêkerdê, pê hetı nêřiyê u halê pê pers nêkerdê. Heta pê dı dıřmeney kerdê. Qandê coy gefi werdê pê u qısey nêweři pêrdê kerdê.

Dewijê dewda Miyaduni remenê řınê kewnê zerandê xo. Ê ma zi vêři nêwetanê hetê dewda Miyaduniya řırê. Zanê řırê do bêrdê kıştenı. Qandê coy mecbur manenê, leji ra fek viradê. Lej ra fek viradanê u yenê meyiti sero komê pêser

benê. Dar u berra seraceyê virazenê, meytê Hüseynê Bêzan nanê ser u anê dewı. [*Wexto kî seraceyo hadire çinê bo, ecelan ra, lez u beza gema dar u berra virazenê*],

Wexto kî meyt ard resna dewı, bi qiri-qira cınıyan, wırı-wıra qeçan, qijini u hawara may u piyan. Hewrê siyayê zey qatrani dewı sero amey pê u çilo-wiloyê kewt dewı miyan. Bi axi u ofi ya dewijan. Tay serey cıneyay xo ver, tay koyay dêsana. Pori ruçıkneyay u çimi rijıyay. Vengê qirini, qijini, hawar u bermi resa qatê azminiye hewtan.

Dismali cini, veyvi u keynan destı, eywanan ra, sornıyan sera u wedan dı şaneyay şı u amey, u hêrsandê çıman ra hi bi u erziyay. Loriki lorineyay, dêri vajıyay u bermay. O wext ez heşt serê biya, lajê Hüseynê Bêzan zi çaxdê mıra bi. Miyabeyndê mı u eydı mengi esti bi. O şeş-hewt mengi [*aşmi*] mıra gird bi. Nê lejê ma u ê Miyadunıjan bı serrana ramıt, serrana dışmeneya pê kerdı u bı serrana xo pêra pawıt. Kê bışayê yan zi biyardê firsenddo o bin bıkiştê. Wırna beran bı serrana tıfingi eştı pê, pêro kewti koziki u şopê pê ramıtı. Serrana pê taqib kerd kî pê bıkişê. Rayano, mêşan miyan dı, sinoran dı bostan, rez u baxçan dı geyray pê u zey varani ya qerşuni varnay pêser dı. Pê dirbetın u talan kerd, zertzewatê pê bırna u berd, mêşey pê bırnay u veşnay, bos-tan u baxçey pê talan u wêran kerdı, qezencê pê çıranay, dêzê velgi, gidiş u şeley xelan, komê mercu, nihey u lobıkan talan kerdı u veşnay. Kozigê pêyê komiri villa kerdı u cıwênê pê veşnay. Bı serrana zerar ziyan da pêro.

Çarwe u dewarê pê tırt. Pereyo kî qezenc kerd, ya da hükmati yan zi da fişeng u baruti. Kesi nêwetardê bı rehatay u serbesteya şırê erdan dê xo miyan dı kar u barê xo bıkerê. Tersandê pêra şewı zi hewn nêkerdê. Tıfing u dabançeyê xo, xo berzina ronayê yan zi kerdê xo virarê u pa rakewtê. Kıştê ra inan zerar dayê pê, kıştê ra hükmati zerar dayê inan ro. Herga kî cendırmey ameyê, mırdıya xo

ninanra rüşwet girotê u şeyê. Ne kergi, ne mal, ne pere, ne çarwey u ne zi werd ninana verdayê, heme girotê u berdê.

Wexto kî mahkumê raştê cî ameyê, yan zi jew bî sileha tepîştê, mirdiya xo cîra perey girotê u vîradayê. Hükmati zi tum ma vera pê dayê u waştê kî ma pê bîkîşê. Wext biyê cayê cî pêrê dayê vatenî u ê rîştê pêser lej. Lejê ma dur u derg, bî serrana ramit. Serrî amê serrî xîrabêri, roj ame rojî xîrabêri. Dewandê madî ne wendexaney u ne zi wendey esti bî. Wext ame ma dewjî xu bî xu bîmî letey u kewtimî pê gan. No fin ma dewjîjan bî xû bî xû pê dî lej kerd. Nê lejan dî piyê mî ecîz bî, dezayandê xora hêrs bî, dewî ra bar kerd ma şîmî dewna, dewda Anazoy. A dewî dî wendexane [*mekteb*] esti bî. O wext ez new-des serê biya. Ma ameya dewî niyamey, piyê mî ez rîştâ wendexane u mirê va:

»Seni beno wa wîni bo, çiçi rê mal beno wa bîbo, ez do geçanê xo bîda wendenî u nê lejan ra duri fina«

Nîka ma nê heme çiyan xo pey dî verdê u bêrê bahdê vistna serran ser. Bahdê vistna serran do se bo u çiçi biyo. Nê meselan sera tam vist serrî ravêrdî, hewna no adir nêşîbî hewna u nêpeyşabî. Tîm şo gûrr u vêşî bî. Wîrna dewî bibî vengî. Key Bêzan xorê mîntîqada Dîyarbekîrî dî dewê herînê bî u bar kerdî bî şî bî a dewî. Key Çawîşî zi bar-kerdîbî şî bî Adîna. Nezdî pancês [15] serran ninan pê nêdî u raştê pê niyamey. Labîrê tum xo pêra pawîtê. Key Çawîşî bî akerde u eşkere nêwetardê bêrê Sêwregî, key Bêzan zi nêwetardê şîrê Adîna. Qeç u qulê wîrna beran bibî gîrd u kesî kes nêşînasnayê. Key Bêzan mîntîqa Dîyarbekîrî dî bibî nim aġay, key Çawîşî zi Adîna dî bibî tam aġay. Kîştê ra dukan u qahwexaney cî, kîştê ra texsî u dolmîşê cî gîrweyayê. Zey qonaġana xorê banî vîraştî bî. Kîştê ra elçîni kerdê, kîştê ra fabriqe dayê gîrweynayenî, kîştê ra cîtrey kerdê, kîştê ra peme herînayê u rotê. Ticareteyêda zahf gîrdî kerdê u zey Harun Reşîti ya bibî dewlemend.

Rewşê key Bêzan zi xırab nêbi. Serê lajdê Hüseyndê Bêzan benê vistu phanc-şes. Kışten da Hüseyndê Bêzan sera, heştês-newês serri tepeya, birayê Eldê Çawîşi Ayıb, yeno ki sukda Sêwregı dı, keynerda xorê çiyê veyvi biherino, hadire kero ki, şıro dewda xodı veyve bikero u keynera xo veyvi kero. Wexto ki ninan bar kerdı bı u şibi Adına, mal u mülkê xo nêrotı bı u alaqaşê xo dewda xora nêbırnabi. Hergı serrı bı xo pawıtına, nımnayena mal u mülkê xo hewadayê u kerdê zere, qandê werdenda zimıstani.

Bes Elê Çawîşi teni ya niyameyê. Jew bi birayê cı heme ameyê. Qeç u qulê Ayıbi heme dewı dı mendê. Nêwaştê terkê herda xo, terkê turbandê gırdandê xo, terkê war û wargedê bawkhalan bıkerê u temeli şırê Adına.

Ayıb yeno Sêwregı dı, tewdê keynerda xoya şıno dukani ser ki, keynerda xorê topê qümaşiyê veyvi cıkero, ceyzê cı hadire kero u şıro dewı. Seni beno seni nêbeno, koti ra peyhesênê, kam cırê vano, xêberı kê ra gênê nêzana u tariya. Welhasıl key Bêzan pey hesiyênê ki, Ayıb ameyo Sêwregı dı çiyê veyvi keynerda xorê biherino. Kodê siyay ra key Bêzan danê pıro yenê Sêwregı. Şopı kenê raşt u lajê Hüseyndê Bêzan Zılfiqar, dabançera xo gênö u kewno şopı. Ayıb ney nêsinasneno. Wexto ki piyê ney yeno kışteni no werdêk beno. Labırê merdimê Zılfiqari Ayıbi mısnenê cı. Wexto ki Ayıb kewno dukani zere, Zılfiqar dabançera xo anceno u carcurê fişengan Ayıbi sero veng kenö, Ayıbê zey berani dındano erd u kışeno. Heştês-newês serri tepeya lajê Hüseyni, bı destan dê xoya heyfê pêrdê xo gênö. Wexto ki piyê cı amebı kışteni, qandê coy Ayıb tepêşiya bı u nezdi şes- hewt serran hepıs dı mendı bı.

Şıma zanê, çı edetê xırab u zalımı, çı cahiley u nêzanayey ma miyan dı estê. Çı xedarey u çımsurey esta. Wa erdi bıw kewê, wa bıwirê nê edet u toreyê wına xırab u zalımı. Kokê nê edetan wışk bo, qeda a cı kewo [koyo]. Çı

nêweşiyê pis u xırabiyê. Çı belengazey u rezileya. İlam heyf do bêro girotenı u guni do erdo nêmano. İlam qısa-sirê qısas u hem zi bı destandê qeçandê ci ya. Eger qeçi çinêbê, nezdiyê cı kami yê destandê inana.

Çımê nê edetan bıvıjıyê u mı lep kewê. Ma Dımılıyan miyan dı zaf edetê wına zalım u tari estê u hewna zi ê yê ramenê, domkenê. Kes bıwazo nêwazo do bıbê. Ez nêkera jewna keno. Finê kewtê ma miyan u ca biyê. Ê rındi mara duri yê, ê xırabı ma miyan ra pak nêbenê. Çına do xırab esto, wexto kı heyfê xo gênê, ilam do heme ca ra villa kerê, heme kes do pey bızano kı, heyfê xo giroto. Ê qeyvanê kı, no çiyê do zaf rınd u bı şerefo, heme pey bızanê. Nêzanê ê yê xorê u merdımandê xorê, dostandê xorê u çorşmandê xorê xırabey kenê, hüzurê inan xer-pinenê u kêfê inan remnenê. Nêzanê kı, xo erzenê adırı miyan u bı destandê xoya xo veşnenê. Bileheq u bilesebeb merdım kıştenı şeref niyo. Nêzanê kı çiyu winisin, bıtreu u cahiley ra yeno u ê bı xo zi pa kewnê o hal.

Heta tay dê cı estê, wexto kı hükmat geyreno cı, yan zi gereyê cı beno, qandê kı qewmê cı zarar nevino, ey nêkerdı bo zi xo sero keno tesdıq u vano mı kerdo.

Eya repeya şınê zindan dı emrê xo qedinenê. Çı do winay rê zi zaf kêfê hükmatdê Tırkan yeno u pa kêfweş benê. Durê hükmati ê bı xü bı xü pê kışenê. Ê kı weş manenê, ya kewnê zindan yan zi benê mahkum. Zindanan dı ya werema, ya qansêra yan zi nêweşiyêna mirenê. Tı vanê qey no qandê inan şerefêno. Nêzanê kı belengazey, reziley u nêzanayeya. Ê kı benê mahkum inanrê heyatramıtenı bena heram u ê dıha key xo nêvinenê. Lajê Hüseyndê Bêzan zi zey ê binan, dabançera xo gêno, şıno teslimê hükmati beno u vano:

»No merdım mı kışto, mı heyfê pêrdê xo giroto.«

Hükmat zi ey tepışeno u gêno beno erzeno zindan. Ne-we ra gedug u neqebi abiyênê, newe ra dırbetan ra guni

şına, newe ra adır kewno a zeriyan u newe ra veşenê. Ne-
we ra adirê sımeri kewno a cı. Ma qandê kıştenda Ayıbi,
lajê Hüseyini teniya tepişeno? Nê xeyr, dedê cı u dezayê cı
zi tepêşenê. Qandê kı inanrê zi gere beno u vanê:

»Ê zi teybiyê. İnan zi armeteya cı kerda.«

Bahdê çendna serran lajê Hüseyndê Bêzan zindan dı
nêweş kewno u werem beno. Tabi zindan dı nêşeno teda-
wi bo u bewni ro xora. Zindan dı kam do kê tedawi kero,
xemê hükmatdê Tırkano, merdım werem yan zi qansêr
biyo u pa merdo. Ê xora çiyu wını wazenê. İnanrê o çiyu
wını zaf weşo u roşano, merdım zindan dı bımıro. İnanrê
o çiyê do dest nêkewteyo, qandê kı finê ra cı reyênê.
Merdım bımıro, ê kefen u tabut roşenê, qandê pê kışteni
silah u derbi [*fışengi*] roşenê. Tı kamcin kışta çekerê, kam-
cin kışta doşkerê, kapokê inan tım zey inan yeno. Bahdê
çendna serran hepıs ra vıradeyêno. Vıradeyêno nêvıra-
deyêno, şino tıxtori hetı muayene beno. Tıxtor cırê vano:

»Ez nêşena çiyê bıkeru, wextê cırawêdo.«

Qandê a nêweşiyeri tonê perey cı şınê tıxtoran rê, labırê
bê fayde. Gırwe gırwi ra ravêreno. Derd u khul, jehr u jan
lajeki weno qedineno. Lajek nê derd u khulana mıreno.

Hewna na dışmeneya nê wırna berana ramena. Bewni rê
destpey kerdenda meselara, qabıxê belu pırr nêkerdê.
Labırê ewro pa doli yê pırr benê, pa ayreyê geyrenê. Hele
finê bıfıkıriyê, bewnirê na mesela se kerd u çici ard wırna
beran serê dı. Wırna beri war u waredê cıra kerdı u rışti
xeribey. Hım wardê xora hım zi gandê xora bi.

Ma miyan dı wendey u zanayey bibiyayê, do wına
biyayê u ma do nê halan kewtê? Bêgüman, nê! Cahiley u
nêzanayena jew-dıdını bena semedê zaf çi u zaf mer-
dıman. Cahiley çiyê do zaf xırab u zerara. Nêzanayey u
cahiley zaf çiyu nêweş u xırab bı merdımana dana ker-
denı. Qandê na cahiley u nêzanayeni, nimeyê welatê ma
pê dı dışmeney keno. Meselândê werdıyan ra meseleyê

girdi vijiyênê u belay yenê kesi serê dı. Ewro hewna wirna, beri pê dı dişmeney kenê. Kam bişo yan zi biyaro firsend, ê bini kışeno. Boka ma miyan dı wendey u zanayey werzê, verniya nê meselan bıgirê, şarrê ma umişê pê kerê u pê dı biyarê wery. Qandê nê meselandê wınasinan, wezifeyo en gird u giran kewno zanayan u roşnebirandê ma mili ser.

Wendey, zanayey u roşnebirê ma dest bîdê pê, jewbê, do bişê verniya nê nêweşiyay bıgirê, cîrê derman bê u çareser bikerê. Lazımo verê heme çi dest bîdê pê u jew bê. Eger na juwerı bikerê, qandê mîlet u welatê ma do zaf rınd bo. O wext heme do dost u enbazbê u piya bıgırweyê. Şıma zanê, nê meseley u nê bari, barê mayê. Vanê ma dest u baziyan wesarnê, destan pê dê, piya nê bari bın kewê u hewadê. Jew bi nêbeno. Wexto kî ma nê meselan hal kerê, xeylê rayê raşti do ma vero abiyê. Rayê piyakerdenı, jewbiyayenı u hewldayenı. O wext kes do meselan ra nêremo u nêvajo na mesela mına na ê mı niya. Nê nêweşiyê wına xırabi, ez emel kena her koşedê Welatê madı estê u ameyê bolınan serê dı. Qandê hol ra weriştene nê meselan, vanê her kes gorey qüwetê xo kar u xebitenı bikero, bıgırweyo u hemberdê cidı tekoşın bikero.

Ez zaf çi pösena, nesilê mayo newe do heqdê ninanra bêro u nê çıyanê xırab u zerarınan werte ra hewado. Posa-nayışê [*ümid*] mayo gird, xortê mayê wendey u zanayeyê. Vanê, kes tarixdê xora dersı bıgiro u zaf çi vejo.

Sebebandê mayê sernêkewtenı ra jew zi, dişmeneya pê u ê miyandê eşirana. Verê ney vist sernı veror u ewroy dı, ferqê zaf girdi estê. Tay bo zi nê nêweşiyay ra xeylê cı weriştê u kemi biyê. Vanê ma bıgırweyê kî, ê binan zi wer-te ra hewadê. Na ju waştene şarrdê maya en girda...

ROJO U ROJA

Wextê dı mıntıqa heremdê Bingolı dı keynekêda korra zahf xaseki bena. Çımê cıyê korri zey qerqaşana, porê cı zey heririya, fekê cı zey qütida sırnımıtına, gümê cı zey mıroyana, lewê cı zey perdê cıxariya tenık, ten u bedenê cı zey pemiya, bejna cı zey şıvda bewrincêriya, raşt u bari bena. Bı vatenı u nuşnayena kes nêşeno biyaro zıwan. Vengê sero beno, tı vanê qey zil u luliya şıwanana, wını bari u weş beno. Kes qayılo şew u roj goştareya cı bıkero. Wexto kı o veng kewno kesi goşan şênayey u neşeyê kewno kesi zeri u qelbê kesi küp-küp erzeno. Duri ra kes ferq nêkeno kı, çımê cı korriyê, zey güledê cıncıqiya cı sero berqenê. Porê cı hendıkı derg beno, zey patila cıya şaneyêno u seredê cıra reseno gozekandê lingandê cı. Kes qımış nêbeno bewniro bejn u baldê cıra, kes vano ez do çımêni kera. Kes se serrı bewniro cıra yan zi cı hetı bo, kes cıra mırd nêbeno. Gümsura henıkbari u qır tenıkı bena. Wexto kı awı şımına, a awı cı qır dı asena. Zey altun [zêr] u nuriya pakı, zey xas u heririya zeri tenıkı, zey peşmi u pemiya ten nermı u ten sıpê bena. Miyaneyê do bari zey mariya, çizeyê zey henarandê qatırbaşıya cı sero benê. Wexto kı hüwena tı vanê qey lewandê cıra hingımêno rijêno, wını şırın hüwena. Dest u lingê cı tı vanê qey Homa bı panuşta [qelema] vıraştê. Gıştê dest u lingandê cı zey qelemana benê. Huriyandê ceneti ra huri u xaseki, melaykan ra melayke u şırını bena. Tı vanê qey bewrana sıpêya per xaseka. Bı nuştenı u rıstey rêzkerdena sınasnayeni dayena cı u tarifkerdena cı nemümküno. Tı vanê qey Homa a xüsusi vıraşta.

Mıntıqa Gergeri dı zi lacekê [lajekê] beno. Darı dınya bê mayêda cıya kokımı u xezalêda cı kesnadê cı çınêbeno. No

lacek zi zahf pak u xasek beno. Bejna kî sero tî vanê qey rewta dardê venêriya. Ri u çimandê cîra roşn u nur vareno. Zînbêlê bariyê zey qeytani u poro zey heririya sero beno. Çimê zey qerqaşana sero benê, duri ra nur rijnenê u asenê.

Na keynekî hergî şewî yena hewndê nê laceki u gazi cî kena. Tîm hewn dî destanê xo hetê neya derg kena u veyndana ney. Hergî şewî hewn dî yena zey bewranana cî vera, cî çîman vera perena u şîna. Şewê nê, didî nê, hirê nê, bî hefte u mengana no hesaba rameno u domkeno. Wîni beno kî, lacek bî ezbera şeno ay bîwano u tarif kero. Bê diyayenî, bê vinayenî, teniya hewn dî diyayena beno heskerdoğê a keynekerî. Wîni beno, wîni beno, şew u roj na keynekî zey Hehecikana ney çîman vera perena, ravêrena, şîna u yena. Eşq u heskerdenda na keynekerî ver şew u roj hewn çimandê nê laceki nêkewno u hewn nêkeno. Bê xezalda cî, kesnadê cî çînêbeno derd u khulanê zerrida xo cîrê akero u vajo. [*Xezalî heywana, keynekî niya*]. Zerey xo na xezalî rê akeno, bî dêrana derdanê xo nayrê vano u rijneno. Xezalî derd u zîwandê cîra fahm kena, enbazê cîyo ezab anceno u roj bî roj heleyêno. No zî qalini u zîwandê xezalî ra fahm keno kî, aya zî qandê cî qahrêna, hewn nêkena u werd nêwena. Rojê na xezalî rê eyan beno, derd u khulê zeredê wêrdê cî do seni derman bê. A rojî na bî qaliniya yena ney hetî u bî qaliniya cîrê vana:

»Mî dîmî şanî, ez to bera cayê«.

No zî şaneno na xezalîda xo dîmî. Xezalî ney gêna bena kereyê miyan dî kafê fek. No şîno kewno kafi zereki, çî bîvîno. Khalê do nurîno erdiş sîpe kafi miyan dî oyo xorê Nîmaz keno. Khalo nurîno erdiş sîpe Nîmazê xo qedînenî, sîlama xo dano, tîzbanê xo anceno u werzeno xo ser. No lacek hîma bî lez u beza şîna lew nano ê khaldê nurînê rehmanîni desta. Lew na cî desta tepeya khal ey xo kîştâ dano ronîştênî, cîra pers keno u vano: Vajî, vajî lacê mî,

mirê vacı çı derd u tengayeya to esta mirê vacı beno ma bişê cirê çareyê bivinê. Lacey serê ra heta bin khali rê mesela xo zıkr keno u ano zıwan. Bahdê izah kerdenda mesela wına rameno:

»Ne pere ne qüwetê mı esto u ne zi ez ray, dever u qolanana sınısnena u zana kî, şıra xo ay resna u ay bîvîna.«

Khaloyo rehmani destê xo dano miyanedê ê laceki ro u cirê vano:

»Lacê mı qe meraq mekî, Hoday çend derdi dayê hendî zî derman u çarey dayê. Teniya tî mezbut bî u xo heme çî ver şanı teba nêbeno, ma do heqdê cîra bêrê u cirê rayê bîvinê.«

A vatênî dî o khaloyo rehmani xo mundi vera pêlekê pîrr altunî vejeno, hetê ê lacekdê şıwaniya derg keno u vano:

»Honi nê pêlekê altunan bıgî. Lacey pêlekê altunan gêno.«

Khalo cirê vano:

»Tî do pîrodê şîrê Ro [*Fîrat*] ra ravêrê mîntîqa Sêwregî keredê Mextelî. Ê kerî miyan dî kafê do gîrdo hirê kêberî esto. Her kêberêdê cî vero nobedarê paweno. Kêberê [qapîyê] hirîni pey dî xezalêda hirê perîni esta. Vanê tî xo a xezalî resnê kî, a to bero heskerdoğda to hetî resno. Bê xo ay resnayenî tî nêşenê xo o welat resnê u şîrê a yara xo bîvinê. Labîrê vanê tî zahf diqet bîkerê, aqîlê xo weş kar biyarê kî, ê nobedaran [*pawîtoxan*] hergî jewî rê çîyê vajê kî ê torê kêberî akerê. Tî şaşeyê bîkerê tî nêşenê ê kêberan bîdê akerdenî u xo a xezalî resnê. Bê quıcırî, bê pêrodayenî, bê lejkerdenî u bê pê kıştenî vanê mesela halbo kî ê kilitî keberî sernê u akerê. Ez torê nêvana tî do inanrê se vajê kî, ê torê kêberî akerê. No to u aqîlê xo kardenda to hetî mendo. Çîwext tî xo a xezalî resnê a do zî to heskerdoğda to resno. Tî nêşê xo ay resnê tî nêşenê xo heskerdoğda xo zî resnê. Şorî Homa todî bo, aqîl u fikirê bîdo to u gîrwey to raşt biyaro. Vanê fîna biyara vîrdê to qîsey

weşi bıki k1, t1 inan cerb kerê k1 ê torê kêberî akerê. Oxirê toyê xeyri bo, Homa girwedê todı bo u raya to akerdê bo.«

No şıwane Ro ra ravêreno şino keredê Mexteli. Hewna k1 kaf nêdiyo, küçêda gırdı vero roşeno u xori-xori fikirêno, vano:

»Eceb ez se vaca k1 ê mirê kêberî akerê.«

B1 fikirıyayena, aqılê xo karardena vatenanê xo, xo mezg dı ca keno. Ê sıfteyêni rê do vajo, "T1 rahmetı wazenê kerametı?" Wexto k1 vajo rahmetı, do destanê xo akero u dıhay bıkerö. Wexto k1 kerametı bıwazo, do adır wekero u veyndo Ebdılqadırdê Geylani.

Ê dıdını rê vajo, "T1 mal wazenê iman" Wexto k1 vajo iman destê xo miyanedê cı ro do u vajo, "Homa todı bo". Wexto k1 vajo ez mal wazena, erdosê herı erd ra bıgiro, çekero cı ser u vajo, "Herı to mırd kero".

Ê hirını rê vajo, "T1 dost wazenê dışmen". Wexto k1 vajo dost wazena, eyra pêşıyo, wexto k1 vajo dışmen wazena, vajo t1 roj nêvinenê, belay xo vinenê. Tari dı manenê, roşnayı nêkewnê u peyniya to çiniya.

Nê pers, vaten u versêney xo serê dı ca kerdı tepeya şino geyreno ê kafi vineno. Winêno e, nobedarêno fekdê kafi dı paweno. No dano pıro u şino ney hetı. Nobedar ney dano vındanayenı. No nobedari rê vano:

»T1 rahmetı wazenê kerametı?«

Nobedarê kêberdê sıfteyêni vano:

»Ez rahmetı wazena.«

No wirna destanê xo hetê azminiya derg keno u dıhay keno. Nobedarê kêberdê sıfteyêni kiliti nano kêberî ser u cirê kêberî akeno. No kewno zere. No fin nobedarê kêberdê dıdını ney dano vındanayenı. No ê nobedari rê vano:

»T1 mal wazenê, iman?«

No vano:

»Ez iman wazena.«

No destê xo dano miyanedê cı ro u cirê vano:

»Homa tewrdê girwedê todî bo, girwey to raşt biya ro u to tengey nêfino.«

No nobedarê kêberdê dîdîni zi bêveng kiliti nano qapî ser u qapî cîrê akeno. No kewno zere. No fin nobedarê kêberdê hirîni ney vero vîndeno u ney dano vîndanayenî. No ê nobedari rê vano:

»Tî dost wazenê dîşmen?«

No hesê xo nêkeno. No fikirêno, vano:

»Wîlî no nêbî, no niyame hesabdê ey, vanê ez çîna vaja«

No fin cîrê vano:

»Sîr wazenê, sebrî?«

No fina hesê xo nêkeno u cîrê kêberî niyakeno. No fina fikirêno u vano:

»Vanê ez çîyê vaja kî weşdê ney şîro u no mirê kêberî akero.«

Çend deqey fikirêno, vînenî u vano:

»Wîlî no merdîm tîya dî zey esîrîyo. Mîhaqaq oyo bendey serbestey u azadîyey. Mekî ez cîrê bahsê nê çîyan bikera.«

No fin cîrê vano:

»Tî serbestey wazenê, bîndestey?«

No nobedar vano:

»Ez serbestey u azadîyey wazena.«

No vano:

»Kêberî akî, ez Xezala xo bîgîra, şîra, eya tepeya tî serbest u azadê, hetê kotîya şînê şorî.«

No nobedar hîma pêşênî ney ro u cîrê vano:

»Ma tî zanê dînya dî rumetey u serbestey rîndêrî çîna esto. Heme ray u yordamî serbestey ra ravêrenê. Çîyê zey serbestey kesî nêdegênî u mîrd nêkênî. Dînya malê kesî bo, serbesteya kesî çînêbo, çîyê rê nêbenî.«

Kiliti nano kêberî ser, cîrê kêberî akeno u ney viradano zere. Kewno zere kî, xezalêda hirê perîni zere dî melî biya. Ne zano xezala ne zî meleka. Perê cî zey melaykana,

beden u dŭrîvê cı zi zey xezalana beno. Seni no kewno zere xezalı mêl ra werzena, hetê neya yena u neyrê vana:

»Xeylê wexto ezo no kaf dı raya to pawena, ha ewro ha meştı tı do bêrê.«

No xezalı rê vano:

»Seni to zanayê ez do bira?«

Xezalı vana:

»Mirê eyan bıbı u emır deyabı, tı do bêrê, co ra mı raya to pawitê«

No vano:

»Kê emır dabı?

Xezalı vana:

»O sıro, nino vatenı.«

Ney u Xezala kafi miyan ra vjênê teberdê kafi. No winêno kı hirê heme nobedarê cı yê teberdê kafi dı pa-wenê. Xezalı şına inan hetı u cırê vana:

»Kar u gırwey şıma qediya, şıma serbest u azadê, sera şınê şırê.«

Nê hirê heme nobedari finê ra çıman vera benê vını u şınê. Lacek nêzano, ê peray yan sebi. Xezalı xo kena hadre, peranê xo akena u laceki rê vana:

»Bê dekewı perandê mı miyan ma ray kewê u şırê.«

Lacek kewno perandê Xezalı miyan. Kewt miyan tepeya Xezalı cırê vana:

»Çımanê xo bıgı.«

Laceki çımê xo giroti tepeya, Xezalı perêdê xo ey sero ana pê, perena u şına. Bahdê çendna seatan yena resena Bingol. Wıca ra laceki raşt u raşt gêna bena koy vero dewê dı, baxçeyê miyan dı ronana u cırê vana:

»İşte key yarda to noyo. Mı wezifey xo ard ca, newe gırwey mı qediya. Homa gırwey to raşt biyaro!«

Vana u perena, şına. Perena nêperena, finê ra çıman vera bena vını. Lacek hebê baxçi miyan ra geyreno u dormey xo winêno. Baxçe xorê baxçe niyo, tı vanê qey

ceneto. Hebna diha miyan ra çerxbeno. Babet-babet gül u villikan vineno. reng u reng abıyayê u boya weşa zey miskuenbari vista wijanan, dorme u dınyay ser. Ê baxçi miyan dı zi qonağê do zaf weş esto. No dano pıro şıno kêberê ê qonaği cineno. Cınêkêda bı emıra bejnı derga qelawı kêberı akena. Seni kêberı akena niyakena laceki sinasnena. Çımkı hergı roj keynekı ayrê o lacek tarif kerdê u vatê "ewro zi niyame". Tı nêvanê a cinê kı, maya a keyneka şıtdayenı bena. Na seni çımanê lacekiyê nurın u qerqaşınan, bejna cıya bariya bala weşı vinena, cıra pers kena u vana:

»Tı Rojo yê?

Lacek vano:

»E, ez rojo ya, tı koti ra zana?«

Na vana:

»Rewnayo mayê raya to pawenê, seni ez nêzana.«

Laceki gêna zere, wına domnena u vana:

»Tam no hirê seriyo keyna mına delalı, Rojaya mına xaseka raya to pawena. Çımê ma rayo mendı, ha ewro ha meştı tı do bêrê, ma ronıştı, raya to pawıtı u ez tim wınyaya ray ra. Karwanê zi ravêrd ez şıya vernı mı va "Tiyê tey" Herga kı karwano kı, yan zi raywanê kı amey u ravêrdı u tı tey çınêbiyê, newe ra adır kewtê a zeriya dê ma u ma pey qahriyayê. Ma zahf meraq kerdê ma vatê tı do nirê. Şükür nê rojan rê, tı amey u to ma di.«

Hıma perana qoldê laceki u ey bena keynekı hetı. Lacek şıno wededê keynekı, vineno kı çı bıvino. Keynekı wede dı doşegêdê herirını sero ronıştı, şewqê cı zey aşmıda pancêsi dayo wedi miyan u heme ca kerdo roşnayı. Porê cıyo heririno cı sero zey altuniya berqeno u şewq dano. Seni lacek kewno wedi zere, na nefes girotenı u gamı eştenda eyra ey sinasnena. Fınê ra cadê xora werzena xoser u şına pêşiyêna cıra. Lacek zi pêşiyêno ayra, wırna pê vırarı kenê u pêşiyênê pêra, zekı dı mari pêra pêşiyê, wını bejnê cı pê

di benê jew. Tı vanê qey Homa wirna qandê pê bi panuşa [qelema] viraştê. Bejn u dergeya wirnay zey pêya. Jew hendê misqalê jewi ra derg niyo. Xeylê wext boya pê an-cenê, pê virarı kenê, lewi nanê pêya u pêşiyênê pêro. Di-rê roji bi no hesaba, pê hetı roşenê pêra persi perskenê, hes-retey antena xo pêrê vanê, derd u khulanê xo kenê teber u rijnenê. Vengey a hesreteyda hirê serran dı ê hirê rojan miyan dı kenê pırr u degênê.

Bahdê hirina rojan nê wirna pêya jewjiyênê [Zewicênê], benê helalê pêyê axreti u resenê miradê [murazdê] xo ser. Nê wirna wini pêra heskenê, wini heskenê, nêwazenê de-qeyê pêra duri kewê u pêra abiriyê. Bı no hesaba mabên ra dıseri ravêrenê. Bahdê dina serran ninanrê lacekê Ho-ma dano, lacekê beno. Namey nê laceki Şêro nanê pa. Wa lacek bı namedê xoya kokdê xo sero namey xo bıramo. Di-na serri bahdê dayenda laceki, no fin ninanrê keynekê bena. Namey na keyneki zi Şewê nanê pa.

Temenê [ümrê] laceki beno diwês ê keyneki beno des, lecê mabêndê Sefewiyan u ê Osmaniyan destpey kenê. No lecê nê wirnan, welatê ninan sero gırs beno. Piyê ninan Rojo dormey ra xeylê camêrd u xortanê Zazaya resneno pê, xorê pa çeteyê do werdi virazenê u hemver Osmaniyan u İraniyan lec kenê. Qandê kı welatê cı lingan ver nêşiro, talan u wêran nêbo. O mabên dı Padişahê Osmaniyan bı weedana İdrisê Bidlisi xapeyneno u anceno heta xo. İdrisê Bidlisi xorê Ordıyê do gırd Kurdan ra virazeno u hêriş be-no dormandê xo u embıryanandê xoyê kı safandê inan nêkewtê, inan hetı cay xo nêgiroto u nêbiyê zey inan, inan ser. Xeylê şarrê Kırdas, Dımili u ê Ermeniyan dı no lecdı yenê kuştênı. Koyê verdi eskerê Osmani, ê İdrisdê Bidlisi u ê Rojo ya raştê pê yenê. Hirê roji Rojo u lecwanandê xoya hemver ninan xover danê. Labirê nêşenê serkewê. Qandê kı nê zahf tayn u bêqüwet benê. No lecdı Rojo tewrdê Lecwanandê xoya piya şehid kewno. Ordıyê Osmaniyan

hêriş benê dewandê ninan ser u hemını şemşêran vera ravênenê. A hêriş berdenı dı, na maya ninana korrı zi, bı qerşunê do qahpeya yena şehidkerdenı. Nê wırna qeçê ninan sêkür manenê. Labirê xeylê mal, mülk u perey ninan benê. Zahf altuni, sêm u çiyu bı qimet, pêrdê ninanra ninanrê maneno. Lacek nê pere, altun u çiyê xoyê qimetını gêno beno kereyê miyan dı, kafê dı keno erdi bın, nımnenno kı, dişmeni yan zi kesnay nirê yaxme nêkerê, nêdê ey ro u bı zora eyra nêgirê.

No lacek zahf baqıl, şit u jihat beno. Warda xorê him bırayey, him mayey u him zi piyey keno. Bı no hesaba, nê zılım, zordarey u tahdakerdenda dişmenan bın dı benê girdi. Temenê laceki beno vist, no keyneyêda begêdê ê çorşmiya zewicêno [*Jewjiyêno*]. Na cınıya ney zahf pexili, pizexincıkını, zerixırabı u çimbarnêdayê bena. Çımê nay, warda nê laceki rê barnêdanê. Na ay vera pexiley kena u mılxiüb wena. Qandê kıştenda nay çı ray estê ceribnena. Tım gereyê nay merdedê xo hetı kena u pılananê kıştenda nay virazena. No lacek zi hendı kı na warda xora heskeno, hendı heskeno, bı nuşnayenı u xetkerdenda rıstana nino zıwan. Na çend gereyê nay kena zi, no tım erzeno xo goşan pey u goş nêküweno pa. Çend fini fikirêno na cınıyera xo verdo, labirê na waya ney nêverdana o cı verdo. Him cıra heskena u him zi bıardê cıra, dı qeçê cı benê u nêwazena qeçê bıardê cı zey inan sêkür bımanê. Labirê na cınıya bıardê nay pılanandê kıştanı ra fek nêviradana. Qandê kı kes cıra şüpe nêkero, wını rol virazena wını virazena, tı vanê qey waya cıya, wını rolê heskerdeney kena. Wazena kı way u bıray xam kero kı, kes cıra şüpe nêkero kı bışo pılanê xo ser fino.

Na rojê baxçedê xo miyan dı, leyrêdê mariyo werdi tepşena u ana viradana küwerda awı şımıtenı miyan. Key ninan dı çend tasê awı şımıtenı u çiyu bin esto hemını hewadana u bena nımnenno kı, a gorıma cı nêvino kı, küwerı

xo sera kero, bı küwera bışımo kı, o mar a awı miyan dı xij bo, derıskiyo u şıro nay pize. A roji zi zahf germ beno. Na gorıma nay baxçandê xo miyan ra heta yena keye, zahf bena teyşanı. Yena winêna, nêwinêna tasê yan zi çiyê nêvinena kı, xorê pa awı bışımo. Na cınıyerda bıradê xora pers kena vana:

»Nê tasê mayê awı şımıtenı se bıyê?«

Na vana:

»Hemeyê cı mı kerdê welı miyan u berdê la ver kı, ez şıra u inan bı a wela bışüwa kı paki bê. Şori küwera awı xo ser kı u bışımı.«

Na seni şına küwera awı werdana xo ser u cıra awı şımena, no leyrê mari şımıtında awı miyan dı, qırda nay ra xijikêno u şıno nay pize. Na vana qey zuliya miyandê awı bı qırda cıra war bı u şı cı pize. Na şına gıştanê xo kena xo qırı, qıx kena u zor dana xo kı bıvrêjo kı, a zuli tewrdê vırtı cı pize ra bıvjiyo u berziyo teber. Bı zordayena, zeriya xo qelıbnayena vırêjena, labırê seni kena seni nêkena nêşena xo pize ra vejo u çekero teber.

Mabên ra çend heftey ravêrenê, nêravêrenê, no ley rê mari nay pize dı beno gırd u zarar dano nay. Tım şo nay pize dı lüweno, loqranê nay weno u zarar dano hacetandê a yê pizi. Hirê-çihar mangan miyan dı na keyneki roj bı roj heleyêna u bêtaqet kewna. Wexto kı na cınıya bıradê nay mari ana kena küwerda awı miyan, o wext bırayê cı cephe dı lec dı beno. Qandê coy zi kes çınêbeno ay bero Tıxtor u Tabiban ser u cırê bıgeyro derman. A zi nêşena derdê xo jewnayrê vajo u derman bıvino. Hirê mengi bahdê warkerdenda mari, bırayê cı cephera ageyreno keydê xo. Yeno kı çı bıvino, waya cı kewta halê do xırab u komê estey menda. Nay sera bırayê cı ne cayê dı Tıxtor u Hekim, ne ocax u ziyareti, ne Şêx u Mılay u ne zi sukê verdano, nay beno çarneno, qandê çare u derman vinayeni. Labırê bêçare, nêşeno cırê cayê dı çare u dermanê bıvino. Kancin sı u

küça girda sereyê xo dano piro, labirê nêbeno. Bı çıwalana perey rijnenno, fina nêşeno jewdê dermankerdoği bıvino. Qiri u qijiniya na warda ney erd u azmini bırnena. Feryad u fixanê cı kewno dınyay ser. Theyr u thur, cın u cınawır vengê cı aşnaweno u cırê qahrêno. Rojê na cıniya nê bırar-dê ney, mêrdedê xorê vana:

»Na waya xo beri cayê gema verdı u bêri.«

No vano:

»Ez seni ay bıgıra u bera gema cayê verda, cın u cınawır buro.«

Na vana:

»Ez nay-may nêzana, tı ay nêberê cayê gema nêverdê ez rojê no keye dı nêmanena. Dıha tehamülê mı nêmendo ez ay ver bıda u goştareya qiji u qirinida ay bıkera.«

Raşteya cı, o veng u fixanê ay, goşandê ey miyan dı zi canqi keno u nêverdano hewn ney çıman kewo. Çend na azab ancena u tewena, no zi hend pa bêrehat beno u teweno. Caelametey ver rojê nay gêno u beno gema darêda teyêrı bı n dı ronano. Na waya ney çend reca kena, çend bermena vana:

»Mı tiya dı na gema meverdı, ez mırena qenê to hetı bımira. Ez nêwazena tora abırıya.«

Labirê çimê cı qêrini u qijinida nayrê barnêdanê, goştareya cı bıkerö. Bı ofi, axi u keseri antena, bı bermi u hersê gonini warkerdena waya xo a gema verdano u ageyreno keydê xo. Wexto kı verdano, warda xorê vano:

»Hergı roji ez do bira to hetı u torê werd bıyara.«

Waya cı vana: »Mırê werdê to zi lazım niyo, ez torê nê, qederdê xo ver qahrêna.«

Çend cıra qahrêna zi, qımış nêbena cırê zewtê gırdı bıdo u lanet bıwano cı. Teniya vana:

»Bıra boka tı bê, porê to bırijıyo u keçel to serê dı bırüwo, tiji piro do bıveşo, serd piro do bıqefiliyo u mengê miyan dı dı fıni jan dekewo u bıtwö. Hetan kı destê mı

panêneyo, o keçelê seredê to weş nêbo, porê to nêrûwo, o jan u tewatey cı nêravêro. Destê warı teniya cırê daru u derman bo.«

Seatê dı seati bahdê gema verdayenda ay, raya xortêdê raywani koyêna bındê a dara. No ay, a darı bın dı vineno. Keynekı ra pers keno, keynekı mesela xo sera heta bın cırê neqıl kena u vana. Mesela xo cırê va tepeya lacek ay xo pey dı erzeno estori ser u gêno beno key xo. Tı nêvanê lacek xeyle wende u zanaye beno. Zano mar boya şitê girênayi, boya rıwendê qeli anceno u cıra bol hes keno. Beno resneno keye -nêresneno, marda xorê vano:

»Dayê, şo hirê-çihar litrey şıt bıdoşı, bıgi u biya.«

Maya cı şına gewı dı dewar u çarwandê xora hendê çend litran şıt doşena u ana. Lacek ê şiti vıradano lênê miyan. Ey u marda xoya şınê baxçi miyan dı darda tıwêra resenê darda kenê, bın dı adılğanê vırazenê, tey adır wekenê, anê na keynekı lıngan ser, cordê ê adiri dı darda kenê, ê lênê ê şiti nanê ê adiri ser u lacek keynekı rê vano tı çend şena fekê xo hera akı u wını vındanı kı, qırda tora boy u bıxê şitê girênayi şıro zere kı, mar a boy b'anco u bêro teber. Tı qıra xo akerdê nêverda, ne boy şına zere u ne zi mar şeno to pize ra teber kero, bıvıjiyo u bêro şiti. [*Tabi laceki veri mesela a keynekı marda xorê vatı bi u inan zanayê oyo keno se kero*] Nay darda keno tepeya na fekê xo akena u pa-wena. No lacek zi şıno çıwe u merı ano xo kıştı ronano kı, wexto kı o mar cı pize ra bıvıjiyo ey hıma herunı dı bıkışo kı, fina belay seri nêbo. Zano o mar finê mısayo miyandê pizi, werdenda rehatı u werdena miyandê pizi. A nêbo o do rayna bıvino u şıro pizedê jewnay kewo. Çımki o mar pizi miyan dı gırd bıyo, cana dı nêşeno idare bıkeru. Ne damışê germi u ne zi ê serdi beno. Bê miyandê pizi o cana dı nêşeno vındero u bıheweyo. Eyra wazeno kı ey bıkışo u temeli eyra bıreyo.

Wexto kî bîlqîkê gireynayenî kewnê şiti ser u bixê cî hetê coriya beno berz, hetê qırda keyneka zi şino. Çend boy u bix yeno, keyneki hend fekê xo akena u kena hera. Wexto kî boy u bixê şiti qırda nay ra şino war, mar nay pize dî boya şiti anceno. Anceno niyanceno, hêrişê serdê şiti keno u hetê boyda şitiya, hetê qırda keyneka yeno war. Temamê cî yeno kewno borida qırda keyneki tepeya, finê ra qırî ra xijikêno u kewno erd. Kewno erd nêkewno, lacek hîma bî fekdê mera kewno ey ser, ey keno werdi-werdi u kışeno. Kışt tepeya, keyneki darî ra ronanê u gênê benê keye. Benê kî keyneki hal u hêlera kewta. Ay tedawi kenê, şit qırda cıra kenê war u bî no hesaba, bî tedawi kerdena, bî talaq, gülçik [*vılık*], günık, zıwan u zerrida dewar u çarwana, na keyneki di-rê mengi cay miyan dî wari kenê. Şamiyê goştinê weşi vîrazenê u danê cî. Bî no hesaba keyneki yena a xo u ê mari u ê derdi ver reyêna. Nê di-rê mengan miyan dî çend keyneki yena a xo, hendî zi bena bedewî u xasekî. Zey veri rengî yena a cî u bena keynekêda çelenga delalî. Keyneki wini bena xasekî, wini bena xasekî, aşîq nêbiyayenî destî niyo. O lacek beno aşîq u heskerdoğê na keyneki u bî aya zewicêno [*jewjiyêno*]. Wexto kî na keyneki bî nê lacekiya zewicêna eyra soz gêna kî, o kesi rê nêvazo na kama a u waya filan kesiya. Vana:

»Wa birayê mî zi mî merdî [*merde*] bızano u qandê coy tesla xo mîra bîfino.«

Lacek zi nê sozdê xo sero vîndeno.

Ê meştêri biray cî cîrê werd ano u yeno a darî bîn kî, çî bêro, waya cî çiniya. Hebê dormey [*çorşmey*] veyndano u geyreno nêvineno. Veno beno ya hetnaya şiya, yan zi cîn u cînawîri a werda. Ê semedî ra ê çorşman cayê nêverdano geyreno u veyndano. Ne kafê verdano, ne kereyê, ne binê darê u herzaleyê. Qûl bî qûlî geyreno, ne ay, ne leşa ay, ne estanê ay u ne zi şopa ay vineno. Bî no hesaba çend roji

pêsero yeno geyreno, labirê nêvineno. Diha tesla cı cıra kewna, dano piro şino keydê xodı winêno kar u girwedê xora. Labirê qeratiyê na warda ney, ğeyalê cı, bejn u bala cı cı çıman vera nêşına u nêşeno ay xo vira bikero. Bı ê ğeyalandê aya werzeno, ğeyalandê aya roşeno. Çımkı a cirê yadigarê may u pêrdê ey bi, eya gird kerdı bi, seni xo vira bikero u xo zeri ra çekero.

Serna bahdê jewjınayışdê na warda ney, neyrê lacek, warda neyrê zi keynekê bena. Namey laceki rojo, namey keyneki Roja nanê pa. Yanê jew namey pêrdê xo nano lacedê xoya, ju zi namey marda xo nana keynerda xoya. Wa wırna zi bı namedê xoya gird bê u namedê xoya hayat bıramê.

Zewta kı na waya ney ê birardê xorê dêbi, a zewtı bahdê Homa dayenda nê qeçandê ninan, kışta Homa ra yena qe-bulkerdenı u no bıray nay nêweş kewno. Çend rojan miyan dı porê cı heme ruçikêno, yeno war, rijêno u serey cı beno keçel. Bı neya zi nêmaneno, khulê wertedê seredê cıdı peyda beno, vijêno u mengê miyan dı difini jan u tewatenı ver nêşeno hewn bikero. No bıray nay cayê Tıxtorê, Tabibê, Hekimê, Ocaxê u ziyaretê nêverdano geyreno. Labirê cayê dı zi nêşeno nê derdê xorê derman bıvino, cirê şifabê u ey weş kerê. Nêşeno cirê rayê bıvino, tesla cı kewna.

Bahdê jewjınayışdê na warda ney, dest u dihay na warda ney, heme khul, keçel, jan u seretewatenan rê benê derman. Kam yeno nay hetı, wexto kı na cirê dihay kena u destê xo nana pa benê weş u ê derd u khulan, jan u kederan ver reyênê. Yanê dest u dihay cı bënë tılsım nêweşan rê.

Rojê jew Derwêş yeno hewndê ney u cirê vano:

»Fılan cadı cinêkê esta, vanê ocaxo, kê rê dihay kena u destê xo nana khul, keçel u tewatandê kê ya herunı dı pa

benê weş u ê nêweşiyan ver reyênê.«

Nê hewndê xo sera no dano piro u şino dewda na cinêki [warda xo], phanc serri bahdê na nêweşida xo. Dêmek phanc serri cayê nêverda bî, dever bî dever, qolan bî qolan, sukı bî sukı, dewı bî dewı, ocax bî ocax, Tıxtor bî tıxtor geyrabı nêşabı derdandê xorê derman bıvino. Çend dew u qolanan ser yeno, Homa bızano? Yanê zekı Bingolı ra şiro Xarput. Yeno, yeno resena a dewı u meydandê dewı dı tay qeçkan vineno u cıra pers keno vano:

»Qeçkêno, vanê na dewı dı cinêkêda wahêre ocaxi esta, destê xo nana tewate, khul u jandê seredê kê ya pa benê weş. Şıma ay sinasnenê u keyê cı zanê, mı berê keydê cı?»

Wexto kı no yeno ê qeçkan hetı u estorda xora yeno war, a keyna a warda ey zi ê qeçkan miyan dı bena. Na keyna na warda ney seni ney vinena goniya cı cırê girêneyêna u cıra heskena. Hisê heskerdeneyda Xaley nay zeri miyan dı peyda benê u luwenê. Bı ê hisandê xoya zahf ney ra heskena. No wexto kı pers keno, na hıma remena şına keydê xo u marda xorê mesela vana. Tabi goni girênayena xo zi ihmal nêkena u marda xorê vana. Maya cı fahm kena kı o bırayê cıyo, derdê xorê geyreno derman. Hıma yeno cı viri kı, a zewtı ay ê bıradê xorê dêbi. Na hıma çiti u xezı ancena xo serê u xo weş pêşena. Ridê cıra, bê çımandê cı cayêdê cı tebera nêmaneno.

Wexto kı no qeçkandê dewı ra pers keno, tay qeçeki vanê:

»Keyna aya zi tiya dı wa, a to bero key xo.«

Qeçeki çorşmey xo winênê kı, keynekı çiniya. Nê raşt u raşt nê merdeki gênê u anê key nay. Merdeki anê key ninan, merdek yeno u derdê xo serê ra heta bın jew bî jew cırê vano. Na seni aşnawena adır kewno a zerrida cı u cırê veşena. Tabi do bıveşo, seni nêbo bırayo. Xo pize u zeri dı poşman bena kı, cırê a zewtı daya, a zewta cı qeçul biya u o zi pa a nêweşi kewto. Hıma dest u qolanê xo wesarnena,

bismila vana, dest dihayandê xo kena, wanena cı ser u destanê xo sawena seredê bıradê xo Homada xora cırê şifa wazena. Dihay kerdi u destê xo sawit seredê cıra tepeya, hera teberika kî, o cayo kî, a gema kî bırayê cı a verdê bi u o cara inan ardıbi, a herı kena awı miyan, awı miyan dı heleynena, dana ci ya şımıtenı u cırê vana:

»Bı izindê Homaya heta çend rojan cayêdê todı tewateyêdê to nêmaneno u tı nê derd u khulan ra, jan u belayan ra benê pak, reyênê u çiyêdê to nêmaneno. Zey şitê marda xo tı do cıra pak bê u zey veri bê.«

Ney sera no nayrê vano:

»Tı neya tepeya waya mına axreta, bıwazı mıra, tı çıçı wazena bıwazı ez biyara ca u bıkera.«

Na vana:

»Homa boka to way u bırayandê torê verdo u inan zi torê verdo. Boka şıma derd u belayan ver, xarebey u afe-tan ver sitar kero. Ez çiyê nêwazena, teniya weşeya şıma u ê geçandê to wazena. Heme çiyê mı esto u ez mıhtacê çiyê niya. Merdê mı u geçê mı mirê besê.«

Wexto kî na qalê way u bırayan u weşeyda inan kena, adır kewno a zerrida ney u no zeri ra keserê anceno, qültiki keno war u zey varaniya çımandê cıra hersê germın u gonini kenê war. Na cıra pers kena, vana:

»Bıra se bi, çıçı ame to viri, derd u khulê to têra bi u to wını bı zeri ra keseri anti, qültiki kerdi war u çımê to bi pirê hersi?«

Perskerdenda nay sera no mesela xo u ê warda xo serê ra heta bın cırê vano. Na wax-wax kena u vana:

»Homa qüwet u sebrê bıdo to.«

No hirê pêleki altuni xo tuniki ra vejeno u dano nay. Na çend vana »ez nêwazena« zi, no bı zora dano cı u vano:

»Ma tı waya mına axretı niya, wa no zi xeyrê a warda mı bo, beno mı ef bıkero. Tı ninan mıra bıgi, wazena beri bıdı feqir u fıqari, neçar u sêküran, wazena çhekı bahri miyan.

Eger tı ninan nêgira, zeriya mı rahat nêbena u ez do qahran ver biteqa u bımıra.«

Nê qısan sera na mecbur manena kı, nê hirê pêlek altunan bıgiro. Giroti tepeya no xatır wazeno u şıno.

Şıno nêşıno bahdê hirina rojan, a nêweşıda cıra eser nêmaneno, zey veri beno weş u porê cı heme newera rüweno. Mabên ra tam dıwês serri ravêrenê. Temenê nê geçandê ninan beno şiyês-hewtês. Rojê no lacê birardê nay Rojo u çend enbazandê xoya şınê seydê Xezalan. Koy sero, mêşeyê miyan dı Rojo raştê Xezalê yeno. Tıfinga xo hetê cıya keno raşt u nişan gêno kı pano, na Xezalı ney çıman vero bena keynekêda zahf xasekı. Wexto kı Xezalı bena keynekı no nêşeno tetixê tıfingda xo b'anco u Xezalı bıkişo. Wexto kı tıfinga xo ronano, na fina bena Xezalı. Çend fini bı no hesaba tıfinga xo keno raşt u nişan gêno, labirê hergı finı a cı çıman vero bena keynekêda şiyês-hewtês serê. Seni keno seni nêkeno nêşeno tetixi b'anco u ay bıkişo. No fin wazeno kı şıro ay tepêşo. Wexto kı no hetê aya şıno, na Xezalı ey ver remena. No vındeno Xezalı vındena, no hetê cıya şıno Xezalı kewna ray. Bı no hesaba estorda xoya nano na Xezalı dımı u ay fetılno. Ferq nêkeno tam vistuçıhar seati nay dımı şıno. Tabi o mabên dı enbazandê xora abırêno u inan keno vını. Qandê kı bê na Xezalı çimê cı çına nêvınenê. Bı fetılneyena no yeno nezdi na dewda Emda xo. Dewı vero Xezalı cı çıman vera bena vını. No wınêno kı dewı vero, ini sero çend keynay kuyê xoyê awı kerdê pırı u ê yê pê dı qısey kenê. No raşt u raşt estora xo rameno ini ver kı, cıra tasê awı bıwazo, bıgiro u bışımo. No reseno ini ser, vıneneno kı çı bıvıno. Dürüvê keynekakı a Xezalı kewtê de u biyê keynekı, a keyneka ê ini sero ê keynekan miyan dıra. No seni nay vıneneno ecêb maneno u şok ravêrneneno. Veri emel nêkeno, vano qey fina a Xezala kewta o dürüv u aya cıra asena, yan zi oyo hewn

vineno. Çend fini şaş-şaş winêno cıra u çımanê xo vlêne-
no. Winêno ne hewno, ne ğeyalo u ne zi a Xezala cı bı
xoya. Fına zi no emel nêkeno kî na keyneka raştâ. No ye-
no nezdi ninan u ninanra qandê şımıtenı tasê awı wazeno.
Na keyneki qafê awı kena pırr u bena dana ney. Wexto kî
na yena ney vero vındena u qafê awı şımıtenı hetê cıya
kena derg, no çıman bın ra, xori ra, bı zeri ra winêno nay
ra u ay çıman bın ra birneno. Seni nay vineno nêvineno,
zeki kozê adiri cı pize u zeri miyan dı acı kewê, zeki çiyê
do germ cı miyan dı bılıwo, wını beno aşıq u heskerdoğê
a keyneki. Zekı co ra vırusıki cı zeri miyan kewo, wını
eşqê ay kewno ney zeri. Wexto kî na keyneki qafê awı
hetê neya derg kena u ferq kena kî oyo çıman bın ra
winêno cıra u cı birneno, na zi sereyê xo cınena xover u
çıman bın ra winêna nê laceki ra. A winyayenı dı adırê
eşqdê ê laceki kewno nay zeri miyan u na zi bena hesker-
doğê ey. Bı no hesaba zeriye nê wirnan kewnê pê u benê
heskerdoğê pê. Wexto kî lacek qafê awı nay dest ra gêno u
beno xo fek kî bışımo, şekıl u şemalê na keyneki a awı
miyan dı vineno. Qafê awı beno nano lewdê xoya u peydı
hetê keyneka derg keno. Wexto kî keyneki qafê awı cı dest
ra gêna u winêna miyandê awı ra, a zi şekıl u şemalê ê
laceki a awı miyan dı vinena. Lacek keyneki ra pers keno
u vano:

»Wayê, no tam vıstuçıhar seatiyo ezo na estori sero ray
yena. Vıst u çıhar seatiyo ma cayê dı nêvınderdê u ma
solıĝ nêĝıroto. Eyra hım ez u hım zi estora mı, ma xeylê
betlıyayê, edızıyayê u biyê veyşani. Eceba na dewda
şımadı keyeyê yan zı kesê esto, kes şıro cirê meymanbo u
xo pa bıheweyno?«

Keyneki vana:

»Seni çınıyo. Ê keyan ra jew zi key mayo, eger tı bıwazê
tı şenê bêrê marê meymanbê. May u piyê mı meymanan
ra zahf heskenê.«

Lacek vano:

»Çırê nêwazena, ma ez do keydê şıma u şıma rındêri ca-
na bivina u şıra meyman ba.«

Keyneki vana:

»Eger winiyo se, hadê mı dımı kewı ma şırê keye.«

Wexto kı na laceki davetê keydê xo kena kêfan vera qelbê laceki keno vındero. Wexto kı lacek meymaneya keydê ninan qebul keno, germeyê, kêfweşeyê kewna zerri-
da na keyneki u eşqê heskerdeney cıdı luweno. Zey camêr-
dana keyneki kewna ney verni, no zi nano nay dımı u nê şınê key keyneki. Keyneki resena keye nêresena hewş ra vendana may u pêrdê xo u vana:

»No xort, no raywan rayda zahf duri ra ameyo, xeylê betılıyayo u biyo veyşan. Wazeno kı emşo keyeyê dı meyman bo u bıheweyo. İnidê dewı sero mı cı di u mıra perskerd va, keyeyê esto emşo ez tey meymanba. Mı zi va key ma esto u mı o girot ard keye. Sifte ez danışê şıma nêbiya u mı bı seredê xoya qebul kerd, ez nêzana şıma se vanê u çı qarar danê?«

Piyê keyneki hetê keynerda xoya şıno u vano:

»Keyna mı, tı hım Xezala keydê maya u hım zi camêrdê nê keydê maya. Emeleya ma bı to zahf yena. Bahdê mı tı do na xeta ma bırama u meyman bıheweyna. Ma qısey nê çi ma hetı beno. Ma Dımiliyê, wahêrê eşir u namiyê. To ardo to zahf rınd kerdo. Bı nê hereketandê xoya to meti-
neyê, posanayışê da mı. Ez bımira çımê mı do peyni ra nêmanê. Ma nêro key ma u meymanê ma nêbo, do şıro meymanê kê bo?«

Laceki gênê zere, estora cı ancenê axürı, vaş u alef nanê cı ver u yenê wededê meymanan dı roşenê. Wexto kı çımê na marda na keyneki koyêno nê lacekiya, werdêkeya cı u bıradê cı yena cı viri. Şekıl u dürüvandê nê laceki dı bırayê xo vinena. Zeriya cı nê laceki rê girêneyêna. Heme laceki dı serweşi kenê u bahdê serweşi kerdı, may u

keyne ra şinê nan u şami kenê hadre u anê nê laceki ver. Nan u şamiya xo werdı u pizeyê xo kerd mird tepeya çay u qahweyê cı anê cı ver. Şımitena çay u qahwi dı piyê keyneki pers keno u vano:

»Êgan tı kam ê u tiyê kotira yenê?«

Lacek vano:

»Ez Bingolı ra filan dewı ra lacê Şêroy ya.«

Maya keyneki seni namey Şêroy aşnawena, cıra pers kena u vana:

»Tı şenê mırê hebê bahsê keydê xo u bahsê pêrdê xo u dürüvdê ey bikerê u bıdê izahkerdenı, ka merdımê do senino? Qandê kı na Ema ney ğeyalê bıardê xo ney dı vinena u zey ewroy ê rojê weşiyê verêni yenê nay çıman ver u gonıya cı bılq-bılq neyrê girêneyêna. Zana no xerib niyo.

No lacek bahsê keydê xo, dewda xo u pêrdê xo keno u dürüvê pêrdê xo cırê vano. Ema cı pers kena u vana:

»Namey to çıçıyo?«

No vano:

»Namey mı Rojo yo. No name, namey khalıkdê mıno piyê mı nayo mına.«

Ema cı vana:

»Bê pêrdê to, jewbi em yan zi dedê [apê] to estê yan çıniyê?«

Lacek vano:

»Ne dedê mı u ne zi emê mı estê. Labırê piyê ma marê tim bahsê Emêda ma kerdê. A zi merda u şiya heqeyda xo ser. Wexto kı piyê ma qalê a warda xo, yanê a emda ma kerdê, zey qeçkana hersan cı çıman ra kerdê war, keseri antê u bermayê. Tim qandê ay axi u ofi antê u xo suçdar hesabnayê.«

U mesela Emda xoya gema verdenı cırê vano. Ema cı wexto kı fahm kena no lacê bıardê cıyo, hıma bı vırara şına ney ra u lewi nana neya u vana:

»Ez qurbanê to ba, mı tı seni di mı zana tı lacê bırardê minê. Çımkı dürüvê to dürüvê qeçında ey bi.«

Wexto kı na bı vırara şına ney ra, no u na keyna nay şaş manenê. Na laceki pêt dıskınena vırarda xoro u vana:

»Tı lacê bırardê minê, a Ema toya kı Piyê şıma tım şımarê bahsê cı kerdê, işte ez aya.«

A Ema mesela serê ra heta bın cırê vana. Lacek zi seni aşnaweno a ema ci ya, o zi hıma xo erzeno destandê Emda xo u lewi nano pa. Bı no hesaba wırna xeylê wext pêşênê pêro, pê vırarı kenê u boya pê ancenê. Ne Emı wazena ey vırado u ne zi o wazeno vırado. Çımkı ümırdê xodı a nêdibi, labırê bı ğeyalandê aya gırd bibi u hesreteya ay antıbi. Emı zi bı serrana hesreteya ninan antıbi. Ema cı serey cı vılênena, destanê xo pordê cıra kena war, lewi nana pa u porê cı boy kena. Zey ewroy qeçına ci ya ê wexti u bı bırardê xoya kaykerdena cıya ê wexti yena cı viri. Dı dürüvdê eydı ana xo viri kı, bırayê cı porê cı şane kerdê u bahdê şanekerdenı, cırê gıley weşi vıraştê u verdayê doşiyandê cı ser. Boy kena, lacê bırardê xo boy kena u vana:

»Boya bırardê mına tora yena, eştena qelbdê to eştena qelbdê bırardê mına. Rayşiyayeni, nefesgiroteni, ronışteni u werışteni, çımê to u wınyayena cı, fek u hüwatey to, lew u gümê to, bırwey u bıcey to, zıncı u henıka to u heme çiyê to ê qeçında bırardê mıno.«

Lacek vano:

»Emê ma tı nêzana ma çend bêriya to kerda. Ma tı nêdibiya labırê tı tım hewn u ğeyalandê madı biya. Hendıkı piyê ma marê bahsê to kerdê, tı kewta zerrida ma u tey ca biya. Boya pêrdê ma, boya Emey, boya khalık u pırıkda maya tora yena.«

Xeylê wext nê nêwazenê pê vıradê, zekı do cı destan ra bıremo. Keyna nay Roja vana:

»Dayê ma bes niyo, to qedina, tı dıha nêvıradana ez zi lacê Xaldê xo, Xalzayê xo xo vırarı kera u boya Xaldê xo cıra banca?«

Maya cı vana:

»Qısurdê mı mewni keyna mına delalı. Se beno mıre bol mewını u lome mekı. Tı nêzana hesretey u adırê zeri çend zor u çetino. Ma tı zana, no tam heştês seriyo ezo kozê adırı xo zeri sero peyşnena u heleynena. No heştês seriyo ezo xo pize dı a hesrteya inan qédinena. Finê nefsi ez tepeştá, mı dıha ne persê cı kerd, ne ê di u ne zi geyraya cı. Ey zi ez merda zanayê. Verê ney dıwês serri qandê derdê xo ame mı hetı, mı zor xo tepeşt qandê cıra nêpêşyayenı u vırarı nêkerdenı. O wext zi mı xo cırê nêda sınasnayenı. Kaşka o wext mı no nefsê xo bışikıtê, riyê xo akerdê, cırê bıvatê ez waya toya u cıra pêşiyayê.«

Laceki xo vırarı ra vıradana, no fin keyna ay, keyna Emda cı ey vırarı kena u pêşiyêna cıra. Wexto kı nê pêşiyênê pêro, zekı pêra cereyan bıgirê, wını hisê ninan ê heskerdeney aya benê u germeyê danê pê. Ganê nê wırnan heskerdeney ver beno nerm u hergı muyê gandê cı benê zey şemşêriya u şınê ganandê cıra. Heyecanan ver qelbê nê wırnan keno vındero. Zekı no des seriyo pê sınasnenê u pêra hes kenê, wını nê wırna adırê zerrida xo his kenê u kozê cı beno güre u tiranê xoyê germinan veradano zeriya dê ninan. Bahdê pêşiyayenda em u keyna, no fin piyê keynekı ey vırarı keno u lewi nano pa. Goniya ey zi zahf cırê girêneyêna u cıra zahf hes keno. Bahdê pêra pêşiyayenı u pê dı serweşi kerdenı, keynekı marda xora pers kena u vana:

»Dayê, heta ewro to çırê marê nêva Xalêdê şıma esto u to o mara nımit? Ma heqê to na juwerı rê estbı, şıma ma pêra durı vısti u heta ewro pê dı nêday sınasnayenı?«

Maya cı vana:

»Keyna mı, heqê to esto. Labirê ez finê cıra qahriyaya, mı qabırxe girot u diha persê cı nêkerd. Eyra ne mı şa rojê şimarê vaca Xalêdê şıma esto u ne zi rocê şıma mira perskerd u va kesê ma esto, çiniyo. Qandê coy, qandê na mesela mı ef bikerê. Eger Xalê şıma bızanayê ez weşa, kotidê dınyay dı biyayê, o do bıgeyrayê u ez bıdiyayê.«

Keyna cı xo erzena cı vırarı u vana:

»Dayê tı qısurdê mı mewni, mı na persı tora perskerdı u derdê to newera têra kerdi u lunay. Na hendayê anteni sero hewna ma werzê to ef bikerê. Ez persa xo fina peydi gêna u efê xo tora wazena. Ez nêwazena derdanê toyê heştês serran newera bıluna u heme çi biyara to viri. Hesreteya kı heta ewro to anta xora torê besa. Ewro ra tepeya heme çi do peydi bımano. Ewro ma hemını rê roşano. No lacek a şewı key Emda xodı beno meyman. Ê meştêri Emda xorê vano:

»Emê ez wazena şıra keye, nıka may u Piyê mı, way u bıray mı heme meraq dı mendê. Nıka vanê eceba çici ame cı serê dı, se bi u koti dı mend.

Ema cı vana:

»Şori bırazayê mı, labirê, mara ne pêrdê xorê, ne may u ne zi bırayandê xorê bahs bıki. Hetan kı wextê cı bêro u ma pêrê eşkerabê. Ewro wa vındero. Labirê tı çi wext wazenê, tı şenê bêrê u ma ziyaret kerê. Lacek soz dano kı ke-si rê bahs nêkero.«

Keyna Emda cı estora cı axürı ra vejena, zinê cı nana ser u kena hadre. No veri lew nano Emda xo desta, bahdo şıno lew nano merdedê Emda xo desta u yeno estorda xo hetı. Keyna Emda cı wesarê estorda cı tepışt bı u pawitê. No yeno wesari keynerda Emda xo dest ra gêno u cıra xatır wazeno. Keyna Emda cı may u pêrdê xorê vana:

»Ez şena Xalzayê xo heta bınida erdan ray kera u ageyra?«

May u Piyê cı ızın danê. Nê heta bınida erdan piya şınê. Bınida erdan dı lacek cıra xatır wazeno u vano:

»Hergı roja pancşemê filan seati dı ez do bira filan ca, tı zi bê ma o cadı pê bivinê.«

Keyna Emda cı qebul kena u soz danê pê kî, hefti miyan dı rojê bêrê pê hetî u pê bivinê. Soz da pê tepeya no nişeno Estorda xo, kewno ray u şino keydê xo. Wexto kî yeno reseno keydê xo, piyê cı cıra pers keno u vano:

»Lacê mı, tı koti dı mendi? Enbazê to heme ageyray, tı niyageyray? Ma xeylê meraq kerd.«

Lacek mesela xo u Xezalî cırê vano u wına domneno:

»Ez kewta şopta Xezalê, mı raya xo şaş kerdı u ez hetnaya şiya. Qandê coy, no di-rê rojiyo ezo dew bı dew geyrena, hetan kî mı ray ardı dewda xo ser.«

Bahdê na mesela hergı hefte roja pancşemê ney u keynerda Emda neya erd u baxçandê inan miyan dı pê vinenê. Çend heftan ra finê no yeno key ninan u cırê beno meyman. Labirê xebera may u pêdê laceki cıra çinêbena ka oyo kamci kışta şino u se keno. Herga kî nê cıra pers kenê, no cırê vano:

»Wexto kî mı raya xo şaş kerdı u ez hetnaya şiya, xortêdê zey mı ez girota u berda key xo, mın u eya ma bi mı bırayê pêyê axretı, ezo şına key inan.«

Herga kî pê vinenê hendî zi eşqê ninan pêrê beno vêşî u nêwazenê pêra abiriyê. Netice lacek keynerda Emda xorê vano:

»Ezdo mesela heskerdenda to may u pêrdê xorê akera, may u piyê xo bırişa u to bıda waştênı.«

Keynekı vana:

»Beno, edo zi raya inan bıpawa.«

Hergı pancşemeyo kî no beno vını, piyê cı tım meraq keno u xo pize dı vano, "eceb noyo raşt vano, yan zi mı xapeyneno".

Netice no piyê ney bol kewno na mesela dımı. Welhasıl rojê no lacek pêrdê xorê mesela heskerdenda keynekı serê ra heta bın vano. Labirê nêvano keyna Emda mına. Çımki Emda xorê soz dabı, do xo fekra nêreynayê u pêrdê xorê nêvatê. Pêrdê xora waştêna a keynekı wazeno. Piyê cı zi soz dano kı mesela gırdandê xorê vaco, rızayeya inan bıgıro u çend merdımmandê xoya piya şıro u a keynekı lacdê xorê bıwazo. Dı roci sera nêravêrenê piyê laceki mesela pil u gırdandê xo hetı akeno. Pil u gırdê cı müsait vinenê u vanê maniyê çiniyo, ma şenê şırê u bıwazê. Bı no hesaba hadreyeya xo vinenê, xo hadre kenê kı filan roji şırê meymanê a dewı bê u a keynekı may u pêrdê cıra, veramyayandê eşirda cıra bıwazê. Hefteyê verê coy xebere nışenê pildê a dewı rê u vanê filan roji ma wazenê qandê girweyêdê xeyri bêrê u meymanê şıma bê. Ê zi meymaneyeyê ninan qebul kenê u raya ninan pawenê. Xeylê çıyo bıqımet herinenê, hadreyeya xo vinenê u raya rojda şıyayenı pawenê. A roji yena, piyê laceki u çend pilandê cıya hedıyanê xo barê bergirê kenê, nışenê estorandê xo, bergirê xo şanenê xo dımı u kewnê ray şınê. Yenê resenê a dewı. Dewı zi yenê cı vernı u ninan gênê benê key pêrdê keynekı. Heme gırdê a eşiri, raveyê a dewı u merdımê keynekı pêsero hadre benê. Şami vırazênê nan u şamiyê şani yenê werdenı, çay u qahwey yenê şımitenı. Pilê kıştı berda laceki dest bı qısandê xo keno u vano:

»Bı emırdê Homaya [Ellaya], bı qewldê Pêxemberiya ma ameyê keyne ra şıma Roja, lacdê xo Rojoy rê bıwazê, şıma se vanê?«

[Hewna piyê laceki nêzano, ameyê key warda cı u ê yê keynera warı lacdê cirê wazenê]

Pilandê kıştı keynekı ra jew vano:

»Çend deqey marê müsade bıkerê, ma şırê cayê dı xo miyan dı müşewre bıkerê, ka menê, bendê cı vero esto ya çiniyo, bahdo bêrê u cewabê şıma bídê.«

Nê danê piro şinê wededê dewı dı, xo miyan dı müşewre kenê. Dedê keyneki vano:

»A do veyva mı bo, lacê mino ay vero. Wexto kı deza dedkeynerda xo vero bo cayız niyo kes ay bıdo cana. Veri dedkeyna dezay rê kewna. Wexto kı deza bıwazo, yan zi vero bo, teber dayena a keyneki cayız niya, teberdê edet u toreyandê madı ra. Ma nêşenê nê edet u toreyan berzê xo lingan bın u paykerê.«

Bı no hesaba nê xo miyan dı qararê nêdayeni gênê u yenê. Pilandê kıştı keyneki ra jew vano:

»Dezay keynekerı dedkeynerda xo veroyo. Qandê coy şıma ma ef bikerê u qısurdê ma nêwiniyê. Ma nêşenê edet u toreyanê xo paykerê u keynera xo bıdê lacdê şıma. Qandê coy zi şıma do destveng ageyrê dewda xo u xorê bewnirê kêberna.«

Wexto kı nê vanê, "Ma keynera xo nêdanê" per u perzaney pêrdê laceki şikênê, ben u benz cıdı nêmaneno u posanayışê cı kok ra şikêno. Serey cı kewno cı ver u xori-xori fikirêno. Zano lacê cı u keyneka çend pêra heskenê, çend pêra heskenê. Xeylê xodı şikênê, nimedê şewı dı werzenê kı peydı bêrê dewda xo. A weriştene dı piyê keyneki vano:

»Hele nim seati dıha roşê, ez do ju insanı biyara şıma hetı, hele bewni ra şıma do bısinasni ya nê?«

U wına qısanê xo rameno:

»Qandê nêdayenda keynerda mı xeylê moralê şıma şıkiya u şıma pey qahriyay. Labırê ez do newe şımarê juwerı biyara u şımaya bıda sinasnayeni, moralê şıma do bêro ca, riyê şıma do bihüwo u şıma do pa kêfweş bê.«

[*Tı nêvanê waya cı vat bı, "Ez wazena xo birardê xorê eşkera kera u peyni bıda na hesretey"*].

Wexto kı no bahsê juwerı keno, nê heme şaş menenê u xo pize dı vanê "Eceb kama, do kê biyaro u bı maya bıdo sinasnayeni?" Bêsebir bı çıhar çımana pawenê. Hend winênê kı riyê cı pişte cınêkê kewtı zeredê wedi. Nê heme

şaş-şaş winêna na cînêkî ra. Seni na riyê xo akena niyakena birayê nay hima nay sînasneno. Bî lez u bez u bî çapîkeya hima herunda xora hol beno xo ser, şîno xo erzeno warda xo ser u pêşiyêno ayra. Way u biraya bahdê heştês serran, newe ra resenê pê, pê virarî kenê u boya pêya way u birayey ancenê. Wexto kî nê pê virarî kenê, wirna zi zey qeçkana kêfan ver bermenê u hersiyê germîni cî çîman ra yenê war. Waya cî perena qoldê bîrardê xo u ey gêna bena kîştâ keyî. Waykeyna cî u qeçê cî yê bîni jew bî jew yeno xo erzeno virarda xaldê xo u lewî nanê cî desta. No zi jew bî jew êgananê xo virarî keno u lewî nano inana. Bahdê pê dî serweşi kerdenî waya cî ju bî ju mesela xo serê ra heta bînin cîrê vana. Amyayena bîrarezadê xo, dîrûvê bîrardê xo eydî vinayenî, meymankerdena ey u keynerda ayra heskerdenî cîrê jew bî jew, ju bî ju neqîl kena u qîsanê xo wîna ramena:

»Mî u pêrdê Rojaya ma waştê kî keyna ma veyva to bo. Labîrê çîmê nê edet u toreyan korri bê, ê ray nêdanê. Heta verê ney mengê zi lacê dedi cî vero nêbi. Ez texmin kena ey fahm kerd bî kî, keyna mî u lacdê toya pê vînenê u pêra heskenê. Pexîley ver, o vero vîjiya. Keyna mî zi, ma zi, ma eyra qet hesnêkerdê u ri nêdayê ey. Çîmkî o merdîmê do zahf mîzîr, pexîl, şeytan u fêsatî. Cînanê ma qet eyra hesnêkerd. Labîrê edet u torey se vanê, vanê zey inan bo. Pîlanê ma finê qerarê xo dayo, vanê a bî lacdê dediya bîjewejiyo. Jewbî ray u çarena çîniyo. Labîrê ez tey menda, ez nêzana seni u çî hesaba ma do na mesela cê ra vejê u safî kerê. Seni u çî hesaba ma do mesela nêdanayenî keynerda xorê akerê u ay razî kerê.«

Bîra vano:

»Lacê mî zi gandê xo vêşêri Roja ra heskeno. Ez tersena wexto kî pey bîhesîyo meseleyê vejo. Ya bêro lacekî bîkîşîyo yan zi şîro qezayê bîyarî xo serê dî. Ma zanê o bê ay nêşeno rojanê xo pîrr kero u heyat bîramo. Ayra abîrneyenî

peyniya heyatê lacdê mına. Ez zi tey menda, nêzana se vaca, seni bikera u cîrê çı ray bıvına?»

Nê a şewı heta şewra way u biraya nêrakewnê, derd u khulanê xo, hesreteya pê anteni, şewı hewn çıman nêkewteni u bêriya pê kerdenı jew bı jew vanê, derdanê xo danê teber u rijnenê. Nezdî şefaqi, sodiri way u biraya pêya kenê u xo miyan dı qerar danê kı, lacek ay biremno u bero hetê Sêwrega, hetê xalandê inan ê kıšta pêriya. İnan aşnawıt bı kı, wexto kı khalıkê inan Gerger dı ronıştê, tay merdımânê cı zi barkerd bı u şibi kıšta Sêwregı dewda Mexteli dı ca bibi. Vanê keynek u lacekiya pê biremnê u şîrê dewda Mexteli dı xo berzê eşirda Baboyon u bı inana sıtar bê. Çımkı bê inan kesnadê ninan çınêbıkı cîrê wahêr u phaşti bıvıjiyo. Way u biraya xo miyan dı qerar danê kı filan şewı, filan seatı dı nê pê biremnê u şîrê muntiqada Sêwregı. Ê meştêri bıray nay u merdımândê cıya, milê cı cı vero çewt, bêkêf, sınixın u pıruzın nişenê estorandê xo u pey dı ageyrenê yenê dewda xo.

Lacê cı Rojo çıhar çımana xebera ninana xeyri paweno. Seni qefle cordê dewı dı, deyi serra aseno no hıma bı vazdayena şıno ninan verni kı, xebera xeyri ninanra bıgıro. Labîrê winêno kêfê hemını nêweşo, cadı niyo, riyê cı tırş u pıruzino. Fahm keno kı gırwey cı nêbiyo u sekte deyayo pıro. Yeno pêrdê xo ver, wesarê estorda cı tepşeno, piyê cı estori ra yena war u lacê xo vırarı keno. Wexto kı lacê xo vırarı keno, çımê cı hersan ra benê piri u qültikanê bermi keno war. Zano, zano çarena nêmendo. Zano en soyın dı lacê cı do cıra abıriyo u hetê Sêwrega ray bıgıro u şıro. Çımkı Sêwregı cay barê mılçewtan wegrotena, cay bêphaştiyan u qaşqunan rê wahêr u phaşti vijyayena. Ancax Sêwregı dı ê bışê bıheweyê, Sêwregı dı sıtar bê u Sêwregı dı ca bê. Ancax Sêwregı xorê war u warge kerê. Jewbi cîrê ray u çarena çıniyo. Zano, zano netice do seni bo. Çımkı ey u warda xoya qerar dabı kı, qeçê cı pê

biremnê u şîrê wargehdê Sêwregî dî, dewda Mexteli dî, key Baboyan, xalanadê xo hetî cabê. Nê bêveng u pîruzînpîruzî danê pîro yenê keydê xo. Keye dî piyê laceki lacê xo, xo kışta dano ronıştenî u mesela serê ra heta bin jew bî jew, ju bî ju neqil keno, vano u wîna rameno [domneno]:

»Lacê mî, mesela şîma birehateya hal nêbi. Qandê coy mîn u Emda toya ma pêya kerd, qerar girot kî, filan şewî, filan seati dî, filan ca dî to u Emkeynerda xoya pê bîvinê, pê biremnê u şîrê Sêwregî dî, dewda Mexteli dî xo berzê bext u namusdê key Baboyan. Ê do şîmarê wahêr bîvijiyê, şîma xo miyan dî sîtar kerê u bîheweynê. Ê merdimê mayê. Tî do mesela cîrê vacê u xo bî inana bîdê sînasnayenî.«

Lacek vano:

»Beno kêko, şîma seni wazenê wa zey şîma bo.«

Roj yeno çatmiş beno u roja şîyayenî yena. Nê hadreyeya xoya şîyayenî vinenê. Piyê cî keylê pere u altuni dano lacdê xo, heqîbeyê cî êmiş u werd ra keno pîrr, sîleh dano cî, estora cî keno hadre u ray seata şîyayenî pawenê. Lacê cî may u pêrdê xora, way u bîrayandê xora, heme merdim, dost u enbazandê xora helaley wazeno. May u piyê cî, way u bîray cî heme jew bî jew pêşiyênê cîra, bî zeritenekey u bermiya heqê xo cîrê kenê helal. No zi bî çımandê hersînanî, bî zerikhulîneya xatîr ninanra wazeno, nişeno estorda xo u kewno ray. Maya keyneki zi hadreyeya şîyayenda keynerda xo vinena. A zi zey bîrardê xo keylê pere u altunana danî keynerda xo, heqîbeyê keynerda xo werd ra kena pîrî u estora cî kena hadre, qandê seata şîyayenî. Keyneki zi pêşiyêna may u pêrdê xora, way u bîrayandê xora u inanra helaley wazena.

[Piyê keyneki zi razî bî keyna cî lacdê Xaldê xoya bîjewjiyo. Çîmkî wexto kî o marda cîya jewjiya bî heme bîra u merdîmanê cî, cîra rî tadabî u nêwaştê o bî aya bîjewjiyo.

Waştê kî o bî keynandê merdîmandê xoya bijewjîyo. Labîrê o hemver inan vijiyabî u ey zey xo kerdî bî. Waştê kî ê keynerda cî zi gorey heskerdenî u zerrîda cî bo].

Keynekî çinayê xo kena boxçerda xo miyan u piyê cî ay gêno beno cayo kî do pê bîdiyayê o ca. Lacey zi yeno o ca. Wirna pê o ca dî vinenê. Piyê keynekî lewî nano keynerda xo u waştêdê cî çareya. Pêra xatîr wazenê, nişenê estorandê xo u hetê Sêwrega kewnê ray.

Ca bî ca bî perskerdena, ca bî ca bî meyman biyayena, diheftan miyan dî nê yenê xo resnenê Sêwregî. Dî Sêwregî dî persê dewda Mexteli kenê. Sêwregî inan şewê kenê meyman u ê meştêrî ninan rişenê dewda Mexteli. Nê yenê dewda Mexteli dî benê meymanê Babodê Baboyan. Mese-la xo inanrê vanê u xo bî inana danê sînasnayenî. Key Baboyan zahf pa kêfweş benê. Pile Baboyan u merdîmê Baboyan ninan nanê xo zeri ser. Ninanrê ban virazenê çiyê keyî herinenê u bî hîngilmeyê do gîrda, bî şên u şêliga hirê roj u şewî nîqara u zîrna danê pîro, veyvey ninan virazenê u ninan zewicnenê [*Jewjinenê*]. Bî no hesaba nê dewda Mexteli dî merdîmandê xo hetî ca benê. Ê resay mîrad u mîrazdê xo, ma bîvijiyê text u keravetê cî...

AHMED BEGÊ DIMİLİYAN

I

Wextê dı jew Ahmed Begêdê Dımiliyan beno. No zahf camêrd, destxoberde, bêters, wahêrê sozdê xo, bı emel u zahf zi ekıs [*inad*] beno. Bindeste y u koletey qethin u billa nêwezeno, kesi ver dı mıl çewt nêkeno u mînetê cı kesi ra çinêbeno.

Camêrdey da xoya nam dano u namey cı heme ca ra villa beno. O wextê eydı cy sera, camêrd u cengawerna çinêbeno. Ecemistan, Ermenistan, Erebiistan, Rumenistan, welatê Kurdan u welatê Dımiliyan ra namey ney vijêno u villa beno.

Serê ney resay bi şeşti [60], hewna ney lej kerdê, ceng ra remayê şiyê cengna u cengan ra fek nêviradayê. Aman u yaman nêdayê dıŝmenandê xo. Ters u xofê cı tım dıŝmenandê cı pize dı bi. Sersiya ney tım inan verni dı bi u sersi da cıra zi dıŝmenanê cı xof girotê u tersayê. Cayo kı o bişiyayê, cayo kı paykerdê u cıra bıgeyrayê, dıŝmenanê cı nêwetardê wijanan paykero u şopda eyra şıro.

Nê hendayê dezgan hetı, derdêdê cıyo zahf gırd estıbı. Serê cı bibi şeşti, hewna qewm u mîleta cı miyan dı, kes çinê bı, nêvijya bı kı, ca u heruna ey bıgiro u nameyê ey, camêrdeya ey bıramo u wezifey ey bıvino. Qandê coy, qandê nê sedemi zahf kewtê bende, zahf pa qahırıyayê u mülxi werdê. Armanc u waŝtena cıya gırdı u a bahdoyêni nabi. Zewbi çımê cı çiyê dı nêmendı bı, çiyê nêfıkırıyayê u çına nêwaŝtê.

Ey waŝtê kı keydê xodı xo serra, xo camêrdêri jewi bıvino, heruna ey bıgiro, barê ey xo mılı serno kı, hewna no fek heme çıra vırado. Qandê coy hewn çıman nêkewtê, tım na juwerı fıkrıyayê u tım bêrehat bi.

Wexto kî keydê xodî, xo sera jewna bîdiyayê, do rehat-biyayê u heme çira dest u lingê xo biantê, bianciyayê koşedê xo u bewniyayê rihatey da xora. Eger nêdiyayê u bîmerdê, çimê cî do akerdey bişiyayê. Qandê nê hesabi, zahf fikiryayê u kewtê cî ver..

Bî namedê Evdîlaya jew lajêdê Ahmed Begi beno. No wini bêcesaret u tersınok beno, wini beno. Dîha ey sera, ey cêra merdımna çinêbeno. Qandê coy Ahmed Beg wini ney ra qahrêno, wini gefi weno cıdı u cıra qilçixi gêno Ella vajo bes. Wini beno, keno ney vera biteqo u bımıro. Xo pi-ze dı vano:

»Mı Ellay ra lajê do senin waşt, Ellay senin da mı.«

Şew u roj kewno ver, fikirêno u vano:

»No lajê mı ma nêşıyo, zahf tersınok u bêguniyo. Ez nêzana no şıyo kê? Heta ewro kok u eşırda mı miyan dı, kesna do zey ney nêvijıyayo u niyameyo dınya. Ez nê bênamusi bijewjına, xo sera bıkera, sereyê xo bıgıra u ney ver keye ra pıro da şıra. Ez no keye dı, ney hetı bımana, ez do qahrandê ney ver mülxüb bura, weremba u pey bımıra. Qenê xorê şıra ney ra durı kewa, çimê mı ney nêgünê u ver nêkewa. Mı qerarê xo dayo, seni beno wa wini bo, ez do nê bênamusi ver sereyê xo bıgıra u hendik dınya esto u hendik emrê mı bes keno xorê şıra. Nê laji sereyê mı werd, ez kerda nimmerdım u emrê mı qedina. Sereyê mıno berz u dik vıst mı ver u ez dışmenan ver dı werdı vısta u qısey inan tım mirê kerdi serevdey«

Ahmed Beg dano pıro şıno, lajdê xorê waştı wazeno. Ye-no hadreyeya veyvi vineno, ceyzê veyvi keno hadre u bı veyveyê do zahf gırd u şêna lajê xo jewjineno u veyva xo ano keno zere. Veyve kerd u lajê xo jewjına tepeya, şemşêrê xo keno xo ver o, çınayê xoyê cengi dano xora, nişeno estorda xo u sereyê xo gêno, jewser verê xo dano vera xeribey.

Lajdê xo dest warê khalik u pirikandê xoyê hezar serran ca werdano u kewno rayda welatandê xeriban. No sınır, hêrs u qahran ver hewt roj u hewt şewi xo peyni nêwinêno, ray şino. Hêrs u qahran ver veyşaney u teyşaney cı viri nêkewna, edızyayış u betılıyış çıçıyo nêzano. Bahdê hewtna roj u şewan, ferq keno kî betılıyayo, pizeyê cı biyo veng u veyşaney ver aqilê cıyo şino, pizeyê cıyo qürı-qürı keno u teweno. Tı nêvanê estora ciya sadıqa bı serran zi zey ey biya, betılıyaya, hêle ra biya u hal ra kewta. Labırê sadıqey da xo ver, aya zi çiyê nêdana belikerdenı. No hesaba, bı na rezileya xeyle wext dıha raya xo rameno. Xeyle ame tepeya, raştê xeyle xeyman [konan] yeno. Wextan ra wextê amnaniyo. Germê do zahf esto. Wextê puş u palaxo. Dınyayo german ver girêneyêno. Theyr u turo, cın u cınawıro german ver nêwetano halin u qülândê xora bıvıjiyo. O kî qandê werd u şımıtenı zi vıjiyayo, ya şıyo xo eşto sersiyêda darê, yan zi şıyo koşandê aw u dolan.

Ê german dest dewıji zi pêro vıjiyayê deşt u zozanan, koy u deyendê berz u honıkan ser u xeymê xo akerdê. Çımê ney seni gıneno xeyman, kêfê cı beno weş, beno bıgan u dinc. Estora xo hetê xeymana rameno, yeno nezdi xeyman u winêno kamcinı xeyma gırd u weşa, dano pıro şino a xeymı ver di vındeno.

[Şıma zanê Mir, Beg, Serdar, Sereşir, zengin u raveyamyayey u grangırê şarrdê rojakewti xeymandê gırd, weş u nexşınan miyan di ronıştê. Xeymê inan tum ê binanra ca bi u belı biyê]

Qandê coy estora xo rameno a xeymda gırd a nexşênını ver u vındeno. Xeymı vero vınderd tepeya vano:

»Bıbo, bıbo na xeyma gırd u Begdê na eşıra«

Reseno xeymı ver u vındeno, labırê xeymı ra kes nêvjêno u nino cı verni. Meraq keno, şübhe gêno u xo pi-ze di vano:

»Ella Ella, no dinya u nê insani hendayê vıryayê, dıha qedır u qımet nêdanê insanan u meymanan. O kî ez zana veri wına nêbi. Ê verênan vatê, Ella boka meymanê ma bêrê, bereketê keydê ma bol bo u ma pa sebrê xo biyarê. Ewro zi kes ê meymani nêhesıbineno u nino cı verni. Ella zano qeyamı nezdi menda, si bıvarê ma serê ro u qeyamı bıqlayo«

Xeymı ver dı estor da xo serra vengê veyndano wêrandê xeymı. Hend winêno keynekê da newês-vist serêya xasekî xeymı bın ra vıjiyê xeymı ver u cırê va:

»Tı xeyr ameyê dedo!« u şına wesarê estori tepışena u qısanê xo wına ramena: »Dedo estorda xora bê war ma şırê xeymı zere. Rewş u wehzdê tora beli beno, tı zahf edızyayê, betılıyayê u tiji vera veşayê. Esto tiyê rayda zahf duri ra yenê u nıka biyê veşan u teyšan? Bêri zere ez torê şami u werd rona burı, pizeyê xo mird kî, do yan zi awêda honıkı bışımı u solığê xo bıgi.«

Ahmed Beg vano:

»Keyna mı, ez texmin kena na xeyma Begdê na eşıra? Begê şıma kamo ez nêzana? Ma no hendayê gırdı, tenezül nêkeno, xo nêronano merdimêdê xo yan zi bı xo bêro meymandê Homay verni u xeyr amyayenê a cı kero?

O kî ez zana beg tım begê teber u ê mıleta xoyo, labırê xızmekarê key u meymanandê xoyo. Beglığey, Mirey u Ağalığey no hesaba bena u nam dana. Beg wını nêkero kotıra meymanê cı do bêro u seni beglığeya cı do beli u villa bo.

Heyf, zor heyf, çı rew nê edet u toreyê na mıletı u nê dınyay vıryay? O kî ez zana edet u toreyê mayê şarrdê rojakewti wına niyê u lazımo nırê vıryayenı zi. Ma çend Mir, Ağa, Şêx u Sereşır bê zi, zey Harun Reşiti ya dewlemendi bê zi, ma wına nêkenê, ma şınê meymandê xo verni, xeyramyayenı kenê a cı, ey gênê anê wededê meymanan dı danê ronıştenı u cırê xızmet kenê. Zeredê keyandê madı

Begliğey qedêna. Dostey, enbazey, merdimey, sohbet u müşewreyo weş u bêqahr destpey keno. Kilmê cı, ma tebera miletı miyan dı Begê, labirê zeredê keydê xodı xızme-karê dost u meymanandê xoyê. Ma khalıkandê xora wına diyo u wına zi ramenê. Heme Beg u girdê ma keyandê xodı, dost, enbaz u meymanandê xorê xızmet kenê u geyrenê inan destan vera. Ma bı xo, bı destandê xoya ney nêkerê zi, ya merdım u qeçandê xoya, yan zi dewij u xızmekarandê xoya danê kerdenı.«

Keyneki vana:

»Dedo, mı ef bıki u qısır mewni. Tı vatenı u diyayenıda xodı raşt u biheqê. Labirê zahf çi u sedemi estê, tı inan nêzanê u nêfikirênê. Tı nêzanê se biyo ma u qandê çıçi camêrdê niyameyo vera to, ez ameya? Hele finê çorşmey xo bewni qe camêrd yan zi xortê kewno to çıman ver u tı vinenê? Zekı tiyê vanê rašto. Na xeymı xeyma Begdê na eşıra u ez zi waya ê Begiya. Labirê na seatı ne Beg u ne zi merdimêdê Begi xeymı dı esto bêro to verni u xeyr-amayena to kero.

Eger bıbiyayê, zekı tiyê vanê, inan do zi zey to bikerdê u biyameyê to verni. Ma zi zey to, zey şıma girêdayey Edet u toreyandê xoyê. Ma u torey ma zey pêyê. Tı mewni, çimê zalımı korri bê ma pêra abırnayê u vıstê duri. Madı no edet çınıyo, wexto kı camêrd bıbo, cını şıro meymani verni u riyê xo ey mısno. Eger camêrd çinê bo, caelametey ver ma cını benê camêrdê keyi. Labirê vanê tı na juwerı xo vıra nêkerê, wexto kı camêrdê Kurdan keye dı çinêbê, ma cını an zi keyneyê keyi keydê xorê benê Beg. Herunda camêrd u begandê xodı, ma şenê xızmekareya meymanandê xo bikerê, meyman biheweynê u werzanê. Bê ma Kurdan tı ney ancax şarrdê Dımiliyan miyan dı vinenê. Ma cınıyê Kurdan zi camêrdandê xora kemi nêmanenê. Wexto kı ê çinê bê heruna inan ma kenê pırr. Eger ney dı qısurdê mı bi an zi esto, ef bıki u berzı xo lıngan bın.

Birayê mı zi zey to zahf gırıdayeyê edet u toreyandê khalık u pirikandê xoyo. Merdımê do zahf gıran, zerinerm u heskerdoğê meyman u insanano. Gırdiya gırd werdiya werdi, qeçekiya qeçek u Begiya bego. O zi keydê xodı meymanandê xorê xızmet keno u geypreno inan destan vera. Ma Kurdi koti dı benê wa bıbê, rew rewı edet u toreyanê xo vını nêkenê u niyerzenê xo lingan bın. Roja kı ma inan vınikerê u berzê lingan bın, a roji ma zi pa benê vını u ray ma verdı benê vını, ma kewnê ray bın u pede şınê. Hergı mıletı bı edet, folklor, kultur u toreyandê xoya yena sınısneyanı. Zewbi çaredê kesiya nênuşneno kes çıçıyo u kamcin mıletı rayo. Ewro bê mı kes keye dı çınıyo, qandê coy herunda bıra u mıleta xodı ez ameya to verni, gırweyo kı inan diyê u ardê ca, newe ezo ey vınena u wazena biyâra ca.«

Ahmed Beg na juwerı rê mat maneno u zahf pa kêfê cı yeno. Wexto kı namey Kurdey aşnaweno u keynekê da wına camêrdı hemberdê xodı vınêno, kêfan ver keno bıpero, nêzano se vajo u seni versêneyê cı bıdo. Sereyê xo keno berz, keno berz, wazeno kı azmin resno u wına vano:

»Keyna mına delalı, sereyê mı toya zahf bi berz. Heta ewro mı keyneyêda zey to baqılı u zanayê nêdi. Tı zahf baqıl, zanayê u serbesta. Zeri waştê kı heme keyne u cınıyê Kurdan zey to biyayê. Zey to camêrd u wêrê dezgedê welat u mıleta xo biyayê u heme çidê xorê wihêr bıvıjıyayê. Estorda xora yeno war u vano: Keyna mı tı zana ma dost, enbaz, sınırdar u merdımê pê yenê. Ez zi Dımılıya u Begê şarrdê Dımılıyana.«

Keynekı estora cı gêna bena gewı dı gırêdana, patilê vaş kena werdi, erzena cı ver u şına sitilê awı ana naına cı ver u yena. Tabi 'bı çapıkeya, phanc deqiqa miyan dı nê kari vınena, tamam kena u yena. Ahmed Begiya piya şınê

kewnê xeymı zere. Ahmed Beg wededê meymanan dı roşeno, a şına cırê şami, çiyê werd u şımıtenı kena hadıre u ana cı vero ronana. Bı cıwanıkeya vist deqıqi miyan dı çend babeti werd kena hadıre u ana cı ver. Na cıwanıkey u çapıkeyda nayrê zi Ahmed Beg şaş maneno. Heme çi ard cı ver tepeya Ahmed Beg vano:

»Keyna mına kewani, hele bêri mı hetı roşı, ez wazena tora çend persi pers kera?«

Keyne kı yena cı hetı roşena. Ahmed Beg dest bı persandê xo keno u vano:

»Bıray to u nê şarrdê şımaya hetê kotiya u serra şiyê? Qandê çiçi keso piyase dı niyaseno u kes piyase dı çınıyo? Dewna dı, cana dı veyve-meyveyê merdımandê şıma esto, şiyê wıja, an zi çiyê, bela-melayê ameyo inan serê dı, çiyê biyo, yan zi şiyê ceng-meng, ê yê niyassenê?«

Keyneki vana:

»Ne cayê dı veyve esto u ne zi heta na seatı çiyê ameyo cı serê dı. Labırê cı verni dı bela esto, ceng esto, heme şiyê ceng.«

Ahmed Beg vano:

»Cengê çiçi?

Keyneki vana:

»Mesela zahf dur u derga, ez nêwazena pa sereyê to bitewna u to meselandê maya ecız bıkerä.«

Ahmed Beg vano:

»Ma Dımılı u Kırdasana vanê pêrê wihêr u phaşti bıvıjiyê. Sereyê mı pa nêteweno u ez pa ecız zi nêbena. Hele vaji çi meselaya, ez meselan ra hezkena goştarey bıkerä u bızana çiçiyê? Ez wazena tı wext vını nêkera u hima destpey kera, serê ra heta bı ju bı ju mırê vaja u izah bıkerä, çiçiyö çiçi niyo?«

Keyneki vana:

»Xora mı zi waştê, dostê do zey to bıvına, yan zi bêro ez cırê derdê zerrida xo akera u pa pızeyê xo veng kera.

Verê akerdenda mesela ez wazena tora sozê bıgıra.«

Ahmed Beg vano:

»Hele vaji keyna mı sozê çıçı?«

Keyneki vana:

»Lezey ra [*ecelan ra*] mı nêşa torê kavır yan zi kergê cıkera, şamiyêda weşî pa vıraza u biyara to ver. Qandê coy ez zahf kewna ver u pa qahrêna. Qandê kı ez bışa heruna cı pırr kera, ney telafi kera u ravêrna, tı do mirê soz bîdê emşo meymanê mı bê. Guniya mı zey pêrdê mı torê girêneyê u zey pêrdê xo mı tora heskerd.«

Ahmed Beg vano:

»Mı va qey çı sozo, qandê ney meqahriyê keyna mına delalı. Ma ez do meymanê keynerda xo nêba ê kê ba? Mı zi zey keynerda xo, zey gunida xo tora heskerd. Ti ya vana mı nêşa çiyê hadîre kera, ma no çi niyo çıçıyo? Maşella to zey vergana, zey camêrdana davist deqan miyan dı dınyayê çi kerd hadîre u ard mı ver dı rona. U ti ya camêrdê vêşeri meymandê xo ver dana. Kam şeno wextê do wına kilm dı hendayê çi hadîre kero u biyaro meymandê xo ver. Ez texmin nêkena nê sıfri sero çiyê kemiyo. Çıçı lazımo to ardo. Kes çıçı bıwazo esto. Heme nimetandê Ellay ra sıfri sero peyda beno. Ez zahf pa kêfweş biya. Şami ra fek vıradı, bêri mirê mesela bıradê xo u ê cengi vaji, na çı meselaya? Tı zana mirê zahf bi meraq. Ez çı do winay rê zahf damış nêbena, nêşena bıpawa u sebır bıkera. Ez dedê toya, xerib niya, mirê heme çi vaji ez zi bızana. Tı mı dedê xo, ez zi to êgana xo bıhesıbına. Mı tım waştê keyneyê da mı, yan zi veyvêda mına zey to bı- biyayê. Wa no mırazê mı biyameyê ca, wa qe çımêdê mı zi çinêbiyayê, korr biyayê.«

Nê qısandê Ahmed Begi sera, keyneki bêtêrs u bêqaxu dest bı mesela kena u vana:

»Ma, may u pêrdê xora ju way u jew bırayo. May u piyê ma zi çiniyo. Wırna şiyê heqey ser. Beno to namey bıradê

mı aşnawıtı bo? Cırê vanê "Fethi Begê Kurdan". Ma eşirda Kardoxan rayê. Namey mı zi Xezala. Nê çorşman dı mirê vanê "Xezala Kurdan". Na eşira ma miyabeyndê hirê dışmenan dı men'la. Çorşmey ma heme dışmeniyê. Eşirê mayê Kurdanê binan mara zahf duriyê. Sinordaşandê mara dı ağayê erebanê zalım u zordesti estê u nê wirna zi birayê pêyê. Dewê ninan dewandê ma kıştayê. Nê birayan ra birayo werdi wazeno mı bı zora bero, veyva xo kero u wertaxê dewandê ma bo. Ne ez, ne zi birayê mı inan wazeno u razi beno. Ne ez u ne zi birayê mı, ma kes inanra heznêkeno u nêwazeno riyê ê bênamus u bêşerefan bivino. Ne ahlaqê inan zê ê mao, ne zi kultürê inan u ê ma pê tepşeno. Edet u toreyê ma zi pêra duri u cayê. Ê tim bêbext u zalimiyê. Wexto kı bışê, yan zi firsend cı dest ke-wo u cı dest ra bêro, kesi ef nêkenê u aman nêdanê kesi, kesi tasê awı miyan dı fetisnenê. Bênamus u bêşerefê zey inan çiniyê. Çımê xo verdayo mal u namusdê ma. No çend seriyo ê yê aman nêdanê ma. Marê zılım u tahda kenê, hergı serrı mal u mülkê ma talan u wêran kenê. Zalıme y u zordesteya cı ma sera kemi nêbena. Kardi dıha amê neyê esteya u sebir nêmend. Qandê coy birayê mı zi qerarê xo da kı, inan dı lez bıkeroy. No fin birayê mı ya dano yan zi gêno. No dı roj u dı şewiyo ê yê duzdê Hewran dı pê ver danê u lej kenê. Qandê coy ne camêrd u ne zi xort mendo, heme şiyê lej. Quldê camêrdi ra kes nêmendo. O kı destê cı şemşer tepşeno şiyoy. Qandê coy kes keyandê xodı u piyase dı nêmendo. Cıniyan zi qeç u qulê xo giroto u şiyê kafan dı xo nımıto. Ê birardê mı nezdi pancsey lejwaniyo, ê inan çıhar qati ê birardê mı vêşeriyê. No dı rojiyo xebera mı cıra çiniya. Ez nêzana nıka seni bi u seni nêbi. Biray mı u merdımandê cıya weşiyê yan zi ameyê kıştı? Birayê mı lejwan u qehremanê do zor çetino. Ez texmin kena nıka zey şêrana, ê yê xo ver danê, derbê gırd u gırsi resnenê dışmenandê xo, inan zey bolda çarwana xo ver dı

kenê villa u danê pıro. Eger hetan nıka çiyê do xırab bıbiyayê, xeberı do rew biyameyê xo ma resnayê. Tı zanê xebera xırabı, a bêxeyrı rew villa bena u xo rew resnena wêrandê cı. Eger çiyê bıbiyayê ê bēnamusi hetan na seati nêvınderdê. Ê do biyameyê mal u mülkê ma talan bıkerdê u ez zi ya bıkiştê yan zi bıremnayê u bıberdê.

Ma se kerê, kê ra medet bıpawê u kê ya phaşti girêdê. Bê Ellay kesê ma çıniyo, kes çiri u gazi da mara nino u marê phaşti nêvijêno. Posanayışê [ümid] ma teniya Ellayo, dest xo berdenı u camêrdeya merdımandê maya. Ella zi rew rewı vengê xo nêvejeno u hes nêkeno. Ê zey bolda çarwana boliyê, labirê ê ma zi heme zey şêr u verganayê. Ê do a bola çarwan xo ver şanê, miyan kewê u inan hemını villakerê. Eger Ellay ra çiyê nêbo u bēbexteyê nêkerê nêşenê heqdê ê mara bêrê u ê ma erd finê.«

Wexto kı keyne kı vana, "bê Ellay kesê ma çıniyo u kes çırıda mara nino." Zeki xençeri dı zerrida Ahmed Begi dı küwê, wını loqmeyê nani cı qırdı maneno u war nêşino. Finê ra nani sera werzeno xo ser, şemşêrê xo keno xo dest u vano:

»Keyna mı, meraq mekı u qaxu megi. Labirê nay rınd bızanı, neya tepeya bırayê to teniya niyo. Phaştiya ey zi esta. Ma ez çı wexti rê vınderda. Ma Dımili tim merdımê wextê tengiyê. Ez zi esta u phaştida ey dıra. Mirê vanê, Ahmed Begê Dımiliyan. Ereban ra tepışi heta Ecem u Tırkan [Osmaniyan] heme mı weş sınasnenê, hemını derbê mı diyê u zanê ez kama, se kena inan, çı qeyamı inanrê qılaynena u çı welı varnena inan ser. Wa fina dınya pey bihesiyo u werzo lıngan ser. Wa başnawê u bızanê Ahmedo Decal newera werışto u o do dest bı lej kero. Do pıro do u bılerzano, si sıyerı sero nêverdo, zey awa guni bırijno u gan bıgiro. Ez ahmed Beg ba, Ahmedo Decal ba, êganê mı cengi miyan dı bo u ez zi xorê vındera. Rew werzı şori

mîrê estora mı hadîre kî u cay cengi, meydanê leji mı mîsnî. Wa wext wîni nêbo u zeman nêravêro, ez hîma ray kewa u şîra xo cî resna. Nîka bîrazayê minê raya mı pa-wenê. Ewro, no roj do teng dî ez xo inan nêresna u çîrida inanra nêşîra, çî wext ez do şîra? Roj rojê ewroyo.«

Kezalî vana:

»Dedo, mîrdiya xo nanê xo burî, bahdê nani ez torê qahweyê vîraza, qahweyê xo bîşîmî hewna werzî şorî. Pîze do vengî tî do seni lej bîkerê. Serê to zî keylê ravêrdê, tî do nêşê xo ver bîdê. Wextê to u leji niyo. Heta nîka xora se biyo se biyo.«

Ahmed Beg hêrs beno. Çîmî erzênê tepelikdê seredê cî, kîlê adîrî cîra perenê, seredê cîra dun keno teber u têtewr ganê cî lerzeno. O hêrs u çîman ra adîr u kîl pernayena qijeno Kezalî ser dî u vano:

»Tî seni mîrê wîni vana? Ez hewna şena nîmeyê dînyay xo ver şano, lej bîkera u ordîyanê Tîrk, Ecem, Ereb, Bizan-saî u Urîsan xo ver şana u villakera. Ma nê deqî tepeya loqmey nani qîrda mîra şîno war, hetan ez xo meydanê leji dî nêvîna. Tî zana, enbîryan u êganê minê raya mı pa-wena. Ezo torê se vana wîni bîkî. Vêşî qîsey mekî u wextê mı megî.«

Kezalî bî lez u beza şîna estora Ahmed begî kena hadîre. Ahmed Beg yeno zey xortêdê pancês serri ya xo erzeno es-torda xo ser. Kezalî ray u cay leji nişanê Ahmed Begî kena u vana:

»Bewni, ê deyedê dîdîmî pey dî ê yê lej kenê.«

Ahmed Beg, şîvê [*hezîranê*] dano estorda xoro u estora xo çîharpay hetê meydanê lejiya rameno.

II

Wexto kî estora xo vîradano, lîngê estorda cî erda nêçîkênê, tî vanê qey aya azmîn ra perena. Jew solîğ dî

yeno xo resneno deyedê leji ser. Winêno kî çî bewniyo? Deyi ver dî meydanê do hera dî, dîşmenan Fethi Beg u mêrdımandê cıya girotê goverikî [çemberi] miyan, cıra çorşmey heme girotê u inan sero erd kerdo teng.

Ahmed Beg estora xo hewadano lingandê peyênan ser, nareyê do berzo pêt anceno u vano:

»Eyyy! Qay şıma nameyê mı, namey Ahmed Begdê Dımiliyan nêyaşnawıto? Esto se ez biya khal, qandê coy erdê Ellay sero şêri peyda biyê, vijiyayê u kewtê meydan. Qey vengê mı, xof u xezebê mı dınyay sera bırıyayo? Qandê coy bênamusi vijiyayê piyase u wazenê riçanê xo verdê erdi bin. Ma ez merda, ma kitabda ma Dımiliyan dî nuşneno, kes çimê xo verdo mal u namusdê jewnay u bı zora bıwazo ê namusi tar u mar u malê cı talan kero. Na bênamusey u bêşerefey kamci wextrayo roneyaya u biya edet. Ma qandê namus u şerefi dınyay xılnenê, si siyeri sero nêverdanê, dınyay nanê pa veşnenê u kenê cahnım. Dınyay kenı mı tari u zindan. Seni u çî hesaba bênamus u qebraxi bêrê çım verdê namusdê insanan? Ma na juwerı a xo nênanê; Ma bımirê erdi bin kewê nay rındêriyo. La qebraxêno! Nay rınd u rınd bızanê? Ma naya xo nênanê u na juwerı şıma hetı nêverdanê?«

Burinina xo rameno u vano:

»La herênooo herêno! Şıma mirê vınderê, ez nıka se kena şıma. Ma ez nay şımarê verdana, hendikı ez weşba? Mirê vanê Decal, Decal Ahmed Begê Dımiliyan. Dınya pêro jew bo, eşirê Ereban têtewr bêrê nêşenê mı vındanê!«

U cor dı xo deyi sera warkenı u verdano meydandê leji miyan. Wexto kî xo cor dı verdano war, lingandê es-torda cı ver toz u duman kewno dınyay ser. Tı vanê qey talazokı weriştı, wını hetê azminiya toz u duman berz beno. Burini u narandê Ahmed Begi ra dınya têtewr lerzeno [hezıyêno], canqi kewna hewran u azmin ra veng vijêna.

Wirna berê lejwananê ê toz u dumani, a canqiya hewran vinenê u aşnawenê. O deqe dest u lingê heme lejkerdoğan tepişênê, sıst benê u lerzenê. Nay ra heme lejkeri a gami fek lejkerdeni ra vıradanê u winênê heybet u xışmdê nê lejwani ra. Xof u tersê do zahf gırd kewno ninan pize. U ganê hemını zey tirmariya lerzeno. Kes nêzano no lejwano kî cor dı yeno kamo, çı kes o, do se kero u heta kê bıgiro? Qandê coy wesweseyê, tersê kewno wirna beran ser u herunda xodı bêherket manenê, benê zey sıkeletiya. Labirê terso zahf gırd u xofin kewno Fethi Begi pize. Çımkı inan miyan dı, o bar çewt u bêphaşti yo. Qandê nê sedemi, o zahf meraq keno u xo pize dı vano:

»No lejwan [*cengawer*] zi bêro u şıro tay inan bıgiro, he- ta inan tepêşo, way haldê marê. Ma do, o wext çı welı xo serê ro kerê u çı fışqi villakerê? O wext ecelê ma hemını bı rehateya yeno u wextê ma beno tamam. Ma hemını şane- no şemşêran ver u ganê ma gêno.«

Çımkı xof kewt mıletı pize. Bıwazê zi diha destê cı nêwerzenê kî eydı lej bıkerê. Nê weswesi xo pize dı rame- no u vano:

»Hele wa bêro ma bewnirê do se bo.«

Fına winêno cıra u xo zeri dı vano:

»Hele bewni rê, bewni rê, tı vanê qey Decalo, xo cor dı vera cêr war keno. Tı vanê qey gangêro weriştı, oyo keno ganan bıgiro u qeyamı werzano dinyay ser.«

Toz u dumanê lingandê estorda cı reseno qatê azminiyê hewtan. Xofo kî kewno Fethi Begi pize u çiyo kî o fikirêno, ê bini zi fikirênê. Vengdê burinida cıra, erd u azmin cınqe- no. Veng u xofdê cıra cın u cınawır, theyr u thurnêwetano xo bıluno, qül u halinandê xora bıvijiyo. Ê kî teberayê zi tersan ver remenê şınê kewnê cayandê xo u xo nımnenê.

Ahmedo Decal yeno reseno meydandê leji. Şemşêrê xo anceno u kewno lejwanandê Ereban miyan, zey patilana merdımânê cı dındano erd u xo ver keno villa. No hesaba

goverka çorşmedê Fethi Begi nan qelişneno, keno villa u xo resneno saf u refandê Fethi Begi. Phaştiya xo dano phaştida Fethi Begi u vano:

»Piro di bîrazayê mı piro di metersı! Piro di maya ninan gada, wina wina bıkerä kokdê ninan. Metersı lajê mı metersı, dedê to Ahned Begê Dımiliyan xo resnayo to. Diha feleki rê eywela mekı. Piro di diha miyaneyê to erd nino u kes damişê ma nêbeno. Bes finê ma jewbê u xo biresnê pê, diha miyaneyê ma erd nino. Ğem mekı u piro di. Piro di ma do qirê nê kütık u qebrağan biyarê u zey kütkana leşanê inan berzê pêser. Ma do zey şêrana qeflandê inan miyan kewê u inan zey bolda çarwana xo ver villa kerê. Wext no wexto. Wext u seatê inan bi temami, nan u sola inan no dinya ra biriyê u ecelê inan ame mı ver u kewt destandê mı bin.«

Doşıyan danê pê u kewnê lejwanandê Ereban miyan. Ê kı kewnê cı dest şemşêran bin ra rawêrnenê u serranê cı pernenê erd. Erebi ninan ver nêşenê xover bîdê. Ninan ver ge remenê benê villa, ge xo arêdanê pêser. Ge remenê, ge xo estoran ra erzenê war u ninanra reca kenê. Şaş benê, nêzanê se kerê se nêkerê. Bahdê amyayenda Ahmed Begdê Dımiliyan, Lejwanê Fethi Begi cesaret u phaşti gênê, ê lejwanandê Ereban şıkıyêna u benê villa.

Wexto kı Xezalı cayê leji mısna Ahmed Begi u ageyre-na xeymı, xeylê fikıriyêna u vana:

»Roj no rojo. Wextê vınderdışi niyo? Ahmed Beg zahf khalo, do se kero u senin ê bēnamusan hemver xover bido? Ewro tam wexto. Wextê cı ameyo u ravêrdo. Wexto se ney wextêri, tengo se ney tengêri rojna çiniyo u nêbeno.«

Seatê bahdê şiyayenda Ahmed Begi, şına sandıqa xoya siri akena, boxçaya çınadê xoyê leji [cengi] miyan ra vije-na, ana çınayê xoyê leji dana xora u vana:

»Bileheq piyê mı ez lejwaney nêmisnaya u nêva "tı do zey Xezalan, Xezala Kurdan ba?" O tım dışmişê verni biyê u rojê verni hesıbnayê. Ey zanayê rojo teng do bêro, cını u keyneyê ma Kurdan u ê Dımiliyan do zi, qandê serkewteni, qandê serehewadenı u lejkerdenı lazım bê. Pi, mêrde, bıra u dezayandê xo kışta cayê xo bıgirê u ê do zi inan kışta lej bikerê? Merdimê do zahf zanaye, verni vinaye, hesabkar, Demokrat u welatheskerdoğ bi. Qandê coy, qandê milet u welatê xo keyna u lac pêra niyabırnayê, heme jew tepıştê u ê mısınayê silah-karardenı, estor-cınıştênı, şemşêr u kardi-karardenı, lej u lejwaney-kerdenı, xo mü-dafa-kerdenı u pawıtenı. Qandê kı cını u keyney zi qewm u miletı xo hetı cayê xo bıgirê u phaşti bıdê inan, mısınayenı lazım bi. Ey zi a lazımeı di u ez heme çi u herbabet silah-karardenı mısınaya.

Ma heta key destê mı girêdayey, ez do wına vındera u raya meyıtanđê şarrđê xo bıpawa? Heta key no çınayê mı do na sandıqda sıri dı kilit bımano u boy do dekewo. Ewro, ez do ê wasiyetê pêrdê xo bıyara ca, riyê ey sıpe veja u eya dını dı bıda rıhatkerdenı? Ey mıre vatê "wexto teng dı, tı do nê çınay xora da, şemşêrê xo xo dest kera u meydandê leji miyan kewa." Çiri u gazida milet u bırayandê xora şıra, yarmeteya [*alİKareya*] inan bıkerı u inanrê phaşti bıvıjiya. İşte roj no rojo, ewroyo. Ewroy tengêrı u ewroy lazımeı rojna nêbeno, rojna çınıyo?«

Çınayê xoyê leji sandıqı ra vejena dana xora, estora xo ana weş şıdeynena, şemşêrê xo kena xo ver o, riyê xo weş pêşena kı, kes cı nêsinasno yan zi nêro sinasnayenı. Nişena estorda xo u çırıda şarrđê xora şına. [*Şemşêrê cı, piyê cı xüsusi sêmra cırê dabı vıraştênı. Zinê estorda cı zi xüsusi wustayanê meşuran vıraşt bı u çorşmey cı pulandê sêmun u altunınana xemılınabı*]

Wexto kı xo erzena estorda xo ser u kewna ray, tı vanê qey talazokı werıştı dınyay ser. Bı lez u beza yena resena

deyi ser u vija ra zi estora xo vera cêr, vera meydandê leji kena war u yena vera leji. Wexto kî vera cêr bena, dinya tozdê lingandê estorda cira beno tari u dumani bin dî maneno. Hirini da estorda cira hewri gurenê u vîrusiki akewnê. Wexto kî na deyi sera vera cêr bena, Ahmed Beg nay vineno.

Ahmed Bego kî serê cî bibi şeşti u çewres serrî miyanedê estori sera niyame bî war u şemşêrê xo xo dest ra nêrona bî erd. Lej ra rema bî lejna u qet cî pize dî ters, ğem u xof çinê bî u edizyayîş nêzanayê çîçiyô. Wexto kî na di mar u mat mend. Heta a rojî cengawerê do wîni bî heybet nêdîbî. O kî bê Ellay kesi ra nêtersayê u çim nêkûwayê u ne Ecemistan, ne Erebanistan, ne Ermenistan, ne Türkistan, ne welatê Kurdan u ne zi welatê Dîmîliyan vatbî, lej ra rema bî lejna. Herbabet merdîm u lejwani di bî, hemverdê inan dî lej kerd bî u bêters vînderd bî. Kesi ra nêtersabî, kesi ra çimnêkûwa bî u kesi rê mîl nêrona bî. Labîrê wexto kî no dî u çimê cî günay nay, Hoday ra wesweseyê, hemver ey leckerdeneyê kewtî ney pize u xo zeri dî va nêbo no Xızıro Xoca, yan zi gangêr bo. Kıştêra kêfê cî ameyê, xo zeri dî vatê bahdê cengi ez do eydî lej bîkera, kıştê ra zi xo eyra pawîtê, çimê xo ey sera niyabîrnayê, o xo çiman vera duri nêvîstê u vîni nêkerdê. Kıştê ra kêfan ver peri pa rûwayê, kıştê ra zi xof girotê vatê nêbo Xızıro Xoca yan zi şeytan bo qılığdê cengawerê kewo u bêro mî bî fenana, bî bêbextey u qeleşeya, nê cengi miyan dî pey ra bî xameya mîro do u mî bîkîşo.

Xezala lejwanî, vera meydandê leci u lecwanan yena u a zi goverika lejwanandê Ereban qelişnena, pêra abîrnena, kewna goverikî miyan u şîna Bîrardê xo u Ahmed Begî hetî cayê xo gêna u dest bî lejkerdenî kena. Hergî jew kıştê ra hêrîşê lejwanandê Ereban kenê. Zey çarwana serrey pernenê u zey xîrarendê pemiya leşan dîndanê erd.

Dınyay mij u dumani bın dı verdanê. Heqde nimroji dı le-
jwananê Ereban kenê villa u danê remro. Taydê cı yenê
kıštenı, taydê cı zi remenê kı ganê xo bireynê. Bena virad-
an-viradana, vazdan-vazdana rem u çilowilodê lejwanan-
dê Ereban. Wexto kı lejwanê Ereban remenê, wırna bıray,
wırna sereskeri zi mecbur manenê kı biremê. [*Şamir u
İdris begê Ereban*]. Wexto kı nê remenê, Fethi Beg şaneno
İdris Begi dımı, Xezalı zi şanena Şamir Begi dımı. İdris
Beg hetê kıştêna, Şamir Beg hetê kıştêna remeno. Xezala
Kurdan deyeyê pey dı xo resnena Şamir Begi, sereyê cı
şemşêrdê xoya pernena u zey patila estori sera leşa cı din-
dana erd. Wexto kı xo resnena Şamir Begi, cırê wına vana:

»La bēnamusēno, ma dıha şımarê bes niyo? Heta key
şıma do marê Tahda u zülüm bıkerê, ma bıkişê, guniya ma
bırıjnê, malê ma talan kerê u xorê berê.«

Vana u Şamir Begi kışena. Kışt tepeya nêvindena, jewser
estora xo ramena u yena xeymı. Bı lez u beza estora xo
gêna bena axürı dı gırêdana u yena çınayê xoyê leji xora
vejena, kena boxçada xo, boxça xo gêna bena kena sandıqı
miyan u yena xeymı dı roşena u pawena. Zekı qe çiyê
nêbiyo u xebera cı çiyê ra çiniya. Mexset kes nêzano aya.

Fethi Beg zi xo resneno Şeyh İdrisi, ey estori sera fêno
erd, erdo şemşêrê xo nano a qırda cı u cırê vano:

»La qebrax, la kütık, la bēnamus! De hadê, de hadê dest
berı xo, xover bıdı u qısey bıki la oxıl? Şıma ancax peyni
ra u bibêbexteya insanan ro dê. Şımadı hendê çikê camêr-
dey çiniya? Şıma bēnamusêri, şıma bêbextêri, şıma qebra-
xêri fina şımayê. Hendayê zılım u zordestey bes niyo, şıma
marê kerdı? Newe zi şıma kıštenı heq nêkerdı? Ma hetan
key no do şımarê, şıma hetı bımano u şıma do bıramê
dewranê Siltanan? Qe do peyniya nê çıyan nêro? Ma tım
şıma do ma ro dê, ma sero zalımey u destdergey bıkerê?
Qe do marê zi a cı nêro u rojê ma do nêro? Dınya nobe-
tayo, zey sersida daro. Ge na kıştı, ge a kıştı virêno. Ewro

zi marê ameyo a cı u rojê mayo. Sersiya darı xo açarna kışta ma. Ewro Homa marê Ahmed Begê Dımılıyan zey Xızır u Xocaya rışt phaşti dayeni ra. Ewro bı sayedê eya ma biserkewti. Ewro phaştida eya phaştıya ma bi qayımı u metını. Amê, Amê acı. Marê zi amê acı. Newe u no deqe ez do heyfê anun u qanuni tora bıgıra vano u sereyê cı dano pıro, pernenno. Serê perna tepeya erd ra gêno u ageyre-no meydandê leji. Yeno kı çı bêro. Lejwanê kı mendê Ahmed begi teslim u dil [*esir*] girotê. Yeno reseno Ahmed Begi hetı u bı leza estorda xora yeno war u şino lew nano Ahmed Begi desta u vano:

»Dedo, Homa u Pêxenber tora razi bo. Ella emrê do zahf derg to do u to teng dı nêverdo. Ella qeçkanê to, torınanê to, şarr, qewm u merdımınê to, torê verdo. Tora nêbiyayê, nê bēnamusan do ma heme şemşêran vera ravêrnayê u bıkiştê. Ê kı bımendê zi, inan do rezil u kepaze kerdê. Do mal u mülkê ma heme talan kerdê u xorê bıberdê. Do dest bieştê namusdê ma u xorê pa kaykerdê.

Wextê do zahf teng u lazım dı. To zey Xızır u Xocaya xo resna ma u ma reynay. To xo ma nêresnayê, halê ma zahf xırab bi. Ez nêzana tı marê Homa'y kotıra rışti? Ma hetan u hetan, hetan qeyamı na rındeya to xo vira nêkenê u heta merg nêşenê nê bardê to bın ra werzê u nê deynê to bıdê. Heta merg ez torê deyndara u emırdê to bın dıra. Tı vajê "xo bıkişı", ez do xo bıkişa. Çı emırê to bıbo u mı dest ra bêro, ez bışa ez do biyara ca.«

Ahmed Beg vano:

»Ez ne Xızır, ne Xocaya u ne zi Ewlıyaya. Ez zi zey to qulêdê bını ademiya. Labırê ez zi zey to dışmenê Ereb, Ecem u Tırkana. Qederê ma wırnan pêya girêdeyayo. Ma wırna zi ne dost u enbazê ninanê. Hedef u dışmenê ma jewiyê. Qandê coy, herunda mıdı kam biyayê, do na bıkerdê. Wexto kı nêkero, o insaney ra duri kewno u alaqey ey bı insaneteya nēmaneno. Hendıkı kes bışo, hendıkı

destbereya kesi bêro, vanê kes dost, enbaz, merdım, qewm u mıleta xorê armetey bıkeru, phaşti bıdo inan u destê inan tepêšo. Mirê zi no kewno. No çiyu wına mirê deyn u ferzo, ez bıkeru u biyara ca. No wezifeyê ma hemıno. Lazımo ma heme nay bıkerê? Rojo teng dı pêre phaşti bıvıjıyê u phaşti bıdê pê. Ê mı zi o kı mı dest ra ame mı o kerd, vêşi mı çiyê nêkerdo. No çiyu wına mirê deyno. Qandê nê çıyan emrê mı estoran sero, lejan miyan dı ravêrd. Newe, o kı ezo fikirêna u dışmışi bena no niyo, çınayo? Ezo çına fikirêna? O kı mı di serê mı bi şeşti, ez lej ra remaya lejna, labırê mı no emirdê xodı zey ewroy, lejwanê do wınasın bı xof u bıqüwet u wüsta nêdi. Cor dı zey şêrana ame mı kıšta cayê xo girot, phaşti dê phaştida ma u tay ma, heta ma girotı. Mühaqaq tı ey sınasnenê, o kam bı, se bı u hetê kotiya şı? Estı bı o xerib nêbi. O sınasnaye nêbıyayê, o niyameyê phaştıya ma nêgırotê u marê yarmetey nêkerdê? Ez nizana o hetê kotiya şı u seni çıman vera vını bı? Eger tı zanê u ey sınasnenê, war u wargeyê cı mirê vaji, ez wazena şıra ey bıvına u ey bısnasna? Heta ewro mı kesê do wına ne dıbı u ne zi aşnawıt bı. Hewnan-dê mınê şewan dı zi niyamebı hewndê mı.«

Fethi Beg vano:

»Willı ez zi zey to, na fına sıfteyêna ey vınenı. Rıyê cı zi pışte bı, eyra rıyê cı mara niyasa kı, ma rıyê cı bıvınê u ey weş bısnasnê, ka sınasnayeyo yan xerıbo. Ez zi zey to ne ey sınasnena u ne zi mı o emirdê xodı diyo u aşnawıto, kamo kam niyo. Mı va qey o zi enbazê toyo, to dımı ameyo. Mı vatê qey tı ey sınasnenê u şıma piya ameyê. Bahdê to bol nêramıt o zi ame kewt cengi miyan. Eyra mı goş pa nêküwa, meraq nêkerd, mı va şıma piyayê u o zi enbazê toyo.«

Ahmed Beg vano:

»Mı emirdê xodı, caran o nêdi bı u ne zi enbazê mıno. O kam bo u hetê kotiya şıro, ez do ey bıvına. Ez do şopda

eyra şıra, bıgeyra u ey bıvına. Erd bıqelişiyu u o dekewo, hetê azminiya bıpero u şıro Ellay hetı fina ez do ey bıvına.

Heta ewro mı nêzanayê ters u xof çıçıyo, labirê ewro mı zana. Ewro ters u xofê ey kewt mı pize u hergı muya gandê mı bi zey xençeriya. Eger ez ey nêvına, ey nêsinasna, xo eydı nêcerıbına u lej nêkera, wexto kı ez bımira çimê mı do akerdey şırê u do mirê khulê do zahf gird bo. Roj bı roj ez do meraq bıkera, bıgeyra cı, raya cı bıpawa u no semed ra qahr ba u bıheleya. Ez do no deqıqera dest pey kera u şıra şopda ey kewa. Beno ez raştê cı bira u ey bıvına.«

Fethi Beg vano:

»Ma newe beno tı şırê, eyb nêbeno. Bı welatê mın u to ser bo, ez nêverdano tı şırê. Ma heme zahf edızıyayê, betılıyayê u biyê veşani. Ma do şırê keye dı soligê xo bıgirê, şamiya xo burê, çay u qahweyê xo bışimê, a şewı edızıyayena xo bıgirê, pê weş bısinasnê u ê meştêri wirna piya pırodê u şırê bıgeyrê ey. Ez texmin nêkena o nê çorşman ra duri kewo. O kamo, o do fina pey dı bêro. Qandê kı wehzi bızano, seni şıno seni nêşıno u çıçı cıra vjêno. Wexto teng dı ey xo resna ma u phaştiya ma girotı. Qandê ey, o rew rewı terkê ma nêkeno u ma teniya nêverdano. O zi zano dışmenê ma zahfiyê u çı wext bıyarê fırsend do bêrê ma ser. Ney ra destê ey rew rewı mara nêbeno. Wexto kı bêro, mühaqaq ma do bızanê yan zi pey bıhesiyê, kamo kam niyo. Mühaqaq ma do ey bısinasnê, yan zi name u warê cı başnawê. Esto ey Şamir Beg fetılno u pa kewt duri. Hetan kı o ey nêtepêşo u nêkişo, o terkê ey nêkeno. Beno zi kıştı bo u wijara ageyro xeyman u şıro keye dı raya ma bıpawo. Hele ma şırê keye, beno ma ey wijadı bıvinê, yan zi fahm bıkerê kam bi u hetê kotiya şı. Serê giredê ma xeyma. Ma çiyê fahm bıkerê, yan zi bızanê ma do xeymı dı, Xezalı ra bızanê u fahm bıkerê.«

Nê danê pıro yenê xeyman. Heme estorandê xora yenê war, bê Ahmed Begi. O estorda xora nino war.

Fethi Beg vano:

»Dedo, tiyê qandê çici ninê war?«

Ahmed Beg vano:

»Lezê mı esto, vanê ez şıra, qandê coy nina war. Veyn dı Xezalı u cıra pers bıki, ay kesê do wını diyo yan nêdiyo.«

Fethi Beg veyndano warda xo Xezalı, cıra pers keno u vano:

»Waya mı, qe to nê nezdıra, nê çorşman ra lejwanê do ripışte di an nê? Hetê tiyanana ame, yan zi tiyanan ra ra-vêrd ya nêravêrd? Ame armeteya ma kerdı, riyê cı pıştebı, qandê coy ma cı nêsinasna. Lejwanê do zaf xofin u heybetın bi. Heta peydê nê deyi ma di, Şeyh Şamir fetılna. Eya tepeya ma nêdi se bi u hetê kotiya şı u bi vını.«

Xezalı vana:

»Mı zi di jew lejwani Şeyh Şamir fetılneyê. Dı a fetılneyenı dı ê deyi ver dı xo resna cı, şemşêrdê xoya sereyê cı perna u Şamir Beg zey xırarda pemiya estori sera dında erd. O kışt tepeya, estorda xora ame war, şemşêrê xo çınadê eya kerd pak u fina peyser bı lez u beza nışt estorda xo u hetê xerbiya ray girotı u şı. Heqdê phanc deqıqan dı çıman vera bı vını. Mı va qey meymanê ma ded Ahmedo, o kışt tepeya şı kewt şopda ê binan. Eger o dedo nêbi, sera se o Xızır u Xoca bi.«

Wexto kı Xezalı wına va, Ahmed Begi hıma verê estorda xo kerd hetê xerbiya u va:

»Na seati u no deqıqe xatırdê şıma. Ez do şopda ey kewa u şopda eyra şıra, beno ez ey resa, yan zi cayê dı ey bıvına. Hetan ez ey nêvına, ez rehat nêkena. Eger ez ey nêvına, cayê dı nêmira u weş bımana, ez do fina peyser ageyra u bira meymanê şıma ba. Guniya mı şımarê zahf girêneyê. Qandê nê sedemi ez do fina pey dı ageyra u bira çend roji şıma hetı bımana u meymanê şıma ba.«

III

Ahmed Beg dano piro u hetê xerbiya estora xo rameno u şino. Hewt roji hewt şewi cayê nêverdano geyreno u pers keno. Çi heyf cayê dı nêşeno lejwani bîvino. Erd aqelişiyêno o kewno miyan. Tesla cı kewna. Na geyrayeni ver xeyle zi betiliyêno u taqet ra kewno. Bê posanayış [ümid] mecbur maneno pey dı ageyro bêro wardê Fethi Begi. Jew inanrê soz dabi, do biyameyê u çend roji meymanê inan biyayê. Ê didini, o lejwan a heri sero, wija dı dibi u wija dı kerdbi vîni. Qandê coy posanayışê cı teniya war u welatê Fethi Begi bi. Bıdiyayê, ancax do o wijanan dı bıdiyayê. Cadê dur u xeribey ra tesla cı kewtı bi. Bahdê heftena peyser ageyreno yeno beno meymanê Fethi Begi.

Wexto kî no yeno reseno xeymda Fethi Begi ver, Fethi Beg ney vineno, bî leza şino vera cı. Wesarê estorda cı tepşeno, Ahmed beg yeno war. Ame war tepeya no hîma şino pêşiyêno cıra, lew nano destê ciya u xeyramyayenêda germi keno a cı. Nê danê piro şinê wededê xeymı dı roşenê. Dewijê kî aşnawenê, jew bî jew yeno lew nano Ahmed Begi desta u xeyramyayeni kenê a cı. Bî duzanêna, bî hingilmeyê do girda nan u şamiya ninan vîrazêna u yena ninan ver. Nê nan u şamiya xo wenê u dest bî şımîtenıda qahwi kenê.

O sire dı Fethi Beg pers keno u vano:

»Dedê mı, to seni kerd, to şa ê lejwani bîvinê, şopa cıraştkerê, ya nê? To qe kesi ra yan zi çorşmey ra çiyê fahm kerd, kamo, kêrayo, çı kes o, kes cı sinasneno yan nê? [Tabi Fethi Beg zano a waya cı Xezala u geyrayışê Ahmed Begi vengo. Labirê pêrdê xorê soz dabi u sond werdı bî kî, hetan mecbur nêmanê, bê pêrdê ey, bê ey u bê Xezalî jewbi kesna do nêzano. Qandê coy nêşayê Ahmed Begi rê va-jo o lejwan waya mîna] Ahmed Beg bî zeri ra, bî pize ra axi u ofiyêda xori anceno u vano:

»Lajê mı, qe pers mekı, mı ne o, ne şopa cı u ne zi keso k1 cı sinasnenno di. Mı ca u kes nêverda cıra pers kerd, kesi mirê çiyê nêva u ray mı ver dı raşt nêkerdı. Eger ez ey nêvina u eydı lej nêkera, hewn do mı çıman nêkewo u çımê mı do akerdey şırê. Ez do qahrandê nêvinayenı ver bîteqa u bımıra.«

Fethi Beg vano:

»Çiyê nêbeno Dedo, rojê cı bêro o do bı lingandê xoya bêro feqı kewo. O wext tı do cı bıvinê u weş bısinasnê kammo kam niyo. Xo meqahrını, Ella kerim o, eger qeder dı bıbo tı do ey bıvinê, eger nêbo zi no çi zora niyo. Eger Xızır u Xoca nêbo, o vını nêbeno u rojê vjêno piyase. Şıro a kıştı dınyay zi, tı do rojê başnawê u ey bıvinê.«

Ahmed Beg vano:

»Lajê mı, zekı tı çiyê bızanê u çiyê zıwandê to bın dı nımıte bo, tı ey nêvejê u mirê nêvajê, mıra bımnê u mirê eşkere nêkerê?«

Fethi Beg vano:

»Tı çiyê do wını seni fikirênê u seni ez bızana torê nêvana. Tı emel bıkerê, ez çiyê nêzana. Ma ez bızana seni to hendayê edızna, meraq dı verdana u torê nêvana.«

Çarwey cıbênê u şamiyê goştın u tamını Ahmed Begi rê virazênê, a roj u a şewı gorey şan u şerefê ey u ê xo ey keno meyman u çı lazımo ano cı ver. Girdeya Ahmed Begi gêno xo çıman ver u gorey Kultur, Edet u Toreyandê xo, qedır u qımet dano ey u zey delamiya geyreno ey destan vera. Zey pêrdê xo, zey gırdandê keydê xo cırê hürmet u xızmet keno. Bahdê şami, çay u qahwe, çerez u êmiş yeno cı vero rêz beno. Çay u qahwe tım girêneyêno u yeno cı ver. Qedehê werzena ju roneyêna, sehanê veng bena, juna da pırnı yena cı ver. No hesaba zey molcılıya geyrenê cı vera. Çerez u êmişanê xo wenê, sohbet u müşewranê xo domnenê. Xeylê wext şewı ravêrena. Dewjı werzenê şınê

keyandê xo. Ahmed Beg u Fethi Begi ya teniya manenê. Teniya mendi tepeya, Ahmed Beg Fethi Begi rê vano:

»Oxil lajê mı, weş goştareya mı bıki. Ez wazena torê meseleyê da xeyri akera u vaja?«

Fethi Beg vano:

»Serê u çımandê mı ser, vaji ez bendê toya, goştareya to kena u emranê to pawena.«

Ahmed Beg vano:

»Bı emirdê Ellaya, bı qewldê Pêxenberiya, ez waya to xezali keydê xorê veyvı wazena. Ez wazena neya tepeya, ma merdimê pê u şirikê pêyê namusi bê.«

Wexto kı Ahmed Beg, nê qisi xo zıwani bin ra vejeno u vano, Fethi Beg wını beno, wını beno, zekı awda germı ro cinê, zeriya cı xençeri kerê u rihê cı bancê, wını beno. Arıqêdo germ cı çare ra keno war u zey çiledê [kozde] adiriya beno sur. Tı gıştı pedeküwê, do tey şıro war, tı qerşun panê cıra çilkê guni nêrijyêna. Beno, beno zey dinamitiya, tı dest panê do biteqo. Zekı kes carcurê mermi cı sero veng kero u ey bêgan bıfıno. Bı ofi u axiya keserê da xori anceno, qültiki keno war, sereyê xo cıneno xo ver u soligê wını bêveng maneno. Bahdo sereyê xo xo vera hewadano, berz keno u Ahmed Begi rê vano:

»Dedo, ez zana to ma u namusê ma dışmenan ver reyna. Qandê coy heta merg ma torê deyndar u minetdarê. Labirê no nino nê mani kı, tı vera deyndê xo namusê ma mara bıwazê. To şayê mıra gan u rihê mı bıwaştê, labirê çım nêverdayê namusdê mı? To marê hewlinı kerdı, labirê sero zi çimê xo verda namusdê ma. Ma wını biyo? Tı seni nay mirê layıq u kemaney vinenê u waya mı xorê wazenê? To ganê mı mıra bıwaştê, bıgirotê, to na qısa mirê nêvatê.«

Ahmed Beg finê ra zey Decaliya tılo [holbeno] xo ser u werzeno pay. Çimê cı erzênê tepelikdê seredê cı u çımsuriki beno. Cêra cor têtewr lerzeno u xo sero

hezeyêno. Çımê cı benê pırrê barut, guni u hersi. Perdeyo siya geyreno çımandê cı vera u dinya cı ver dı beno tari u zindan. Aqıl serê ra şıno u çımê cı bêmerg u guni [goni] çına nêvinenê.

Finê ra dest erzeno şemşêrdê xo, şemşêrê xo anceno u Fethi Begi rê vano:

»Mırê bıviji teber, ma lej bıkerê u gozanê xo pêra barakerê. Tı seni u çi hesaba mı ver vjênê u hemverdê mıdı nê qısanê nêweşan kenê? Heta ewro kesi mı ver dı qıseyê wınasini nêkerdê u mı ver nêvijiyayo? Vaten u waştênê mı heta ewro pey dı niyaçarneyayê u niyageyrayê a mı? Rew werzı pay u mırê bıviji meydan.«

Fethi Beg vano:

»Dedo, lew nana bındê lingandê toya, to marê hewlinı kerda, to namus u şerefê ma dışmenan ver reyna u na seati zi tı meymanê mınê. Ez seni u çi hesaba to vero werza pay u torê şemşêr banca? Çıyo wına kıtabda madı nino nuşnayenı, o kı marê rındey kerda, o kı cılda ma sero ronışto u meymanê mayo, ma eyrê seni şemşêr bancê. Sero zi ez torê deyndara u hewna hewleya to, rındeya to ma sero esta. Qandê nê semedi, qıra mı to vero zey têlda temburi bariya. Edet u toreyê ma çi do wınay rê ray nêdanê. Ma Kurdan miyan dı edet nêbiyo, ma gurdandê xo ver werzê, bıvijiyê u hele hele keydê xodı, meymandê xorê şemşêr bancê. Meyman cılda ma sero may u cıniya ma zi vajo, ma hesê xo nêkenê u hemver nêvijênê. O kı ma Kurdan miyan dı hemver vjêno, o merdımê do zahf pis u rotey welat u mıleta xoyo. Ma kes merdımânê wınisinan, merdım nêhesıbınenê u ca nêdanê inan.

Sero zi mı, tı dedê xo, piyê xo hesıbnı u qebul kerd. Ez na seata tepeya seni torê şemşêr banca? No edet u toreyandê marê çewt kewno. Bêri wına mekı. Hebê aqılê xo arêdı xo serê, bıfıkırı, eya tepeya qerarê xo bıdı u ray kewı. Tiyê bı no hereketa çiyê do weş u raşt nêkenê u

rayda raşti ra nêşînê. Raya kî tiyê po şînê u tepşenê, a ray raya şaşa.«

Gorey na baqiley u nê qısan, fina zi Ahmed Beg, herunda xodî nêvîndeno, goşa çiyê nêküweno, nêşeno hewl bîdo xo u sero bîfıkırıyo. Zahf ekis, inad u serê wışko. Finê aqıl serê ra şıyo, perayo u guni geyraya çıman vera. Nêşeno xo qontrol kero u hêrsê xo anışno. Bı xınca, bı hêrsa, bı sınır u qahra vano:

»De bes, vêşi qısey mekî, pa sereyê mı metewnı u memasnı. Ez finê Nuh vaja, fina Pêxember nêvana, Pêxember vaja Nuh nêvana. Ezo torê vana, şemşêrê xo bıgi u mırê bıviji meydan. Tı fina fekê xo akerê u qıseyê bıkerê, ez do sereyê to nê şemşêrdê xoya bıperna? Ez qısekerdenı ra vêşi hesnêkena u sewda mı çiyê do wına rê çiniya. Qısenadê to bêro goşandê mı, ez do sereyê to gandê tora abırna? Ezo çiçi vana ey bıki? Heqdê phanc deqiyan dı, tı şemşêrê xo nêgirê u nêvijiyê meydan, ez do to wede dı, cılandê to sero to bıkişa? O wext do mırê zahf qahr bo. Qandê kî nê serrandê xodı, heta ewro mı kes destveng u destnêhewadaye nêkişto u nêwazena ewro ya tepeya zi bıkişa. Ezo torê qıseyê xoyê bahdoyêni vana. O wext gûna mıra kewna duri u mıdı nêmaneno.«

Şemşêr cı destı wedi miyan ra şıno u yeno. Fethi Beg winêno, karê qısan niyo, karê küşati niyo. Zano u fahm keno, eger nêwerzo o do cı zeredê wedi dı bıkişo. Bê weriştênı çarenadê cı nêmaneno. Mecbur maneno şemşêrê xo bıgiro u bıvijiyê meydandê leji. Fahm keno kî bê nay rayna çiniya. Finê inadeya çiya Dımılını tepışta, çiçi vajo do ey bıkerö. Se kero, bê çare maneno. Ahmed Beg zi ne hal u ne zi qısan ra çiyê fahm keno. Xo zano, xo sınısne-no, qısanê xo u şemşêrê xo zano. Ella zi vajo winayo, o do tıma zey xo bıkerö. Wırna şêri pêrê vijênê meydandê leji. Wexto kî nê pêrê kewnê meydan, Ahmed Beg qijeno Fethi Begi ser u vano:

»Fethi Beg, Fethi Beg, bızanı mı nê şemşêrdê xoya zahf serey pernayê u bol şêri dindayê erd. Derba nê şemşêrdê mı, hım Ereban, hım Eceman u hım zi Osmaniyan diya. Ez texmin kena newe zi sire ameyo to. Ez do pa sereyê to zi bıperna« vano u hêriş keno Fethi Begi ser.

Wirna şêri hêrişê çetını benê pêser u no hesaba seati doşbenê u ravêrenê. Meydandê leji dı pê doşkenê, benê u anê. Bı buriniya, bı qijiniya kewnê pêser u pê çerx kenê. Kes nêşeno kesi bınkero, bıqışo yan zi dırbetın kero. Wirna zi lejwanê zorli u çetiniyê. Qandê nê sedemi rew rewı kes nêşeno qedê kesi bo u ey berzo lıngan bı. Nezdı hirêçıhar seatan pê doş kenê, benê u anê. Vaş u si lıngandê ninan bı dı, benê werdı u heleyênê.

Bahdê çıhar seatan tepeya, Ahmed Beg bureno u vano:

»To qey lajê mı nêecıbna u layıq nêdı zamay xo kerê? Ma çıçiyê lajdê mı şarri ra kemiyo, to waya xo nêdê lajdê mı? Xatırê lajdê mı to hetı çınê bı, wa e mı to hetı bıbiyayê. To qandê xatırdê mı nê nêwatê u bıdayê. To mıra qandê qurbani lajê mı bıwaştê, mı do qandê to o serê cıkerdê u to vero qırbani kerdê. Ma dostey u enbazeya ma do, wına destpey kerdê u wına bıyayê? No wextê do kılmdı, ma wına pê sınasna, bı mı dostê pê u wına zi fına bı mı dışmenê pê. Eger to xatırê mı bızanayê, xatırê mı to hetı bıbiyayê, to fıne ra qıseyê mı niyeştê lıngan bı u ma dışmenê pê nêkerdê? To fıne ra qıseyê mı, mı qırdı bırnay, verday u to va: »Wını seni beno« To şayê çına bıvatê, yan zi şayê vajo: »Mırê hebê sebır bıkı u wext bıdı, ez hebê xorê bıfıkırıya, aqlê xo arêda xo serê u eya tepeya torê versêneyê cı bıda yan zi bırişa« To şayê mırê na ju bıvatê u qıseyê mı nêçekerdê xo payan bı. Ez no haldê xoya şıra kêberdê dışmenandê xo ver u inanra keyna bıwaza, ê mırê "nê" nêvanê, destı danê. Labırê to mırê "nê" va u ez red

kerda. Qandê nê semedi, ez do to bıkişa, wa dınyay rê erbet bo.«

Wexto kî Ahmed Beg nê qısan keno, Fethi Beg beno rehat, bengzê cı abêno u rengı yena a cı. Finê rapey dı ancono, hebê Ahmed Begi ra kewno duri u vano:

»Dedo, ma to waya mı qandê lajdê xo mıra waştı?«

Ahmed Beg vano:

»Ma mı qandê kê waştı.«

Fethi Beg vano:

»Eger qandê lajdê toyo, wa waya mı şımarê qırban bo. Qandê lajdê to, qandê kî veyva to bo, ez ay serê cıkena u şımarê qırban kena. Qandê mı o şerefê do zahf berzo. Na seatı tepeya waya mı veyva toya, wazenê berı u serê cıkı. Sifte mı nêzana tiyê lajdê xorê wazenê, mı va qey tiyê qandê xo vanê u qandê xo wazenê. To mirê nêva qandê lajdê mı. Qandê coy mı mesela şaş fahm kerdı.«

Ahmed Beg vano:

»Ma mı qandê lajdê xo nêwaştı, qandê kê waştı? Bê lajdê mı kam ê mı esto, ez cirê bıwaza?«

Fethi Beg vano:

»Qısurdê mı mewni, mı va qey tiyê xorê wazenê. To va "Bı emırdê Ellaya, qewldê Pêxenberiya ez Xezalı wazena" Mı zi wını fahmkerd kî, tiyê xorê vanê, wazenê.«

Ahmed Beg vano:

»Oxıl Fethi yê mı, lıngêda mına no dınya dı, lınga mına bina o dınya dı. Rojê mı amordeyê, ez dıha bıya khal, ez seni qımışê na Xezaldâ xoya zey Xezalan bena, zey altuni bena u ay xorê wazena. Mı finê ayrê va tı keyna mına. Ez zey lajdê xo, desını kena qurbanê keynerda xoya delalı u ay vero çarnena. Ez nenguyêdê ay nêdana hewt lajandê zey lajdê xo. Mirê qimetê ay, ê lajdê mı vêşeriyo. Ez wexto kî qısey kena, qısanê xo zahf kılm bırnena, vêşi derg nêkena u nêramena. Qandê coy zi zahf cayan dı xelet u şaş yenê fahmkerdenı. Hermerdım qısurêdê cı esto. Qısurê

mı zi noyo. Hendı qısır, keynerda qadı dı zi beno. Ney mirê bol mevını. Xeyr Ellay ma jewi dest ra qezayê nêvjiya, ma seqereyê nêkerdı u çiyê pê serê dı niyard. Vanê ma dıhay bıkerê u şeytanê xo recim kerê. Eger qezamezayê bıbiyayê, ma do heta merg azab bıantê. Ez raşt vaja, destê mı zi nêşiyê ez to bıkişa.«

Fek lejkerdenı ra vıradanê. Ahmed Beg hetê Fethi Begi ya yeno u vano:

»Fethi yê mı, tı zi kemi niyê, hendê xo estê, weş xover danê u dest benê xo. Toya weş kar beno u phaşti girêdeyêna. Dıdı-hirê hebnayê zey to mı hetı bıbiyayê, mı ne Erebiistan, ne Ecemistan, ne Ermenistan, ne Urisistan u ne zi Türkistan verdayê fetih kerdê. Tı zanê heta ewro, mı ver dı kesi zey to, nêşayo xo ver bıdo, dest bero xo u hendayê damış bo.«

Wirna şemşêranê xo kenê xo ver u pêşiyênê pêro. Fethi Beg lew nãno Ahmed Begi desta u vano:

»Mı ef bıki dedo, mı nêzana u heme çi şaş fahmkerd. Akı to mirê kerdı piyê mı mirê nêkerdı bi. Rojda sıfteyêni ra guniya mı torê girêneyê u hewna zi winiyo. Ez zi zahf tersayê u mı vatê qezamezayê do bıvjiyo.«

Nê danê pıro şınê zeredê xeymı dı roşenê. Tiyanan ra, wijanan ra, verên u khaney ser qısey kenê. Fethi Beg, sêkürey u tenyabiyayena xo, Ahmed Begi rê akeno.

Ahmed Beg zi dest xo nêberdena lajdê xo u qahrandê ey ver, terkkerdena keydê xo eyrê vano u bahs keno. Bahdê derd u khulan akerdenı, Fethi Beg vano:

»Dedo, bı emirdê Ellaya, bı qewldê Pêxemberiya, mı waya xo Xezalı dê lajdê to. Labırê tı do mirê hebê sebir bıkerê u wext bıdê.«

Ahmed Beg hıma qısey cı bırneno u vano:

»Qandê çiçi?«

Fethi Beg vano:

»Qandê kî, çend roji ez bîşa ceyzê warda xo hadîre kera. Bahdo wa şarr ma nêhüwo u nêvajo "waya Fethi Begdê Kirdasan, veyva Ahmed Begdê Dimiliyan, bê ceyz u vîran veyvî bi u şî" Wa ma peynî dî qîsey nêkerê, ma nêhüwê u pa wextê xo pîrr nêkerê. Qandê coy ez do gorey şan u şerefdê ma wîrnan, ceyzê warda xo hadîre kera. Qandê ney zi mîrê wext lazîmo. Tî zanê nê çî hîma nêbenê.«

Ahmed Beg vano:

»Kes nêşeno ma pey dî qîsey bikero, ma bîhüwo, marê çiyê vajo u ma bigiro xo zîwan. Ez ceyz-meyîz nêwazena, teniya Xezala xo u boxça cî wazena. Wa çînayê xo dekero boxçeyê miyan u ju zi estorê marê besa. Jewbî ez çîna nêwazena, teniya veyva xo wazena u ay gêna bena. Şarr se vano wa vajo, xemê mî niyo u nêgêna xo goşî ver. Mayê pê bî çî u ceyza nêcerîbînenê. Mayê pê dî merdîmey u dostey kenê u benê şîrikê pêyê namusî. Na merdîmey teniya marê besa. Şan u şerefo en gîrd u müqedes, qandê mî noyo. Ez vêşî çîna nêwazena u qebul nêkena. Ez zahf edîziyaya u betlîyaya, ez wazena hebê xorê rakewa. Ê meştêrî şewra rew, wextê ezanî ez veyva xo gêna, ma kew nê ray u şînê.«

Wextê do zahf kîlm dî, Fethi Beg xuy u ahlaqê Ahmed Begî fahm keno. Qandê coy zi nêwetano vêşî çiyê vajo, îsrar bikero u mesela derg kero. Wedeyê Ahmed Begî yê rakewtenî, mîsneno Ahmed Begî u vano:

»Ella torê rehatey bîdo u şewa to weş bo«

Vano u cîra abîrêno. Ahmed Beg zahf edîziyaye beno. Qandê coy zi seni kewno ca wîni zi hewna şîno. Ahmed Beg şîno hewna, labîrê ê Fethi Begî, hewn nêkewno çîman u nêşano rakewo.

IV

Hewn do seni bêro, wexto kî kes rîhat u hüzur dî nebo, hewn zi nîno. Waya cî do veyvî bo u şîro welato duro

xerib, qandê coy, qandê ê meraqi qe hewn kewno çiman. Nêşa dayax bikero u herunda xodî vîndero. Ge na kışta, ge a kışta, wertedê xeymî dî şî u ame, zekî hepis dî piyase bikero. Fıkırıya u xo pize dî va, "Ahmed Bego ceyzî rê qayıl nêbeno, labirê fina zi ez do, emşo nê ceyzî hadre kera."

Xora veri ra qandê veyvbiyayenda Xezalî, dahirs barê devî ceyzê cî hadire bî u kewtî bî sandiqandê gozêrînan miyan. Veri ra hadreyîyeya xo dibi. Seni nêbo ca do belira, lajê begandê Kurdan bî. Wîni nêbo beno? Ju zahmeteyêda cî estî bî, do çî mahzen u depoyan ra bivetê u gorey her devî, barê cî hadire, tanzim u devan ra bara kerdê. Fıkîrê weşî amey aqıldê cî. Da pîro şî hirê merdîmê xo hewn ra kerdî aya u inanrê va:

»Şîrê mirê heme camêrdanê dewî aya kerê u biyarê mey-dandê dewî. Wa heme bî lez u beza bêrê, ma do ceyzê Xezalî hadire kerê.«

Ninan da pîro şî, heme camêrdê dewî hewn ra kerdî aya, giroti ardi meydandê dewî. A şewî Fethî Beg u dewijana, vist barê devî ceyz u vist devîya kerd hadire u ardi xeyman vero day mêlkerdenî. Deveyê ceyzîbarkerdey dormeydê [*çorşmeydê*] xeymî dî rêz bî, hergî jewî sero zi merdîmê ame denîşnayenî u hadire sero pawît. Qandê kî, wexto kî Ahmed Beg werzo, heme çî amade u hadire bo. Diha weswese u meraqê cî nêmendî bî. Ceyzê warda cî u merdîmandê cîya, hadire xeymî vero pawîtê. Wexto kî ray kewtê, hergî jewî do wesarê deveyê tepîştê, deve xo dimî biantê u Ahmed Begî dima bîşiyayê. Merdîmî Fethî Begî, tewrdê çek u şengaldê xoya, amade bibî u hazır pawîtê.

Şewra rew Ahmed Beg werzeno, İbırîqî gêno, şîno kî awê birijno u xorê tahlet bıgîro. Wexto kî xeymî ra vîjêno teber kî çî bıvîjiyo. Çorşmeyê xeymî zey lejwanandê Ereban, bî devana rêz biyê u ê yê pawenê. Çorşmey heme cîra gêriyayê. No finê na kıştî, finê a kıştî winêno u vano:

»Eywax mirê bêbextey bi.«

Hima irbîqî xo dest ra erzeno u vazdano zeredê xeymî, şemşêrdê xo ser. Şemşêrê xo gêno u bî leza vijêno teber. Şemşêrê xo anceno u kewno ninan miyan. Ge na kıştı ser, ge a kışta binı ser, ge nopol, ge opol şino, yeno. Hêriş beno ninan ser, bureno, qijeno u vano:

»Dêmek Fethi Begi ez xapeynaya, ez kerda xam u mirê feq u koziki ronay kî, mî bî bêbexteya, bî qeleşeya bikişo, kokê ma Dımiliyan biyaro u werte ra hewado. Ma ez rew rewî yena xapeynayenî, rew rewî yena kıştenî u mîrena.

Fethi Beg nêzano, mirê vanê "Ahmedo Decal, Ahmed Begê Dımiliyan". Ez bî xo gangêra u ganan gêna. Ma jewna şeno ganê mî bıgiro? Herkesî rê lolo beno, ma mirê zi beno. Xerb ra heta Şerq, Şimal ra heta Cenub mî nam dayo u ez ameya sînas-nayenî. O kî nameyê mî niyaşnawîto nêmendî. Ne Ereb, ne Ecem u ne zi Osmanî mendo, hemîni aşnawîto, hemîni derba mî diya u derba şemşêrdê mî werda, pa ameyo iman u secde kerdo. Eşîr u qabiley Dımili-Zazayanê nê çorşmî, mî sero yenê sînasnayenî, vatenî u hesîbnayîş. Ma Fethi beg nêzano ez feleka u mirê vanê Decal. Nîka ez do dersêda wîni bîda Fethi Begi kî, hetan u hetan xo vîra nêkero. Hemîni namey mî aşnawîto, seni beno Fethi Begi niyaşnawîto, na cahiley u bêbextey mirê keno? Wa ewro ra tepeya o zi başnawo, ez kama?«

U kewno merdîman miyan. Merdîmî heme devan herunî dî verdanê u remenê. [*Qandê kî Fethi Begi ê tembe kerdi bî u vatî bî, çiyê beno, müdaxele mekerê u dest pa menê, teniya mî xeberdar kerê u xeberî bîdê mî*]

Wexto kî nê remenê, hem veyndanê, hem qijenê u hem zi çilo-wilo kenê. Xora veri ra Fethi Beg tetik dî rakewt bî u nim aya pawîtê. Veyndayenî u qijinida ninanra, Fethi Beg hol beno xo ser. Aya beno nêbeno, zey vergiya xeymî ra keno teber. Yeno wînenî kî çî bewnîro? Ahmed Beg

fina biyo adır u barut u kewto merdımmandê cı miyan. Labırê merdımê cı yê cı ver remenê, xo dest nêdanê. Fethi Beg zano senino u se biyo. Rew mesela fahm keno. Şıno Ahmed Begi hetı u vano:

»Dedo, dedê mı, tiyê se kenê? Ê niyameyê to bıkişê, ê merdımê mınê. İnan ceyızê Xezalı kerdo hadıre u ê yê hazır raya to pawenê. Tı çırê fina adır biyê u kewtê meydan? Bêria xo, se biyo guni geyraya to çıman vera. Ê mı ardi devan sero denışnay kı, todı bêrê. Ma tiyê nêvınênê, jewo zi to ver dest niyerzeno şemşêrdê xo u hemverdê todı nêvındeno, nêvijêno u lej nêkeno? Ka keso hêrişê to keno? Merdımê kı qandê kıştenda to bêrê wına kenê u to ver remenê? Qe do xover nêdê?

Qandê name u şerefdê to, mı na lazımey di u çewres barê devi ceyız, tewrdê çewres deve u merdımana, ceyızê warda xo kerd hadre. U ê yê zey lejkerana raya to pawenê. Ez zana qandê veyvda to u warda mı, vist barê devi qe çiyê niyo, tayno. Labırê ez se kera, to mirê wext nêda. Todı lingê mı kerdi postalê miyan u heme çi ard eceli ser. Bı lezeyaya ancax mı hendayê çi resna pê.«

Ahmed Beg beno nerm u herun dı vındeno. Hêrsê cı şıkiyêno, sınırê cıravêreno, yeno a xo u vano:

»Mı torê nêva, ez ceyız-meyız nêwazena? Tı zanê qısey mı qıseyo, ez hendê qırışê çi xodı nêbena. Heme çiyê ma zi esto. Ez qoşo Bega, Begê Dımiliyana u wahêrê çend dewana. Ezo to nêcerbınena. Mı torê va, ju boxça, ju zi estori cırê besa. Newe wa Xezalı xo hadıre kero, solıgna ma do ray kewê. Raya ma zahf duriya. Qenê ma honıkdê şewray dı ray kewê, o honık dı xeylê ray gênê. Germdê dıhırı dı kes betilêno, estorê kesi nêşenê ray şırê, kes nêşeno ray bıramo u raya xo bıdomno.«

Wexto kı nê tebera müşewre [niqaş] kenê, Xezalı zere dı boxça xo kena hadıre. Şına şemşêrê xo u çınayê xoyê leji ana kena bındê boxçerda xo miyan, çınayê xoyê weşi zi

nana inan ser u fekê boxçerda xo weş girêdana. Tay çınayê xoyê weşi zi dana xora u vijêna teber. Estora xo ana, zinê xoyê Erzürimi kena pıro, heqıbeyê xoyê hew-trengini erzena ser u weş şıdeynena. Heme lazımey u hadreyeya xo, bı destandê xoya bı xo vinena. Nê ara xo kenê [*Sêpare, nanê şewray wenê*].

Ahmed Beg zi heme hadreyeya xo vineno, barandê ceyızı ra fek vıradano. Heme hadreyeya xo kı di tepeya, Ahmed Beg nışeno estorda xo. Xezalı zi pêşiyêna bıradê xoro, eyra xatır u helaley wazena. Way u bıray wırna pêrê heqê xo kenê helal. Bahdê helaley, a zi nışena estorda xo u nê kewnê ray.

V

Yenê, xeylê ray yenê. Rojan u şewan xo peyni dı verdanê. Roj beno benê meymanê Beg, Ağa u Mirandê Dımılı u Kurdan. Roj beno raştê şıwanan yenê u qandê çend seatan benê meyma. îê inan u inan hetı pızeyê xo kenê mırd. Roj beno raştê dewêda neçarı yenê u a şewı wıja dı ravêrnenê. No hesaba hewt roj u hewt şewı ray yenê. Yenê, yenê resenê sinordê [taxım] dewda Ahmed Begi. Dewı rê seat-dıseati maneno, Ahmed Beg Xezalı rê vano:

»Xezala mı, ma amey mı u resay mı sinordê dewda ma u kewti mı mınıqada [*arazidê*] ma. Neya tepeya Harema [*mınıqıa*] ma dest pey kena u hetan sinordê Ecemistan u Erebiştani şına. Tiyanan dıha mara yenê perskerdenı. Bê emırdê mı theyr u thurnêwetano bıpero, cın u cınawır nêwetano qüländê xora bıvıjiyo. Ez do nıka to teniya tiya dı verda u şıra dewı. Qandê kı edet cayê xo bıgiro, bıvıno, çend merdımânê xo u çend cınıyana bırişa, wa bêrê çınayê veyvını tora dê u to zey veyva estori sernê u bıyarê dewı. Wa kes nêzano mı tı rayda zahf duri ra arda u wa şarr nêvajo Ahmed Begê Dımılıyan, keyna Kurdan, veyva xo

şanê xo dimı u zey sêkürana ardı kerdı zere. Taydê cı do zi vajê qey mı tı bı zora arda u do na juwerı mirê tim se-revde kerê. Wa bı veyveya, bı niqara u zırnaya, bı edet u toreyandê maya, bêrê to bigirê u biyarê. Eger ma wına nêkerê, tay do ma bihüwê, tay do marê serevde kerê u tay do zi ney rês kerê u xorê birêsê. Qandê nê hesabi, qandê ê qısan, qandê şerefdê ma Dımiliyan u Kurdan [*ê xo u ê birardê to*], lazımo ez wına bikera u tori biyara ca. Wa nêvajê waya Fethi Begdê Kurdan, bı destê zoriya amê bi veyva Ahmed Begdê Dımiliyan. Wa bızanê, mı tı bı emêrdê Ellaya waştı u arda.«

Xezalı vana:

»Beno Dedo, tı seni vanê wa zey to bo. Tı pırodı u şori, ez tiya dı raya şıma pawena. Hetan merdimê to nirê, ez tiya ra niyabırıyêna, hetnaya nêşına, ray şıma pawena.«

Ahmed Beg vano:

»Meraq mek, çınar-phanc seatan vêşeri wext nêgêno, merdimê mı yerê u xo resnenê to. Tiyanan dı, teniya metersı, çiyê nêbeno u kes nêwetano na herı sero, çım do xıraba yan zi şaşa bewniro tora.«

Xezalı vana:

»Ma se biyo ez bitersa, tı qe qaxu megi, meraq meki u ray kewı şori.«

Ahmed Beg kewno ray u şino. Xezalı estorda xora yena war, estora xo gêna bena cayê do vaşın dı girêdana u dana pıro şına darda teyêrı bin dı roşena.

[*Cayo kı nê vınderênê, cayê do zahf weş beno u heme çorşmey dar u ber beno u cı kıştı inêkê do zahf şirino werdêk zi beno. Awda ê inêki ra o dar u ber awdeyêno. Qandê coy cayê do zahf weş u şirin beno. Kes nêwazeno terkê cı bikero u cıra abırıyo. Şıwaney heme çarwanê xo nê ini sero awdanê u ê daran bin dı mêli kenê*].

Ahmed Beg yeno dewda xo kı, çı bêro? Qeyamı dewda cı sero qılayaya; dewa cı pêro kerda xırabe u wêran.

Si [kemere], siyeri sero nêverdaya. Tı nêvanê, Talat Begê Eceman aşnaweno kî, Ahmed Begi terkê war u wargedê xo, terkê dewandê xo kerdo, sereyê xo giroto u lajdê xo ver dayo pîro, şiyu, welatandê dur u xeriban. Firsendna do wîna qandê Talat Begi dest nêkewno. Nê firsendi ra istifade keno, di-hirê rojan miyan dî, heme merdım u lejwananê xo arê keno pêser u gêno yeno erzeno dew u eşirda Ahmed Begi ser.

Wazeno kî, no firsend ra heyfê xoyê verêni bıgiro u dewanê Ahmed Begi hemını talan u wêran kero. Eşiranê nê wirnan, bı serrana pê dî lejkerdî bı u bı seyana hêrişi berdi bı pêser. Veri ra dîşmenê pêyê gangirotey bı u bı serrana guniya pê riñnêbi, şımitibi u pê talan kerd bı. Labirê caran eşira Talat begdê Eceman nêşayo zorê eşirda Ahmed Begdê Dimiliyan bero. Caran qedê cı nêbiyê, cıra zahf tersayê u xo pawitê. Gorey taybiyayeni, tim Ahmed Begê Dimiliyan zorê inan berdo, ê tim xo ver fetilnayê u dayê remro. Ju ju finî zi, inan bı bêbextey u qeleşeya lejwanê Ahmed Begi şıknayê u ê talan kerdê. Bê bêbextey u qeleşey, jewbî nêşayo giyê villakerê u çiyê bıkerê. Tim zorê cı şiyu u zey toltaziyana remayê. Tim inan bı xo destpey kerdo u ê bı xo zi remayê. Her fina kî, her lejo kî Talat Begê Eceman ramito, Ahmed Begdê Dimiliyan ser, dıqat zayad dayo, dıqat merdimê cı ameyê kıştênî u seqetkerdeni. Hergî fina kî ameyê hemverde pê, heme finan dî zi lejwanê Talat Begi dıqatê lejwanandê Ahmed Begi biyê. Labirê fina zi cı vero dest nêberdo xo u damış nêbiyê. Ahmed Begi bol finî dew u eşira Talat Begi talankerda u cıra zahf pehlîwani kıştê. Talat Begi tim raya bêbextey naya xo ver u raya qeleşey u bênamusey tepışta.

No finî zi fina wîni kerdo, fina raya bêbextey, qeleşey u bênamusey naya xo ver u tepışta. Çinêbiyayenda Ahmed Begi ra istifade keno u wazeno no firsend dî hemını şemşêran ver şano, şemşêran bın ra ravêrno, hemını bıkişo

u werte ra hewado. Qandê coy na ray weçineno u erzeno cı ser. Vanê ya "Verg rojo pukın, hawayo pukın paweno, qandê seydê xo" Talat Begi zi a rojı pawitê u a roja cı zi amê bi. Talat Begi rê amêbi a cı. Qe rojo wına remnayê, xo dest ra vetê? Nê firsendi weş kar ano u bı heme qüwetê xoya hêriş beno dew u eşirda Ahmed Begi ser.

Ahmed Beg yeno reseno dewda sıfteyêni kı, qeyamı qılâyaya. Bê cıniyandê piran, qeç u quldê werdi ya, dewı dı kes nêmendo. Raştê cıniyêda piri yeno, cıra pers keno, vano:

»Se biyo na eşirda mı, çiçi qewımıyayo ninan serê dı, nê hetê kotiya şiyê, çırê na dewı biya vengı, kê kerda talan u wêran? Nê dewijê mı heme se biyê u serra şiyê? Çı afetê Ellay na eşirda mirê ameyo, qılayneyayo u heme telaf biyê?«

Pirkekı vana:

»Diha se bo, diha çiçi bêro cı serê dı, Talat Begê Eceman peyhesıyayo kı, to sereyê xo giroto u tı hetê xeribey u welatê xeribeya şiyê. Demo kı tora xeberê nêvijiyê, inan va qey tı biyê vını, an zi cayê dı merdê yan kışıyayê.«

Qandê coy ey zi no firsend ra merdimê xo pêro arê kerdi pêser u eşt ma ser. Lejwanê ma u ê Talat Begi ya, no hirê roj u şewıyo ê yê lej kenê. Lejwananê Talat Begi bol zor dayo lejwanandê ma, xeylê xort u camêrdê ma kıştê u şehid kerdê. Wirna beriyê, miyabeyndê wirna dewandê madı lej kenê. Tı tam wextê cıdı amey, ecele bıki, rew ray kewı u şori gazi u çırıda mıleta xora. To bı leza xo resna cı resna, eger nêresna, ê kı mendê ê do inan zi bıkişê u bahdo zi bêrê dewan talan kerê u bahdê talani adır verdê a cı u hemını bıveşnê. Eger lejwanê ma bıkişiyê u firsend inan dest kewo, ê do mara cını u camêrd, qeç u qul nêvajê hemını şemşêran ver şanê u şemşêran vera ravêrnê. Tı zanê dı dewê ma kewti u talan bi. Dewa maya gırdı ma destı menda, a zi bıkwewo, peyni ra çiyê nêmaneno. Cını u

xortê mayê kî, destê cî çîwe, kardi u şemşêr tepşeno, çiri u gazida mîleta xora şîyo. Teniya ma nê kokim u qeçê werdi pey ra mendê.

Tî lejwanandê xo sero niyê, Evdîla Bego zi nêşeno xover bîdo, vernida lejwanan kewo u lej bikero. Seresker mezbut nêbo, xover nêdo, vernida eskerandê xodî nêşiro, cesaret u moral inan nêdo, esker nêşeno xover bîdo u lej bikero. Serlejker peynida eskeran dî zey arwêşana vîndero u ter-seya xo no, esker do se kero? Serlejker vanê tim vernida lejkerandê xodî bo kî, ê eyra cesaret bigirê, xover bîdê u qedê dîşmenandê xo bê. Ahmed Beg hîma bî leza estora xo hetê meydandê lejiya rameno u şîno. Wexto kî estora xo rameno, vîradano, tî vanê qey estora ciya perena. Lingê cî erda nêçîkyênê. Şîno kî çî şîro, leşê qewmdê cî çorşmey dî derg biyê u german ra boya bexî kewta a ser. Hendîkî germ beno, hendîkî beno, german ra dînya keno a cî kewo u bîveşo. German ver, tîjiya amnaniya germî bîn dî, rew boy u bexî kewna leşan, meyitan.

Ahmed Beg xo resneno meydandê leji u winêno kî ni-meyê dewijandê cî nêmendo, ameyo kîştênî, kîşyayênî. Bênamus u tersinokê lajdê cî zi, xo dayo en peynida lejwanandê xo u oyo tersan ra tir tir lerzeno. Nêwetano şemşêrê xo xû dest kero, meydandê leji miyan kewo u lej bikero. Zey luwana, zey koviyana xo peynida lejwanandê xodî nîmito, cî dest ra çiyêno nîno u nêşeno dest bero xo. Ahmed Beg wexto kî nê rewşî, nê wehzi u nê meyitanê merdîmandê xo çorşmey ra vînenî, aqîl serê ra pereno, şîno. Çîmê cî erzênê tepelîkdê seredê cî u çîmsurkî beno. Dînya cî ver u cî sero yeno pê u beno tari. Dun u adîr tepelîkdê seredê cîra werzeno. Ganê cî têtewr hezêno, lerzeno, şîno, yeno u hergî muya gandê cî bena zey xençeriya u şîna pî ra. Guniya siya geyrena çîman vera, awa germî vîradeyêna cî ser u dînya sero beno mij u duman. Boya merg u gunî yena zincîda cî. Bê merg u gunî cîra çîna

niyaseno u nino aqıldê cı. İnsani cı çıman vero benê zey mêşan u molcılana. Boya guni, boya egitandê cı yena cı zınci. Wazeno qandê inan, qandê heyfdê inan guni birijno u guniya dışmenandê xo bışımo. U do ay bikero zi. Şemşêrê xo, xo vera anceno keno xo dest, estorda xo sero xo weş şıdeyneno, bureno u vano:

»Ez Decala Decal, Ahmedo Decal! Ez gangêra u ganan gêna! Ez rihgırotoxê merdimandê xırab, zalım, Ecem u ê Osmaniyan. Hendıkı ez weş ba, kes nêşeno mıleta mı xo destan bin fino u inan talan bikero. Eceyan ra tepışi hetan Ereban, Ereban ra tepışi hetan Osmaniyan, Şarq ra tepışi hetan Xerb, Şimal ra tepışi hetan Cenub, hemekes u heme mıleti mı sınısnenê u namey mı aşnawıto. O kî nêzano u niyaşnawıto, wa ewro ra tepeya bızano u başnawo. Çımki, ez do no lej dı dınyay peybihesna, bıveşna u zey awa guni birijna. Dınyay Ecem u Osmaniyan, inan sero teng u tari kera, erd u azmini pê resna.

Hendık destê mı şemşêr tepêşo, hendıkı ez bışa bışana, hendıkı ez xo sero ba u hendıkı ez weş ba, kes do nêşo mı vındano, mı vero vındero, sersida mıra ravêro, bıreyo u mı ver dı dest bero xo. Dêmek wını ha? Dêmek dışmen berzo dewandê mı ser ha? Ma ez dınyay inanrê tari nêkena u inan sero nênanâ pa? Ma ez çılaya inan nêpeyşınena, hewna nêkena? Warê inan inan sero niyana war u nêxılvena. Estuna banandê inan inan sero nêdındana u koyan inan sero niyana war? Ma ez inan, marda inanra dınyaya amyayena cirê cı Poşman nêkena? La oxılêno, na camêrdey, no cesaret şıma kotıra gırot u şıma amey eşt dewandê mı ser? O kî nê rısqi bıgiro xo çıman ver, yan do xint bo yan zi ecelê cı do bêro.

Kê waşt phaşti bıdo şıma, kê waşt şımarê pey bıvıjiyo, kê şıma kütê na ray kerdi? Ma şıma nêzanê ez nay şıma hetı nêverdana, la qebraxêno, la bēnamusêno? Şıma nêzanê kî ez do estanê şıma, werdi werdi kera u bıtahna. Ya

Rüstemo Zal, ya Zerduşê heq u hüquqiyo khal, ya Kawayo Asinger, ya İnsaney u edaleti, şıma phaşti u qüwet bîdê mı, şıma mirê ray akerê, şıma mirê wihêr bıvıjiyê.«

Vano u hêriş beno dışmeni ser u kewno leji miyan. Zekı Kawayo Asinger, Rüstemo Zal u Zerdeşt qüwetê xo bîdo ey u qüwetê eya jew kero, wını beno bı qüwet. Zekı şêr bolda çarwan miyan kewo, wını kewno dışmeni miyan. Zey zebeşana serey perreno u zey xırarana leşan dindano erd. Wexto kı şemşêrê xo erzeno qıran u küweno cıdı, adır fekdê şemşêrdê cıra pereno. Vengê şırqinida şemşêrdê cı, tı vanê qey vengê vırusıkandê wesariyo, êyê gurenê u yenê war. Şırqini da şemşêrdê cıra hewri gurenê.

Decal newe ra werişt bi u xo vırada bı dınya. Gangêri newe ra destpey kerd bı u gani girotê. Wexto kı no kewno meydandê leji miyan u dano pıro, seni çimê lejwanandê ney ginenê a ney, wexto kı merdım u dewijê cı cı vinenê, nur yeno a cı, cesaret u qüwet gênê u benê metini. Rih ye-no hemını, rihê cesaret u qüweti, rihê xoverdayeni u metinbiyayeni, rihê phaştigiroteni u phaşti dayeni. U bêters, bêxof u bêxem hêriş benê, hêriş kenê Eceman ser. Mıleta cı newe ra çımanê xo akena, newe ra kêfê cı beno weş u zekı newe ra bêrê dınya u newe ra marda xora bıbê. Heme kêf kenê, tılıli ancenê, zılgıtı vanê, deyiri kenê, burenê, narey ancenê u vanê:

»Decal fina vıjiya erdi ser, Ahmedo Decal fina werişt u xo vırada erdi ser, do fina zahf gani bıgiro u zey awa goni [guni] bırijno. No fin çiyê nêşeno ey vındano, no fin se-reyê cı a kıšta Ecemistani dı vıjiyêno. Na kıšta dekewno, a kıšta vjêno u hemını zey pê keno. Lay u newali do laser-randê [sêlandê] goni ra pırr bê u sera şırê. Dınya do leşan ra pırr bo u guni bıno dı bımano. Newe ra gan do dekewo dar u beri u ê do zi kêf bıkerê, qandê kı dışmendo dıha nêşo zerar bîdo cı u inan xo lingan bıno dı pay kero. Eyrê bileheq gangêr, Ahmedo Decal nêvato.«

Bı hükümdê şemşêriya u lejwaneya kes qedê ey nêbiyê u nêşayê miyaneyê ey biyarê erd. Kar u işi miyan dı bêbex-tey u bēnamusey nêbiyayê, kesi nêşayê ey vındano, yan zi zept kero. Bı no hesaba leji hirê roj u hirê şewi bê vınderdıř ramıt u hewna zi ramitê. Ahmed Beg zi hirê roj u hirê şewi bê solıĝ, bê vınderdıř lej keno. Hed u hesabê serran u leřan cê ra niyabırıyayê, cê ra nêvijıyayê. Kesi nêzanayê dınyayo seni dořbeno, rojo kamcinnı kıřta, yan koti dı akewno u řino awa. Wırna hetan zi qıbleyê xo řař kerdbı. Amyayena pêrdê cı serra, riyê Evdılay hüweno, bengz u rengı yena a cı u kêfê cı beno weř. Tabi bar cı mıli sera werzeno.

Ahmed Beg kewno lej, tabii o rewř dı, Xezalı cı vira řına. Kam bo zi do cı vira řıro? Hirê roj u hirê şewi, Xezala eksugı, a gemda bê veng u bê hesa pawena. řıwaneyê kı yenê vijanan u vijanan ra ravêrenê, cıra xorê werd ĝena u wena. Mesela xo u ê Ahmed Begi řıwanan rê vatı bi. Qandê coy, herĝı roj řıwaney hetê vijanana ameyê, hele Xezalı hewna wıja dıra yan řıya. Eger wıja dıra, cırê werd bıdê u ay veyřan nêverdê. Qandê nê semedi ameyê. Hirê rojan tepeya, Xezalı xo bı xorê vana:

»Willı fina çiyê ame dedoy serê dı. Wını nêbiyayê o hendayê nêmendê, berey nêkewtê u ez teniya tiya dı na gema nêverdayê? Eger çiyê nêbiyayê, wırna destê cı guni miyan dı biyayê, o do fina biyameyê u ez bıberdê. Ez zana, çiyê do zahf ĝırd ameyo mıleta cı serê dı, qandê coy ez tiya dı xo vira kerda. Wını nêbiyayê nıka amey bi. Beno niyamıyayena inan hewna berey bıramo?. Qenê ez pıroda, řıra dewı u bewni ra çıçı qewımıyayo inan serê dı u çı tofan cırê qılayayo.«

Xezalı boxça xo ĝena, nêřena estorda xo u verê xo dana dewda Ahmed Begi. Yena resena dewı kı, çı bıvino, dewı dı kes nêmendo u dewı bıya vengı, bıya xerabe u wêran.

Cinêkê vinena u cira pers kena. Cinêkî cîrê mesela şerê ra heta bın vana. Xezalî zi dana pîro u şopda inanra şına. Wexto kî dewî ra vîjêna, şına kafê miyan dî, çınayê xoyê leji boxçada xora vejena dana xora, nişena estorda xo u kewna ray. Şopda leji ra, çîrî u gazi da Ahmed Beginan ra şına. Wexto kî yena nezdi meydandê leji, estora xo hewadana lingandê peynî ser. Estorî lingandê peynî ser, linganê xoyê vernî gêna u akena, lerzanena u hiriyê da derg u pêtî xora vejena. Wexto kî estora cî hirena, hewri pa gurenê, erd u azmîn veng u gürîni bın dî maneno. Ê veng u a hirîniya estorî, lejwanê wirna beran zi aşnawenê u vînenê.

Bahdê hirîni u herşan kerdênî, Xezalî jewser estora xo ramena meydandê leji. Wexto kî hetê meydaniya şına, toz u duman fêna dîniyay ser. Ahmed Beg winêno kî, o lejwanê ciyo verêno fîna yeno. Zey fînda veri toz u duman vîsto dîniyay ser u dîniya toz u duman ra gêriyayo u biyo tari. Fîna xofêdo gîrd, tersê do xîrab kewno pîze. Xora Ellay ra wexto kî ney vînenê, dest u lingê cî benê serdîni. Fîna weswese cî gêno, dîşmişî beno, fikrîyêno u qelbdê xodî vano:

»Eceba, no lejwando bêro u heta kê bigiro?« Zano, eger heta dîşmenandê cî bigiro, qandê inan do zahf zor bo, zahf çetîn bo qedê ê binan biyayenî. Qandê nê semedî, nê hesabî bol terseno. Lejwan yeno kewno leji miyan u raştî raşt hetê Ahmed begî ya şîno. Ahmed Beg xo keno hadîre u vano, "nêbo no bêro, mî xam kero, finê ra hêrişê mî bikero u mî bîkişo". Qandê coy tedbirê xo gêno u tetik dî paweno kî, wexto kî no bêro u hêrişê cî bikero, o zi vero vîndero u hêrişê serdê ey bikero. Lejwan yeno reseno Ahmed begî hetî, destê xo berz keno u bî desta selamî dano Ahmed Begî. Bahdê selamdayenî, doşîya xo dano doşîda Ahmed Begî, eya piya hêriş keno u hêrişî rameno Eceman ser. Ters u wesweseyê Ahmed Begî beno villa, cira kewno

duri u zeriya cı bena rehati. Nefesê do xori u hera gêno u xo viradano. Labirê fina zi pa qayım niyo u phaştiya xo pa girênêdano. Wesweseyê zerrida cı tam villa nêbeno u nêşeno xo pa girêdo u emeley pa biyaro. Amyayenı u leji miyan kewtena nê lejwani sera, çıhar seati ravêrenê. An-cax çıhar seati lejwanê Eceman şenê ninan ver dest berê xo. [*Bahdê amyayenıda nê lejwani*]. Çımki veri Ahmed Begi nan firqê Eceman berd bı u firsend cıra girot bi. Çıhar seatan tepeya, jew bı jew kewno, nêşenê xover bîdê u danê rewro. Dıha nêşenê, nêşenê vêşi xover bîdê u leji bîdomnê. Talat Beg, qeçê cı, dezayê cı u merdımmandê cıya heme danê remro. Wexto kı nê danê remro, lejwanandê Ahmed Begi rê roj akewno, firsend peyda beno. Ê zi no firsend ra, şanenê inan dımı, ê kı resenê cı yan zi kewnê cı dest heruni dı serranê cı cıkenê u kışenê. No hesaba ê remenê lejwanê Ahmed Begi, inan fetilnenê. Wexto kı Ecemi remenê, Xezalı qelbdê xodı vana:

»Dışmenê dedoy şıkıyay, hend dest berê xo. Ê dıha nêşenê dest u lingandê xo sero vinderê, miyaneyê xo raşt kerê u lej bıkerê. Per u perzaney inan şıkıyay, taqet u hêlera kewti. Hendıkı Ahmed Beg niyageyrayo mı ser u mira lejkerdenı nêwaştı, ez çıman vera vıniba u pey dı ageyra şıra çayo kı, ey ez verdabiya wıja.«

Xezalı bı lez u beza çıman vera bena vını, ray gêna u şına cadê xo. Yena resena cadê xo tepeya, çınayê xoyê leji xora vejena, kena boxçada xo, fekê cı girêdana u zekı qe teba nêbiyo, çiyê nêzana u xebera cı çiyê ra çiniya, herunda xodı roşena u ray amyayenda merdımmandê Ahmed Begi pawena. U xo pize dı vana:

»Seni nêbo, bahdê leji ez do bira virdê Ahmed Begi u o do bı leza bêro bewniro, hele ezo cadê xo dıra, cadê xodı niya, an zi se biyo se nêbiyo, yan ji weşa weş niya.«

Zana çı wext bo, o do bêro u bewniro cıra. Qandê coy çayê xoyê verêni dı roşena u ray amyayenıda inan

pawena. Ewro nêbo meştı, meştı nêbo birro, birro nêbo ê birrori [*binterori*], mühaqaq ê do rojê bêrê.

Ahmed Beg u merdımandê xoya, Eceman hetan dewandê cı miyan fetılnenê u talanê xo cıra pey dı gênê, sero zi inan u çend dewanê inan talan kenê. Bahdê talankerdenida çend dewan, pey dı ageyrenê u yenê wardê xo. Wexto kî nê dewanê Talat Begdê Eceman talan kenê, Ahmed Beg vano:

»Qeçkêno de beso, vanê ma zey inan zalım u bêwıjdani nêbê, qeç u qulê inan veyşan u vıran nêverdê. Nê dersi inanrê hetan merg besê. Hendê xo ma ê kıştı u hendê xo zi ma ê talan kerdı. No çend rojiyo ma zahf betlııyayê, zahf biyê veyşan u nêşenımı xo sero vınderımı. Ma pıro dı, mı u şımı keyandê xo, nan u şamiya xo bumı, solıgê xo bıgımı, hadreyeya xo bıvınımı u bahdê çendna rojan bıdı, çekemi dewanê Ecemanê binan ser u sereşıranê inan u veramayeyanê inan hemını, şemşêran verşanı mı u dersêda weşa gırdı inan dimı. Heyfê xoyê khalık u pırıkan, qewm u mıleta xo rınd u rınd inanra bıgımı.«

Wexto kî nê ageyrenê u peyser yenê wardê xo, Ahmed beg çorşmey xo wınêno, çımanê xo çarneno kı, ê lejwanê xoyê xoflı bıvıno. Labırê çımanê xo çarneno nêçarneno, wınêno nêwınêno ey nêvıneno. Kê ra pers keno, kes nêvano mı diyo, yan zi hetê kamcı kıştı şıyo. Heme vanê:

»Ma nêzanê, ma nêdı u ma cı nêşinasnenê.«

Zekı erd bıqelışıyo u o dekewo. Zekı ciya peri bıruwê hetê azmınıya bıpero u şıro. Zekı sıhêr bıkerı, bıwano, çımanê kesi gırêdo u çıman vera vını bo. O hesaba werte ra beno vını. Nê danê pıro yenê dewanê xo. Wexto kî Ahmed Beg yeno reseno keydê xo u veyva xo Zerıqı vıno, yeno cı viri kı, veyva xoya newê, Xezala xoya Kurdan gema teniya verdê bi. No çıhar roj u şewıyo aya a gemda El-laya veyşan u teyşan pawena. Ahmed Beg qelbdê xodı vano:

»Nika Xezala mı a gemda ısıza veyşan u teyšaney ra merdı. Eger veyşaney u teyšaney ra nêmiro zi, nika ya taynan remnê u berdı, yan zi vergan, cın u cınawiri xorê werdı. Eger Xezala mı vını bo, yan zi çiyê bêro cı serê dı, ez do çı wellı xoro kera u Fethi Begi rê se vaja u çı cewab bıda? Lazımo o wext ez xo bıkişa. Eceleya veyndano çend merdimandê xo u inanrê vano:

»Rew estorandê xo nişê u mı dımı şanê, ma şırê bewni rê Xezalda mı. Wexto kı ez pey dı ageyraya u ameya keye, mı xodı veyvı ardı bi u mı a gema, mıntıqa Beyanduri dı verdê u ez ameya kı, şıma bırışa. Şıma şırê cınayê veyvını pıradê u bıgırê biyarê. Labırê ez ameya kı no hal, no bela ameyo ma serê dı, u eya tepeya zi şıma zanê seni bi. Ê leji miyan dı mı a xo vira kerdı. No çıhar roj u çıhar şewiyo, aya a gemda Homa dı raya mı pawena. Labırê ez nêzana nika se bi, se nêbi. Ma do şopda cıra şırê, boka Ella bıkero çiyê nêro cı serê dı u tebayê nêbo cı. Eger çiyê bêro cı serê dı, ez xo ef nêkena u qahrandê cıra ez do xo bıkişa. Ez diha nêşena na herda nê dıniyay sero vındera u bewni ra Fethi Begi ri ra. Riyê mı nêgêno u nêtepşeno ez bewni ra mıletı ri ra u bıviyiya inan miyan. Çiyê bıbo ez nêşena erdê Ellay paykera u sero bıgeyra.«

Nê nişenê estorandê xo u danê pıro şınê bewni rê Xezalı ra. Yenê resenê cadê cı kı, Xezala hewna cadê xodı pawena. Çiyê niyameyo cı serê dı u teba cı nêbiyo.

VI

Kêfê Ahmed Begi zahf beno weş, zekı newe ra marda xora bıbo u bêro dınya, wını çımê cı abiyênê. Seni Xezalı cadê cıdı vineno, dınya beno ê cı. Peri çınêbenê kêfan ra pa bıpero. Bengzê yeno ridê cı u ridê cıra nurê kêfi vareno. Hima estorda xora yeno war u remeno şıno pêşiyêno

xezalı ra u vano:

»Hezar finı Ellay rê şükür kı, mı tı weş u selamet diya. Eger mı tı weş nêdiyayê, mı do çiyê biyardê xo serê dı. Mı diha nêşayê dıniya dı heyat bikera u bewni ra ridê kesi ra. Ellay rê şükür mı no roj di. Newe ez serey to pa nêtewna, ez mesela ma u berey kewtena ma torê bahdo vana. Hele tı mirê vaji to na gemda ısıza se kerd se nêkerd, çiçi werd çiçi nêwerd, veyşaney u teyšaney ver tı helak nêbiya u bêhal nêkewta? Heta ewro to seni xover da, werd kotira di u seni dılg [*idare*] kerd? Qandê to werdenı u pizeyê xo mird kerdı, vergi niyamey u çorşmeydê tora nêzuray? Geyrayeni u xüşinida cın u cınawiri ra tı nêtersaya, to xof nêgirot u zeriya to nêqütıfiyê? Seni sebrê to ame u seni to roj u şewi kerdı pırri?«

Xezalı vana:

»Dedê mı, qe meraq mekı, mecburey ver hem roj u hem zi şewi benê pırri. Qandê werd u pize mirdkerdenı kes xorê vaş zi arêkeno u weno. Wa zeriya to bêro ca, qe çiyê nêbi u çiyê zi niyame mı serê dı. Zeki to ez verdaya ez wıniya u wıni zi ravêrd. Newe u na seatı ez weşa. Tı zi bewni newi u na seatı. Bêro werdenı u şımıtenı ser, mı qe zahmetey niyantı. Çımkı, hıma hıma hergiroj şıwaney ameyê nê ini sero çarweyê xo awdayê u mêlı kerdê. Wexto kı ê ameyê inan werdena mı zi dayê. Homa u Pêxember inanra razi bo, inan rojdıhırı dı ez teniya nêverdayê. Nan u şıt zahf bi, qandê coy veyşaney u teyšaney ver mı zahmetey niyantı. Mı inanrê mesela va. Mı va ez veyva Ahmed Begdê Dımılıyana. Qandê coy inan zahf qedır u qımet dayê mı, pizeyê mı kerdê mird u mirê wihêr vijıyayê.«

Ahmed Beg vano:

»Belayê do zahf gird ame ma serê dı. Ellay rê şükür, bı emurdê eya ma xo sera dahfkerd. Qandê coy tı ameya virikerdenı.«

Xezalı vana:

»Ez zana u xebera mı esta.«

Ahmed Beg vano:

»Tı koti ra zana?«

Xezalı vana:

»Hergı roj şıwaney ameyê mı hetı, inan mırê va, "miya-beyndê mîleta Ahmed Begdê Dımılıyan u ê Talat Begdê Eceman dı lejê do zahf gırdı gırso adırênın vijıyayo. Ahmed Beg kewto leji miyan u qandê nê semedi, tı, ya xo vira kerda yan zi nêşeno fırsend bıvino, jewi bırışo u to bıdo ardenı". Qandê coy zi şıwanan zey warda xo qımetê mı zanayê, hergıroj ameyê mırê werd ardê u halê mı pers kerdê. Ayra mı zi meraq nêkerdê u nêvatê no koti dı mend, qandê çıçı niyame u çıçı ame cı serê dı. Mı vatê koti bıbo o do zor ê Eceman bero u bahdo mı bıyaro xo viri u bêro mı bero. Mı tım vatê nêmiro, weş bımano, mı tiya dı nêverdana. Mı bı xo zi, tersandê to ver nêwetardê bira dewı.«

Xezalı wını kena kı balê Ahmed Begi bancıyo kıştêna u villa bo kı, vêşı cıra persi pers nêkero u şopda mesela dımı nêkewo. En bol ki reng u bengzdê xora tersayê. Renga cı zahf zerd bibi, bengz eşt bı u zahf betılıyê bi. Bol arıq dabı u arıqı çare ra war kerdê. Tım qelbdê xodı vatê, do fahm bıkerı, o lejwan aya. Qandê ey tersayê.

Labırê Ahmed Begi çiyê fahm nêkerdê, vatê qey heme çı zey ay raşto u aya raştey cırê vana. Qandê kı o do bıradobır bı, heme kes zi zey xo zanayê u hesıbınayê.

Ahmed Beg Xezalı gêno u nê yenê dewı. Bahdê çendna rojan Ahmed beg, veyveyê do zahf gırd u şên keno, qandê veyvda xoya xezalı. Çarwey u dewarî cıbıyênê, şamiyê weş u tamını vırazênê, pızey feqır fıqarı beno mırđ u mırđiya xo goşt wenê. No hesaba hewt roji u hewt şewi vengê nıqara u zırna nêbıryêno. Govendi yenê anteni, kayê weş u bıhereketi yenê kaykerdenı, cıriti yenê eştenı u kay Dımılı-Zazayanê meşurê bı name u veng dayey yenê kaykerdenı. Têmaney [Güreş] yenê Tepiştenu [gırotenu,

kerdeni. Ê kî demserrandê xodî [*temendê*] benê jewemîn, xelati cîrê yenê dayenê. Qefle qefle, koçek u kaywani yenê kewnê meydandê kay, hüneranê xo nişanê miletî kenê u rafinenê lîngan ver. Xort u keyney xo xemilnenê, serê govendî ancenê, pêrê çalim kenê u çalim roşenê pê. Bena zirtî zirta zirtbozan, burî-bura Ewêşan u ewina emoşan. Ju govendî vîradeyêna juna girêdeyêna. Rîz [*birunc*], tırş, keşkek u şamiyandê weş u tamînan sero bena şîrqî şîrqî koçikan. Bî lînanê kergana şami vîrazênê u yenê meyman, dewij u feqîran ver. Çorşmey [*dormey*] ra kes nêmaneno, o kî aşnaweno yeno veyve. Çimkî veyveyê lajdê Ahmed Begdê Dîmilîyano, qandê Beglîğeyda ey zi heme mîletê çorşmî u ê Dîmilîyan dawetê ê veyvî benê. Ê kî şenê, ê kî wextê cî beno u durî dî niyê heme yenê. Qandê veng u namedê Ahmed Begdê Dîmilîyan bo zi, şarrdo kar u girweyê xo vîrado u bêro o veyve.

Ahmed Beg bî no hal u no hîngilmeya lajê xo u Xezala jewjînenî. Verî zi cîniyêda lajdê Ahmed Begî estî bî, bî Xezala benê dî cîni cî. Yanê Xezalî wesnî ano a binî ser. [*Şîma zanê huma huma ma Dîmilîyan miyan dî nim-edeto, Ağa, Şêx u Begê ma Dîmilîyan ju cîniya nêmanenê, çend cîni xorê anê*].

Labîrê Ahmed Begî rê Xezalî zeya veyvîda binî nêbî, a binî ra qet hesnêkerdê u qandê coy Xezalî ardî bî ay ser. Xezalî ra zahf heskerdê u zahf qedîr u qîmet dayê cî. Eger keyneyê da cî bîbîyayê, Ella zano hendê nay cîra hesnêkerdê. Waştê kî hesreteya xoya keynerî u hesreteya heskerdena qeçkan Xezalî dî ravêrno u teber do. Çimkî lajdê xodî zi nêşabî zewqê qeçekî u hesdkerdena qeçekî tamkerî, pa hesreteya qeçekî ravêrno, cîra neşêyê bîgiro u pa kêfweş bo. Eyra, ê lacdê xora qet hes nêkerdê. Bahdê veyvekerdenî, Ahmed Begî veyva xo Xezalî u dewijandê xoyê ravey rê va:

»Ez do şopda ê lejwani kewa u şopda eyra şıra, beno ez ey bivina. O lejwan mirê zahf bi bar u meraq. Bı no dı finiyo oyo zey Xızırı vjêno mı ver, yeno phaştiya mı gêno u bahdê halbiyayenı çıman vera beno vını, pereno u şıno. Mı ne şa riye ey bivina, ne şa ey bısınasna u ne zi şa eya lej bıkerä. Mı nêdi, mı nêşa, nêşa cı ya lej bıkerä, zeriya xo honıkı kera u ahdê xo biyara ca. Ella zano ez do, no aha werem ba u bımıra. Hetan ewro çiyê do wına mı serê dı niyame bi. Ez hetan ey nêvına u eya lej nêkera, ez do nêmira. Wa aht bo, ahdo en gırd bo ez do ey bivina u xo eydı bıcerıbına. Hisê do zahf gırdı mı organan miyan dı, ezo his kena u hisê mınê mirê vanê, o lejwan tora zahf durı niyo, nezdiyo, zahf nezdidê todı ro. Labırê ezo nêzana kotı dı u kamo. Hetan ez ey nêvına u nêsinasna sebrê mı no dınıya dı nino, ez rahat nêkena. Eyra qahran ver ez do qahr u qotık ba u pa bıteqa. Se beno wa wını bo, çıçı rê mal beno wa bıbo, ez do şopda ey kewa. Se serrı zi sera ravêro, emrê mı na ray dı zi bıqediyo, ez do bıgeyra u ey bivina. Aht bo wa aht bo.«

Xezalı vana:

»Beno o İnsan nêbo, Xızır u Xoca bo, xayıbde bo. Qandê coy, ez vana bêri na sewda ra fek vıra dı u meşo, beno tı nêşê ey bıvinê. Qandê çıçı emrê xo rayan u geyrayışa ravêrnê. O çıçıyo se, o zey melekana vijiyêno u zey inana vını beno. Ez vana nafıleyo, çımkı tiyê hewna nêzanê o hetê kotiya şıyo. Hetê Şerqiya, Xerbiya, Cenubiya yan zi Şımalıya şıyo, ne keşfo. Şop u xeta şıyayena cı zi ne belıya. Tı do seni u hetê kotiya şırê ey bıvinê. Tı zanê dınıya zahf gırd u geyrayışa ümrê kesi cırê qım nêkeno. Ez herunda todı ba, cıra fek vıradana, keydê xodı, mıleta xo miyan dı roşena. Xora nezdi dı bo, o do bıvıjiyo to ver, eger durı dı bo u nêwazo tı ey bıvinê, qethın u billa tı nêşenê şopa cıraşt kerê, cayê cı peyda kerê u ey bıvinê. To rê sene dı bo, zekı ez vana wınıyo.«

Ahmed Beg vano:

»Keyna mı, tı zerrida mıdı niya, qandê coy, derdê zerrida mı nêzana, na seni nêweşiya? O Xızır u Xoca bo zi, o xayıbde bo zi, ez do bıgeyra u ey bıvına. Ey dı finê xo kerdı temam, o do fina hirını bêro mı verni, çımandê mı ver kewo u mira biaso. O wext ez do ey veranêda. Ey tepêşa u eydı lej bıkera. No fin ez ey bıvına, wırna destê mı zi guni miyan dı bê zi, ez mergi vero ba zi, ez do werza u eydı xo bıcerıbına. Şıma heme rınd zanê, qewlê camêrdan hirê finiyo. O do zi fina hirını bêro u camêrdeya xo ispat kero. O hetan hirê finanê xo temam nêkero, o mira fek nêvıradano. Qandê geyrayenı da ey, kes mıre çiyê mevajê u mıre bol mevinê. Vajê boka nêweşiyêda wına xıraba bêdermanı, nêro dışmendê mı serê dı. Qandê ray mı vero girotenı u mı ikna kerdenı, kes mıre çiyê mevajê, çımkı veng u nafi-leyo. Mı qerarê xo dayo, ez do ray kewa u şıra.«

Merdımandê xora jewi rê vano:

»Şori estora mı hadıre kı.«

O merdım şıno estora cı keno hadıre. Ahmed Beg nışeno estorda xo u vano:

»Na seati u no deqiçe xatırdê şıma hemını. Şıma heme mıre heqê xo helal kerê. Heqê mı zi şıma hemını rê helal bo.«

Ahmed Beg xatır u helaley wazeno tepeya, verê estorda xo keno hetê xerbiya u kewno ray şıno. Şıyayena cı a şıyayena, a roji tepeya ne cıra xeberê gênê u ne zi zanê hetê kamci kıšta u kotiya şıyo. No hesaba werte ra beno yını, veng u nameyê cı zi diha nino vatenı u aşnawıtenı. Hergı jew xorê çiyê vano u hergı finı derheqêdı cıdı qıseyê vjêna u bena villa. Tay vanê merdo, tay vanê kışıyayo. Tay zi vanê remayo şıyo Urısı miyan. Şıyayenda cı sera, bahdê serna wırna veyvandê cırê qeçek beno u ê wırnan zi lejek [lacek] beno. Xezalı nameyê lajdê xo, Ahmed Bego werdêk nana pa, Zeriqı zi Evdılayo werdêk nana pa.

Wirna biray zi, boka bı namedê xoya nambîdê, heyat bıkerê, bıramê, nameyê qewm u mıleta xo vını nêkerê u tım sereberz kerê.

Roji seatan, heftey rojan, mengi heftan u serri zi mengan fetilnenê u zey awa ravêrenê. Nê wirna biray roj bı roj benê gird u xaseki. Roj bı roj lemê cı vera anvero ya şınê, nê benê gird u dergi. Serê wirna bırayan benê pancês, hewna Ahmed Begi ra ne xeberê vijêna, ne yena u ne zi kes vengê cı aşnaweno u ne zi cıra veng vijêno. Temenê lajan bı pancês tepeya, Xezalı lajê xo gêna u hergı roji bena gema, cı lejwaney, şemşêr, kardi u girweynayena çekkarakdenı mısna. Rojê veng nêravêrnena, roj bı roj pê sero lajê xo gêna u şına gemı dı bı seatana lajê xo girweynena u mısna.

[Qandê kı no cırê wasiyetê pêrdê cıyo, piyê cı vato şıma do werdêkey dı qeçanê xo bımısnê lejwaney. Qandê kı dışmenê ma zahfıyê u heme zi bı rêz u qüwetê. Qandê coy lazım bı wasiyetê pêrdê xo bıyardê ca]

Bı xebitıyayış u girweynayışa lajê xo kena lejwanê do zahf bı hüner, qüwet, zanaye u wusta. Rojê miyabeyn ra nêravêrnena talim u terbiyeyê xo domnena. Meng u serri ravêrenê, çend lajek beno gird hend zi beno bı hüner u bı qüwet. Serrı bı serrı ravey şıno u taktixê newey u kayê newey mıseno. Lajek zi zahf jir, çımakerde, baqıl u jihati beno. Zaf wazeno zey khalıkdê xo lejwanê do bı name u bı veng bo, zaf weş şemşêr karbiyaro u estori nışo. Kes nêşo qedê cı bo u miyaneyê cı biyaro erd. Ey sera kesna çınêbo, zey ey nê çıyan weş karbiyaro. U wını zi beno.

Labirê ê Zeriqı zey pêrdê xoya maneno u çiyê nêmiseno. Ancax buro, bışımo u phaşti ser bıkwewo. Bê ey karnadê cı çınêbeno u karna cı dest ra nino. Zey mangana weno, şımeno u kewno. Vist u çıhar seati, zey camusana hewn ra nêwerzeno. Wextê nan u şami maya cı bı zor belaya cı hewn ra werzanena. Nan u şamiya xo weno, fina kewno

hewn. Labirê Xezalî rojê solîğ nêgêna u wextê xo u ê lajdê xo veng nêravêrnena. Kayê kî a bî şemşêriya zana, inan hemîni jew bî jew lajdê xorê zi dana mîsnayîş. Lajê cî he-tan pancêsi keno pîrr, beno lejwanê do zahf zanaye u hewt pîrêni may, Xal u khalikê xo ravêrneno. Wext beno, o bî xû, xo hetî ra kay u sitilê newey vejeno u inan marda xorê zi dano mîsnayîş.

Wîni beno kî, no fin o beno Mîsnayoxê [*Mahlimê*] marda xo. Roj yeno wîni beno kî, ey sera kesna çinêbeno. Heme kayanê şemşêri zey awa mîseno u kar ano. Wexto kî şemşêr girweyneno, tî vanê qey Şêro u estey gandê cidî çiniyê, wîni beno çapîk, bî hereket u xoser.

Werdêkey da xora zey polatiya gird beno u reseno. No weş çiniştîşê estorî zi mîseno u eydî zi beno wusta u zanaye. Estorçiniştîşi u ramîtişi dî zi May, Xal u Khalikê xo ravêrneno u ê çorşman dî, ey sera jewna çinêbeno. Miya-beyn ra tam hewtês serri ravêrenê. Nê hewtês serran miyan dî Ahmedo werdêk, heme hûneranê şemşêr karardîşi u estor çiniştîşi zey awa zano u zaf zi hûnerê newey, hûnerê kî kes nêzano kîştî xora vejeno u inan zey sırri, qandê rojdê teng u lazîmey nîmneno. No mabên dî Ahmed Beg zi, tam hewtês serri, bê edîzyayîş geyreno kî, ê lejwanî bivîno u eydî lej bîkero.

Nê hewtês serran miyan dî, ne Ecemistan, ne Erebiistan, ne Ermenistan, ne Türkistan, ne Urisistan, ne Rumelistan, ne welatê Kurdan u ne zi welatê Dîmilîyan verdano, suk bî suk geyreno ê lejwanî. Labirê çî heyf, ey cayê dî zi nêvine-no. Kamci welatî dî, namey kamci lejwanî aşnaweno, pey hesêno, dano pîro u şîno wîja u ê lejwanî dî lej keno. Labirê kes zi Ahmedê Decalî ver dî nêşeno vîndero u dest bero xo. Ema çî fayde, ne dîrivê ê lejwanan u ne zi hûnerê ê lejwanan, ê lejwandê ey manenê. Hewtês serri gam bî gam, welat bî welat geyreno, tesla cî kewna. Hewtês serri tepeya, serê Ahmed Begdê Dîmilîyan benê hewtayû

hewt. Îmrê do kilm niyo, xeylê wexto. Hewtês serri tepeya no qerarê xo dano u ageyreno war u wargedê xo, keydê xo, herda khalik u pirikandê xo ser. Diha vêşi nêşeno dayax bikero u tehamülê cı nêmaneno. Poşanayışê cı biriyêno. Qani beno kî, duri u welatandê xeriban dî nêşeno ê lejwani bivino. Zerrida cıdı, qelbdê cıdı, zekî jew cîrê vajo, duri dî megeyrî, şori çorşmey qewm u mîleta xo, çorşmey keydê xo u dewandê xo bıgeyrî ê lejwani. Qandê coy, no ageyreno yeno war u welatê xo.

VII

Yeno kî çî bêro, dî torinê cı estê u wirna zi lajekiyê. Jew Xezalî ra biyo, jew zi Zeriqî ra. Kêfê cı zahf beno weş. Kela kêf u şênayi cıdı, cı zeri dî girêneyêna. Newe ra beno dinc u xort. Zekî newe vist serê bo, wîni beno dinc u xo ser. Kêfan ver, perri ciya bıbiyayê o do pa bıpero.

Roşeno nêroşeno, veyndano wirna torinandê xo u wirna torinê cı yenê cı hetî. Wexto kî nê yenê cı hetî, ê Xezalî hîma şîno lew nano destê khalikdê xoya u xeyr amyayenî keno a cı. Ê Zeriqî zey dewarana cı vero vindeno u zey xêvana winêno cıra. Lajek se kêro, qe kesi cîrê rojê bahsê khalikdê cı nêkerdo u cı talim u terbiye nêmisnayo.

Ahmed Beg finê cêra, finê cora winêno bejn u baldê ninanra u çımanê xo weş ninan sera çarneno. Rınd wirna piya xo çıman vera çarnay tepeya, no fin jew bî jew winêno ninanra u xo çıman ver çarneno. Tabî miyabeyndê wirna bırayan dî ferq vineno. No fin ge winêno Ahmedê werdêki ra, ge winêno Evdiladê werdêki ra. Pê sero pê sero, ge ney ra ge eyra winêno. Ge winêno endamdê eyra, ge ê bini ra. Ge winêno çımandê Ahmedi ra, ge ê Evdilay ra. Xeylê winêno u ninan perzun keno. Hewna kesi cîrê nêvato, no ê nayo, no ê a bino. Xeylê finî wîniya tepeya, ê Zeriqî mîsneno u vano:

»Bewni rê, no çimbeloq u çimxezel ê Zeriqio, oyo duri ra veyndano u vano ez ê Zeriqia. Ez zana o zi şiyô pêrdê xo, zey pêrdê xo xezelo. Oyo duri ra aseno, sıpeyê çimandê cı zahf vêşiyô. No bin zi ê Xezalda mîno. Duri ra veyndano, çimê ciyê cı sero berqenê u kaykenê. Bewni rê şima yê vînenê, adîro cı çiman ra pereno u erzeno. Cewhero çimandê cıra rîjyêno u nuro vareno. Merdîmo camêrd hal u gidişatdê cıra beli beno. Duri ra veyndano vano, ez no ya, ya no niya. Camêrdey rih u çimandê insanan miyan dî, zey perandê qûraniya waneyêna. Beliyo şiyô khalik u xaldê xo. Ê Zeriqî eslê cı Erebo, o zi şiyô Ereban.«

Ahmed Beg no fin veyndano wirna veyvandê xo, wirna veyvê cı yenê. Wexto kî nê yenê, Xezalî hîma şîna lew na-na destê vîstewredê xoya u xeyr amyayenê da germî kena a cı. Zeriqî herunda xodî vîndena u gêj-gêj, beq-beq, beloq- beloq, şaş-şaş wînêna vîstewredê xora u bahdo zi serdê zîwaniya vana:

»Tî xeyr ameyê khalo.«

Ahmed Beg finê nê poli ser, finê ê poli ser, finê na kışta finê a kışta sereyê xo şaneno u zekî vajo:

»Hele bewni rê nê êrbetan ra u bîvînê senîno« u pe de bîqahriyo.«

Amyayenda Ahmed Begî sera, dewjî qurbanî cîkenê, mewludî danê wendemî u jew bî jew yeno şîno destandê cı u vanê:

»Begê ma tî xeyr ameyê, Ellay rê hezar finî şükûr kî, ma nê rojî dî. Şükûr Begê ma xeyr u selametey miyan dî agey- ra qewm u mîleta xo miyan u fina ma hemîni verê mergî o dî.«

Bahdê qurban cîkerdenî, dewjanê xo hemîni arê keno pêser u înan ver dî veyvandê xorê vano:

»Veyvêno, şîma wirna lajanê xo hadîre kerê, meştî şewra rew, wirna biray do pêrê bîvîjîyê meydandê leji u do pê dî lej bîkerê. Kam qedê kê bo, kam miyaneyê kami biyaro

êrd, o do ê bini bıkişo u serdarê êşirda xo bo. O kî weş bımano o do reisê, Begê qewmdê mı bo.«

Qandê coy vanê "jew bımiro jew bımano". Dewijan ra jew vano:

»Qandê çı sedemi pê bıkişê, kê zorê kê berd, wa o serdar bo, wa begê ma bo.«

Ahmed Beg vano:

»Nêbeno, lazımo jew bımiro, yan zi destê ê bini bın ke-wo u emranê ey jew bı jew zey nuşandê [herfandê] Qura-niya biyaro ca.«

Dewijna vano:

»Ema sedem çiyo?»

Ahmed Beg vano:

»Sedem noyo, nê wirna serrandê pê dirê, qandê Beg-lığey meştı beno qırda pê perê, pêra hesabê veng u ê texti pêra pers kerê, wexto teng dı êşira mıdı beri kerê u hergi jew ravêro berê ser u pê dı lej bikerê. Şıma zanê heta ewro hezar çiyê winay biyê. Heta ewro dışmeni nêşayo miya-neyê ma erd fino u qedê ma bo. Wexto kî êşirandê Dımiliyan ra taydê cı xapeynayê u kerdê heta xo, yan zi vera pê dayê, o wext qedê cı biyê u o babeta şıknayê. Jewbi bê imkan, bı ma nêşayo. Tarixê ma çiyandê winasi-nan ra pırro u ma zahf çiyê winay diyê.

Qandê coy lazımo kes veror tedbirê xo bıgiro u gorey ey linga xo çekero. Kes nêzano meştı se beno se nêbeno. Be-no rojê bêro, nê torinê mı Eceman, Ereban u Osmaniyan dı lej bikerê. Beno jew bıray bıxapeynê, bı soz u weadana, pêre dışmen kerê. Dıdılığey inan miyan finê, inanra jewi bancê refandê xo, safandê xo miyan, bı no hesaba wirna bırayan pê dı bîdê lej kerdenı u wirna hetan zi zeif bıfinê, bîdê şıkıtenı u xo destan bın finê.«

Dewijê do zanaye u baqıl vano:

»Begê ma raşt vano, heta ewro tarixê ma nê çiyandê winasinan ra pırr biyo u qandê coy merdımê ma gunida

birayandê xodî fetisîyayê u zey ney bol çi ameyê ma serê dî. Vanê "kes nê tarixan ra xorê dersi vejo u dersi bigiro".«

Müşewreyê [niqaşê] xo wîja dî birnenê, Ahmed Beg ageyreno dewijandê xo ser u inanrê vano:

»Şîma heme do meştî şewra rew bêrê meydandê leji u temaşeyê wîrna bîrayan bîkerê. Şîma do heme çi bî çîmandê xoya bîvinê, bî xo zi tektir bîkerê u qerar bîdê. Qandê coy heqê kesi yê camêrdey do nêro werdenî. Qandê kî, şîma do şahid u vinayeyê nê çi bê. Şîma do lejê wîrnan bîvinê u bewnîrê kam do Begê şîma bo.«

Dewijan ra jew derwêş yeno Ahmed Begî hetî u cîrê vano:

»Ahmed Beg, wa wîrna bîray pê dî lej bîkerê, labîrê pê nêkîşê. Kam serkewt, wa o Begê ma bo, o bin zi emîrdê ey bin dî bo, gîrd u dewijê ma zi nayrê şahid u qani bê. Wîrna bîrayan meverdî pê, wa pê seqet-meqet nêkerê u bîra qetîlê bîray nêbo. Cezay ney him na dîni dî u him zi a dîni dî zahf gîrd u gîrano. Kes nêşeno nê bari bin ra bîvijîyo. O kî weş bîmano o do na dîni dî herwext biyaro vîrdê xo, tîm azab b'anco u pa bîqahriyo. A dîni dî zi do cahnim dî cezayê cî b'anco. Bewni tarixan ra, tarixan dî heta ewro kesi çiyê do wîna kerdo, ya nêkerdo? Texmin nêkena kesi wîna kerdo u dî bîray verdayê pêyo, yan zi pêya dayê kîştênî. Çiyê wîna ancax dîşmeni pêrê kenê u dî bîrayan vera pê danê.

Ez tora zaf reca kena, tî edet u toreyê do wîna, ma Dîmilîyan miyan dî nêronê. Tî zanê ma Dîmilî zaf gîrêdayeyê edet u toreyandê xoyê u ma rew rewî zi cîra fek nêvîradanê.«

Nê derwêşî dîmî Xezalî dest pey kena u vana:

»Dedo, no dedoyo heme çi raşt vano. Heta ewro tarixdê madî, qet çiyê do wîna nêbiyo u kesi zi zey to nêkerdo. Tiyê kenê edet u toreyê newey ma miyan dî ronê, se kerê?«

Ahmed Beg qısanê Xezalı bîrneno u vano:

»Xezala mı, bewni mîra, ez nêwazena kes qarmışê gîrwandê mı bo. Tı mirê u mı hetı zahf bı qedır u qimeta. Qandê coy ez nêwazena, qayıl niya tahzili bıda to, qelbê to bışikna u to bitewna. Herunda todı jewna biyayê, mı do no şemşêrdê xoya sereyê cı bıpernayê. Mı nêverdayê hem-verdê mıdı cıniyê, hele hele veyva mı nê qısan bıkeroy, o wext way seredê ayrê. Mı do fekê cı kilit kerdê, bıdeştê u heta qeyamı do niyabıyayê. Nêzana çiçi ra yo, Ellay ra destê mı tora nêşinê, zıwanê mı nêgeyreno ez torê çiyê vaja yan zi qelbê to bışikna. Ez wexto kı torê çiyê do xırab vana, an zi tahzilê dana to, zerrida mîra adır werzeno u zekı cıra zoxi bıqılaynê, wını teweno u veşeno. Zekı mı xençeri kerê u vıradê, ez wını bena. Guniya mı zaf torê gırêneyêna u ez vana qey tı leteyê dê gandê mına. Qandê nê semedan zıwanê mı torê niyabêno, nêşena sileyê to ro da u to tahzil kera. Eyra tı zi qedır u qimetê xo bızanı, fekê xo tepêşı, vêşı qısey mekı, tewrdê heme gırwı u heme meselan mebí.

Tı wını bızanı kı, qanunê mı qanuno. Tay edet u toreyan ez vırazena, ez ronana u ê gırdandê xo zi nuşa bı nuşa [herf bı herf] ana ca, raya inan ramena u şopda inanra şına. Qüwet u qüdetê kesi nêbeno nê qanunanê mı bıvırno, toreyanê mı pay kero u berzo xo lingan bın. Ez seni bıwaza u çiçi rona, do wını bo, bê ey rayna u çarena çiniya u bê ey çına nêbeno. Qısey mı, ju finı mı fek ra vıjiyênê, dı fin nêbenê u ninê vırnayenı. Qıseyo kı finê mı fek ra bıvıjiyo, dınya zi bêro, sereyê mı zi pa şıro, cıbiyo, ez cıra fek nêvıradana u pey dı niyaçarnena qırda xo. Hendıkı mîra bêro u bışa ey ana ca u ey pey dı nêçekena küçan. Wexto kı ez pu bıkeroy erd, fina seni pey dı yena u a aluwa xo erd ra lêşena. Eger tı dıha vêşı na mesela bıluna u têvda, ez do sereyê to, nê şemşêrdê xoya bıperna. Vêşı na mesela dımı mekwı u ser zi meşo, hendı vêşı mühim

zi niya. Ez se vana wini bıki, şori lajê xo qandê lejkerdenı hadire kı. Qeyamı zi bıqlayo, cor dı hewri zi bêrê war, si zi bêrê ma serê ro, wirna bıray do meştı pêrê bıvıjiyê mey-dandê leji u xo pê dı bıcerıbinê. Lazımo ez bızana, kam çıçıyo, kam çıçı niyo u kam kam i sera yo. Vanê gorey ey, ez raya xo belikera u **qerarê xo** bıda.«

Xezalı dıha vêşi nêwetana çiyê vajo u fekê xo akero. Bêçareyey ver dana pıro u şına. Dewiji zi pêro benê villa u şınê keyandê xo. Qandê kı şewra rew werzê u bêrê te-maşeyê lajbegandê xo bıkerê, şan ra kewnê hewn.

Xezalı zi dana pıro şına keye, labırê, bê kı rahat bıkero, hewnê cı bêro, yan zi çıman kewo. A şewı çım nênana pêya, heta şefaqê fikirêna u dersi dana lajdê xo. Nezdı şe-faqı, awı kena germ, lajê cı weş sereyê xo şuweno, çınayê ci yê pak u newi sandıqı ra vejena dana cıra u lajê xo zey waştayana xemılvena. Lajê xo kena hadire, lawanta sa-wena cı, boya weşi dı ey verdana u bı destandê xoya gêna ana meydandê leji dı hadire dana pawıtenı. Bahdê ninan dewiji zi yenê. Bahdê dewijan hemını Ahmed beg yeno. U bahdê ey zi Zeriq xanımu u lajdê cı ya yenê. Wirna bıray, meydandê leji dı, qandê lejkerdenı hadire pawenê. Dewiji heme Çorşmey meydani rêz benê u çıhar çımana lejker-dena inan pawenê. Ahmed Beg dano pıro şıno cayê do berz dı roşeno. Cayê xo girot tepeya vano:

»De hadırê qeçkêno, şıma bıvına, dest bı lejkerdenı kerê.«

Wirna bıray şemşêranê xo ancenê, hêrişê pê kenê u pê meydandê leci dı doş kenê, benê u anê. Ahmedo werdêk şeno heqdê phanc deqiyan dı, zorê bıradê xo bero, ey berzo erd u şemşêrdê xoya sereyê cı bıperno u ey bıkişo. Labırê na juwerı nêkeno, wextê xo pa ravêrnenno u tım ke-no derg. Qandê kı maya cı veror o tembe kerdı bı u cırê vat bı:

»Nêbo nêbo, tı bırayê xo bıkişê, yan zi cayêdê cı giran dırbetın kerê. Bırayê xo giran dırbetın me kı u mekişı. Bes bı şemşêrdê xoya, şemşêrê bıradê xo cı dest ra bıfını erd u serdê şemşêrdê xoya, hendê cıxizê, hendê qırtıkê saqeyê cı guni bıki u cıra durı kewı. Khalıkê to qijeno, çıçı vano wa vajo, goşa cı menı u zeya xo bıki, zey ey meki. Wexto kı tı saqeyê cı kenê guni, bı leza meydandê leji ra abırı u bê koşedê meydani dı vındı.«

Ahmedo werdêk zi goş nano a marda xo, qısanê ay tepşeno u bı ê ay keno. Hendê hırıs-çewres deqi bırayê xo meydandê leji dı doş keno.

Çewres deqi tepeya ano fırsend, şemşêrê xo dano şemşêrdê bıradê xoro u şemşêrê ey cı dest ra fêno erd. Bı çapıkeya şemşêrê bıradê xo êrd ra hewadano, şemşêrê xo erzeno saqedê bıradê xo u saqey ey zey cıxiza dırbetın keno. Wexto kı şemşêrê xo erzeno saqedê bıradê xo, tersan ver bıray cı kewno êrd. No fin êrdo şemşêrê xo nano a qırda cıya u hendê nenguyê qıra bıradê xo xıjıkne-no u keno guni. Çend çılki guni qırda bıradê cıra yenê war. Tabi no mabên dı zeriya bıradê cı u ê mıletı teqêna, vanê qey qıra cı cıkerdı. Bı o hala bırayê xo êrdo verdano u cıra kewno durı. Sedemê qırı dırbetınkerdenı zi noyo. Zekı vajo, "honi şımarê mı o kışt". Yanê ha mı qıra cı cıkerdı u o kışt, ha mı o qırı ra dırbetın kerd u verda. Wırna zey pêyê, vijênê jew kêberi u ferq mabên dı çınıyo. Yanê mı şayê ey bıkişa, labırê êf kena u nêkişena, yeno ê mani. Qıra cı cıkerdenı u guni kerdenı zey pê yo. O nişanê ci yê kıştıno.

Ahmed Beg vineno qıra cı gandê cıra niyabırnê u o nıkişt. Cora qijeno u vano:

»La bênamus, qandê çıçı tiyê cıra kewnê durı u ey herumı dı rehat nêkenê, çırê tiyê ey weş verdanê? Rew şori sereyê ey bıpernı, wa çımandê mı vero o vêşi niyaso. Durı me-kewı, rew sereyê ê bênamusi cıkı u berzı meydan mıletı

ver. Tı sereyê ey nêpernê u ey nêkişê, eger ez bira ez do sereyê to u ê ey piya cıkera, dilım-dilımı kera u berza kütkan ver.«

Ahmedo werdê vano:

»Khalo, mı o kışt. Wexto kı lejwanê şemşêrê lejwandê hemverdê xo cı dest ra bıfıno u şemşêrê xo a qırda ey ya no, qıra ey dirbetın kero u cıra guni bırijıyo, zekı ey o kıştı. Qırı dirbetın kerdenı yena o mane. Mı zi wını kerd u zekı mı o kışt. Qet ferq mabên dı çınıyo.

Khalo, esto se tiyê qural u qanunanê lejwaney nêzanê, yan zi tı biyê khal, to xo vira kerdê? Serê mı werdiyê, labırê aqılê mı zahf gırdo u ez bol çi zana. Hele hele, edet u qanunanê lejwaney zahf weş zana, riayetê ê çıyan kena u sersi nêfinena lejwaney da xo ser.«

Nê qısan sera şemşêrê bıradê xo erzeno cı ser u meydandê leji ra abırıyêno. Qandê kıštenı, fekê Ahmed Begi kilit beno, labırê jewbi kêfê cı zahf beno weş. Ê qısandê torındê cı sera zahf kêfê cı yeno u kêfan ver keno bıpero.

Heta ewro jewna do wına jir u jihati, baqıl u çımakerde, camêrd u qehraman nêvijya bı, qewm u mıleta cı miyan dı. Qandê coy pa kêfweş bıbı. Hewna mıleta cı, qewm u êşıra cı cadê meydandê leji ra niyabırıyê bi u villa nêbibi, Ahmed Beg verê xo keno hetê şêlîgdê xoya u bı vengê do zahf berza cırê vano:

»Milet, goşanê xo akerê u weş goştareya mı bıkerê! Meştı şewra rew, fina na seati dı, wırna veyvê mı do, no meydan dı pêrê bıvijiyê meydan u pê dı lej bıkerê. Meştı fina heme arê bê pêser u bêrê no fin zi temaşeyê lejdê veyvandê mı bıkerê. Hele ma do bıvinê u bewni rê cıra, Xezala Kurdan zorê Zeriqda Ereban bena, yan zi Zeriqa Ereban zorê Xezalda Kurdan bena. Ma do bewni rê kamcını serkewna, kamcını kewna bın, rezil bena u dındeyêna êrd.«

No fin verê xo keno hetê veyvandê xoya u vano:

»Vengê mı ame şıma u şıma aşnawıt, mı se va? Meştı no-beta [*dora*] şımaya, xo hadıre kerê u meştı şefağê rew bêrê no meydan.«

Bahdê qısekerden da Ahmed Begi, mıletı pêro pêra bena villa u hergı jew hetêna şıno.

Ê meştêri şewra rew, dewijê Ahmed Begi fina yenê meydandê leji dı kom benê, arêbenê pêser u cay xo gênê. Me-tino, ma karê herkesiyo bıwetaro u nêro meydandê leji.

Ê meştêri şewra rew, wırna veyvi yenê meydandê leji dı hadıre pawenê. Ahmed Beg, fina vijiyêno cayê do berz dı roşeno. Cayê xo girot tepeya, emır dano veyvandê xo u vano:

»De hadırê veyvêno, dest bı lej kerê, wa mıletı bıvino veyvê Ahmed Begdê Dımılıyan, seni xover danê u çı babe-ta lej kenê. Ezo ferq kena mıletı dı vêşi sebir nêmendo u ê yê çıhar çımana şıma pawenê. De hadırê, hadırê şıma bıvına. Çı hüner u marifetê şıma esto, rafinê çıman ver u ma mısınê. Boka şıma wını bıkerê, kı awa pê vejê.«

Wırna veyvi dest bı lej kenê. Xezalı hebekê bı şemşêrdê xoya Zeriqı, koşandê meydandê leji dı doş kena, hebê zor dana cı u cı zahf tersanena. Tersan ra zeriya Zeriqı kena bıteqo u qelbê cı vındero. Qütıfıyêna pêro. Tersandê gandê xo ver, tir tir lerzena. Qelbê cı küt küt erzeno. Tersan ver kena zey qeçkana bıbermo. Çend deqıqey meydan dı doşkerdı tepeya, ay dındana êrd u a zi zey lajdê xo kena u cıra kewna duri.

No fin Ahmed Beg qijeno ay ser u çıyo kı torındê xorê vatııbı ayrê zi vano. Xezalı zi zey lajdê xo versêneyê cı dana u meydandê leji ra abırêna u şına mıletı miyan. Fına dıdını kêfê Ahmed Begi beno weş. Kıştê ra kêfê cı beno weş u kıştê ra zi mat [*êcêb, hebeser*] maneno u xo pize dı vano:

»Nê, nê hendayê qısan, kay, hüner u marifetan koti ra mısayê?«

VIII

Lejê wirna veyvan zi qediyêno, labirê miletı meydandê leji ra villa nêbena u meraq kenê vanê:

»No fin êceba lejê kê u kê pê dı esto. Nêbo Ahmed Beg vajo no fin zi lejê mı u ê lajdê mı esto.«

Qandê coy, miletı pawena, qandê kî ahlaq u xuyê ey weş zanê. O hetan kî çiyê cê ra safi nêkero, puç u awa cı nêvejo u ey zelal nêkero cıra fek nêviradano. Hewna miletı meydan dıra, Ahmed Beg vengê do berza vano:

»Milet milet, Weş goştareya mı bikerê, ez kena şımarê çiçi vaja u çi xeberı bıda!«

Miletı heme verê xo kena hetê eya, goşanê xo akenê, zey putana vîndenê u goştareya ey kenê. Ahmed beg qısanê xo domneno u vano:

»Meştı fina na seatı dı, dı no meydan dı lejê mı u torindê mı esto. Ma wirna do, no meydan dı lej bikerê. Şıma heme fina dawetê nê lejiyê. Ne hewceyo ez vêşi derg kera. Fına şıma rew yenê u cayê xo gênê. U temaşeyê khalık u torını kenê.«

Veydano Ahmed dê werdêki u cîrê vano:

»Ahmedê mı, tı zanê no fin sırey mı u toyo. Xo hadire kî meştı mın u toya, ma do no meydan dı xo pêrê biceribinê u gozanê xo pêra bara kerê.«

Ahmedo werdêk vano:

»Beno khalo, Tı zanê, seni emır kenê wa wını bo. Tı çiçi, çı wext, u kamci seatı wazenê ez hadreya. Hıma tı mirê emır bıki.«

Wexto kî torinê cı nê qısan keno, binê qolandê Ahmed begi maseno u hergı qoli bın hirê-çihar zebeşi dekewnê. Kêfan ver nêzano se bikero u çiçi vajo. Zey qeçekdê des serri kêfan ver kaykeno. Miletı fina meydandê leji ra bena villa u şına keyandê xo. Heta ê meştêri hewn kesi çıman nêkewno.

Ê meştêri şewra rew, Ahmed Beg yeno meydandê leji dı paweno. Ê ey zi a şewı hetan şefağ hewnê cı nino u çıhar çımana şefağı paweno.

Miletı arêbiyê pêser u Ahmedo werdêk zi ame meydandê leji tepeya Ahmed Beg vano:

»Mın u Ahmedê mina, ma do sifte estoran sero lejê şemşêran bikerê.«

Tı nêvanê a şewı nimedê şewı ra Xezalı werzena, lajê xo kena aya u lajdê xorê vana:

»Lajê mı, weş goştareya mı bıkı. Tı zanê khalikê to le-jwanê do zahf bı zor u çetino [*zorliyo*]. Nêbo nêbo tı xo ey dest finê. O çı wext biyaro firsend, sereyê to pernenno. Ey hetı efkerdenı çiniya. Tı nêfikriyê u nêvajê khalikê mino, mı nêkışeno. O piyê cı bo zi ef nêkeno, kışeno. O ne laj vano u ne zi torın vano. Kam beno wa o bo, meydandê leji dı, o bê şemşêrdê xo çına nêsnasneno. Bê şemşêrdê ey çına nino ey viri u çına qısey nêkeno. Meydandê leji dı, o bı xo, xü vını keno, bêlej u kıştenı çına nêfikirêno u peyniya xo hesab nêkeno, do se bo se nêbo. Qandê ey, o deqıqeyo, o deqıqeyê lejiyo. Firsend me dı cı u tim eyra duri, bı çımakerde u diqeteya lej bıkı u xo bıpawı. Labirê o mabên dı khalikê xo zi bıpawı. Nêbo tı zi biyarê firsend u ey bıkişê, yan zi gran dirbetın kerê u seqet verdê. Tı do ey meydandê leji dı doşkerê, biêdıznê u eya tepeya şemşêrê xo berzê qayışdê [*qolandê*] zindê estori u qolani bıvısnê. Wexto kı qolan bıvısiyo, khalikê to do tewdê zindê estora dindeyo êrd. Tı zi o wext bı lez u çapıkeya, xo estorda xo sera erzenê war u şınê şemşêrê xo erzenê saqedê cı u saqeyê cı kenê dirbetın.

Wa dirbeta cı vêşi xori u bı zarar nêbo. Wa cıra çend çılki guni bêro beso. Gunı amê tepeya, tı hıma bı lez u beza cıra kewnê duri u meydandê leji ra abıryênê. Qandê coy lazımo tı zahf diqet bikerê u xo bıpawê. Tı zanê, mı tı qandê kı çımê khalikdê to akerdey nêşırê, qandê kı tı

heruna ey pırr kerê, mı tı resnayê. Ez texmin kena kı, khalikê to zi, na roji, ewro pawitê. Khalikê to do bı toya sereberz bo u toya phaştiya xo girêdo.»

Ahmedo werdêk vano:

»Dayê, tı qe meraq mekî u qaxu megi, heme çi zekî ti ya vana do wini bo u ez do bı a to bıkerê. Wextê do zahf kılmdı, mı zi bol tayn xuyê ey fahmkerd u ez zana senino. Wa çimê to peyni ra nêmanê. Tı zana, ez torinê Ahmed Begdê Dımiliyan, Êganê Fethi begdê Kurdan u lajê Xezalda Dımili u Kurdana. Ez do riyê marda xo sıpe kera u emeganê to veng nêveja. Heqo kı to dayo mı, ez do ê heqiheq kera u heqê cı bıda. Bêrê, de bêrê, bêrê temaşe u bıvinê lejê şer u keleşan!«

Wirna lejwani xo kenê hadıre, nişenê estorandê xo u pêrê kewnê meydandê leji. Hewna kı hêrişê pê nêkerdo, Ahmed Beg çend fini estora xo meydandê leji dı, zey xortê pancês serri doşkeno, werzaneno lingandê peyni ser u vano:

»Hadê rew la, lajê qebrağan, çirê tı hendayê berey kewti. Ma tı nêzanê hendayê sebır u tehmülê mı çiniyo, ez bıpa-wa. Qey tiyê nêwetanê u cesaret nêkenê bêrê meydandê leji. Nika tersan ra [gi] yê to to qenı dı biyo wişk.

Khalikê cı meydandê leji dı çı hereketi keno, torinê cı zi inan keno. U hirini fêno estorda xo ser u vano:

»Khalo, eger tı tersenê ez zi tersena. Ez zana khalikê mı ê tersi niyo, ez zi ê tersi ba u [gi] yê mı, mı qenı dı wişk bo. Tı zanê ez torin u êganê kê ya? Eger ê, ê tersiyê ez zi ê tersiya. Heta ewro ters Ahmedê Decali pize nêkewto kı, mı zi pize kewo.

Labirê ez gırdanê xo zana, inanrê hürmet kena u inan vero milê mı têli ra bariyo. Tı zanê lejwanê gırd u bınamey verê ê werdiyan u bënaman vijênê miletı ver. Qandê ey ez berey menda, ez hedê xo zana u ravey lingê

niyerzena. Tı Cedê minê, tı girdê minê, tı pilê minê, tı Beg u serdarê minê. Beno ez verê to bira u meydandê leji dı piyase u çalım bıkera. Çiyo wına kitabda mıdı nino nuşnayanı. Vanê kes lınga xo, gorey werxandê xo derg kero u hedê xo bızano. Destur u destraydayanı tım gırdan ra yena u werdi zi ayrê riayet kenê. Ney dı eger qısurê esto mı êf bıkı. Veri ra vato, werdiyan ra qısur gırdan ra êf.

Nê qıсандê ney sera, Ahmed Beg xeylê vınderêno, fikiriyêno u vano:

»La qebrax, tı zahf çi zanê. Nê hendayê qısan, êdet, tore u hüneran tı koti ra u çı rew mısayê. No kamo wustayê to, tı nê hendayê çıyan kê ra mısayê? Oyo xo nişan dano kı, nê qısan hetı hünerê toyê zahf gırdi zi estê.

De hadê xo hadire kı, xo bıpawı ezo yena ê hüneranê to bıvına.«

Vano u hêrişê serdê torındê xo keno. O zi hêrişê khalık-dê xo keno. No hesaba lejê ninan dest pey keno. Wırna le-jwani zey keleşana hêriş kenê pêser u burenê pêro. Hêriş hêrişi sero yeno u zey delamana estoran sero pê meydandê leji dı doşkenê u estoranê xo pê pey ra, pê pey ra benê u çerx kenê. Bena hiri-hira estoran, şırqı-şırqa şemşêran. Şemşêrê werzeno, jew roneyêno. Ge na kıştı, ge a kıştı şemşêri şaneyênê u şemşêr gineno şemşêri ro. Wexto kı şemşêri raştê pê yenê u ginenê pêro şırqini cıra vijiyêna u adır fekandê cıra pereno. Lingandê estoran ver toz u duman kewno dıniyay ser u dınya ninan sero beno mij u duman.

Wırna estorê zey bozdê rewani, lingandê peyniyênan sero werzenê pay u roneyênê. Wını beno kı, wırna estori zi pê dı lej kenê. Ahmed Beg, seni keno seni nêkeno, hetê kotiya erzeno-niyerzeno nêşeno biyaro fırsend u derbêda weşı torındê xoro do u ey bıfıno. Eger bışo, cıra fırsend bıgiro u biyaro hesab jew deqiçe nêverdano, do cı bıkişo,

sereyê cı bıperno u berzo êrd. Labirê torinê cı ju finı cıra firsendi gêno u ano hesab, ema ey nêkışeno.

Nê a roj şewe ra heta şan pê meydandê leji dı benê anê u pê doş kenê. Vengê burini da ninan u ê hirini da estoran reseno qatê azminiyê hewtan. Toz u duman u vengê ninan azmini bıneno. A roji beno şan, labirê kes nêşeno zorê kesi bero, eyra leji ra fek vıradanê şınê keyandê xo. Ê meştêri şewe ra rew, fina yenê kewnê meydandê leji u hêriş benê pêser. Ahmed Beg kamci ray ceribineno nêbeno u nêşeno qülpi xo dest fino, derbê pıro do u ey dindo êrd. Wexto kı ano hesab zi, destê cı nêgêno u cızıyê kewna cı zeri ser. Eyra nêşeno cı bıkişo. Rayê cı ver nêmanena ceribineno, labirê heme zi veng şınê u nêşeno çiyê bıkeru. No hesaba a roji zi, heta êreyê pê meydandê leji dı doş kenê u hêriş benê pêser. Labirê heme hêrişê cı puç vijiyênê u sereyê xo nêgênê. Beno bahdê êri. Seni keno seni nêkeno, Ahmedo werdêk ano firsend u şemşêrê xo erzeno qolandê zini u qolani vısneno. Wexto kı qolan vısiyêno, Ahmed Beg tewdê ziniya piya estori sera dindeyêno êrd. Ahmedo werdêk, bı lez u çapıkeya xo estorda xo sera erzeno war u êrdo şemşêrê xo saqedê khalıkdê xora xijikıneno u saqi keno dirbetın. Saqedê khalıkdê cıra guni kena teber u rijiyêna. Saqedê cıra guni yena tepeya no cıra kewno duri. Khalıkê cı êrdo qijeno u vano:

»La bênamus, tiyê çırê kewnê duri, çırê mı herunı dı nêkışenê u wına êrdo verdanê? Eger mı zey to bıkerdê u tı bıştê êrd, mı do êrdo tı rihat kerdê u bıkiştê. Vaji tiyê çırê mı nêkışenê u zey belati êrdo verdanê? Tı zanê, qewlê ma esto u qetlê mı qandê ê qewli torê helalo, bênamusey meki, bêri mı bıkişı!«

Ahmedo werdêk vano:

»Khalo, tı zanê qanunê lejwaney estê u ez zi lejwanê do zor çetına. Qandê coy zi rayan u qanunanê lejwaney weş

zana, inan pay nêkena u niyerzena xo lingan bın. Tı lejwanê do zahf çetinê, labirê qanunanê lejwaney, hendê mi weş nêzanê, yan zi zanê u nêwazenê biyarê ca. Wextê şimara heta ewro, zahf çi vınyayê u biyê newe. Ez tum ê newan ser şına u inanrê riayet kena.

Tı zanê, tı mirê, mîleta mirê u welatê mirê zahf lazimê. Hewna zahf çi u dersi estê, lazimo ez inan tora bımisa u tora dersi bigira. Tı girdê mayê, pilê mayê u Cedê mayê, seni ez to bıkişa? Ma wını beno u biyo, tı bı rehateya, bı destê qeçekê do vızêrini ya bêrê kıştênî. Kamcin kitabı dı ameyo nuşnayenî. Raconanê lejwaney bızanı. Mı guni tora rijnê, zekı ez to bıkişa, qe ferq nêkeno. Tı zanê jew merdim wexto kı, ma Dimiliyan rê kardi anceno, ha anta ha daya ma ro, marê ferq nêkena. Nêkıştênî u raconanê riayetkerdenı zi, a ju girdeyda lejwaney ra yena. Qandê her lejwani winayo. Labirê her lejwan na juweri nêkeno. Lejwan ra lejwan ferq keno. O kı nay bıkeroy, nay qebul kero, o lejwanê do zahf gırdoy. Eger tı qebul nêkerê u vajê, ilam bêri mı bıkişı, tı lejwanê do gırd u zanaye niyê u rew vira şınê.

Tı zanê, ha kesi guni rijnaya, ha o merdim êf kerdo, ha zi kıştı zey pêyo. Ferqê do gırd mabêndê wınnan dı çiniyo. Bes guni rijnayenı u êf kerdenı girdey da lejwaney ra yena. U kes nêşeno nay kesi rê serevde kero. Mı guniya to girotı, labirê ganê to êf kerd.»

Vano u cıra kewno duri. Ahmed Beg, Erd ra werzeno çogandê xo ser, çog dano, çewtê êrdi beno u hirê finı pê sero lew nano êrd a, destanê xo akeno, hetê azminiya berz keno u vano:

»Hezar fin, sehezar fin Homay rê şükür kı, mı keydê xodı, mîleta xora, qewmdê xora, xo sera merdim di! Şükürê Rebdê alemi rê no roj mısna mı. Neya tepeya miyaneyê mı êrd nino u tersê mı feleki ra çiniyo. Wexto kı ez bımıra, çimê mı do pey ra nêmanê. Ewro ra tepeya, ez

şena bı rehateya gan bıda u rehateya rihê xo teslimê gangêri kera.

Heta ewro mı raya na roji pawitê, pawitê kî keydê mîra, qewmdê mîra jew werzo u miyaneyê mı biyaro êrd u qedê mı bo. Şew u roj ez qandê ney fikırıyayê u mı dihay kerdê. Şükür Ellay rê dihay mı ey hetı qebul bi u waştênê mı amey ca. Hezar barana şükür torê kî, to no roj mısna mı. Ez qurbanê to ba, to ez teng dı, qaxu dı u ê bari bın dı nêverdaya u xo resna mı. Diha minetê mı kesi ra çiniyo u ez ğem nêwena vano u werzeno pay. Verê xo keno hetê mîleta xoya u vano:

»Mîleta mı, qewmê mı, bıvinê, çımandê xoya bıvinê u başnawê, keydê mıdı, mı camêrdêri, mı şêrêri merdım weriştı u hem zi guni da mîra, guni da Dımılıyan ra êganê Kurdan. Ney a tepeya ez ğem nêwena, qaxu nêgêna u phaştiya mı êrd nina. Ewro ra tepeya, rehat rehat şena şıma miyan ra abırıya u şıra a dını, şıra heqeyda xo ser.

Şıma hemını şêrê keydê mı, bı çımandê xoya di. Ma bes şêr, baqıl u zanaye! Mı zanayê u mırê êyan bibi, wexto kî mı Xezala xo di, mı zana ayrı şêrdo bıbo u o do ravêro eşirda mı ser. Qandê coy, qandê nê hesabi mı a, a kışt a Kurdistani ra vıstı xo dımı ardı Dımılıstan dı kerdı veyva xo. Roj do sıfteyên ra mırê êyan u beyan bibi!«

No hesaba çend finı meydandê leji dı şıno, yeno u qısanê xo domneno. Qısey xo qedınay tepeya, hetê Xezalı ra yeno, Xezalı vero vındeno u vano:

»Veyva mı, newe zi nobeta mın u toya. Qandê meşti tı xo hadire kî, meşti mın u toya, ma do şewra rew no meydan dı pêre bıvıjiyê meydan u lej bıkerê. Labırê xo weş hadire kî, no lej zey lejandê binan niyo. Namey nê leji do, heme cadê Dımılıstan u Kurdistani ra villa bo u tim bêro vateni. Heme mîleta Dımılıyan u Kurdan do qeçandê xorê bahsê nê leji bıkerê u no lej do estanıkı bo u mîletı miyan kewo.

No lej, lejê Ahmed Begdê Dımılıyan u ê veyvda cı Xezalda Kurdano. Qandê coy zahf giran u namdaro. Tı zana çorşmey ra kês do nêmano, bêro temaşeyê nê leji bikero.

Heta theyr u thur, cın u cınawır do zi qülândê xora bıvıjiyo u bêro bewni ro nê leji ra. No lej do tarix u mêjiyan ra nêvıjiyo u vira nêşiro. Qandê coy, vana tı xo weş hadire kera u bira meydandê leji.«

Xezali vana:

»Teba nêbeno dedê mı, lê vanê tı nay bızanê ez tim u herwext hadreya. Ella Kerim o, ma do meştı bıvinê, çi qeyami do bıqlayê u do seni bo. Heta ewro, yanê roja kı jewjiyaya a roji ra yo, ezo torê vana vıstewre. Lê ewro ra tepeya nêvana. Qandê kı o name weşdê mı nêşino. Tı mirê zey pêrdê mı u dedê mıra ravêri yi, qandê coy ez do torê Khalo, Dedo, pıl u pır vaja. Vıstewre vatenı mirê xerib yena. Labirê tı qaxu megi, ez zi ne veyva to, zey bırakeynerda to, ez do torê bıvıjiya to ver u ma do zey ded u bırakeynaya lej bikerê.«

Ahmed Beg vano:

»Xora mı zi vıstewre vatenda tora hes nêkerdê u sero zi qılçıxı gırotê. Ez zi qayılbiya tı tim mirê dedo vaja. Mı zi nê nami ra zahf heskerdê. Qandê kı no dıniya dı ne way u ne zi bırayêdê mı bı kı, qeçê cı bıbê u mirê ded u xalo vaje. May u pêrdê xora ez jew teniya biya, mı bol waştê, jew bı zeri ra mirê ded, yan zi Xalo vajo. Nitekim tı vıjiyaya u bı zeri ra to mirê dedo va. Qandê coy, ez zahf pa kêfweşa.

Wexto kı to vatê dedo, dıniya biyê ê mı u mı vatê qey bırayêdê mı esto, cıra qeçeki biyê u qeçê ciyê mirê dedo vanê, wını kewtê rıhdê mı u tey ca biyê. Ez wazena heta merg tı mirê dedo vaja.«

Wırna qısanê miyabeyndê xo birnenê u peyni anê. No fin Ahmed Beg verê xo keno hetê mıleta u vano:

»Mılet, bızanê meştı şewra rew no meydan dı lejê mı u ê Xezalda mı esto. No lej zey lejandê binan niyo. Cayêdê nê

lejiyo teybeti u mühim mı hetı esto. Vanê şıma ewro u ewşo xeberı bîdê heme ca u villa kerê, dost u sınısnayanê xo haydar kerê, çorşman ê xo hemını pey bihesnê u dawetê nê leji kerê kî, bêrê u temaşeyê cı bıkerê. Meştı şefağê rew ma fina pê no meydan dı vinenê.«

Vano, xatır wazeno u şıno. Labîrê keye nêşino, hetê gema estora xo rameno, dano pıro u şıno.

O wext ra heta ewro kes nêzano, Ahmed Begi a şewı kê hetı, yan ji kamcin kaf dı, yan ji kamci gema u koti dı ravêrnê roşnayı u zelal nêbiya. Tay vanê "şıyo xeberı daya şehidandê xoyê pılan u vato; nezdi ra ezo yena şıma hetı" Tay vanê "şıyo kafê dı Rebdê xorê dihay kerdê u vato; boka ez qedê veyvda xo nêba, yan zi destê mı nêşiro pıra kî, ay nêkşa u torinê xo sêkür nêverda kî, o mıra nefret nêkero u şopa mı bıramo". Hergı jew çiyê nano pa u vano.

IX

Qulêdê bını Ademi nêzana a şewı Ahmed Begê Dımılıyan koti dı kerdı pırrı u ravêrnê, yan zi qandê çıçı şewna nê, a şewı keydê xora şı u a şewı cayê do xayıb do nêbeli dı ravêrnê. O çıçı bı se, sır bı, sırê ey bı, kesi nêşa ê sırê ahmed Begi vejo.

Labîrê ê meştêri aseno, vjêno piyase. Ca do nêbeli ra vjêno u yeno qandê leji. Ê meştê ri şewra rew Xezalı werzena boxça xo akena, çınayê xoyê leji u şemşêrê xoyê sêmini miyan ra vejena. Çınayê xo dana xora, şemşêrê xo kena xo ver, şına zinê [jêrnê/zênê] xoyê Erzürımı nana estorda xo ser, nişena cı u verê Ahmed Beg u miletı yena meydandê leji dı hazır pawena. Tabi zey veri fek u riyê cı pışte beno, bê çıman. Qandê kî kes riyê cı nêvino u cı nêşinasno.

Miletı kî yena u ney meydandê leji dı vinena mat manena. Kes nêşinasneno kamo u çı keso. Hetan kî Ahmed

Beg nino, miletı heme vana qey kı o Ahmed Bego riyê xo pışto.

A roji çorşman u dewan ra kes nêmaneno, şefaqê rew qandê temaşekerdenda leji yenê. Tabi Erebo, Ecem, Ermeni, Azeri u Osmani zi bı xırxızeya, bı casuseya merdımânê xo rışenê kı, bêrê bıvinê hele senino u seni beno.

Ahmed Beg yeno, estorda xoya meydandê leji dı doşbeno u çend fini estora xo hewadano lıngan ser, hirini fêno cı ser u pa çalım keno. Wexto kı estori hirini vejena êrd u azmin têtewr cınqeno.

O siredê doşbiyayeni dı, Ahmed Beg koşedê meydana dı, lejwanê cıyo kı hewtês [17] serri geyra bı cı u o nêdi bı, oyo dı meydandê leji dı zey Şêriya vındeno u winêno cıra. Wexto kı çım gınenno cı, finê ra kela zerrida cı werzena. Kêfweşeyê kewna cı zeri miyan. Diyayenda eyrê zahf kêfê cı yeno.

O vınderdış dı, no lejwan hetê Ahmed Begiya şıno u vano:

»Ahmed Begê Dımiliyan, Ahmedo Decal, mı aşnawıt u peyhesiyaya kı, tam hewtês serri tı kewtê şopda mı u tiyê geyrenê mı. Labırê qısmeti ma raştê pê niyardi u ma pê nêdi. İşte newe ez no ya hemverdê todı ra, hem zi torê hadıre meydandê leji dı. Labırê vanê tı na juweri weş u rınd bızanê? Ewro wext u deqıqeyê şampiyoneyda toya lejwaney do pırr bo, tamam bo u dewrê jewnay bo. Heta ewro u no deqıqe, mı heq u derheqdê todı zaf çi aşnawıt, zaf çi seh kerd, zaf çi zana u mısaya. Melekan, cınan, perıyan u insanan mırê vatê şew roj Ahmed Bego geyreno to u qandê coy hewn nêkeno. Aha to ez diya neya tepeya weş hewn bıki, heta ebediyetey. Hewtês serri to qandê çıçı şopa mı ramıtı u tı geyray mı? Hewtês serran miyan dı to şayê hewtês xortê zey xo bıresnayê u lejwan kerdê. To şayê hewtês serran miyan dı hewtês dewri akerê ü bıgirê. Hewtês serran miyan dı to şayê hewtês dewletanê

Dimiliyan vîrazê. Hewtês serran miyan dî to şayê hewtês himi ronê, hewtês qolani bîvisnê. Çîrê to nê hewtês serê xo veng, mî dimî geŕayena ravêrnay? Halbuki to koti dî veyndayê mî u koti dî bîwaştê, ez wîja dî hadîre u amade biyê. Labîrê emşo melekân mîrê xeberêda xeyri ardî. Mî aşnawît kî ewro lejê to u ê veyvda to esto. Ez şîya mî ayra reca kerdî kî, a nobeta xo bîdo mî. Ay zi reca mî qeŕul kerdî u nobeta xo dê mî.

Mî zi, ay zi, ma zanayê qandê to ez zahf mûhîma. Eger mûhîm nêbîyayê tî hewtês serri nêgeŕayê mî.

Ez verê şîma hemînî ameya u nê meydandê leji dî hadîre pawena. Tî zanê raconê lejwaney dî, kam veri bêro meydandê leji dî hadîre bo u bîpawo, lejwano kî yeno do veror eydî lej bîkero. Qandê coy zi vanê mîn u toya ma veror lej bîkerê. Eger tî leji qezenc kerê, tî do veyvda xoya lej bîkerê, eger ez qezenc kera u tî vinikerê, tî do lejwaney ra fek vîradê, şîrê keydê xodî, torînanê xo miyan dî roşê, inanrê bahsê mîlet u welatê xo bîkerê, aqîlbend u xocayê torîn u şarrdê xo bê.

Eger tî nê şertê mî qeŕul kenê, mîn u toya ma do lej bîkerê, nê nêkenê tî zanê, ez do pîro da u rayda xora şîra? Eya tepeya tî mî nêvînenê. Bewni hesabdê xo, tî zanê qewlê camêrdan hirê finiyo u na zi fina hirîna mîn u toya mayê meydandê leji dî pê vînenê u raştê pê yenê. Ê dî finandê verênan dî qet wextê mî çînê bî ez vîndera, ma xorê hebê qîsey bîkerê u halê pê pers kerê. Bê lejkerdenî u şemati. Gîrweyê minê zahf ravey u mûhîmi esti bî, cora mî nêşa vîndera. Labîrê ewro ne gîrweyêdê mîno ravey, lez u mûhîm esto u ne zi rayna mî ver dî esta, ez vîja qandê a ray şîra. Ewro kar u barnadê mî çîniyo ez bîkera. Eyra ma şenê gozanê xo no meydan dî pêra bara kerê u xo pêrê bicerîbînê.«

Ahmed Beg vano:

»Ez heme şertanê to, bê şert u şurt, bı herf bı herf u bê itiraz qebug kena. Qandê kı ez toya lej bıkera, heme çı rê razıya.«

Lejwan vano:

»Newe bı. Ewro, ya mıra, ya tora. Tı şı welatandê duran dı geyray mı, noyo qısmetê to ame to lıngan ver. Dıha tiyê Homay ra çıçı wazenê? Şemşêrê xo bancı u qandê hêrişkerdenı hadıre bı, ezo yena.«

Lejwan şemşêrê xo, xo vera anceno, hewa ra şaneno u hêrişê serdê Ahmed Begi keno. Ahmed Beg zi şemşêrê xo anceno u hêrişê serdê lejwani keno.

No hesaba lejê wırna lejwanan dest pey keno. Wırna zey şêrana ramenê pêser. Şemşêri, jew werzeno jew roneyêno, bena hırı hıra estoran u şırqı şırqa şemşêran. Şemşêri zey vırusıkan berqenê u yenê pêro. Wırna lejwani zi gozê zahf çetiniyê u rew rewı nêşikênê. No hesaba xeylê pê meydan-dê leji dı doşkenê, benê, anê u hemle hemli sero benê pêser. Ahmed Beg bureno u vano:

»Ez Decala Decal, neya tepeya ğem nêwena. No besê mınno, mı tı di u fırsendê lejkerdenı kewt mı dest, ya, qe mirê jewbı çiyê lazım niyo. Eger tı raştê mı niyameyê u mı toya lej nêkerdê, wexto kı ez bımerdê çımê mı do akerdey bımendê u ez do o qahra bışiyayê.

Mı do a dını dı zi nêşayê rahat bıkera u rahat rahat rake-wa. Qandê kı ez to bıvına u todı lej bıkera, mı Ellay rê tay dıhay nêkerdi. Roj u şewı ez dışmışê to biyê u tı tım çımandê mı vera perayê, labırê mı nêşayê to resa u to tepêşa. Mı hewnandê xodı vatê, êceba ez do bışa ey bıvına u eydı lej bıkera. Noyo mı tı di u ezo todı lej kena. Labırê mı zanayê, mirê êyan u beyan bibi kı, ez do to bıvına. Mı zanayê verê mergdê mı, tı do bêrê sere-pırodayenda [*ziyaretey da*] mı. Eyra mı zeri u pize dı posanayışê [*ümidê*] estı bı u tım mirê vatê. Vengê şırqınıda şemşêran ameyê mı u vatê "bewni to diyo, şıma yê lej kenê" Jew dê erdişını

tim mirê vatê "Qe meraq mekî, o do fina bêro, fina bivijiyo to verni u ti do a finî ey zahf weş bînasnê". Veri sebrê mi niyameyê, lê newe ez gem nêwena.«

Vano u hêrişanê xo pê sero kenê vêşi u pêti. Tim şo lej beno germ u gürr, bî hereket u bî heyecan. Heyecaney ra miletî xo sero nêşena vîndero, tim hol bena xoser. No hesaba bî seatana hêrişê pê kenê u zor danê pê. Wirna zi zor çetinê, loqmey werdi, ê warkerdenî u werdenî niyê.

Ahmed Beg seni keno seni nêkeno, nêşeno biyaro hesab u çalimi ser kî, nê lejwani bîfino yan zi derbê da weşa mergi pîro do u defterê cî bîgiro. Wexto kî ano alim u çalimi ser u keno şemşêrdê xoya serey cî bîperno, zekî jew destê xo şemşêrdê cî vera no u nêverdo pîrodo. Wexto kî keno derba xo cî resno, zekî jew sera perzananê xo akero, destê Ahmed Begiro do u ey peydî kütkeroy. Ju ju finî tam keno pîro do u serey cî bîperno, zerrida cî miyan dî janê werzeno u ze kî cîra tivîli werzanê, winî his keno u pa teweno. Ney ra nêşeno biyaro firsend u derba xo pîro do. No lejwan ju ju finî ano çalimi ser, labirê nêwazeno derba xo pîro do, ey bitewno, dirbetin kero yan zi bîkişo. Ano firsend, ema na juwerî nêkeno, derbî ey ro nêdana u ey nêkişena. Nêwazena, nêwazena ey bî şemşêrdê xoya u a khaley dî bîkişo. Vinena, zahf khal biyo, zahf bî emîro, labirê bî a khaleyda xoya hewna zey şêran, zey xortêdê vist serri xover dano u hêrişê serdê cî keno. Labirê vinena, ridê khaley ra estey poçikandê cî nêverdanê kî, estorî sero weş vîndero. Eyra şena derbî pîro do, labirê vana, nêbo ez derbê pîro da u o zi a derbda mîna bîmîro. Coy ra zahf di-qet kena u ey pawena. Wa çimê khaley korri bê, ma do winî biyayê u hendayê biramîtê?

No hesaba, nê wirna hendê phanc-şex seatan pê meydandê leji dî doşkenê. Wirna winî ediziyênê, winî êdiziyênê, taqet u hêle ra benê u kewnê. Si u hera meydandê leji zi lingandê estoran bîn dî bena werdi-werdi,

heleyêna, qat-qati bena toz u welî u kewna dinyay ser. Verniya toz u welî resena qatê azminiyê hewtan. Toz, welî u duman ra dinya ninan sero beno tari u zindan. Şirqiniya şemşêran u hiriniya estorandê ninan azmin dî aşnawêna. Veng u burinida ninanra hewri gurenê u virusiki akewnê. Wexto kî şemşêrê cî ginenê pêro, tî vanê qey virusiki amê êrd ro wini cira veng vjêno. Wexto kî hêrişê pê kenê, lingandê estoran bin dî êrd lerzeno. Kes vano qey zelzeleyo beno.

No hesaba beno êre. Bahdê êri nê wirna weş zor danê pê, wirna finê ra estoran ramenê pêser. Estorê ninan ginenê pêro. Wexto kî estori ginenê pêro, wirna estori piya dindeyênê erd. No firsend Xezalî rê firsendo, vanê nêremno. Çimkî a diha xo sera u şena lez werzo xo ser. Wini zi kena. Bî lezey u çapîkeya werzena xo ser, erdo şemşêrê xo erzena qayışdê zini, qayışi vîsnena u Ahmed Begi tewdê ziniya khalekî ser fêna. Eyni lezey u çapîkeya Şemşêrê xo erzena saqedê cî u saqey cî kena dirbetin. Bahdê dirbetin kerdenî, cira kewna duri u çermeyê siyay xo ri vera ancena u riyê xo akena. Akena, riyê xo akena, hetê Ahmed Begiya winêna u şina riyê xo mîsnena cî u bahdê ey riyê xo mîsnena mîletî. Wexto kî Ahmed Beg riyê Xezalî vineno, mat u şaş maneno u şaş şaş winêno cira. Emeley u posanayena cî, çımandê cî nina. Çımanê xo vilênenno u pê sero pê sero winêno cira. Winêno la raşto, lejwano kî bî serrana geyra bî cî u şopda cira şî bî keydê cira veyva cıya. Dêmek lejwanê cî, keydê cıdı cî lıngan vero biyo xebera cî çinêbiya. Bileheq u bilesebeb hend serrî geyrabî cî. U ay zî cîrê nêwatîbî. Tabî nêvana, o sîro, nîno vatênî, hetan wextê cî nêro. Eger o wext bıvatê, ay do seni xo cî ver bıreynayê? O wext hewna xo ser bî, hewna adır çıman ra perayê. Labîrê ewro khaley dest peykerd bî, çapra kewt bî. Rew adızıyayê u nefesê cî niçiqyayê. Ma gengaz bî, serê cî resaybî heştay. Erdo zor

xo sero vinderdê, hetan estori ser reso. Çımanê cı zi zey veri weş nêdiyê kî, hedefê xo weçino u derba xo pırodo. Destê cı zi rew hingulêsiyayê, nêşayê şemşêrê xo tim xo destı bışano u estora xo bı lez u beza çerx kero hemverdê xo ser. Eyra xezalı rê gengaz bı kî, qedê cı bo. Wini nêbiyayê ay do, koti ra lacê xo biyardê dinya u biresnayê kî, cıra lejwanê do çetin bıvijiyo.

Miletı zi hemê şaş u mat manena u nêzana se vajo.

A şaşey u gêjey miyan dı, hıma finê ra werzeno xo çogan ser, çewtê êrdi beno u hirê fini pê sero lew nano êrda u vano:

»Ahdê mı ame ca u ez biya rehat. Mı nêzanayê ez do nê rojan bıvına. Mı nêzanayê lejwano kî mı cıra xof girotı bı, do keydê mıdı bıvijiyo. Mı zanayê o mıra zahf duri niyo, labırê mı nêzanayê keydê mıdı ro. Çımkı tim vengê cı, goşandê mı miyan dı canqi kerdê u vengê şemşêrdê cı mı xo kıšta, goşandê xo miyan dı aşnawitê. Mı zanayê Ella do bıhuwo ridê mı, labırê mı nêzanayê hendayê bol..«

Kêfê cı zahf beno weş u dinya beno ê cı. Dıha nêzano, nêzano se kero u çiçi vajo. Fekê cı nêgêriyêno, domnenno u vano:

»Mı zanayê bê keydê mı kes nêşeno xof mı pize kero u hendayê hüküm bıkeroy, mı bıtersano u miyaneyê mı biyaroy êrd. Ellay rê şükür mı keydê xodı xo sera merdım di. Dıha dinya heme jew bo, xemê mı niyo u ez dıha gem nêwena. Ez dıha şena bı rehateya gan bıda, bımira u şıra hewna, şıra heqeyda xo ser. Ê dıdını, mı zanayê, wexto kî mı ardê çalımı ser u kerdê serey cı bıperna, adır kewtê a zerrida mı u zeriya mı cız-cızı kerdê. Eyra destê mı nêşiyê pıra kî, ez bıkişa.«

Werzeno xo ser u şino pêşiyêno veyvda xora u cırê vano:

»Mı zana Ahmedo werdêk veng niyo. Dêmek to o heme çi mısna u kerd lejwanê do zahf zanaye u wusta. Mı zana ê kay kayê vengi niyê, ê wustayêdê zanayiyê u ey dest ra

ameyê mısna yenı. Mı zana, bileheq niyo guniya mı torê gırêneyê u zey keyna, gan u gunida xo mı tora heskerd. Miyaneyê mı to kerd raşt. Sereyê mı u ê eşirda mı, Ahmedê mı do berz kero. Tı zana to wını phaştiya mı kerdı qayımı, wını kerdı qayımı jew Ella bızano. To barê minê hewtay serrı, mı mıl, doşi u miyani sera gırot u hewada, ez kerda serbest u azad. To ez bari bın ra, tombeti bın ra veta u sereyê mı kerd berz.

Rewnayo nan u sola mı no dıniya ra bırıyê bi, wext u se-atê mı bibi tamam. Labirê qandê nê bari, nê semedi, nê wezifi u nê rıski ez nêmerdê u nêşiyê heqeyda xo ser. Labirê neya tepeya karêdê mı nêmend, ez bıker a yan zi qandê ê kari bıfıkırıya u meraq bıker a. Jew wezifeyêdê mino zahf mühim mendo, hendıkı mı no dıniya ra koç nêkerdo, lazımo ez ey biyara ca, ey cê ra safi kera, hewna koç kera u şıra cadê xoyê ebediyeti. Ez do ey biyara ca u hewna barê xo bar kera u şıma miyan ra şıra dınyana.«

Kezalı zi lew nana Ahmed Begi desta u bermena. Bı ê hersandê bermiya kewna qoldê cı u meydandê leji ra abırıyênê u şınê keydê xo.

Ê meştêri Ahmed Beg heme eşıra xo arê keno pêser u dest bı vıraştênı da qonağê do berzo hirê qatını kenê. Dı mangan miyan dı qonağê do hirê qatın vırazenê. Qatê hirını sero wedeyê do zahf gırd u bol hera cam ra vırazenê. Teqe u bacayê cı zi zahf gırd u heray benê.

Heme tesisatê qonaği kı bı tamam, tepeya Ahmed Beg veyndano lajdê xo Evdılay u cırê vano:

»Lajê mino 'bı qimeto qahreman, mı qandê şexsdê to, qandê namedê to, qandê qahramaney u camêrdeyda to, torê nê qonaği sero wedeyê do zahf gırd, hera roşnın u Ellay ra zahf nezdi vıraşt. Tı layıqê cadê winayê, tı bêri no wede dı roşi u nê teqan u bacan ra bênamus, bênamus bewni dınyay ra u kêfê xo biya ca. Tı bê, ney çına rê nêbenê,

çina to dest ra nino u tı nêşenê çiyê rê derman bê. Dest u destbereya to ancax çiyê do winayrê bêro. Kar u barê benameus, tersinok, zeriqütıfyayan u ê bêkar u karnêkerdan [*tembelan*] noyo. Ellay tı çı do winayrê dayê, bê ney karna to dest ra nino u cesaretê to zi çiniyo kı, tı bikerê. No wede wedeyê çımbełoqano u qandê merdımandê zey to vıraziyayo. Eger mıleta mı to destı bımendê, Ahmedê mı Ellay nêdayê, hetan u hetan ma nêşayê miyaneyê xo raşt kerdê, sereyê xo berz kerdê u bahdê mı şan, şeref u nameyê xo bıdomnayê. Merdımanê zey to tim ma vıstê destan bıu u dayê nalinını. Merdımê zey to ravêrê ma ser, qet ma do nêşê xo bıdê qebulkerdenı u sınasnayanı. To do tim riyê ma sıya kerdê u mıleta ma destan bıu vıstê. Merdım ê zey to herda Ellay sero boliyê, u tim biyê sedemê villabiyayenı u destan bıu kewtenda mıleta xo. Ewro ra tepeya alaşeyê to, bı êşıra nêmaneno. Qısey to do nırê goştareykerdenı, pereykerdenı u kes do goşa to nêno u to nêhesıbino. Tı do zi êşırı miyan dı zey ê insanandê binan bê u ferqê to u inan do pêra çınê bo. Do wını bo kı, tı do êşırı miyan dı zey quqla bê u qe forsêdê to do çınê bo. Tı ancax neyrê, nayrê layıqê, zewbi çina rê nêbenê.

Karê mın u to pêya qediya, tı şenê şırê wededê xodı roşê u bewni rê hal u gidişatdê dınyay ra. Qonağê to zahf berzo u Ellay ra zi hebê biyo nezdi. Qandê coy tı şenê hergı roj veyndê Ellay, beno vengê to başnawo u günayanê to êf bikero. Zewbi bê imkano.«

Karê xo bı lajdê xoya qedina tepeya, veyndano torındê xo, Ahmedê werdêki u cırê vano:

»Şêrê mı, zeriya mıleta mı, weş goşanê xo akı u goştareya qısandê mı bıki, hele ez kena torê se vaja, çı bari dında to mıli ser u barê phaşti da to kera.

Ewro ra tepeya Serlejker, Serdar, Serdest, Reyis u wêrê qıse u şarrdê mı tiyê. Na êşırı u no qewm neya tepeya tora yeno perskerdenı u emanetê toyo. Tı do inan bıpawê, wari

kerê, bîparêznê u cîrê wîhêr bîvijiyê. Nêbo nêbo, tî ihmaley bîkerê, berzê xo goşan pey u destandê dîşmenan bîn finê.

Vanê tî weş bîzanê u bîsînasnê, dîşmenê ma zey şarrdê binan niyê. Dîşmenê ma zahfîyê u xeylê zi bî qüwet u bî rêzê. Çî wext fîrsend bîvinê aman nêdanê ma. Vanê tî heq u heqey ra fek nêviradê u niyabîriyê. Jewbîyayena mîleta xo ihmal nêkerê u tîm qandê coy bîgîrweyê u biyarê pêser. Dîdîlîğey insanandê xo mabên nêfinê u inan pêra niyabîrnê. Jewî rê lolo, jewî rê kêko nêvajê, hemîni zey pê tepêşê u jew mehmele bîkerê. Weş müqayteyê welatê xo bî, mîleta xo destandê kesi bîn mefînî, kesi rê kole mekî, kesi ver dî mîl çewt mekî u meronî. Wa tîm sereyê to u ê êşîrda to berz bo. Mîleta xo mîhtacê kesi mekî, tî zi mîhtacê kesi me bî u destan bîn mekewî. Rayda raştî ra meabîrî, kesi rê neheqey u bêbextey mekî.

Tîm raya raştî xo ver şanî, raya raştî tepêşî u rayda raştî ra şorî. Wa kes tora nêtewo u bileheq u bîlesedem zarar nêvîno. Qandê şeref u namusdê xo u ê mîleta xo tîm serehewa dî u lej bîkî. Ê kî torê zorey, zordestey u neheqey kenê inan êf mekî u tîm seredê cî ro dî. Ê kî nêkenê cîra fek vîradî u qarmîşê cî mebî. Ê kî zalîm, zordest, neheq u bêbextê nêbo nêbo, tî aman u fîrsend bîdê cî u êf bîkerê.

Ê kî tora zayîf, bêqüwet u zararê cî to nêreseno, inan dî lej mekî u zarar me dî cî. Ê kî tora zahf bî qüwetê u zararê cî reseno to u ê binan, inan dî lej bîkî, fîrsend u aman me dî cî kî, wa zordestey nêkerê. Çîyo xîrab, neheqey, bênamusey, bêbextey, qeleşey u xayîney ra tîm bîremî u merdîmê kî ê çîyan kenê inana ne dost u ne zi enbaz bî. Qet wextê dî phaştîya xo medî dîşmenan u inanra medet me-pawî. Emeley bî dîşmeni nêbena. Ê çî wext fîrsend bîvinê zey xo kenê. Tîm bîğeyrî heq u hüqukdê neçar, feqîr u fîqaran u destanê inan tepîşî u inanrê yarmetey bîkî. Heq u hüquqê neçar, feqîr u bêkesan zalîm u zordestan bîn ra

veji u inan destı meverdı. Bıgi u bıdı wêrandê heq u hüquqi. Merdimê kı neheqey u bênamusey kenê, qethin u billa inan cemaatê xo miyan dı qebul mekı u ri medı cı.

Tim u tim, qandê jewbıyayenı da dew, suk, şarr u êşirda xo bıgirweyi, inan biya pêser u meverdı wa villa bê u pêser bıkwê. Wa armancê to, raya to tim welat u şarrê to bo. Wexto kı tı qerarê xo danê bijewjiyê. Weş bıgeyrı, bewni, pers kı u kokê cı rınd aşanı, kamcinı keyna camêrda-na u ca do beli raya, aya xorê bijewji.

Keynaya kı anê wa zey marda to, ca do beli u namdari ra bo, zey marda to camêrd bo u bêro cemeat.

Nê qısan u nesihatane mı goşare kı, xo goşa kı, wa tim u tim to goşa bê u qet meveji. Nêbo nêbo, tı rayda raştı ra abıriyê, rayda çewtı u xırabı kewê.

Çımdo xıraba namusdê kesi ra mewını, namusê şarri namusê xo bızanı u wını mehmele bıki kı, tı tim ser kewê, qımet u itibarê to mıletı hetı vêşi u berz bo kı, tim torê hürmet u riayet bıkerê.

Tı zanê miyaneyê bênamusan zi, zey bênamuseyda inan rew yeno êrd u zey inan bênamus beno. Merdimo bınamus u bışeref rew rewi nêkewno u rew rewi miyaneyê cı nino êrd. Merdimo bênamus nêşeno mıletı miyan dı bıheweyo, jiyanê do weş bıdomno, emeleya kesi pey nina u kes bawereya xo pa niyano.

No çi, nê qısey, no êdet u nê torey, marê khalıkandê mara mendê. Lazımo ma inan jew bı jew bıyarê ca u rayda inanra şırê. Camêrdey u bınamuseya xo tim bıdomnê, ê kı tora benê u to dımı yenê inanrê zi vajê, inan zi bımısnê u inan zi zey xo bıresnı. Wa ê zi bınamus bê.

Ma bı êdet u toreyandê xoya, bınamusey u pakeyda xoya, camêrdey u bıbexteyda xoya yenê sınısnayenı. Rojo kı ma ninanra fek vıradê, ninan berzê xo pey u lıngan bı n u ninanra destê xo bancê, pê dı bêbext, xayın u hemver pê bê, ma do heme çiyê xo vını kerê u destan bı kewê.

Qandê nê sedeman, nêbo nêbo, tı rayandê raştan ra abiriyê, bileheq u bilesedem zalıme y u zordestey bikerê!

Wexto kı ma nêşê şılwalındida xorê wihêr bıvijiyê, o wext ma nêşenê namus qewm u êşirda xorê zi wihêr bıvijiyê, inan bıpawê u bıparêzê. Ma bı namus u şerefdê xoya heta ewro, xo dayo sınısnayenı u heyatê xo domnayo u ardo. Lazımo ewro ra tepeya zi ma bıdomnê.

Wexto kı ma çım verdê mal u namusdê şarri u mıleta xo miyan dı fêsatay u fitneyını bikerê u inan vera pê dê, o wext ma do dest ra şırê u destandê dışmenan bı kewê. No marê tım bıyo nişan, u ney tım xo mısınayo ma.

Nesilo kı tora, êşirda tora beno, inanrê zi zekı mı torê va, tı zi vaji. Emir u wextê mınê koçkerdemı zahf tayn mendo. Beno nê çend rojan miyan dı ez bımira u şıra cadê xoyê ebediyeti.

Mergê do wına weş u kêfın qısmetê, nasibê her merdımı nêbeno u her merdımı dest zi nêkewno.

Qısanê mı hemını rêz kı, xo goşa kı u qet meveji. Tı zanê mı heme çi dıfın-hirêfın kerd kı, tı xo vıra nêkerê u niyerzê xo goşan pey. «

O mabên dı, goşdê torındê xodı çiyê do nımıte u sıri vano, labırê kes niyaşnaweno u nêzano o sır çıçıyo. Labırê mıleta cı texmin kena u texmini ser vana; "Şewa kı do Xezalı dı lej bıkeru u şıbı xo nımıt bı, ê cay ze sıri cırê vano". Bahdê qısekerdenda miyandê goşi, "heqe mı torê" vano u çımê cı benê pırê hersi. Fına sıfteyêna çımandê cıra hersi kenê war. İmırdê cıdı kesi nêdiyo bermayo yan zi çımandê cıra hersan kerdo war. A rıjnayena hersandê çıman bı n dı, Ahmedê xoyê werdêki vırarı keno u lew nano çaredê ci ya. Ahmedo werdêk zi lew nano destê khalıkdê xoya u vano:

»Khalo, khalıkê mı, Pıl u Cedê mı, wa qet çımê to pey ra nêmanê. Hendıkı mı dest ra bêro, ez do nam u şanê to, şeref u berzeyaya to bıdomna, rayda tora şıra u riyê to tım sipe veja! Wa Şan, Şeref u sereyê to tım berz bo! Tı qet u

qet qaxu megi, zeriya xo metin u honıki tepêşî! Çiyo kî to mırê vato, ez xo vira nêkena u ez do herf bî herf ê çî biyara ca u zey to bıkerä. Wa emeleya to bî mı bêro.

Ahmed Beg ê Dımılıyan peyniya qısandê xo ano u şino kewno wededê xo. Vijyayış, o vijyayışo. Ê meştêri nêweş kewno u hirê roji cay miyan dî nêweş u bêhal rakewno.

Bahdê hirina rojan gan dano u şino heqeyda xo ser. Ella rehmet kero, rihê cî şa bo u cay cî cenet bo.

Vijyayena cî, o wede ra meytê cî beno. Ahmed Begê Dımılıyan şî heqeyda xo ser, ma amey neheqey ser. Ey wezifeyê xo vêşî-vêşî ard ca, vanê ma zi şîrê ray u şopda cîra.

Defkerden da [*nımıten da*] cî tepeya, torinê cî wezifey ey dewr gêno u şopa ey rameno...

HÜSEYN U ZINETI

I

Wextê dî dibiray benê, nê wirna biray zaf dewlemend u wêrê hirê dewan benê. Ê bîrardê girdi jew laj, ê werdi zi ju keyna cî bena. Nê wirna biray werdêkey dî nê qeçanê xo pêrê nişan kenê u nişanê cî ronanê kî wextê cî yê jêwjînayîşî bêro, nê wirnan piya bijewjinê. Nê nişanronayenî rê welatê madî vanê nişanê qündaxî. Nameyê lajeki Hüseyin, ê keynekerî zi Zinetî bena. Piyê lejeki dewî ra lajê xo rişeno Rîha [*Urfa*] kî, lajê cî bîwano, merdîmê do wende, zahf zanaye, roşenbîr u bî kultur bo. Şew u roj aqîl u fikirdê xora wendena nê lajdê xo ravêrnenî u vano, "boka ez nê lajê xo bîda wendî kî bîwano u mêrdîmê do zahf gird u alîm bo". Wexto kî lajê xo rişeno Rîha, cîrê wîna vano:

»Lajê mî, bewnî mîra, ezo to rişena Rîha kî tî bîwanê, alîmê do gird u zanayebê. Tî do zahf u zahf bîwanê, zanaye, tixtor, alîm bê, bêrê nêweşandê marê derman u delîl bê, derdandê inanrê çare u derman bîvinê u inan weşkerê. Dîrbetanê inan bîpêşê u khulanê inan derman kerê.

Eşîr u keydê mara kesî nêşa bîwano u derdê rê derman bo. Qenê tî bêrî bîwanî. Wexto kî merdîm nêwano, nêzanaye bo u çiyê destbereya cî nêro, zey rewte wîşkiyo, zey palaxo. Kîrbîtê acî kewo destî veşeno. Wendenî u zanayenî zaf çiyê do weşa, wendoğan dest ra heme çî yeno.

Merdîmî nêwende u nêzanaye heşa zey dewariyo. Merdîmanê wende u zanayan bî panuşt [*qelem*] da xoya welatê xo reynayo, ver berdo, vervîsto. Ê kî destan bîn dî biyê, wendanê ê welatanê destan bîn ra vetê u azad kerdê.

Ma heta ewro çiyê rê nêbiyê u destê mara çiyê niyameyo. Wîna amey wîna zi ma do şîrê. Bewnî mîra, bewnî

wehzdê mira, ez zaf nêweşa u ez do na nêweşiya, no derda nezdi ra bımıra u şıra. Eger dewda madı Tıxtor bıbiyayê u wextê cıdı derdê mırê derman bıdiyayê, ez do nê derdı ver bıreyayê. Labırê ewro gırwe gırwi ra ravêrd u zaf berey kewt.

Aqılê xo bıgırweynı, arê dı xo serê u salme megeyrı. Şew u roj bıgırweynı, dersanê xo vırazı, enbazandê berduş u salmana megeyrı, mewerzı u meroşı. Çeqelan ra durı kewı. Merdım u enbazandê wınisinanra zerar yeno kesi rê. Lınganê xo gorey werxandê xo derg kı, cayandê pısan ra megeyrı u karo pis mekı.

Rewşê [halê] dewda ma, ê dewijandê ma u ê welatê ma bıgi xo çıman ver u gorey ey linga xo berzı u hereket bıki. İdareyê ma weşo, hendê ma mal u mülkê ma esto. Tı çend şenê bıwanı, cayandê helalan ra bıgeyrı u perey xerc kı. Hendıki ez weş ba, hendıki mı dest ra bêro, ez do to mıhtacê kesi u çiyê nêkera, bıda wendeni. Eger tı bıwanê, bıwazê u icab bıkerı, heta awrupa, dıwêlandê xeriban mıyan zi ez do to bırişa. Bes tı bıwazı u bıwanı, mırê çına lazım niyo. Eger ez weş nêmana, nêbo nêbo tı dest wendeni u wendexanedê xora vıradê u wendeni ra durı kewê. Seni u çiçi beno wa bıbo, vanê tı wendenda xora fek nêvıradê u wendena xo nımçe nêverdê, bıdomnê.

Teniya tora wendeni wazena, bê ey çına nêwazena. Zanaye, roşenbir [roştber] u alimê do gırd bı u bê mıleta xorê xızmet bıki. Rayber u raymısneyê mıleta xo bı, inan derd u khulan ver bıreyı.

Eger tı nêwanê, wendena xo nêdomnê, ez heqa xo torê helal nêkena u a dıni dı qıra to nêvıradana. Lajê mı goşa mı nı, nê qısanê mı goşare kı u xo goşa kı. Hetan kı u merdımê do zanayeo gırd nêbenê, xo goş ra mevejı.«

Lajek vano:

»Beno, piyê mı, ez do goşa to na u bıwana. Zanaye ba, bira rayberê mıleta xo ba u inanrê xızmet bıkera.«

No lajê xo vîrari keno, lewê nano cî çare ya u vano:

»Eferim lajê mı torê, eger tı qısanê mı tepêşê tı do merdım bê.«

Çendna roji qandê wendenı lajê xo rışeno Rıha wendexane. Lajek şıno Rıha u dest bı wendenı keno. Wexto kî newe destpey keno, zahf weşdê cı şıno, zahf girweyêno u dı serri pê sero beno jeweminê wendexanedê xo. Heme qalê ey kenê, ey gıştana mısnenê pê u zahf cıra heskenê. Mabên ra phanc serri ravêrenê u nê phanc serran miyan dı, hergı serri zi bı iftixara sınıfa xo ravêrnenê. Serda şeşını dı piyê cı şıno heqeyda xo ser [mireno]. Lajek sêkür maneno. Mergdê pêrdê xorê zahf qahrêno u bol kewno bendê cı.

Maya lajeki çiçi yê cı esto çiçi yê cı çınıyo roşena u keyê xo bar kena şına Rıha lajdê xo hetı kî, ey bıgiro perzanandê xı bın, cırê wihêr bıvıjiyo kî salme nêgeyro u sukda gırdı dı perişan nêbo kî, bışo bıwano. A zi lajdê xorê şami virazo, nan bıpewjo, çınayê cı bışuwo u bewniro cıra. Qandê kî lajê cı zehmetey niyanco, tengey nêvino, bêperey nêmano u rehateya bışo wendena xo bıdomno. Na Rıha dı banê do weşo zey qonağana herinena u lajdê xoya piya dekewna miyan. Qandê kî perey cı nêqediyê u tim perey biyarê u vêşî bê, dest bı ticaretêy kena. Perandê xoya namedê lajdê xo ser dukani, qahwexaney herinena, inan nime, şırıkey u wertaxeya dana şarri, ê zi girwey-nenê. Dewar u çarwey herinena u rışena dewan nime dana. Pereyo kî ninanra yeno, vêşê ê peran namedê lajdê xo ser, hesab banqa dı dana akerdenı u kena banqa. Tim şo mal u perey cı benê vêşî u khulfetê perandê cı yê banqa beno berz. No hesaba no kar u ber hirê serri rameno. Hirê serran miyan dı zahf rojê weş u kêfını ravêrnenê. Labırê felek nêverdana u bol nêdano ramitenı.

Verniya destpeykerdena serra çihari dı, felek xo resneno ninan. Nêweşiyêda bêaman, bêçare u bêderman dano

marda lajeki. Maya cı nêweş kewna u mengê miyan dı rihê xo teslim kena, şına heqeyda xo ser.

Hüseyñ hem kışta pêri ra u hem zi marı ra sêkür mane-no. Kesê cı nêmaneno cı serra perzananê xo akero, ey xo perzanan bın kero u rayanê raştan cı misno. Dewı dı de-dêdê cı beno, labirê rojê nino persê ey u marda ey nêkeno. Wexto kı maya cı mirena no şiyês-hewtês serrê beno u ne-we newe kewno rewşdê xortey. Zınbêlê bariyê zey qeytani verday bi u roj bı roj muyê erdişda xo kerdê war [taşitê], çınayo weş u pak dayê xora u xo zey begana xemilnayê.

Labirê mergê marda cı, cı zahf tewnenno. Marda xorê zahf qahrêno. Qandê coy bı mengana nêşeno bêro a[ra] xo u heşê xo arê kero pêser. Wextê qahr u qotiki, münasebetê mergdê marda cıra, tay berduş u çeçeli firsend vinenê, xo resnenê ney u çorşmey ney dı kom benê, resenê pê. Eya tepeya enbazê berduş u nerindi cırê peyda benê.

Hüseyñ beno enbazê berduş u nerından. Ney ra wextê do zahf kılm dı dest bı wendını u wendexane ra viradano u kewno rayandê xıraban. Ray u neqebi, gedug u xeti cı vero benê vını, no kewno ray bın, kewno dahl u dırıkan miyan. Dest bı araqi u şereb şımıtenı, xumar kaykerdenı keno u vistu çıhar seati sera nêwerzeno. Şan ra heta şewe, şewe ra heta şan wextê xo xumarxane u pawyonandê Riha dı keno pırr u ravêrnenno. Nê cayandê xıraban miyan ra nêvjêno. Pereyo kı dukan u qahwexanandê cıra yeno, nê cayandê xıraban dı, masayandê xumari sero keno vını u weno.

Bar u pawyonan dı dano keynekan, xumarxanan dı zi dana xumarçıyan. Partiyandê esraran ra geypreno u dest bı şımıtenı da cı keno. Welhasil, kılmê cı, çı karo piso nêweş esto keno u cayan dê pis u limınan ra nêvjêno. Kewno rewşê do zahf xırab u nêweş. Heme ray cı ver dı benê vını u gêriyênê.

Dedê cı na juwerı pey hesêno kı, bırazzayê cı kewto ray-dê xırabı, cayandê xıraban ra geýreno u karo xırab keno. Estrar, arađı u řerab bıyo dermanê cı, xumar u keyneki bıyê hewnê cı.

Dedê cı, cırê dı-hirê namey nuřneno u rıřeno Rıha. Namey u vatenê miyandê naman, cı serê dı kar nêkenê u o rayanê xıraban nêviradano, xuyê xoyê pisi nêterkineno u nino rayda rařtı ser. Nesihet u qıseyê dedi cırê veng yenê, nêkewnê cı serê u cıdı kar nêkenê. Dedkeyna cı Zinetı zi cıra wını heskena, wını heskena, icab bıkeru cı ver ganê xo dana u ey sero mırena. Qandê dezadê xo çıyo kı nêkeru çınıyo. Zey Leyla u Mecnuni.

Wexto kı Hüseyın vana, hewt Hüseyını piya fek ra kewnê. Qandê Hüseyını piyê xo rıhat nêverdano, roj bı roj çıkınenı gořandê pêrdê xoya u vana:

»Kêko pıro dı u řori bırazzayê xo bıvını, bıwanı cı serê, rayanê rařtan cı mısını beno tı bıřê bıyarê rayda rařtı ser u a lıncı miyan ra bancê, vejê u bıreyneê.«

Ded hım qandê keynerda xo u hım zi qandê bırazzadê xo zahf qahrêno, sero zahf fıkrêno, u kewno mesela ver. Wınêno nameyê kı cırê rıřtı, cı serê dı kar nêkerd. Vêři nêřeno tehamül bıkeru u damıř bo. Werzeno dano pıro řıno Rıha. Geýreno, pers keno u bırazzayê xo vınenı. Gêno beno key cıdı xo kıřta dano ronıřtenı u bı seatana waneno cı serê dı u cırê nesiheti keno. Wasiyetê pêrdê cı ano cı viri u ju bı ju cırê neqıl keno. Labırê, fına zi çı yê cı serê dı kar nêkeno u serê xo nêgêno.

Ded seni keno, seni nêkeno nêřeno Hüseyını bıyarı rayda rařtê ser. Pa ecız beno, pey qahrêno u peyser dano pıro řıno dewda xo. Roj bı roj, meng bı meng, ser bı ser rewřê Hüseyını hetê xırabeya řıno. Roj yeno roji xırabêri.

Warê Hüseyını benê Xumarxaney, dermanê cı beno estrar, erađı u řerab. Zerı u qesıba cı estrar u erađı ra beno du-manını. Nefes dayenı u gırotena cı bena zorı. No hesaba,

no babeta roj bı roj linci dı şıno war u kewno çepeley miyan. Tım şo gom beno u diha nêşeno cıra bıvijiyo.

Qandê coy, qandê qıse nêtepiştene, goşa dedi nênayeni, zeriya dedi cıra manena. Ded nay ra bol qahrêno, gefi waneno cıdı u cıra fek vıradano. Wext yeno ded cıra nefret keno u lanet waneno cı serê dı. Kam cıra pers keno, cırê wına vano:

»Bırazayê mı çıniyo, qandê mı bırazayê mı bıradê mına piya merd u şı mezêl. Mı hetı qımet u itibarê ey nêmend. Mı hetı ferqê ey u ê merdı çıniyo.«

Ded hendik beno pırr, hendik beno pırr, diha nêwazeno nameyê ey ey hetı bıvajiyo, no keyne ra xo bıdo ey u bı eya bıjewjino. Qewlo kı inan ronabi, sozo kı ey u bıradê xoya da bı pê, ê qewl u sozdê xora vêreno. Qewlê xo çeke-no, sozê xo weno. Nêwazeno riyê bırazadê xo bıvino u o cıra bıaso.

II

Rojêda weşı, rojê da tijır. u akerdê dı lajê Begdê Rıha u çend enbazandê cıya piya, bı estorana vıjyênê seydê Arwêşan u zerecan [*zerejan*]. Xeylê doşbenê, xeylê ray şınê u xeylê cayan geýrenê.

Raya ninan yena kewna a dewda dedê Hüseyniya. Wexto kı nê dewı vera ravêrenê dedkeyna Hüseyni Zinetı u çend keynandê dewa piya, inidê dewı sero daran bı dı ronıştey benê. Raya nê xortan ini sera ravêrena, lajê Begdê Rıha dedkeyna Hüseyni Zinetı daran bı dı, keynan miyan dı vineno.

Wexto kı çımê cı kewno a Zinetı, aqıl serê ra şıno, adır kewno a zerrida cı u çımandê cıra çılê adırı perenê. Ca dı zeriya cı kewna Zinetı u beno aşiqê Zinetı. Guniya lajeki Zinetı rê girêneyêna u beno heyranê cı. Lajek dewijan ra pers keno, dewiji zi cırê vanê keyna kê ya, ê kê ni ya. Nê

ageyrenê Riha. Lajek dano piro şino pêrdê xo hetı u mese-
la cırê akeno u vano:

»Babo, to zahf vatê tiyê xorê keynekê nêvinenê ma to ser
bikerê u bijewjına. Qandê coy hergı roj to mirê kerdê se-
revde u dayê mı ri ro. Ewro mı keynekê di u zeriya mı
kewtı cı. Ez qayıla [*ez wazena*] tı şırê mirê a kenekeri
bıwazê.«

Piyê cı vano:

»Bıxeyr bo, bıxeyr bo, çimê to u ê ma roşni bê, Ella
bıkero fina puçı nêvijyo u tı cıra fek nêviradê. Ez hıma xe-
berê rışena pêrdê keynekı rê u bahdo zi şına torê keynekı
wazena. Bes tı xorê keynekı bıvını u mirê vaji şori bıwazı.
Rewnayo mı xo na meselarê şıdeynayo u ezo çıhar çımana
raya nê çi, nê roji pawena. Ez vızêrnayo çiyê do winayrê
hazır u hadreya.

Tı bêqaxü bı u şori bewni kar u bardê xo. Wa çimê to
peyni ra nêmanê, ez na mesela hal u çareser kena. Eger
keynekı waştê nêbo, ewro ra tepeya, a keynekı waştıya
[*derguşa*] xo bızanı.«

Begê Riha, bı lez u beza xeberı rışeno pêrdê Zinetı rê u
vano:

»Dostê mı, hadreyeya xo bıvını, tedarikeya xo bıkı, qan-
dê gırweyêdê xeyr u dostey, filan roj ma do bêrê sereyê to
ro dê u meymanê to bê. Qahweyêdê to bışimê u bı emirdê
Ellay u qewldê Pêxenberiya keynera to lajdê mirê bıwazê.
Ma qayilê neya tepeya dost u merdımê pê bê.«

Piyê Zinetı, xebera xeyriya Begdê Riha gêno u cewabê cı,
peyser rışeno u vano:

»Serê u çıman ser, ez pa zahf kêfweş bena şıma bêrê
meymanê mı bê u qahweyêdê mı bışimê. Seredê mı sero
cay şıma esto. Şıma bêrê cılda ma sero roşê, zahf kêfê ma
do bêro u ma do pa kêfweş bê. No mirê, berda mirê şan u
şerefê do zahf berz u müqedeso. Ez do çıhar çımana raya
amyayenda şıma bıpawa.«

Tewdê selam u kelamana xebera xeyri Begdê Riha rê rişeno u a mızgini ya xeyri dano keynerda xo. Wexto kî Zinetî pey hesêna, Begê Riha do bêro u ay lajdê xorê bîwazo, zekî şitilê awa honîkî a cî serê kerê, wîni cemîdiyêna. Aqıl serê ra şîno. Nêşena fekê xo akero u pêrdê xorê çiyê vajo. Hendê çend seatan heş serê dî nêmaneno. Heş u aqilê cî amê cî serê tepeya, dana pîro şîna wededê xo. Wededî bî lez u beza qaxız u qelemî vejena, nameyê do derg dezadê xorê nuşnena u bî merdimêna rişena Riha. Namedê xodî wîna vana:

»Dezayê mî Hûseyî! Hendayê seriyo ez waştî ya toya u ezo raya to pawena. To qe nêva rojê ez pîro da u şîra halê na waştîda [*derguş*] xo pers kera, çî haldî ra, wehzê cî senîno, bîvîna u bîra. Rojê to nêva ez pers kera hele merda an zî weşa. Kes hendayê serdî u bêgunî nêbeno. Hendayê serriyo ezo çîhar çîmanî raya to pawena, bendê to manena, labîrê tî hewna niyamey u to serê yê mîro nêda.

Fîlan rojî Beğê Riha do bêro meymanê pêrdê mî bo u qandê lajdê xo mî pêrdê mîra bîwazo. Eger tî hewna mî wazenê u qayîl niyê ez waştîya şarri ba, şarr mî bero veyva xo kero u ez malê virarda şarri bo, tî goş nanê mîna u zey mî kenê. Eger tî nêwazenê vatenê da mî torê çîniya. Eger tî wazenê wexto kî nameyê mî kewno to dest, tî erdîşa xo wîja dî şabun kenê u yenê tiya dî taşenê. Eger tî destê xo nêtepêşê, ecele nêkerê u nîrê nêresê mî ser, şarr do bêro mî bîwazo u bero waştîya xo kero. Çîze u sêneyê mîno kî, no hendayê seriyo ezo qandê to nîmnena u na vîrara mîna germa kî mî qandê to kesî rê niyakerda, do şarri rê abîyo u şarr do xorê pa kêf bikero. Tî zanê ez do o wext qahr ba u dest ra şîra. Wexto ma wîrna hend şenê sênedê xoro dê, çiyê peydî nîno u zey verî nêbeno. Tî zanê sêneyo kî jewnay rê abîyo ê sêni dî dîha xeyr u bereket nêmaneno. Eger tî nîrê xo mî ser nêresnê, heta merg ez to ef nêkena u ridê tora nêwîmêna. Nay rînd bîzanî zeriya mî

todî ra, çimê mî bê to jewnay nêvînenê u ez bê to kesnay nêwazena. Heta ewro ez qandê to vînderda u mî tîm raya to pawıtı. Tı nîrê ez do torê zewtı bıda, bıkerâ u a dîni dı qırda to pera. Mı wazenê, ecele bıkı, ray kewı bêri, nêwazênê xeberı bırışı ez bewniya çaredê seredê xo.

İmza: Dedkeyna to Zineti.

Not: Çıhar çımana ray u versêneyê to pawena. Selame-
tey dı bımanı, selamê germê waştıyey.«

No babeta namey [*mektuba*] xo nuşnena, tay perey dana jewi u bı eya ê nami rişena Rıha Hüseyni rê. Merdım nami gêno bêno Rıha dı Hüseyni vînenê u nami dano cı.

Wexto kı Hüseyn nami akeno u waneno, awêda honıkı bena acı ro u herunda xodı beno zey cemediya. Xeylê wext xora vêreno, zey pısti herunda xodı vîndeno u xo nêlunenê. Bahdê çendna deqıqan aqılê xo arêdano xo serê u yeno a xo. Wext vîni nêkeno, hîma şîno çınayê xoyê weş u newi dano xora, nişeno estorda xo u verê xo dano dewda xo. Heta dewı cayê dı solığ nêgêno û jewser estora xo veradano heta dewı. Yeno reseno dewı, estorda xora yeno war u bı lez u beza şîno dedkeyna xo vînenê, ay vırarı kenê, pêşiyêno cıra u mesela senina seni niya cıra pers kenê. Dedkeyna cı vana:

»Dezayê mı, dîna roji Begê Rıha do bêro mı lajdê xorê bıwazo. Ez texmîn kena piyê mı do zî bı kêfweşey u rıhateya mı bîdo cı.«

Hüseyn vano:

»Peki ma do se kerê u çi destbereya ma yena?«

Zineti vana:

»Wexto kı Begê Rıha yeno u şîno wededê pêrdê mıdı roşeno, tı zî danê pıro şîne cadê postalan dı, êşigda kêberı dı lîngan vero, postalan miyan dı roşenê. O wext piyê mı do tora pers kero u vajo: "Hüseyn bırazayê mı, çîrê tı cadê postalan dı, leqaşan miyan dı ronıştê? Çîrê tiyê nêwerzenê u nêşîne meymanan rê qahweyê nêgirenenê u

niyanê cı ver, ê bışimê?" Eger wını nêvajo, do vajo: "Werzi xo ser, meymanan dı serweşi bıki, destandê inan vera geyrı, inanrê xızmet bıki u cıra pers kı çıçi wazenê cırê biya" Ninanra juwerı mühaqaq do vajo. Wexto kı todı qısey keno, torê çiyê vano, yan zi tora çiyê wazeno tı wına vanê: "Dedê mı, ez werza kêrê destverey u xızmet bıkera, seni destê mı do bıgirê, ez destandê şıma ver geyra, şımarê çay yan zi qahwe bıgireyna u biyara şıma ver dı rona, şıma zi bışimê. Qandê çıçi leqaşan miyan dı nêroşa, cayê mı miyanê leqaşano, ez layıqê miyandê postalana."

Wexto kı tora pers kero vajo: "Qandê çıçi tiyê wını vanê, sebiyo u çıçi qewımiyayo yan zi semed çıçıyo?" Tı zi o wext vanê: "Ma diha se bo dedê mı! Tiyê kenê waştiya mına vist serran bıdê şarrdê xeribi u qelınê cı bıbirnê. Qandê nê sedemi ez postalan miyan dı ronışta, qandê coy destê mı nêgênê ez şımarê xızmet bıkera. Seni çımê mı do bar bıdê ez meymanan miyan dı roşa u bewnira inan rıra? Ez seni u çı riya meymanan rê vaja şıma xeyr ameyê u inan dı serweşi bıkera?"

Qabırxeyê Begdê Rıha zahf qalino. Mêrdımê do bol zanaye u camêrdo. Neheqey u gewşegey ra hes nêkeno. Heqê kesi niyerzeno xo lıngan bıın, pay nêkeno u nêweno. İnsanan cêra niyabırneno u werdi nêvineno. Rayda raştı ra niyabırıyêno. Neheqey rê çımê cı bar nêdano u neheqey nêwazeno.

Ne dost u ne zi dışmendê xorê bêbextey keno. Hem dost u hem zi dışmendê xorê çıçi dest ra bêro u bışo armetey keno u destê cı tepşeno. Nêwazeno bı bêbexteya kesi ro do, kes teng kewo u teng dı bımano. Zalımey u zordestey ra hendê nenguyê hes nêkeno u aman nêdano zalım, zordest u zılımkerdan. Mêrdımê do zahf çetıno, rew rewı nêxapeyêno u feqı nêkewno. Sereyê cı cibo raştey ra niyabırıyêno.

Qandê coy, o do veyn do to, tora mesela pers kera u bizano çiçiyô. O wext tı mesela cırê cêra cor, raşt bı raşt, ju bı ju neqıl kenê u vanê. Wexto o do qabırxe bıgiro, mesela waştênı ra fek vıra do u werzo pey dı şıro. O wext ez fina torê manena, ma piya pêya jewjyênê u danê pıro şınê Rıha dı ca benê.«

Hüseyn vano:

»Beno, zekı tıya vana ez do wını bıkera. Boka Ella bewniro ridê mara, gırweyê ma raşt biyaro u ray fino.«

III

Dı roji tepeya Begê Rıha tewdê peyandê xoya yenê u benê meymanê dedi. Nê şınê wededê meymanan dı Roşenê. Hüseyn zi dano pıro şıno wede dı, cadê postalan dı, êşig da kêberı dı roşeno. Ded cıra pers keno vano:

»Bırazayê mı, çırê tı cadê postalan dı ronıştê, wıja ra werzı bêri meymanandê xodı serweşi bıkı, şori qahweyê vırazı, bıya wa bışımê u bê inan miyan dı roşı. Kes xeyr amyayemı u serweşi meymanandê xodı nêkeno?«

Hüseyn werzeno xo ser, riyê xo tırşıneno u o ri do tırş u çewta vano:

»Ez kê dı serweşi bıkera u kêrê şıma xeyr ameyê vıja? Kamci riya bira meymanan miyan dı roşa u goştareya qısandê inan bıkera? Seni çımê mı do bar bıdê, ez şıma hetı roşa u goştareya qelın bırayenda şıma bıkera? Çı hesaba şıma miyan dı roşa. Şıma miyan dı cayê minê ronıştenı çınıyo, cay mı miyanê leqaşano. Ma ez camêrda bira camêrdan miyan dı roşa?«

Ded pers keno u vano:

»Qandê çiçi tiyê wını vanê? Sedemê cı çiçiyô? Qe tı nêşermayênê nê qısan kenê?«

Hüseyn vano:

»Qandê çiçi u kê ra bişermaya? Şımayê mıra şermayênê ez zi şımara bişermaya. Tiyê kenê waştiya mına vist serran bidê şarri u çımandê mı vero qelinê cı bıbirnê.

Seni çımê mı do barbidê u tehamül bıkera? Tı waştiya mı bidê şarri u veyva şarri kerê? Çı riya bira şıma miyan dı roşa u bewni ra miletı ri ra? Destê mı do seni werzê u tepşê ez qahwe bıgireyna u biyara şıma bişımê? Tı seni u çı hesaba ninan mıra wazenê?«

Ded qijeno Hüseyini ser u vano:

»Rew werzı u çımandê mın vera vını bı, hendi kı mı tora zoxi nêqılaysayê, tı lete-lete nêkerdê u nêkiştê?

La kütiko heram, nê çı qıseyê tiyê kenê. Qey tiyê kenê mereyo mindar bê u koçık da mı kewê. Ez nıka to resa guniya to şımena. Kam keyna xo dano kütikdê, çeçeldê zey to. Guniya to çend perey kena, ez keynera xo bıda to.«

Beno postalê ro, hêrişê serdê Hüseyini keno u vano:

»Keyna mı kotira waştiya to bena la qebrax, u postali pey ra dano Hüseyini ro, hêriş beno u rameno ser.«

Begê Rıha hıma werzeno xo ser u vano:

»O çiçiyi şıma miyan dı doş beno? Hetê dediya şıno u cırê vano:

»Hele vındı u sebur bıki, qandê çiçi tiyê çımsurey kenê u hêriş benê lajeki ser. Lajeki çiyê do xırab nêva. Hele ma fahm bıkerê na çı meselaya? Zey dışmenana tiyê hêriş benê lajeki ser u kenê bıkişê.«

Veyndano Hüseyini, ano xo kışta dano ronışteni u cıra pers keno vano:

»Oxıl lajê mı, na çı meselaya serê ra heta peyni, senina u senini niya, ju bı ju zey murana rêz kı u mirê vaji. Na keyna seni u çı hesaba waştiya to bena? Ez qayıla tey puçê nêmano u rınd fahm bıkera çı meselaya, goreyay linga xo berza u hereket bıkera. Mı çiyê do wına nêzanayê u ez pey zi nêhesiyabiya kı, na keyna waştê u waştiya toya. Ez çido wına xam u cıq ra, diriyey u xapeynayeni ra hes nêkena.

Nêbo ma qîsurê do gird bikerê, bêrê kay u waştiya jewnay bîwazê.«

Hüseyn dest pey keno u vano:

»Zinetı dedkeyna mına. Wexto kî may u piyê mı weş bi, ez u Zineta ma qündax dı bi, pêranê ma soz dayo pê u ma kerdê waşte u waşti pê u nişanê ma ronayo. No vist sero Zinetı waştiya mına. Pêranê ma qerarê xo dabı u qewlê xo bîrnabı, ma pêya bijewjiyê. Mın u Zineta zi ma zahf pêra heskenê. Eger tı emeley nêkenê, tı şenê şîrê Zinetı ra zi pers kerê. Dewijê ma zi heme na mesela miyan dirê, ê zi zanê u şahidê mayê. Labirê ewro dedê mîno sozê xo weno, qandê kî mîra hêrs biyo, co ra nêdano mı u wazeno kî bîdo cana. No hesaba wazeno gûnadê ma wirnan kewo, gûnayê ma wirnan wegîro u ma pêra abîrno. Heta ewro qe kıtab da madı çiyê do wîna ameyo nuşnayenı, jewnaya şîro destgîrotêya jewnay bîwazo, yan zi piyê destgîrotê ay bîdo jewnay u jewnaya bijewjîno. Keynaya kî dezayê cı yan zi merdimê ciyo nezdi cı vero bo, kes nêşîno a keynerı nêwazeno. Ya a keyna do keye dı por sipe kero yan zi ê merdimdê xoya bijewjiyo.

Heta ewro kes nêwerişto u no edetê ma niyeştö xo lîngan bîn u pay nêkerdo. Ma gird u pîlandê xora no wîna diyo, wîna aşnawîto u wîna zi oyo rameno. Labirê dedê mîno keno ewro nê edeti bîvîrno, berzo xo lîngan bîn, paykero u wertera hewado. No hesaba estanê pîlandê ma erdî bîn dı bîdo nalînı u edetandê marê xîyanetey bîkero.

Ez emel kena na mesela ra xebera to çîniya u tı pey nêzanê. Qîsurdê mı mewni mı xo vêşêri, xo girdêri qîsey kerdi, sereyê şîma pa tewna u masna. Tı qîsurê mı berzi xo lîngan bîn u a girdey da xoya ef bîkî.

Ez posena tı do heq bîdê mı u mı bîheq vejê. Mesela heme naya, ne vêşî u ne zi kemiya.«

Begê Rıha sereyê xo hebê keno berz, nefesê gêno u werzeno pay. Qahryayın u pıruzın destê xo seredê Hüseyni ra keno war, zeki zeriya cı bıgiro u vano:

»Êganê mı qet qısurdê to çiniyo, eger bıbo qısurdê ma esto. Tı qısurdê ma nêwiniyê. Bı raştey u seredê to ser xebra mı na mesela ra çinê bi, kesi zi mirê çiyê nêvat bı u ez pey nêhesiyabiya. Ne dedê to u ne zi dewijan mirê çiyê va, yan zi çikna mı goşa. Mı bızanayê u pey bihesiyayê wina yo, qe dınya dı ez ameyê, mı êşiga nê kêberi pay kerdê u selamı dayê nê mêrdımı. Ê mı zi goreyê mı, şeref u hesiyetêdê mı u ahlaqêdê mı esto. Ez zi edet u toreyan rê riayet kena u inana girêdayeya. Edet u toreyê mı zi gorey mı estê. Ma hetı zi eybo, mêrdım şıro waştiya jewnay bıwazo. Qethin u billa ez çıyo wina xam u puç qebul nêkena. Mı bızanayê ez seni ameyê mı na keyna waştê. Homa u Pêxenber tora razi bo kı, ma hewna nêkewti bi mesela miyan, çay u qahwe nêşımıt bi u keynekı nêwaştı bi to mesela akerdı. Zeki ma qandê na keyna niyamey mı u xorê ameymı seyd.

Wexto kı jew, hele-hele deza dedkeynerı vero bo, ma o kêber nêşinê u qandê a keynerı a êşigi pay nêkenê u çaya ê keyi nêşimenê. Fına zi ma berey nêkewti.

Labirê nay rınd bızanı, ewro dedê to him şerefdê mına u him zi ê toya kaykerd. Mı qandê qelindê dedkeynerda to heqıbeyê altuni [zêri] ardê. Ez ê altunan fina pey dı nêbena, qandê kı ma dost u enbazê pê bê, tı laj ez pi ba u tı zi qısurdê ma nêwiniyê u ma ef bıkerê torê verda. Wa no heqıbeyê altunan kışta mıra qelınê waştı da to bo.«

Hüseyn werzeno lew nano destê Begdê Rıhaya u vano:

»Homa u Pêxenber tora razi bo. Ez zana tı merdimê do zahf zanaye, gırd, asil u rındê. Tı nêwazenê zarar bıdê kesı u kes tora bitewo. Na mesela dı hendê nenguyê qısurdê şıma çiniyo. Mı zanayê xebra şıma çiniya, qandê coy mı verê qal kerdenı, waştanı u qelın bıryayanı na mesela

akerdı. Eger ney dı qısır esto se, ê şıma niyo ê mino, vanê şıma mı ef bıkerê. Mı heme çi qebug kerd. Zekı to altuni day mı, ez zi inan fina peyser dana şıma. Ez altunanê şıma nêgêna, inan fina pey dı berı. To heqıbeyê nê, se heqıbe altun na mesela ra fek vıradayenda xoya da mı. Ez nêşena na hendayê rıney u nermey tepeya, sero zi altunanê şıma qebug bıkerı. Piyê mı hewna ma qündax dı bi qelınê mı dabi.

Hal u wextê mı zi xırab niyo, ez zi goreyê xo u edetandê xo hereket kena. Qandê coy nêşena qebug bıkerı. Serê heme çi Ella tora razı bo, to na mesela kok ra peyşnê. Ez çiyê nêvana, teniya vana, wa riyê nê dınyay, riyê nê qederdê xırab u sıyay korr bo, ma nê şertan bırdı pêrê day sınasnayeni. Hetan u hetan ez na rıney u camêrdeya to xo vıra nêkena.«

Begê Rıha zi Hüseyni vırarı keno, lew nano çaredê ciya, cıra xatır wazeno u kewno ray şıno. No hesaba ne çay u ne zi tasê awêda dedê cı şımeno. Beg u peyandê ciya nişenê estorandê xo u peyser ageyrenê Rıha.

Beg u merdımandê ciya şı tepeya, ded çıweyê gêno xo dest u hêriş keno Hüseyni ser. Wazeno ey tepêşo, çıweya mırdiya xo kotekı kero, bıhenıqno, zey lınciya alawo u ey bıkişo. O çıwiya kewno dımı Hüseyn remeno, o fetılno, Hüseyn remeno. Eger cı dest kewo o do çıwana zey naniya erdo villa kero, goştê cı xağ-xağ buro u guniya cı bışımo.

IV

Hüseyn fırt vano u remeno şıno xo resneno estor da xo, nişeno cı u verê xo dano Rıha. Hendıkı şeno estori rame-no. Tersandê dedê xora fina xo peyni zi nêwinêno. Zano destê cı nêwerzeno hemver gırdê xo bıvıjiyo u o zi eyro do. Eyra nino hesab, qandê coy ver remeno. Heta yeno reseno Rıha hêlera beno. Estorda xora yeno war kı zeriya

ciya küt-küt erzena u qelbe cıyo keno vındero. Resa Rıha tepeya nefesê gêno u yeno a xo.

Na mesela u na biyayenı sera, aqlê cı yeno cı serê. Verê coy, verê na biyayenı Zinetı aql u fıkrê cıdı çınê bi u niyameyê cı viri. Ney sera cırê bena şırını u eşqê cı kewno zeri da cı miyan. Wını aseno verê coy, eya xo vıra kerdı bi; Wexto kı newe ra di, xasekey, şırıney, germey u bejna cıya bari ya zey lemnda venêri amê cı çıman ver, newe ra adırê zeri da cı kewno a cı u veşeno. İşte newe aqlê cıyo heqiqi yeno cı serê u çımdê girotena winêno cıra. Newe ra nurê cı organandê cıdı aseno. Şekıl u şemalê cı, cı çıman vera nêşino u zeri ra wazeno dedkeyner da xoya bijewjiyo.

Labirê no fin zi meseley gırd u tēmıyani vjêne cı verni. Girwe girwi ra ravêreno u şışa tirküvani finê tirküvan ra vjêna u diha pey dı nina. Qüwetê ey zi nêbeno u o zi nêşeno pey dı açarno. Finê zeriya dedi cıra mendı bi, finê şıkyê bi. Qe rew rewı virazêna u ded yeno ray. Seni kerd seni nêkerd nêşa dedê xo nerm kero, zeriya cı bıgiro, xo bido efkerdenı, heskerdenı, cı çıman kewo u xo cırê bido qebulkerdenı.

Nêşa dedi biyaro ray u dedkeynera xo cıra bıwazo. Dedi inadey u eksey a xo domnê, Nuh va Pêxember nêva. Nay sera Hüseyini name nami sero nuşna u rışt dedkeyner da xorê. Eşq u heskerdena xo ê naman miyan dı, dê nişankerdenı u ardı ziwan. Herga kı nameyê cı ame, ay zi cewabê cı nuşna u va:

»Ez bımana ê toya, ez nêmana ê herda siyaya. Hendıki ez weş ba, gan u rihê mı ê toyo, ez bımira goştê mı cına-wırandê bindê erdî rê esteyê, mı zi herî rê yê.

Bê to ez jêwnaya merde nêkena u nêjewjiyêna u vırarda jewnay nêkewna. Bê to, bê vırarda to, vırarna mırê heram bo. Bê destandê to destna do nêneyo destê mina u destna do mı xoro nêpêşo u vırarı nêkero. Bê to kes do çızanê minê sipan nêvino, nêvilêno u porê mı boynêkero. Bê to

kes do miyandê çımandê mıra nêwiniyo u çimê mı do kes-
nay nêvinê. Bê to kesna do mı xora nêpêşo u sênedê mı
sero kêf nêkero.«

No hesaba name nami sero pêrê rişenê. Hüseyñ reca u
reca ci nêverdano dano dedê xoro, labirê qısey jewi zi serê
dı kar nêkenê u reca jewi zi qêbul nêbena. Ded inadeya xo
tim rameno. Hüseyñ kamci ray ceribıneno nêbena u nêşe-
no cırê çareyê bıvino u çareser bıkero. No fin dedkeynerda
xorê name rişeno, vano:

»Ez do bira to biremna u bera.«

Kıştê ra dışmişê remnayışdê dekeynerı, kıştê ra zi ê dedê
xo beno. Tey maneno, nêzano se kero. Kıştê ra terseno
vano:

»Nêbo seqereyê mı dest ra, yan zi dedê mı dest ra bêro,
yan zi dedê mı şarri miyan dı serê ver dı çewt bıgeyro u
şarr cırê remnayışi serevde kero« Nêwazeno nêweşiyê da
xırabı mabeyndê ey u dedi kewo, şarr peybıhüwo u çiyê
vajo.«

Labirê tersandê dedi ra akerde u eşkere nêwetano bêro
dewı, dedkeyna xo bıvino, ay dı qısey bıkero, ay bıwazo
yan zi ziyaret kero. Ded bızano yan zi pey bıhesiyo,
qeyamı werzaneno u dınyay inan sero ano pê.

Hüseyñ na juwerı zahf weş zano, dedi finê gefi werdê cı
u vato nê. Ella zi cor dı bêro o do a xo bıkero. Finê zeriya
xo cıra verdê bi u xıncê cı kerdbı xo pize. Dınya pêro jew
bıyayê, nêşayê ey razi kero u bıyaro ray. İnadê cı inad,
qısey cı qıse bi. Kam şıno reca, destveng pey dı ageyreno.
Ey finê qesıba cı kerdı bi khul u siya. Wextê wextan dı goş
nênabı acı, goştareya cı nêkerdı bi, qısey cı nêtepişt bi u
qısey cı eştibi xo lingan bıñ. İnana zi nêmendı bı, sero zi
Şarrdê xeribi mıyan dı şeref u hesiyetê cıya kaykerd bı, o
şarri miyan dı o werdêk vıst bı u kerdı bı rezil.

Qandê nê hesaban zeriya cı, cıra mendı bi u bibi khulını.

Tabi nay dı heqê dedi zi estbı, qandê kı ocaxdê cıra o jew teniya bı, ümidê xo eya gırêda bı u qandê coy çend fini şı bı cı hetı, şı bı lıngandê cı ver u cıra reca kerdı bi. Labirê fina zi goştareya cı nêkerdı bi, goş nêküwa bi pa u niyame bı ray ser. Raya xırabı nêviradê bi u niyame bı a raştı ser. Kam ci siya kı gırdı bi Hüseyini sereyê xo da pıro, fina zi nêbi u nêşa nerm kero. Wextê eskerey da cı amebi u ravêrd bi. Waşt kı şıro eskereya xo bıkeru u bêro, beno heta o wext zeriya dedi nerm bo, pey bıveşo, keynerı bıdo cı. Hüseyin fikirêno u xo pize dı vano:

»Ez pıro da şıra eskereya xo bıkeru u hewna bira, şıra dedkeynera xo dedê xora bıwaza. Beno heta o wext hêrsê cıravê ro u bıdo. Dê, dê, nêdê zi ez do bıremna u bera.«

Xora namey waştıyenı kewto a cı u şarr heme zano kı ezo cı vero, qandê coy zi kes nino u ay nêwazeno. Ya ma do ê pêbê, yan zi keyedı poran sıpeykerê. Ma wırna zi pêra zahf heskenê, qandê coy zi çımê mı peyni ra nêmanênê u ez zana a do raya mı bıpawo. A bızano a do keye dı porsıpe kero u bımiro, a do fina bıpawo. Nameyê [*mek-tubê*] dedkeynerda xorê nuşneno u tey vano:

»Dedkeyna mı, mı qerarê xo da kı ez şıra eskereya xo bıkeru u bira. Beno heta o wext zeriya dedê mı bena nermı, bı zeri da weşa to dano mı u ma bı hıngilmeya, bı şan u şerefa, bı şên u veyveyê do bol gırda jewjıyênê u benê ê pê. Eger heta o wext zeriya cı nermı nêbo, ez do hember bêçareyey u mecburey to bıremna.

Ez posena heta o wext nerm bo, hêrsê cıravêro u zorey nêvejo. Hêrsbiyayenı u inadkerdenı dı heqê dedê mı estbı kı, o zi qabırxe bıgiro u nêdo mı. No heme qısır u sucê mı bi. Hendê qılçixê sucê ey na mesela dı çinê bi. Mı qesıba ey kerdı siya u o şarri miyan dı werdêk vıst. Mı goşa ey nayê, ewro no wına nêbiyê. Şıma heminê rê selami kena, lew nana destê ded u niyazda xoya, efê xo şıma hemını ra wazena u lew nana to çareya. Eger ez nêmiro u weş

bımana, bahdê eskerey şıma hetı ra. Xora merda zi, torê çiyê lazım niyo. Nay rınd u rınd bızanı, hewn, aqıl u fikirdê mıra tı do nêvijiya, şew u roj ez do qerantidê toya heyat bıkerä, rojanê xo pırr kera u tı do aqıl u fikirdê mıra nêşıra. Çıhar çıman u bı hêwiyêna ez do raya rojdê teskere-gırotênıda xo bıpawa. Heqê xo mirê helalkerê, na seati xatırdê şıma. Dezayê to HÜSEYNÊ DIMİLÎ.«

V

Bahdê nami, çendna roji tepeya, Hüseyın dano pıro şıno eskerey. Eskerey dı beno çawış. Hem enbaz u hem zi qomitanê cı, cıra zahf heskenê u qımet danê cı. Eskerey ra zi name nami sero rışeno Zinetı rê u cewabanê cı zi gêno. Mabên ra serê ravêrena, Hüseyın eskerey dı werem beno u nêweş kewno. Ey hewadanê Nêweşxane [*Hestexane*].

Zinetı pey hesêna [*hesiyêna*] kı dezayê cı nêweş kewto u o hewadayo nêweşxane. Na nışena otobozı u dana pıro şına dezadê xo hetı. Wınêna kı çı bewniyo, dezayê cı halê do zahf xırab dı ro u rewşê cı qet weş niyo.

Ma xo vira kerd veror bahs bıkerê. Zinet u Hüseyını ya tı vanê qey, sayêna werte ra kerda lete, wını pê manenê, wını manenê kes nêşeno rew rewı cêra abırno yan zi vejo. Wını dürüvê cı şiyê pê, wını şiyê pê, kes vano qey way u bırayê. Merdimo kı ninan veri nêvino u nêşınasno nêşeno cêra vejo u pêra abırno.

Eger çınay cınıyan Zinetı ra çınêbiyayê u por zey camêrdana cıkerdebiyayê u çınay camêrdan cıra biyayê kesi do bıvatê Hüseyıno.

Zinetı xeylê wext dezadê xo hetı manena, cı ver dana u cırê xızmet kena. Wınêna oyo nêbeno, tım şo halê ciyo hetê xırabeya şıno. Roj bı roj beno gıdı, roj bı roj nêweşiya ciya bena gıranı u roj bı roj oyo zey rıweniya heleyêno. Tım şo nêweşiya cı bena vêşi, hal ra kewno, taqet u hêle

ra biryêno. Wexto kî no wîna beno Zinetî zi cîrê qahrêna u wazena nê haldê neyrê çare u dermanê bîvîno.

Çîmê cî barnêdanê Hüseyn, no hal dî nêweşxane dî bîmano u a nêweşîya o welato xerîb dî bîmîro. Kesi zi nêsnasnena kî cîra armetey u phaştî dayenî bîwazo. Bêçare fikîrêna, dîşmîşî bena, nitekim cîrê rayê yan zi çareyê do zahf werdî u bêhêwî vinena. Ê fikîrê xo dezadê xorê vana:

»Dezayê mî, roj bî roj halê toyo hetê xîrabey u bêçareyeya şîno u tiyê pa benê gîdî. Çîmê mî barnêdanê, tî no nêweşxane dî, çîmandê mî ver dî dest ra şîrê u bîmîrê. Ez wazena xo herunda to kera, vera to no nêweşxane dî rake-wa u eskerey bîkera. Tî zi pîrodê u şîrê Rîha. Wîja dî dost u enbazê to bolîyê. Wîja dî tedawî bê, hawa bîvîriyo beno tî rînd bê. Ella gîrd u qadîro, beno tî wîja dî raştê tîxtordê xo bêrê u rîndbê. Rayda dost u enbazana u bî perandê xoya kes dîha rînd u weş xo tedawî keno.

Rîha dî dormeyêdê toyo hera, enbaz u sînasnayey to u dostê toyê tîxtorî zahfîyê. Tî inan bîvînê boya to do bîvîjîyo, nefesê to do hera bo, ûlqê to do abîyo. Beno ê enbazê toyê tîxtorî bişê derdê torê derman u çareyê bîvînê u to na nêweşî da bêamanî ver bîreynê.

Wexto kî ez porê xo cîkera u çînayê to xora da, kes nêşeno ma pêra abîrno u bîsînasno u cêra vejo. Porê xo cîkera, çînayê to xorada tam bena zey to, bena tî.

Qandê reynayîş u Rîha rîştênîda to, ez do şîra porê xo cîkera, bîra çînayê to xorada u herunda todî no neweşxane dî cadê to kewa. Tî do zi pîrodê u şîrê Rîha.«

Hüseyn vano:

»Çiyê do wîna nêbeno, seni ez qîmîşê to bena, to kena herunda xo u tiya dî verdana. Xora mî torê vêşî vêşî dayo antenî. Ez na juwerî rê qet razî nêbena u to herunda xodî esker nêkena. Derheqdê eskerey, qomîtan u enbazandê minê eskerey dî, tî çiyê nêzana u nêşena cê ra veja.«

Zineti vana:

»Bê na ray u bê nê çari çarenadê ma çiniyo u nêmando. Tı bıwazê zi nêwazê zi no do wina bo u wina zi bıbo. Hember mecburey u bêçareyey, tı do na ray qebug bıkerê u razi bê. Bê ney weçinayışnadê ma çiniyo.«

Hüseyn vano:

»Dedkeyna mı, ez do seni nay rê amin vaja, raziba u to çekera dêwan fek, adiri miyan u destandê xoya bıveşna. Bahdo bızanê, yan zi ferq bıkerê, do diha xırab bo.«

Zineti vana:

»Qet meraq mekı, qe çiyê zi nêbeno. Farz bıki ame fahmkerdenı. Eger ê insani bê ê do hal ra fahm bıkerê u vengê xo nêkerê. Na juwerı zi berzı xo goşı pey, tiyê mı niyerzenê adiri miyan u nêveşnenê. Ezo bı zerrida xoya na ray weçinena u wazena. Rayna ma vero nêmanda. Tı zanê heme cadê dinyay dı lej esto, jew merdım nêweş bo zi hetan kı, a nêweşiya nêmiro teskera nêdanê cı u ey serbest nêviradanê.«

No hesaba Zineti zeriya Hüseyni gêna u ey kena razi. Razi bi tepeya, dana pıro şına porê xo cıkena, yena çınayê cı yê nêweşi dana xora u kewna cadê ey, nêweşxane.

Hüseyn zi cara werzeno şino çınayê xoyê sıviley dano xora u bêveng nêweşxane ra vijêno, şino nişeno otobozda Riha u verê xo dano war u mekandê xo. O yeno Riha Zineti zi nêweşxane dı manena.

Nezdi mengê Zineti nêweşxane dı, herunda Hüseyni dı rakewna. Tıxtori winênê mengê miyan dı rewşê cı hetê rındeya şı. Nê ecêb manenê u vanê:

»Ella Ella, ma heta ewro çiyê do wina nêdi bı? Nêweşiya nê xorti werem bi u roj bı roj sero biyê giranı u hetê xırabeya şiyê. Labırê ewro cıra eserê, nişanê nêmando u aya bena vını. Tı vanê qey, o nêweşê ma şı jewna ame u kewt herunda ey. Dinyayo vırıyêno, Tıb dı zi mucizeyê benê u mayê fahm nêkenê ê yê seni benê u çıçı ra yo?«

Nê fina danê piro yenê nêweşdê xo hetî, ey rınd muayene kenê u cîrê vanê:

»Xorto, a nêweşi da tora çiyê pey ra nêmend u bî emirdê Homaya [*Ellaya*] tî ayrı reyay u bî pak. Labîrê ma cîra çiyê fahm nêkerd, seni bî seni nêbi, çîçi torê bî derman u tî pa reyay. Heta ewro ma çiyê do wîna nêdi bî u raştê cî niyamey bî. Ma do rapora to bînuşnê u to bîrişê Alay da to.«

Rapora cî nuşnenê u ey rişenê Alay da cî. Zinetî çînayê dezadê xoyê eskerey dana xora u şîna Alay, bûlîgda xo.

Hüseyîni, verî cîrê dur u derg bahsê enbaz, qomîtan u bûlîgda xo kerdî bî, bî name u tarîfkerdena, tay bo zî day bî sînasnayenî u mîsnê bî. Labîrê inan qîmê cî nêkerdê u ê bes nêbi. Kîştê ra ters, kîştê ra xeşîmey u nêzanayeyê da zahf u zahf gîrdî werte dî estî bî. A keynekey, xeşîmey u nêzanayeyda xoya amê resê bûlîgîda xo. Labîrê heta a se- atî hendê mîsqalê şîpe niyant xo ser u kesî rê çiyê nêda belikerdenî. Wexto kî newe amê bûlîgî, hebê xo da xîntey u gêjey. Qandê kî kes pede nêvejo. Zekî a nêweşîyerî wîni kerdo. Zekî seredê cîdî zahf kar bîkeroy, aql u mezgdê cîra tay çî bîgîro u bero.

Bî raştêy rolê xoyê gêjey u xîntey weş wîraştî u weş kaykerdê. Wexto kî kewtî bûlîgî miyan, zekî newe keydê xora bêroy eskerey, wîni rol u nîmare vîraşt. Xora bî xo ece- mî u xeşîmê ê çîyan bî. O rol u nîmare cîrê lazîm bî.

Enbazê cî jew bî jew amey cî hetî, cîdî serweşi kerdî u va:

»Ravêroy u Ella boka fina na nêweşîyerî to nêmîsno«

Labîrê çiyê çîmandê enbazan u qomîtanan vera nêra- vêrd. Ecemey u xeşîmeya cî fahm kerdî. Cî ra pers kerd va:

»Elamek torê Hüseyîni, se biyo to, tî çîrê wîna biyê zey xînt u gêjana. Çîçi qewîmîyayo to serê dî, çîrê tî hendayê biyê gewşeg, bêhes u bêveng. Zekî tî newera bêrê dînya u insan bê. Hebê xo arê dî pêser, dînc, jîr u jîhat bî. Bewnî

to qoskoceman nêweşiya zey koy dindê, ravêrnê u tı bi weş. Qandê çıci tiyê wına kenê u zey koviyana insanan ra remenê u kewnê duri. Veri to qıseyê şên, qüşat u weşi ker-dê, enbazi pêro huwate ra teqnayê, kêf u neşeyê dayê cı. No wına se bi to, zekı kilit to fek ro dê u fekê to kilit kerê, zekı fekê to bıderzê u nêverdê tı qısey bıkerê? Tiyê ne qüşat kenê, ne huwenê u ne zi qıseyê da weşi kenê. No wına do se bo? Zekı tı hebê aqıl ra kemi bê, heme çı xo vira bıkerê u vını bê?

Tiyê enbazanê xo zi cê ra nêvejenê, rınd nêsnasnenê u namanê cı weş niyanê xo viri. Ahmedi rê vanê Eli, Reşiti rê vanê Qember. Hendayê mefikiri u pey mekewı, aqılê xo arê dı xo serê, vêşi xo meqahrını, dışmışi mebí u xo pede mevıradı. Rojê weş u roşnayıyê raya to pawenê. Ma heme rınd zanê a nêweşiyerı bol zor da to u tı xeylê tewnay.

Bêri a nêweşiyerı xo vira bıkı, ay xo sera çekı u aqıldê xora vejı. Weşbiyayenda torê kêfê ma hemını ame u ma pa kêfweş bi.«

Zinetı vana:

»Ella u Pêxember şıma hemını ra razi bo. Sereyê xo pa metewnê, Ella kerim o, çiyê nêbeno, wext u zemanê cı bêro heme çı do bı xo ravêro u zey veri bo. Ez do zi pa zey veri ba u bira [r]a xo. Ella gan weşey bıdo, merg u koçkerdenı çınêbo, heme çı do weşey u rındey miyan dı ravêro. Wa xeyr u selamet bo, wa qe berey bo.

Neya tepeya ez do goşa şıma na, çiyê ver nêkewa, dışmışi nêba, heme çı xo vira bıkera u şıma se vajê zey ê şıma bıkera. Ez zi zana a nêweşiyerı xeylê zor da mı u tah-dayê da zahf gırdı mırê kerdı u ez tewnaya. Ema Ellay rê zahf şükür heme çı ame u ravêrd.«

No hesaba hêdi-hêdi tay çıyan mısena u lınga xo umişê cı kena. Nameyê kamci enbazi çıçıyo cêra vejena u hewl dana xo kı fina xo vira nêkero, naman pê nêşano u têmiyan nêkero. Qomıtanê cı zi kar u barê nêdanê cı, ay

cayê nêrişenê u tım çıman vero, bülğı miyan dı verdanê. A zi kar u bardê miyandê bülğa mijul bena, qomıtanan rê çay u qahwe virazena u wedanê inan pak kena.

No babeta mabên ra phanc-şexş mengi ravêrenê. Rojê Riha ra nameyê [mektuvê] Zineti rê yeno u name dı nuşnayo vato: "Sereyê to weş bo u Ella sebrê do gird bido to wayê! Tıxtoran seni kerd seni nêkerd, nêşa Hüseyini ê derd u khulan ver bireyno. Hüseyin bı ê derd u khulana merd u şî heqey da xo ser." Zineti seni nami wanena u pey hesiyêna kî Hüseyin merdo, çımandê cıra hersê gunini kenê war u bermena. Aqıl serê ra şino. Lerzanayeni u qahran ver, dest u lingê cı nêtepşenê. Ney ra name cı dest ra kewno erd, a zi pa kewna u xoya şına, xewiriyêna u keylê wext [r]a xo nina.

VI

Wexto kî yena a xo u çımanê xo akena, vana qey hewnê şewano, ay xorê hewn diyo. Nami erd ra hewadana, gêna u fina wanena. No fin zana kî raştı, hewn-mewn niyo. Fina qırı bena pırr u hersê germi çıman ra kenê war. Qırı gêriyêna u bı zora qültıkanê bermi kena war. Labirê nêşena, nêşena bı veng bibermo u pizeyê xo veng kero. Heleynena, xo pize dı qültıkanê bermi u adirê zeri heleynena. Reng u bengz cıdı nêmaneno. Heqê nım seati dı bena zey khaldê hewtay serri, zey rüweniya heleyêna u nimeyê cı nêmaneno.

Bahdê çendna seatan xo arê dana pêser, nami gêna u şına Qomitandê xo hetı. Wexto kî kewna zere selami nêdana Binbaşidê xo. Hêdiyêna şına cı hetı, nami akena u vana:

»Binbaşiyê mı tı qısur nêwıniyê, ez wına kewta zere. Me-seleyê esta vanê tı bızanê. No tam şexş mengiyo ezo vera waştêdê xo eskerey kena. Çı heyf ez ewro pey hesiyaya kî, waştêyê mı merdo u şıyo heqey da xo ser.

Wexto kî wina vana nêşena xo tepşo u bermena. Hersandê çıman u bermi bın dı, nami hetê binbaşıya derg kena u vana:

»Honi torê bıgi u tı bı xo bıwani. Vêşî qüwet u taqetê mı nêmend ez fina hirını bıwana.«

Binbaşı nami Zinetı dest ra gêno u waneno. Wexto kî Binbaşı nami waneno, Zinetı qısanê xo domnena u vana:

»Ez Hüseyın niya, Hüseyın waştayê mı bi. Mın u waştedê xoya ma zahf pêra heskerdê. O eskerey dı werem bı u nêweş kewt. Na nêweşi veri ra girotı bi. Qandê nêweşey da cı ez ameya cı hetı. Ez wıniyaya rewşê cı zahf xırabo.

Mı bı zoro razi kerd u rışt welat kı, tedawi bo. Ez zi herunda eydı biya esker. Mı va qey şıro welat u tedawi bo o do rınd bo u a nêweşi ra bireyo. Mı nêzana kı derd u khulano werdo u qedınayo. Pawyon, xumarxane, esrarê Rıha u enbazanê çeşel u xıraban Hüseyınê mı werd u qedinana, mı dest ra vet u berd. Kê va kı Hüseyınê mı dewı ra bêro sukda gırdı dı bımano, sero zi may u piyê xo vını kero, bê may u pi sêkür bımano u rayandê xıraban kewo.

Vanê xebera xırabı rew villa bena u xo resnena wêrandê cı, heqeten zi wınıyo. Ewro xebera eya xırabı xo rew resna mı. Rew villa bi u amê tiyana dı ez diya. Ewro, ewro ez peyhesiyaya kı, Hüseyınê mı nêşayo xo ê derdi ver bireyno, o derda merdo. Qandê kı bireyo mı xo herunda cıdı kerd esker. Labırê ewro qımetê cı nêmend u heme çi bı zuri, heme çi bı veng, heme çi bı puç u peyni ra çiyê nêmend. Qandê coy ez qayıla tı müsadeyê mı bîdê, ez ageyra şıra wardê xo, herda Hüseyındê xo ser. Boya eya, boya Hüseyındê mına wıjanan ra, a herı ra yena. Şıra, şıra mırdiya xo Tırbdı cı sero bıberma, porê xo ruçıkna u berza herda cı ser. Derd u khulanê xo tırbdı ey sero akera u ey sero bırijna. Şıra xo cı resna kı, hergı roj şıra tırba hüseyındê xo ziyaretı kera u sero loriki bılorina.«

Binbaşı nêşeno xo tepêşo, o zi bêrmeno u çımandê cıra zey dalpana hersi yenê war. Werzeno pay, pêşiyêno Zineti ra u cîrê vano:

»Helal bo torê keyna mı, tı zi vaji ez keynaya u waştêdê xora heskena. Keyneyê zey to no dinya dı bol kemiyê. Kes heskeno wa zey to hesbikero. Fedakar beno, wa zey to bo. Tı zi vaji kî mı şito helal şımîto u ez keyna camêrdana.

Roj do sıfteyên ra mı fahmkerd kî, tı Hüseyin niya. Labirê qandê girêdayeni, fedakarey u heskerdenda to mı hesê xo nêkerd u cıra veng nêvet. Ella sebrê do gird bîdo to u reh-ma xo Hüseyini rê şa kero, ey a dîni dı ef bikero u teng dı nêverdo. Wa rihê cı şa bo. Ella boka şima wirnanê a dîni dı pê resno u pêra nêyabırno. Heta merg to, heskerdena to xo vira nêkena u şima wirna aqıldê mîra nêvijênê u nêşinê. Heskerdena to do sembol bo, fekan ra doş bo, mîletı miyan dı riçey bîdo u villa bo.

Tı serbesta keyna mı, şori oxirê toyê keyri bo, Ella tewdê girwedê to bo, girwey to raşt biyaro, sebir u qüwetê bîdo to.«

Zineti lew nana Binbaşı desta, cıra xatır wazena, yena çiyê xo arêkena kena bawilda xo miyan u şina nişena oto-boz da Rîha u verê xo dana wardê derd u khulan.

Yena resena Rîha nêresena, şina cay tîrbda Hüseyindê xo pers kena. Dost u enbazê Hüseyini cı gênê benê tîrbda cı ser. Şina kî çı şîro, dost u enbazanê cı, tîrba cı bî villik u gülana xemilnaya. Tîrbı sera herî gêna, kena xo serê ro, pordê xo miyan ra war kena u dana bermi ro.

Rojan u şewana tîrbı [mezel] sera niyabiryêna, qîrena, qijena, kurena, firqena, hawar kena u veyndana Hüseyindê xo. [Hawar birayêno, boka nêro dîşmendê mı serê dı]

Wexto kî na tîrbı sero bermena, dana xoro u porê xo ruçknena. Theyr u thur, cın u cınawır, dar u ber, gan u bêgan heme goştareya cı kenê u ê zi bî aya piya şin kenê u bermenê. Erd u azmin têtewr aya beno, lerzeno u veng

dano. Keyney u xortê Rîha qefle-qefle yenê goştareya bermi u dêrandê ayê şini u lorikandê cı kenê. Cini u camêrd Rîha dı nêmaneno yeno temaşedê nay. Way u ciniyê dost u enbazandê Hüseyni pêşiyênê nayro u wazenê derd u khulandê cîrê wertax bê u ay hebê teseli bikerê. Labîrê nêbeno u çiyê kar nêkeno. Keyne u ciniyê Rîha vanê:

»Waya ma, keyna ma, Ella sebrê bîdo to, beso tı be-heciyaya, to xo henıqına, bermi ver xü fetısna, kerd helak u kışt. Bı bermi, axi, ofi u kuzena tı seni bıkerä o pey dı nino. Wına mekı eyrê zi günayo, vıradı wa tırbda xodı xorê rıhat bıkerö. Hawarana kesi nêşayo kesi pey dı biyaro.«

Se vanê -se nêvanê, seni kenê -seni nêkenê, nêşenê ay tırbı sera duri finê.

No hesaba, şin u bermiyê ay des roji rameno. Des rojan miyan dı, çımê cı kewnê çalı, lewê cı cı sero benê wışki u masenê, riyê cı çılmısêno beno zey merdana, reng u benz cıdı nêmaneno. Loqmeyê nan u çilkê awı cı qırı ra nêşına war. No hesaba qüwet u taqet ra kewna, biryêna, vengê cı dekewno, nêşena qısey bıkerö u vengê xo biresno erd u azmini. Daha nêşena vêşi dayax bîdo xo u damış bo. Behicêna u hêlera kewna. Taqet u derman çoğ u gandê cıdı nêmaneno, bêhal kewna. Tesla cı kewna, nêmanena. Dost u enbazê Hüseyni yenê ay tırbı sera werzanenê gênê benê kenê erebeyê u rişenê dewda cı.

May u pêrdê cıya peyhisiyênê kı keyna ci ya yena. Danê pıro şinê cı verni, ay vırarı kenê, pêşiyênê cıra, lewi nanê pa u gênê anê keye. Ca rakenê, ay kenê cay miyan u maya cı seredê cı kıştä roşena u vana:

»Keyna mına delalı, se bi to, çiçi ame to serê dı? Ella sebrê bîdo to u sereyê to weş bo! Ma pêro wexto kı pey hesiyaymı, ma şoq bımı, adır kewta zerrida ma u ma همه cîrê qahriyaymı. Ema kes seni bıkerö, seni nêkerö nêşeno pey dı açarno u biyaro. Destbereya ma zi çiyêrê

niyameyê, ma zi nêşayê çiyê bikerê u derdandê eyrê derman bê yan zi derman bîvinê.«

Piyê cı zi yeno cı kışta roşeno u vano:

»Sedemê nê gırwi heme ez biya, mı şıma wırna pêra niyabırnayê, pêra duri nêvistê, zalımev nêkerdê u şıma ef bikerdê, beno wına nêbıyayê, yan zi hendayê rew u genc nêmerdê, ocaxê ma korr nêşiyê u destê ma ma ver nêkewtê. Roj do sıfteyên ra mı o salme nêverdayê, ez eyrê wihêr bıvıjiyayê u mı o teniya nêverdayê, beno rayandê xıraban nêkewtê, no derd nêtepiştê u no felaket ma serê dı nêyameyê. Werdêkey u wexto kı teniya mend, ez cırê enbaz nêbiya u mı cıra verni nêgırotı. Wexto kı sêkür mend. ez bışıyayê cı hetı, demê cı hetı bımendê, yan zi mı o bıyardê xo hetı beno wına nêbiyê. Kılmê cı, ez wihêr bıvıjiyayê, ey ne xumar kaykerdê, ne araqi u şerab şımitê u ne zi kewtê rayandê xıraban u ne zi no derd cırê peyda biyê.

Sedemo gırd eza, qethin u billa nay xo vira nêkena u xo ef nêkena. Boka Ella günayanê mı ef bıkeru. Ez şıma vero biya bend, mı nêverda şıma bıjewjiyê u mırazdê xo resê. Mı qabırxe gırot u hêrsê xo nêşıkna.«

Serey keynerda xo gêno xo desti ser u vano:

»Keyna mına xasekı, tı do bışa mı ef bıkeru, zey veriya mıdı bıhüwa, bewnıra mı ri ra u mına weş weş qısey bıkeru?»

Zinetı, bı vengê do edızıyaye u qediy yeyya, bê taqet u bermiya vana:

»Kêko, ma tı se kerê, to waştê kı wına bo, günayê to ney dı çıçıyo. No qedero, qederê mayo xırab o, qederê mın u dezadê mıno wına nuşneyayo. Ma to va u waşt kı Hüseyın ray da raştı ra bıvıjiyo, ray da çewt u xırabı kewo. Ma to va xumar kay kı, araqi u şerab bışımı. Ma to waştu werem bo u ê derdiya bımiro. Ma tı se kerê u sucê to ney dı çıçıyo. Bileheq u bıllesebeb tiyê günayê xo wegênê. Sucê to esto, esto lo hend gırd niyo. Ez taqet ra bıriyaya u diha

vêşi nêşena qısey bıkeru u xo ver bıda. Derd u khulan ez zi werda u qedinaya. Cayê mı berê eywanı dı rakerê, wa vayo honık mıro do. Adır kewto a zerrida mı u aya veşena. Beno vayo honık hebê keno nerm u honık. Eywanı ra qenê xorê winêna hetê ray u ini sera u tıwêran bıın ra. Beno zey werdêkey, zey veri dezayê xo wıjanan dı bıvına u cırê dest bıkeru. No mengêno hewn mı çıman nêkewto, beno honık mıro do, hewnê mı bêro, ez şıra hewna u dıha aya nêba. Ez ey teniya nêverdana, nezdi ra ez do zi şıra ey hetı.

Wa şımarê wasiyetê mıno bahdoyên bo, wexto kı ez mırena mı bıgirê berê Hüseynê mı kıştı tırkı kerê. Şımarı reca kena, nê wasiyetê mıne bahdoyêni bıyarê ca u mı berê Hüseynê de mı hetı bıımnê.«

Maya cı vana:

»Zineta mı, nê çı qıseyê ti ya kena, metersı tı do rınd ba, hebê xo ver bıdı tı hewna genca. Meqahri, bı merdiya kes mezêl nêşino.«

Zinetı vana:

»Dayê ez nêwazena ez rınd ba, ez wazena şıra Hüseynê de xo hetı. Ez dıha dest ra şıya, mıdı hal u derman nêmendo.«

Piyê cı vano:

»Wasiyetê to serê u çımandê mı ser, keyna mına xezalı.«

Cayê Zinetı benê eywanı dı rakenê u Zinetı gênê benê kenê miyan. Nêweşiya gıranı nêverdana Zinetı xo bılıno, ca ra bıvıjiyo an bêro a xo. Qahran ver, derd u khulan ver bahdê çendna rojan dest pey kena guni vırêzena.

Dıha nêşena werzo xo ser, an qısey bıkeru, yan zi çiyê buro. Tım şına kewna haldê xırabı u pede şına.

May u piyê cı rojana cı sera nêwerzenê u sero bermenê. Cayê dı Tıxtor nêverdane anê cı ser. Labırê bêçare, nêşenê derdê cırê derman u çare bıvınê.

Roj bı roj kewna haldê xırabi u hetê mergiya şına. Guni guni sero virêzena u dest ra şına. Pizedê cıdı goni nêmanena mıçıqêna, peyşêna.

Ne tıxtor verdanê, ne zi cayê dı Şêx verdanê anê cı ser. Ne ocax, ne zi ziyaretê verdanê serê danê pıro u tebarıka cı anê cı ya danê şımitenı. Labirê veng u bêçareyo, çiyê tesir nêkeno. Ezrail çorşmey ra şıno u yeno. Bahdê çendna rojan xo resneno cı u ganê cı gêno. Zineta ma zi mirena u şına heqeyda xo ser. Meram u mirazê cı yeno ca, a zi şına Hüseyın dê xo hetı.

Mergdê ayrê dar u ber, theyr u thurbermeno. Çorşmey ra kes nêmaneno yeno şın u ezada ay, cırê qahrêno u bermeno. Ezaya cı heftana ramena. Gangêr ganê ay zi gêno u ay zi rışeno dezadê cı hetı. Wasiyetê cı sera ay zi gênê u benê Rıha dı Hüseyını kıştı kenê tırbı. Tırbê nê wırnan benê Ziyaretgahê aşiq u pê heskerdan. Qefle qefle merdımı yenê u tırbânê ninan ziyaretı kenê. Heskerdenı u fedakareya Zineti fekan dı bena destanı, kewna mıleti miyan u doşbena. Xort u keyney vanê:

Keyna bena, wa zey Zineti bo

Kes heskeno, wa zey Zineti hes bıkeru

Kes mireno, wa zey Zineti bımiro

Meramê kesı yeno ca, wa zey ay bêro ca

Miraz waziyêno, wa zey ay bıwaziyo.

ŞIWANE U KEYNA PAŞAY

Wextê dı sukda Çermuğı dı Paşayêdê Osmaniyano bol zülmkar beno. Bı namedê Xezala keyneyêda neya heştês serrê bena. Rojê na keyna ney bı çend xızmekar u pawitoxandê xoya piya nişenê estorandê xo u şinê teberdê Çermuğı seyd u geyrayeni. Dı a geyrayeni dı pawitox u xızmekarê cı raştê Kosbesê yenê u kewnê ay dımı. Dı a dimikewteni dı ê pêra abirênê u a keyna Paşay dı ê mêşandê güir u gırsan miyan dı bena vını. Bahdê fetilnayenida Kosbesı nê geyrenê -nêgeyrenê keyna Paşay nêvinenê. A roji bı geyrayena ninan sero bena şan, labirê çı fayde nê ne raştê keynekı u ne zi raştê şopta cı yenê. Na keynekı zi ê mêşan miyan dı, ê ko u keran sero xeylê geyrena ê merdimandê xo. Labirê a zi inan nêvinena. En bahdo tesla cı kewna. Tersandê heş u vergan ver, cın u cınawiri ver estora xo ramena u hetnaya şına. Dı a şiyayeni dı şani ser, koyê vero, layê kışta bolêda çarwan vinena u estora xo hetê a bolda çarwana ramena u şına. Yena nezdi bolda çarwan kı, şıwaneyê ê çarwana la vero siyê sero ronışto u oyo luli cineno. Siya kı sero ronışte beno, verê a siyeri zi dola awı bena. Zerqanê tijida awaşiyayeni xo dayo a awı ro u a awa berqena. Na bêveng, bı nermikêna estorda xora yena war u hêdi-hêdiyêna hetê nê şıwaniya şına. Tı nêvanê derd u khulê Şıwani heruni ra luwayê, têra biyê, ey zi ê derd u khulan ver luliya xo kerda surı u oyo cineno. Vengê a lulida cıya bari kewtê ê koy u keran, dar u mêşan ser. Dı a cınayenida luli dı, çorşmey ra çend theyr u thuru heywanê bêzerari estê heme ameyê o çorşme, serrey xo berz kerdê u êyê goştareya a luli-cınayenda ê Şıwani kenê. Dorman ra ne Arwêşê, ne Malmalokê, ne Koter, Zerec, Bewranê gemi, teyrê bini u ne zi ê çorşmey ra u a

doli miyan dı kesey awı u masey mendê, hemını serey xo cayandê xora berz kerdo, qül u halinandê xora veto u ê yê bı kêfweşeya goştareya vengdê a lulida ê Şıwani kenê u vengdê ay vero xorê kaykenê. Mase u keseyê awı miyan dı, bı çıpı-çıpa govendi girêdanê u a awı miyan dı şınê u yenê. Theyr u turi dar, si u cayandê berzan sera perzaneyê xo akerdê u ê yê pırpıznenê u xo hêlkenê. Arwêş u ê heywananê binan zi çorşmey ra linganê xoyê verênan hewadanê hewa u kaykenê. Theyr u turo werdi zi bı wiçiwıçda xoya vengê xo keno tewrdê vengdê lulida ê Şıwani u ê zi bı eya piya dêri kenê.

Xeylê wext na keynekı ney peydı vinderêna u goştareya cınayenda lulida ey kena. O mabêndı na keynekı bena aşiqê ê Şıwani u cınayenda a lulida ey. Çend gami diha hetê neya erzena u yena nezdi ney. Kozê adırdê heskerdenı kewno zerrida nay u zey koziga zeriya cı heskerdenı ver veşena. Dı o siredı lacek şewqê a keynekı a awı u ê zerqandê tiji miyan dı, xo pey ra vineno. A vinayenı dı doşida xoya çepı ser milê xo çerx keno u winêno ayra. Seni keynekı bı çımandê xoya vineno-nêvineno, zano hewn u ğeyal niyo. Hıma bı çapıkeya, bı lez u beza werzeno xoser u dıgami hetê keyneka şıno. Wexto kı no hetê keyneka şıno, keynekı zi dıgami hetê neya erzena u yena ravey. Mabênê nê wirnan hendê gamê maneno. Lacek cayê dı, keynekı cayê dı zey putana manenê u xori-xori çıman bın ra winênê pêra u pê birnenê. O sire dı azmin ra zey güledê vırusıkda amnaniya, kozê adırdê heskerdenı yeno u kewno zerrida laceki u zeriya cı zey palaxda amnaniya veşneno. Bahdê zerikewtenda ê güledê eşqi, lacek xeylê wext bêveng maneno u winêno na keynekı ra. Nêzanê çend seati ninan sera ravêrênê, dınya ninan sero beno tari u aşmiya pancêsi serey xo hewran bın ra vejena u şewqê xo dana çorşmey. Bı ê şewqdê a aşmıda pancêsiya, o dınyayo tari ninan sero beno roşn u roşnayı. Ma vajê hirê seati,

şıma vajê phanc seati bı no hesaba wext ninan sera ravêreno, hewna zi nê aya nêbenê, wınênê pêra u pê bı çımandê xoya bîrnenê. Zeriyandê nê wınnan dı bena bılqı-bılqa adırdê heskerdenı. O mabên dı lacek xo arêdano pêser, keynekı ra pers keno u vano:

»Tı kama, ti ya kotira yena u hetê kotiya şına? Tı cına, tı meleka yan zi insana, karê to tiya dı çıçıyo?«

Dı a perskerdenı dı keynekı zi xo arêdana pêser u wına vana:

»Ez ne cına, ne zi meleka, ez keyna paşadê Çermuga. Ez, xızmekar u pawıtıxandê xoya. Ma xorê 'bı estorana ameymı geyrayenı. Dı a geyrayenı dı Kosbesê vijiyê ma vernı, merdımânê mı şana a Kosbesı dımı. Dı a fetılneyenı dı ma pê kerd vını. Mı zi salme estora xo ramıtı u ezê mêşı miyan ra vijiyaya. Bı amyayena, amyayena raya mı koyê tiyaya. Mı bola çarwandê to di, xo bı aya girêda u ez ameya to hetı. Heme ney ra ibareto u hendayêno. Esto se, qederı ez hetê tiyaya, hetê toya arda.«

Vana, destê xo hetê lacekiya derg kena u destê ey tepşena. Sifte lacek zahf terseno u şermayêno. Bahdo ters u şermayena cıravêrena, no zi destê xoyê bini erzeno miyanedê keynekı, keynekı vırarı keno u pêşêno cıra. Keynekı zi pêşêna eyra u wırna benê jew beden, jew ten. Bahdê pê vırarerdenı u pêşyayenı, lacek keynekı rê vano:

»Nıka tı bol biya veyşan, hadê ma şırê xorê çiyê hadrekerê u burê.«

No lacek u na keyneka veri şınê, bola çarwan arêkenê pêser u benê kenê kafê miyan. Estora keynekı zi anê ê kafi miyan dı girêdanê. Bahdo lacek şıno çend miyan doşeno u şitê cı ano. Dısmala xoya nani xo miyanera akeno, rakeno xover u Ellay çıçı dayo wenê u şitê xo şımenê. Pizey xo kerd mırd tepeya, lacek khulavê xo erdo rakeno u nê sero rakewnê. Şıma zanê adır u barutiya pê kıştı nêbenê. Hele nê adır u barutiya temasê pê bıkerê. Çıçı beno se a şewı

beno. Zeki cordi virusıki bikewo u bêro war, o hesaba nê finê ra benê heskerdoğê pê u a şewı benê ê pê. Gırwe gırwira ravêreno, dıha dınya zi bêro nêşeno verniya ninan bıgiro u ninan vero bend bo. A şewı hetan şewra nê pê vırarı dı pêşênê pêro u pêra heskenê. Çend pêşênê pêro hendı zi adirê heskerdeneyda ninan beno vêşi u beno gür. Wırna bi ê pê tepeya, ters u xofê kewno laceki pize u xo pize dı vano: "Mı se kerd, ya nêbo kı Paşa peybıhesıyo u bêro serey mı yan zi ê ma wırnan pıro dı.." Bahdê na fıkrıyayenı, xo arêdano pêser, Dımıleyda xora cesaret gêno u xo pize dı vano: "La se beno wa wınıbo, ez lacê Dımıliyana, ezo çıçı ra tersena? Do çı qeyamı do bıqlayneyo se wa bıqlayneyo, ğem çınıyo. Seredê nê gırwi dı merg zi bıbo, mınêto xo çınıyo." Beno şewra no keyneki rı rê vano:

»Nıka may u piyê to u heme merdımê pêrdê toyê heme cadı geyrenê to. Nıka heme meraq dı mendê u seferber bıyê. Vanê eceb çıçı ameyo cı serê dı, çıçı niyameyo. Nıka şınê koti hemını ancenê ifade u adır pernenê.«

Keyneki vana:

»Seni beno wa wınıbo, ez nêwazena tora abırıya. Neyա tepeya deqeyê ez nêşena, bê to pır kera u wextê xo ravêrna. Tora abıryayenı mergê mıno.«

Lacek vano:

»Nêbeno, vanê tı şıra. Eger bêre u ma wırnan na gema piya bıvinê, do ma wırnan zi bıkişê. Eger tı şıra beno çiyê ra şuphe nêgirê. Vanê qandê ma wırnan zi tı na juwerı bıkerա. Vanê tı nay zi bızana tora abıryayenı mergê mıno zi. Labırê qandê rojandê vernıda ma şıyayena to lazıma, hetan kı ma xorê pılanê vırazê u piya tıyanan ra bıremê. Tı newe-werzı Estorda xo nışı u şori, bahdo ma do cırê çareyê bıvinê.«

Lacek keyneki nano estorda cı ser, ray mısınenı keyneki u keyneki keno ray. Keyneki raşt bı raşt yena Çermugı.

Şına kî çî şîro, piyê cî ordiyê kerdo hadre, heme eskeri seferber kerdê u êyê kenê ray kewê u bêrê bigeyrê ay. Piyê nay seni nay vineno, kêfê cî beno weş, ordiyê xo peydi açarneno u şîno pêşêno na keynerda xora u ay gêno beno keye. Keye dî nay ra pers keno u vano:

»Keyna mı seni bî, çîci ame to serê dî u emşo to koti dî kerd şewra? Keynekî mesela cîrê serê ra heta bîn vana u wîna ramena. A vînbîyayenî dî ez raştê Şîwaneyê ameya, ê Şîwani heyatê mı reyna. Emşo kafê miyan dî ez ey hetî menda, şewra rewê zi ey ez naya estorda mı ser, ray mîsnê mı u ez kerda ray. Ez zi a raya kî ey mîrê vatîbî a ray ra raşt u raşt ameya.«

Paşa pers keno u vano:

»Ey destê xo na toya, nêna toya?«

Keynekî vana:

»Çî münasebet, qe nezdi mı zi niyame u teba nêkerd. Zey way u birayana ma pê dî mehmele kerd. Xora heta şewra tersan ver hewn mı çîman nêkewt. Şîwane zi merdimê do zahf pak bi.«

Paşa vano:

»İşte no rîndo, ey destê xo toya nênayo. Ez zana, ma tî keyna kê ya, xo teslimê ê pisandê heraman bîkera! Ê çîçiyê kes inan merdîm bîhesîbno u bigiro piyase. Keynekî xo pîze dî vana: "Tî xorê vajî, ez zana senino." Wexto kî keynekî laceki ra abîrêna, cîrê vana:

»Seni beno wa wînbîbo, ez do fina peydi bîra u to bîvîna.«
Lacek zi ayrê vano.

»Ez do zi hergî rojî bahdê êri to na la vero bîpawa.«

Bahdê dina rojan keynekî pêrdê xorê vana:

»Kêko, ez nêwazena kesi rê deyndar bîmana. Ez wazena kî şîra ê Şîwani bîvîna, tay perey bîda ey u deynê ey bîda. Ey heyatê mı reyna bî, qandê coy zi ez cîrê deyndara. Eyra nêbîyayê eceba şewî çîci do biyameyê mı serê dî u ez do kamci cînawîrî rê êm biyayê.«

Paşa vano:

»Deynê çîçi keyna mı! Ma tı nêzana ê heme destandê ma bındirê, mecburê bewnirê mara u ma bıpawê. Vanê tı na juwerı rınd bızana, ê mecburê ma Osmaniyan rê xızmet u koletey bıkerê u bıgeyrê ma destan vera. Eger çiyê biya-meyê to serê dı, inan zanayê mı do çîçi biyardê inan serê dı. Mı do ê dewê Dımılıyan heme erdo jew kerdê, panayê u bıveşnayê. Ê zanê ma Osmani çîçi anê inan serê dı u inan seni xo lıngan bı n dı pelıgñenê pêser u henıqñenê. Deyn-meynê ma hemver inan çınıyo, deyndarê se ê marê deyndarê.«

Keyneki vana:

»Seni beno wa wınıbo, ez zey to nêfıkrêna, vanê ez şıra, ê Şıwani bıvına u ê deynê xo bıda. Eger ez ni deynê xo nêda, hewn mı çıman nêkewno u ez do tım ey sero bıfıkrıya. Wexto kı ez bımıra zi, qandê ê deyni çımê mı do akerde şırê.«

Paşa vano:

»Tı zana keyna mı, madem wınıyo ez çend merdıman dana to hetı, wa to bıgirê u berê ê Şıwani hetı, deynê xo bıdı u bêri. Labırê vanê tı ey hetı vêşi nêmana u qısey nêkera kı, ri nêgiro. Eger ê finê ri bıgirê, dıha rıka xo kesi ra nêvıradanê.«

Keyneki vana:

»Kêko tı meraq meki, ez vêşi nêmanena. Peran dana cı, berxudareya cı kena u ageyrena yena.«

Keyneki u çend pawıtoxandê cıya nışenê estorandê xo u yenê laceki hetı. Amey resay Şıwane di tepeya, keyneki pawıtoxandê xorê vana:

»Şıma tiya bıpawê, ez şıra nê Şıwani dı çend qısey bıke-
ra, cırê berxudar bıvaja u bira, ma şırê.«

Pawıtoxê keyneki hebê duri dı vındenê, na şına bolda çarwan kıştı laceki vinena u cırê vana:

»Piyê mı nêwaştê ez bira to hetı. Labırê mı deyndareya

to kerdı behane u bı zora o kerd razi. Eger piyê mı bızano qandê to u heskerdeneyda to ez ameya to hetı, hım serey mı u hım zi ê to dano pıro. Vanê ma se bıkerê, se nêkerê, nayrê çareyê bıvinê? Bê remayışı çarenadê ma çınıyo.«

Lacek vano:

»Ez zi fikirdê todıra, bê remi rayna u çarenadê ma çınıyo. Vanê ma na sukıra, muntıqa Çermuğı ra bıremê u hetnaya şırê.«

Keynekı vana:

»Wexto kı ma bıremê ma do hetê kotiya u kamcin kıšta şırê. Ma şırê koti piyê mı do ma bıvino u serey ma pıro do. Tı zanê destê ordidê Osmaniyan zahf dergo u heme ca reseno.«

Lacek vano:

»Wını niyo. Cayê esto, ne destê pêrdê to u ne zi destê ordidê Osmaniyan reseno cı. Ma do cırê rayê bıvinê u bıremê şırê o ca.«

Keynekı vana:

»Peki o ca kotiyo, seni ma do şırê o ca?«

Lacek vano:

»O ca Sêwrega xopana, war u mekanê Dımılıyan, bext u textê paşadê Dımılıyanê Osman Paşadê Heciyanı. Wexto kı ma xo Sêwregı resnê, ma do bıreyê.«

Keynekı vana:

»Seni u çı hesaba ma do xo Sêwregı resnê? Wexto kı piyê mı ferq bıkerı u pê bızano kı ez remaya, en sifte o do raya kıšta Sêwregı u Diyarbekırı bıgiro kı, ma nêşırê ê cayan.«

Lacek vano:

»Çarey ey zi esto. Çıyo kı cırê çare u ray nêvineyo çınıyo. Bes wa kes 'bı azim bo u bıwazo, çiyê cı dest nêreyêno.«

Keynekı vana:

»Peki a ray kamcin raya?«

Lecek vano:

»Tı newe pıro dı u şo wa şüpe nêgirê u pey nêzanê. Fılan roji bêri fılan ca, ma raykewê, bıremê u şırê. Wexto kı ma kewti ray ez rayo torê vana, a ray u o çare çıçıyo. Newe vêşi ma nêşenê qısey bıkerê u pê serê finê. Hadê şori heta kı pawıtoxanê to hut nêgıroto u nêkewtê şüpe. Şori u fılan roji bêri ezo to no ca dı pawena.«

Keynekı tay perey dana laceki, bı vengê do berza cıra xatır wazena u dana pıro şına pawıtoxandê xo hetı. Nê nişenê Estorandê xo u peyser kewnê ray u yenê Çermugı.

Bahdê çendna rojan keynekı boxça xo, tay altuni u perey, dı estori gêna u bı xırxızey u nımitena keyera remena u yena laceki hetı. Laceki xora verıra hadreyeya xo dıbi u jewna herunda xodı kerd bı çarwan ver u heme şarrê çorşmi tembe kerd bı kı, wexto kı Paşa u eskerê cı bêre cırê nêvajê u o kı çarwan veroyo, vajo o şıwane eza kı, şüphe nêkerê kı bı eya remaya.

Keynekı yena Şıwani hetı -nina, nê wırna nişenê estorandê xo u kewnê ray. Kewnê ray -nêkewnê, keynekı laceki ra pers kena u vana:

»Ma do hetê kotiya u kamcin kıştı şırê?«

Lacek vano:

»Qandê kı ma şopa xo vınikerê, ma do tiya ra xo vıradê Fıseyni, Sersapı, Axırmat, Kaf u kemera warbê u şırê Mextele dı bıbê meymanê Babodê Baboyan u Qazan; xo berzê bext, namus u camêrdeyda inan. A ray u ê cayê kı ma şırê, cay asiyê u rewrewi raya kesi pa nêkewna u kes nêwetano şıro ê cayan. Şarrê ê cayan heme şarrê sırguneyo, fahm keno haldê remayan u ê xeriban ra. Mexteliji do ma meyman kerê, wexto kı ma bıwazê wıja ra ray kewê u hetnaya şırê, ê do marê rayberey bıkerê u ma bırişê. Eger ma bıwazê raya xo vınikerê yan zi ravêre overdê roy, ê do bıyarê gemiya dewda xo u ma ravêrnê overdê roy, dewda Hilêmi. Wıja ra ma do ravêre Gıdayıgı. Gıdayıgı ra ravêre

u şîrê Alduş dı bibê meymanê şarrdê Dımılıyan. Dımılı bızanê, ê heme yenê kıştenı zi bêbextey nêkenê u ma nêdanê destandê neyar u dışmenan. Tı zana verê heme çi piyê to do bıgiro raya mabêndê Sêwregı u ê Çermuğı, raya mabêndê Diyarbekırı u ê Çermuğı u şewqiyatê eskerandê xo bırıšo ê cayan. Hezar serrı ravêro o nêzano ma na ray girota u ma kewtê [r]a koy u keran, dew u xırabandê Dımılıyan. Alduş ra ma do xo vıradê verdê dolda rodê Hedroy. Roy vera vengê veyndê noverdê Roy, gemıcıyandê dewda Hedroy. Ê do bêrê u ma ravêrnê overdê roy, dewda Hedroy. Ma do şîrê a şewı bibê meymanê Hedroyjan. Roja binı ma do Hedro ra ray kewê şîrê Gırgomezı, Seyrange, Kewkhulik, Herbilos, Bitıkı, Çahvi, Sepetwêran u xo biresnê war u mekandê key Kosan u bibê meymanê inan. Bumi cemê nan u şamiya ê camêrdan. Vanê zahf meşura meyman hewadayenı u werdena key Kosan. Vanê key inan tım pıro, key raywan u meymanano. O keye ra kemi nêbenê meymanê inan. Ê zahf qedır u qımet danê meymandê xo. Ma do inanrê vaji mesela xo, ê do bıwazê, marê ca bîdê a dewda xodı. Bêro hesab ma do ca bê inan hetı, eger nêro hesab, bahdê meymaney ê do wıja ra ma bırışê Sêwregıda Xopanı. A şewı ma do bibê meymanê xanwandê Sêwregı u rakewê ê xanan dı. Qandê kı ma bışê şewê teniya bıseredê xoya bımanê u pê vırarı kewê, vanê ma şîrê ê xanan. Ê meştêri ma do xanci ra pers kerê qers u qonağê Osman Paşadê Hecıyan. Xanci seni b'aşnawo ê nami, qandê kı çımandê inan kewo, do veyndo paytonê, ma paytonı serno u bırıšo key Hecıyan. Ma do şîrê xo berzê bext u namusdê key Osman Paşadê Hecıyan. Vanê ne ordiyê Osmanıyan u ne zi alayıyê Hemıdıyan, nêwetanê dekwê mıntıqada inan. Vanê şew u roj hemver ninan, Sêwregı pawenê keleşê Dımılıyan. Wexto kı ma xo Sêwregı resnê u berzê bextê Sêwregıjan, o wext kes nêwetano marê çiyê vajo u bêro destê xo maya no.« Rayo

wexto kî lacek raya şiyayenî vano, ê vatenanê xo keno rêz
u inan keno dêri u wina rameno:

»Yarê yara mı, destê xo bîdî destê mı
Bêri ma wirna destanê pê tepêşımı
Qolan bî qolanê nê dew, ko u deştan
Jew bî jew piya doşbê u bigeyrımı.

Lê destê xo bîdî destê yardê xo
Ma kemera warbê şîrê Mextele
Bibê meymanê Babodê Baboyan
Bumî nan u şamiya ê camêrdan.

Ê meştêri ma do gemî ra ravêrê, şîrê
Hilımı dî xo berzê bextê Hilêmujan
A şewî inanrê bibımı meyman
Ê do bigîrê qedrê ma xeriban.

Ma do koy u keran xo pey dî verdê
Wijara xo biresnê Sukda Alduşijan
Xo berzê bext u textê ê Dîmulîyan
Beno ê ca bîdê ma xerib u raywanan.

Wija nêbo ma do xo viradê verdê roy
Bimî verdê dolda rodê dewda Hedroy
Vengê veyndê mı gemiciyandê wijay
Gemici do bêrê ma ravêrnê overdê roy.

Ma do şîrê xo berzê bextê Hedroyijan
Qandê heskerdenda ma nê wirna yaran
Beno ê marê bibê rayberê rojdê tengan
Dest berzê çek u silahan hemver neyaran.

Eger wija nêbo ma do biramê rayan

Raya xo bîfinê Axşunda key Kosan
A şewî key kosan rê bibımı meyman
Bumî cemê nan u şamiya ê camêrdan.

Ê do marê bikerê ikram u hürmetan
Vanê zaf meşura nan u şamiya inan
Ê dostê, dostê rojdê teng u xiraban
Vanê tilsimo werdena keydê Kosan.

Ê meştêri wija ra ma do verê xo bidê
Raykewê şurê Sêwregıda şêr u keleşan
Bibımı meymanê xan u otêlandê inan
Vanê Sêwregiji heweynenê xeriban.

Ê meştêri şarrdê Sêwregî ra pers kerê
Qers u qonağê Osman Paşadê Heciyan
Vanê o Paşayo Paşayê şarrdê Dımiliyan
Şarrê sêwregî phaşti dano bêphaştiyan.

Ne ordiyê zalimê dewleta Osmaniyan
Ne karbidestê inan Alayıyê Hemidiyan
Tersandê şarrdê Dımiliyandê Sêwregijan
Newetanê dekewê ê dever u muntiqan.

Inanrê vanê Keleş u Şêrê Sêwregijan
Ê zahf qedır u qimet danê meymanan
Hele heskerdoğê zey ma bibê meyman
Ganê xo danê, nêkenê teslimê dîşmenan.

Ma do xorê cabê Sêwregıda Xopanî dî
Ê do ma warikerê o ca, war u wargeh dî
Qeçê ma do bibê bîrayê qeçandê Sêwregî
Namdar bê, namdarê sukda Sêwregî.

*Bê Sêwregî kes marê vîrara xo niyakeno
Bê Sêwregî willî marê cayê dî sitar çiniyo
Bê inan kes xo dahwada ma ver nêşaneno
Baro giran wegrotênî, tim karê Dumiliyano.*

A rojî bî estorandê xoya şani ser xo resnenê dewda Mex-teli key Baboyan. Paşa zi seni peyhesêno keyna cî keye ra remaya u biya vîni, eskeranê xo hemîni seferber keno u rişeno rayda Sêwregî u Diyarbekirî ser. Bî eskerandê xoya vetenî u vijyayena ê wirna rayan gêno kontrolî bin u nêverdanê mîriçikî bîpero u şîro. Tay eskerê cî zi miyandê Çermuğî dî keye bî keye geyrenê keynerda Paşay. Labirê tesla cî kewna. Ne Çermuğî miyan dî u ne zi çorşmandê Çermuğî dî raştê şopta keynerda Paşay yenê u ne zi kes zano hetê kotî u kamcin kîştâ şîya.

Wesweseyê do gird kewno Paşay pize u vano: "Nêbo keyna mî pîrodo u şîro ê Şîwani hetî." Mürfezeyê eskeranê xoyê sûwariyan gêno u yeno nê Şîwani hetî. Şîwani çarwandê cî hetî vînenê u cîra pers kenê. Şîwane vano:

»Rojâ kî amê perey day mî u şî, a rojî rayo mî ne a dî u ne zi raştê cî ameya. Xebera mî ne ayra u ne zi remayenda ayra esta. Min u aya, ma xora pê weş nêşinasnenê. Ez Şîwaneyêna, seni keynay Paşay do biremo u bêro mî hetî. Aql u mantîq nê çî gêno, şîmayê mî suçdar kenê.«

Labirê fîna zi nê, nê Şîwani kenê felaqe u xeylê danê pîro, vanê beno zano u marê nêvano. Xeylê iskence pa danê kerdemî u ney koteki kenê. Labirê no Şîwane çiyê xo fek ra nêreyneno, nêvejeno u nêvano "ez o Şîwane niya, herunda eydî ameya nê çarwan ver, yan zi ey keyna girotî u remnê". Ê seni kenê seni nêkenê no tim zey xo vano u wîna rameno:

»Xebera mî keynerda şîmara çîniya u ez nêzana hetê ko-tiya şîya.«

Tesla Paşay kewna u paşa vano:

»Willi no Şıwaneyo raşt vano, keyna mı niyameya ney hetı. Eger biyameyê ney hetı yan zi biremayê karê nê Şıwani na bolda nê çarwan vero çıçı bı, o do zi bı aya biremayê u do hetnaya bışıyayê. Wını aseno xebera nê Şıwani cıra u çiyê ra çiniya. Ma şırê cana dı, governadı bıgeyrê ci.«

Nê danê pıro u peyser ageyrenê Çermugı. Cayê nêverdanê geyprenê. Labirê tesla cı kewna, cayê dı ne raştê ay u ne zi şopta cı yenê.

Lacek u keyneka yenê resenê dewda Mexteli -nêresenê, mesela xo serê ra heta bın ninanrê ju bı ju neqıl kenê u vanê. Dewjê dewda Mexteli heme, gırd u werdi ninanrê vırara xo akenê u ninan nanê xo zeri ser. Dıha felek zi bêro heta ê dewijan hemını nêkışo nêşeno destê xo inana no, yan zi zerarê bıdo inan. Dewji heme zahf qedır u qimet danê ninan. Hergı roji jew ninan keno meymanê xo u cırê xızmet keno. Keynekı meyman heskerdoğeyda Dımiliyan u camêrdeyda inanrê mat u şaş menena. Çımkı ümirdê xodı çiyê do wına nêdibi. Tım Barbareya Tırkan, kıştenı u veşnayena inan dibi. Çend rojan miyan dı na dewı u nê Dımiliyan miyan dı famê bol çi u kultürdê inan bena. Nêwazena seatê inanra duri kewo. Şıwani rê vana:

»Newe mı fahm kerd kı heta ewro mı heyat nêkerdo u nêramıto. Neya tepeya ez do heyat bıkeru u bırama. İşte dınyayo kı vanê, dınyay şımayo. Dınyay ma qetılkerdenı, kıştenı, goni, zılım u talan, veşnayeni, xırabekerdenı u herwına çiyandê xırabınan ra pıro. Ê şıma weşey, kêf-weşey, rındey, heskerdeney, qimet pêdayeney, qedrê pêgıroteney, pêre phaşti-vijyayeney, hürmet nişan-dayeney u herwına çıyan ra vıraziyayo u pıro.«

New-des roji nê dewı dı benê meymanê nê dewjandê dewda Mexteli. Bahdê new-des rojan tepeya wazenê kı wijara şırê u bıbê meymanê jewbi dewan, jewbi keyan u jewbi eşiran. Wazenê kı şırê çend roji zi Axşunı dı bıbê

meymanê key Kosan u burê nan u şamiya inan. Bahdê meymaneyda key Kosan wija ra pîrodê u şîrê Sêwregî dî bibê meymanê key Heciyan. Bî phaşti u mûsadedê inana ca bê, keye bê Sêwregî dî. Baboy Baboyan u gîrdê dewda Mexteli çend îsrar kenê u vanê:

»Tiya dî, dewda madî bîmanê, ma şîma bijewjinê, şîmarê ban vîrazê, mal u mûlk bîdê, şîma zi ma miyan dî cabê, way u bîray ma bê, dewijê ma bê u heyatê xo ma miyan dî ravêrnê.«

Labîrê fina zi nê razi nêbenê u lacek vano:

»Ella [*Homa*] Pêxember şîma hemîni ra razi bo. Na rîndey u meyman heskerdoğeya şîma heta merg ma xo vîra nêkenê u ma do tum şîmarê minetar bîmanê. Vanê ma verê xo bîdê Sêwregî, ray kewê u şîrê.«

Dewiji winênê nêşenê cîrê ray u çarena bîvinê. Gêne anê estoranê ninan kenê hadre, heqîbanê cî werd u êmiş ra kenê pîrr u ninan kenê ray. Verê raykerdenî Baboy Baboyan vano:

»Eger şîma razi benê ez şîmadî jewî bîrîşa, wa şîmarê rayberêy bîkero.«

Nê vanê:

»Ma çiyê nêwazenê, ma wazenê kî, bî xo teniya ray kewê u şîrê. Ma raziyê kî ca bî ca bîgeyrê, pers bî pers perskerê u bî no hesaba raya xo bîvinê.«

Baboy Baboyan u dewiji vanê:

»Şîma zanê, ma nêwazenê nîre şîma mîl kerê u zor bîdê şîma. Zeriya şîma seni wazena wa zey şîma bo.«

Dewijê dewda Mexteli ninan kenê ray. Nê dewda Mexteli ra danê pîro şîne Miyadun, Miyadun ra şîne Qîlxan, Qîlxan ra danê pîro şîne Qetine. A şewî Qetine dî benê meymanê key Qeran. Ê meştêrî Qetine ra kewnê ray şîne Dêsman, Dêsman ra şîne Takoran. Takoran, Tîwêrekî, Xerzîno, Diwan u herwîna geyrenê. Wija ra şîne Mîzray, Mîzray ra ravêrenê dewda Hedroy. Dewda Hedroy dî benê

meymanê Mehmedê Heciyan. Şewê, dı şewi Hedro dı meyman manenê. Bahdo Dewda Hedroy ra danê piro şinê Girgomezi, wija ra şinê Kewkhulik, Herbilos, Seyrange u Feqi [*Nahiya Bıxaxi*]. Feqi dı a şewi benê meymanê key Kosan. Ê meştêri Feqi ra kewnê ray şinê Bitıki, Sepetwêran, Çavi u Axşunı. Wexto kı Mextele ra ray kewtibi, niyetê inan o bi kı, bêrê Axşunı dı meymanê key Kosan bê u burê nan u şamiya inan. Axşunı dı hirê-çihar roji meyman manenê. Bahdê coy Axşunı ra kewnê ray yenê Helebi, Bekçeri, Qeyseri u wija ra yenê xo resnenê Sêwregı.

Estoranê xo xandı girêdanê u a şewi xan dı rakewnê. A şewi şewa sıfteyêna wırna heskerdoği cayê dı, wedeyê dı teniya bı seredê xoya manenê. A şewi kewnê pê vırarı, pêra heskenê u benê ê pê.

Şewra rewê lacek werzeno şino hemamdê bindê erdi dı xo weş şıweno. Bahdê dıhiri zi enbaza xo rışeno. [*Hemamê Sêwregı şewra rew heta dıhiri qandê camêrdan akerdeyê. Bahdê dıhiri heta şan zi qandê cıniyan akerdeyê*] Enbaza cı zi hemam ra amê tepeya nê xancı rê vanê:

»Xancı efendi, ma wazenê şırê key gırdê Heciyan u bıbê meymanê inan.«

Xancı estoranê ninan xan ra vejeno, zinanê cı nano ser u keno hadre. Kerdi hadre tepeya veydano lacdê xo u cırê vano:

»Lacê mı, ninan bıgi u berı key Osman Paşadê Heciyan.«

Lacê xancı ninan gêno beno key Osman Paşadê Heciyan. Key Osman Paşadê Heciyan dı, lacek serê ra heta bın mesela xo ninanrê vano. Osman Paşayê Heciyan neyrê vano:

»Tı qe qaxu megi u meraq mekı. Heta ma weşibê u lingê ma erdi tepêşê, ejdadê Osmaniyan u ordiyê alayıyandê Hemidiyan nêwetanê bêrê u mıntıqada Sêwregı kewê. Tiya dı, ma hetı şıma emniyeti bındı rê. Neya tepeya tı lacê ma, waşıya to zi keyna maya. Ma ganê xo danê,

labirê ê kî xo eşto ma pey, yan zi ê kî meymanê mayê, ma inan nêdanê. Kitabdê ma Dımılıyan dı jewi teslim-kerdenı yan zi teslim-biyayenı çiniya. Ê kî xo eşto bext u namusdê ma, ê namus u şerefê mayê. Ma mirenê, ma inan dest nêdanê. Ewro ra tepeya şıma wirna qeçê minê, qeçê Sêwregê. Sêwregı heme xatır u oxirdê şımadı ra. Ez do şımarê veyveyê do wını bıker a kî, do heme cadı destanı bo u fekan ra nêkewo. Şıma bewnirê kêf u rehatê xo.«

Osman Paşayê Heciyani veyndano merdım u xızmekarandê xo, emır dano u vano:

»Ninan bıgirê berê kışta keyi dı wedeyê dı ca kerê. Çı emır u lazımeya cı esta hemını nuşa bı nuşa [*herf bı herfı*] biyarê ca. Kışta keyi tembe kerê, wa nê destanê xo awıda germı ra nêvejê awıda honıkı nêkerê, honıkı ra nêvejê a germı nêkerê. Heme çiyê cı wa bêro cı lingan ver. Şırê cırê çınayo neweyo weş biherinê u biyarê pıradê u wirnan bıxemılınê. Xeberı bıdê heme aşiqandê Sêwregı, wa hadreyeya xo bıvinê u bêre filan roji ra dest bı çınayenda nıqara u zırna bıkerê. Xeberı heme dew, heme dever, heme tax u heme hereman ra villa kerê u vajê "filan roji veyveyê ma esto, bêre veyve". Sêwregı dı o kî peynêhesiyo wa nêmano. Şırê bolê çarwan, naxirê dewaran biherinê u biyarê axuran kerê, wa hadrebê. Ez nêwazena kemeyê çiyê dı bımano. Heme çi vanê bol mükemel bo. Filan roji ra dest peykerê, wa lêni bıgrêneyê, şami viraziyê u heme şarrê ma, feqir u fiqare, neçar u sêkür nêmano, bêro nan u şamiya xo buro, kay kero u kêf bıker o. Hemını peybihesnê u vajê, veyvey ma do tam hefteyê bıramo. Kes, kes wa nêmano, hemını dawetê nê veyvi bıkerê. Çend qeçê sêkur u bêkesê sinet-nêbiyayey estê, hemını qandê sinet-kerdenı bıxemılınê u hadre kerê. Eger çiyê dı kemeyê bıbo, ez key şıma hemını veşnena. Vanê veyveyêdo wını bo kî namey cı hewt dıwêlan miyan ra villa bo, bıvajıyo u veng bıdo.«

Merdım u xızmekarê cı ninan gênê benê kıŝta keyi dı teslimê ê binan kenê u heme talimatın cırê vanê. Hergı jew cayê ra wezıfeyê gênı xo ser u dest bı hadreyeyda veyvi kenê. Çend nıqarewan u zırnewanê Sêwregı estê heme vanê bêrê o veyve u bıcinê. O hefte vanê cana dı yan zi dewna dı veyvena çınêbo u kes cayê dı ŝen u ŝahi nêkero. Heme hadreyey vineyênê u dest bı veyve kerdenı beno. Cayê dı kes nêmaneno, yeno no veyva. Sêwregı u çorŝmey Sêwregı dı çend nıqarewani u zırnewani estê, nıqara u zırnanê xo gênê u yenê no veyve. Hewt roj u hewt ŝewi nıqarey u zırney cıneyênê, dewar u çarwey cıbiyênê, nan u ŝami vırazênê. Qeç u qulo sêkür, ê neçar u bêkesan yenê mırđiya xo ŝamiya ê veyvi wenê u ŝımenê. Sêwregı dı ne cını, ne camêrd, ne xort, ne keyna, ne qeç, ne dewlemend u ne zi neçar maneno, heme yenê veyve, nan u ŝamiya ê veyvi wenê u ŝımitenanê cı ŝımenê. Xorti xo cêra cor xemılnenê, ŝal u ŝelwaranê xoyê newan danê xora, qolanê xo kenê qolıkandê xoyê qümaŝdê Cebeli ra, linganê xo kenê qondırandê poçıkınanê ser tujan ra u bı no hesaba xo danê duzanı u xemılnenê. Keyney resayey zi çınayê xoyê newiyê bı rengo rengıno rengınên danê xora, xez u çıtanê xoyê newanê koŝey vıraŝtan, bı sêm u altun ra xemılınayan ancenê xo serê, xo kenê zey vıllıkda wesariya, zey esparıkana, zey veyvekana xemılnenê u danê duzanda pey qayıl bıyayeney. Xorti xo zeri u pize dı vanê, "wa keyney ma bıvinê, zeriya cı marê ŝıro u ma qayıl bê". Keyney vanê, "wa xorti ma bıvinê, awı cı fek kewo, ŝorıkı cı fekra ŝıro, bı ma qayıl bê u aŝıqê ma bê. Ma dımı bewnırê u fitıka ecıbnayeney, heskerdeney u qayıl-bıyayeney bıcinê." Pêrê çalım bıkerê u çalım bıroŝê. Weŝ u kılmê cı heme cêra cor xo xemılnenê. Qefle qefle govendı gırêdanê u qefle qefle govendan vıradanê. Qeç u qul pê peyra ŝıno u yeno. ŝêlıg pê peyra, pê vera doŝ beno, govendı gırêdano u kay kaykeno. Jew ŝıno, jew yeno. Jew roŝeno, jew

werzeno. Kaywan u govendwanan rê vinderdiş u edizyayeyney çiniya. Kayê viradeyêna kayna girêdeyêna. Govendê edizyêna zuna kewna herunı. Bena teqı-teqı, gümi-gümü u şeqi-şeqa tıfing u dabançan. Zu vera ancêna u teqnayêna a binı kewna qab u qılıfdê xo miyan. Erd u azmin dumandê eştenda dabança u tıfingan bin dı maneno. Xorti dabançanê xoyê zey keynekan xo vera ancenê, fekê cı kenê vera azmin u teqnenê. Tabi bı a teqnayena çalimê xo zi pa roşenê keynan u çorşmi. Gırd u werdiyê Sêwregı heme o veyvedı hazır vineyênê. Qurbani cibenê, şamê weşê tamını virazênê u yenê werdenı. Roja veyviya en bahdoyênı keçê necar u sêküran yenê sinetkerdenı u mewludi yenê wendı. Nê wirna jewjinay tepeya ninanrê banê virazenê u ninan benê dekenê. Şew u roj meymanê cı kemi nêbenê, sêwregı zi heme yenê sereyê danê ninan ro u cırê werd u hediyye anê. Cırê dukan akenê u nê zi benê şarrê Sêwregı. Sıfre u key heme Sêwregıjan ninanrê akerde beno. Fına Sêwregı zi camêrdeya xo u meyman heskerdoğeya xo nişanê heme cay danê.

Jewjinayenda [*zewejiyena*] ninan serra, bahdê serna ninanrê keyneki, bahdê dina serran zi lacekê beno. Verênanê ma veri ra vato, "Wa çimê fêsat u şeytanan korribê" Ma ê kesi rahat verdanê. Xora merdimê bēnamusi, fêsat u şeytani nêbê, dinya beno gul u gulistan. Key bēbext u bēnamusan biveşo. Her dem dı ê xo, bēnamuseya xo, bēbexteya xo, fêsadey u fitneyeya xo nişan danê. İnanra nêbo insani zey way u bırayana, bē mesele, bē qırcı, bē pêrodayanı, pê kıştanı u bē neweşeyandê xıraban pê dı ravêrnenê. Labırê ê tım teliyê u şınê insanan ra. Destê inan vinderê, fekê cı nêvındeno. Fekê cı vındero, destê cı, hal u hereketê cı nêvındeno. Çımka fitneyey, bēnamusey, bēbextey, qeleşey, bēşerefey u herwına kermo inan miyan dı. Seni bıkerê zi, cıra nêkewno u tım tey geyreno. Nêweşiyê da

zahf xıraba cırê peyda biya. Ê çıyan nêkerê hewnê cı nino u nêşenê rahat bıkerê u weşey miyan dı rojanê xo pırr kerê u ravêrnê. Vanê ê tim xo qeni ser bilüwê u axu birijnê çormandê xo. Vanê ê tim toximê xırabi bıkerê u insanan rê heyati Jahr u züqüm kerê.

Fına zey hergı finan wını beno. Fêsat u fitney seni pey hesênê kı a keyna, kayna paşadê Çermuga, nê ne kenê u ne zi wenê, hıma cadı xeberı resnenê paşadê Çermugı u vanê:

»Keyna to Sêwregı dı jew Şıwaniya jewjıyaya u dı qeçê cı zi estê.«

Seni paşa pey hesêno kı keyna cı bı ê şıwaniya remaya u şıya Sêwregı u inan zi cırê veyveyê do zahf gırd kerdo u ê jewjinayê, no beno adır u kewna a ganandê insana. En sıfte erzeno dewda ê Şıwani ser. A dewı veşneno, nano pa u heme şarrê cı kuşeno. Bahdo yeno nameyê nuşneno u rişeno Sêwregı Osman paşadê Heciyan rê u tey wına vano:

»Vanê tı ê şıwani u keynera mı, mirê bırışê Çermugı. Eger tı na zuwerı nêkerê, ê kı bêrê seredê to serê dı u ê Sêwregı serê dı, tı xorê bıfıkırı u hesab bıki. Wextê do zahf kılm dı, tı inan tewrdê qeçandê ciya nêrişê Çermugı u teslimê mı nêkerê, ez do bı lejwanandê xoya berza Sêwregı ser, si siyerı sero nêverda, Sêwregı pana u bıveşna. Şıma hemını bıkişa u Sêwregı erda jew kera. Gorey ey xorê bıfıkırıyê u qerarê xo bîdê.«

Osman Paşayê Heciyan versêneyê [cewabê] nameda cı dano u wına vano:

»Kitabda ma Dımiliyan dı çiniyo u nino nuşnayanê kı, o kı yan zi ê kı xo eşto ma pey, ma inan peyser teslimê dışmenandê cı bıkerê. Na bêbextey, qeleşey u bēnamusey mara nina u kitabda madı çiniya. Ma bızanê serey ma hemını do şıro, fina zi ma na zuwerı nêkenê. Tı seni u çı aqıla nay mara pawenê. Ma tı nêzanê kı ma Dımili zey şıma niyê u na bēnamusey nêkenê. Ya tı ninan ef kenê,

yan zi çıçı destbereya to yena, xo pey m'erzı u bıki. Qet mînetê mı tora çınıyo. Ma teniya şınê heqey ser. Nê wirnan pêra heskerdo, eger tı gırd u camêrdê, vanê tı camêrdey u girdeya xo nişan bîdê, teliyo siya nêbê u inan werte nêkewê, inan ef bikerê u bigirê per u perzanandê xo bın. İnsaney wına icab kena u naya. Werdiyan ra xeta u qısır, gırdan ra zi ef kerdena. Çıyo kı ez vaja noyo. Fına dibare kena, vanê tı girdeya xo nişan bîdê u inan ef bikerê. Jewbi ma do lec bikerê u qirê pê biyarê.«

Namedê [*mektuba*] Osman Paşadê Heciyan serra paşa zahf hêrs beno, hadreyeya xoya lec kerdenı u Sêwregı ser eştenı vineno u bı ordiyê do gırda vera Sêwregı ray kewno. Yeno kı Sêwregı işqal kero, biveşno, pano u hemını bıkişo. Seni Osman Paşayê Heciyan u eşirê Sêwregê bini aşnawenê kı, paşayo bı ordiyêdê zahf gırda vera Sêwregı yeno, nê hima wext vını nêkenê. Hima serdarê nê eşiran xo resnenê pê, xo miyan dı ciwênê u qerar gênê kı eşirandê cı miyan dı o kı destê cı sileh tepşeno bigirê u şirê lec. Bı no hesaba Sêwregı u dewandê çorşmi ra ordiyê do werdek resnenê pê u hemver Paşay şınê. Bı lez u beza kewnê ray kı, Paşa nêro, Sêwregı miyan nêkewo. Wazenê kı verniya ey gema, koyan sero bigirê kı, nêşo zarar bido qeç u cınıyan. Şıma zanê Osmani u eskerê Osmaniyan bol bênamusê. Wexto kı qedê camêrdan nêbê, bı camêrdan nêşê, cını u qeçkan şanenê şemşêran ver u kışenê. Jewi rê des, desını rê se, seyını rê bı hezarana şınê. Ê nêzanê camêrdeya lec bikerê. Vanê ê ya peyra pırodê, ya bı bêbexteya biveşnê, yan zi bı qeleşeya berzê ser u inan bıkişê. Qandê coy nê nêwazenê kı Paşa bêro Sêwregı reso u Sêwregı talan u wêran bikero. Qandê ê semedi zahf ecele kenê kı, koyan sero verniya inan bigirê u tey lec bikerê. Ê zanê ordiyê osmaniyan Sêwregı miyan kewo do hemını xençer u şemşêran ver şano, bı qerşunana qül-qüli kero u qetilê do gırd vırazo. Eyra tedbirê xo gênê. Sereşirê Sêwregı,

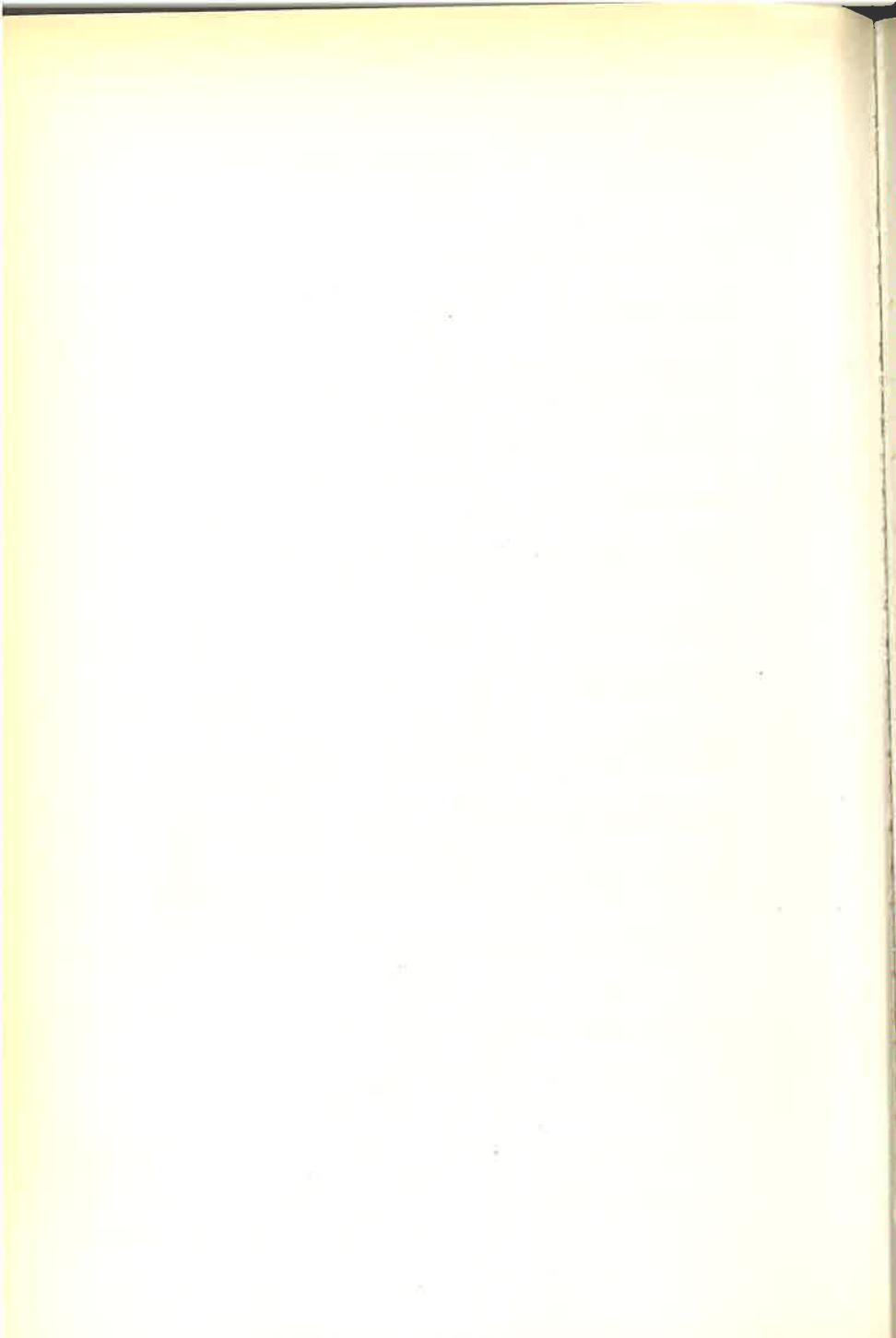
eşirandê xora, dorme u sınısnayan ra nezdi hirê hezaran lejwan resnenê pê u hetê Çermuga kewnê ray, şinê vernida Paşay. Paşay Çermugı zi bı hewt hezar eskera kewno ray u vera Sêwregı yeno. Nê wırna ordi kodê Qerexani vero raştê pê yenê. Seni raştê pê yenê u pê vinenê, wini zi dest bı leckerdenı kenê.

Kodê Qerexani sera virusıki akewnê u serê cı beno mij u duman. Theyr u thur, cın u cınawır ca çinêbeno dekewo u ganê xo bireyno. Bı heme germeyda xoya lec germ beno u dest pey keno. Labirê Ordiyê Sêwregı, lejwanê Sêwregı zey şêr u keleşana xover danê. Sêney xo nanê ordidê Paşay vera u inan xo sêni ver benê. Nêverdanê ordiyê paşay nefes u solıg bıgiro, danê pıro. Firqê ordidê Osmanıyan benê. Xeylê zayad, zerar u kıštenı danê Osmanıyan ro. Lejwanê Osmanıyan zey bolda kosbesana ninan ver remenê. Paşa winêno nêbeno, do heme lejwananê cı qır kerê u peyniya cı biyarê. Qandê coy vanê teqwiye, qüwet biyarro ardenı kı, bışê lec bıkerê. Jewbi nêbeno. No hıma bı lez u beza xeberı rişeno Diyarbekır u Erxenı rê u qüwet dano ardenı. Diyarbekır u Erxenı ra nezdi des-pancês hezaran esker teqwiye yeno çırıda paşay ra. Dewê mıntıqa Sêwregı, Alduş u ê dewê Çermugê kı kıšta alduş u Sêwregayê ê dewan ra ê kı destê cı tıfıngı tepşeno yan zi şeno bıteqrno, o şeno tıfıngı pırı kero u fışengi bıkirêşo, heme xo resnenê pê u çırıda Sêwregıjan ra şinê. Nezdi phanc hezar lejwan zi bı no hesaba mıntıqa Çermugı u Alduşı ra reseno pê u yenê xo resnenê birayandê xo u inan kıšta cay xo gênê. Mıntıqa bıcax u bahseri dı kes nêmaneno yeno qandê lec kerdenı. Heta tay keyne, veyv u cını Dımılıyan zi çınay camêrdan danê xora u yenê leckerdenı. Nezdi di-rê heftan no lec mabêndê Çermugı u Sêwregı dı rameno. Dımiliyê dewan u ê sukda Çermugı seni aşnawenê kı, paşay Osmanıyandê Çermugı bı ordiyêdê gırda şıyo kı berzo Sêwregı ser, labirê ordiyê Sêwregı kodê Qerexani vero

verniya cı bırnaya u pê dı kewtê lec. Nay serra muntıqa Çermuğı u ê Alduşı dı camêrd nêmaneno beno tıfingandê xoro u yenê çırıda Sêwregı ra. Ê zi peyra yenê ordiyê Osmaniyan gênê çemberi miyan u peyra danê pıro. Bı no hesaba, hım verni u hım kıšta pey ra ordiyê Osmaniyan kewno çemberi miyan u dınya cı sero beno teng. Çermuğı u Alduşjana peyra, Sêwregiji vera danê Osmaniyan ro. Hemver Dımiliyan, ordiyê Osmaniyan nêşeno xover bıdo u dest bero xo. Zey bolda çarwana ge gür benê u arêbenê pêser, ge villa benê u remenê. Netice, winênê kı nêbeno, heme yê cı do bêrê kıştênı. Zeki verg bolda çarwan miyan kewo u bolı villa bo, wını benê villa u diha nêşenê xo arêdê pêser. Çareyê peyniyêni rem u teslim biyayeney dı vinenê. Ê kı şenê hetê Erxeniya danê pıro u remenê, ê kı nêşenê biremê u ganê xo bireynê, teslim benê. Paşa zi bı mangayê eskera remeno şino Diyarbekır. Diha pey dı nêşeno ageyro u bêro Çermuğı. Çımkı şarrê Çermuğı heme serê hewadanê u erzenê qarargehdê Osmaniyan ser u heme çiyê cı talan u wêran kenê. Şarrê Çermuğı, Çermuğı destandê inan bın ra vejeno. Eskerê Osmaniyan o kı şeno, xorê remeno u şino Diyarbekır, o kı nêşeno zi teslim beno. Paşa rema u şı Diyarbekır tepeya, fına rahat nêvındeno. No fin zıxt dano alayıyandê Hemidiyan, inanra yarmetey wazeno kı, alayıyê Hemidiyan bêrê u berzê Sêwregı ser. Alayıyê Hemidiyan yenê kar ardenı u komıtada İbram Paşadê Milli bın dı qüwetê cı Wêranşehir ra kewnê ray u yenê kı berzê Sêwregı ser. Sêwregiji zi hadreyeya xo vinenê u şınê vera ninan kı, ninan vındanê u nêverdê bêrê xo Sêwregı resnê. Ordiyê alayıyandê Hemidiyan u ê şarrê Sêwrega mabêndê Wêranşehir u Sêwregı dı raştê pê yenê u kewnê pê. No lec zi tam heftayê vêşêri rameno. Ordiyê alayıyandê Hemidiyan derbê gırdı weno u pey dı ancêno. Dı ê wırna lecandı zi sereskereya lejwanandê Sêwregı, Osman Paşayê Hecıyan keno.

TEYESTEY

<i>Vervatenu</i>	3
<i>Şêxê Tulikan</i>	11
<i>Lecê Heciyân u Xilîkan</i>	20
<i>Eskero Laco</i>	34
<i>Îbo u Îmî</i>	44
<i>Mehmed Emin Odabaşı u Remzanê Xelîlî</i>	83
<i>Dewa Ma</i>	97
<i>Lejê Dewda Ma</i>	109
<i>Rojo u Roja</i>	121
<i>Ahmed Begê Dumlîyan</i>	151
<i>Hüseyn u Zînetî</i>	233
<i>Şîwane u Keyna Pasay</i>	263

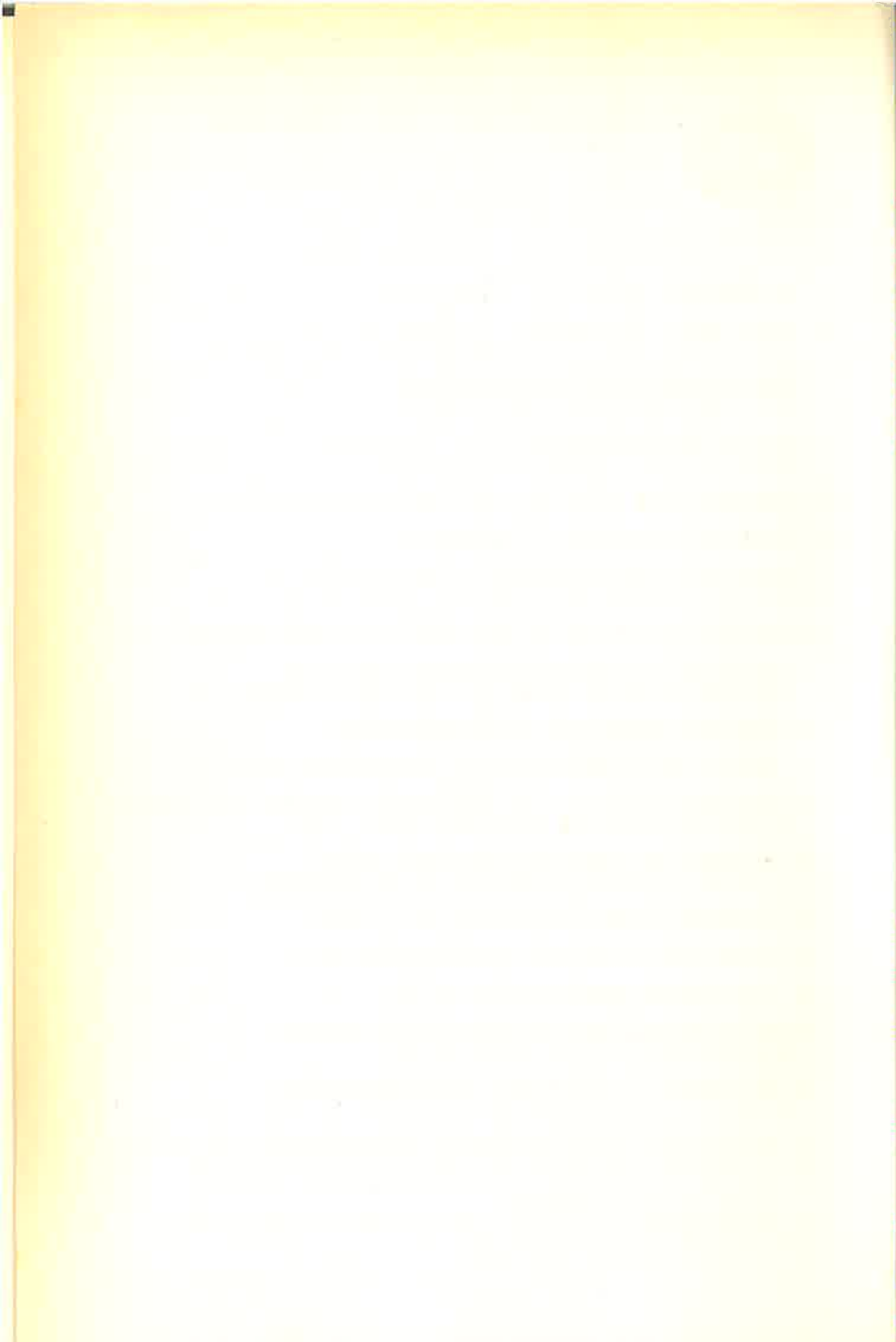
Vêjiyaişê Tiji - Tij Yayınları

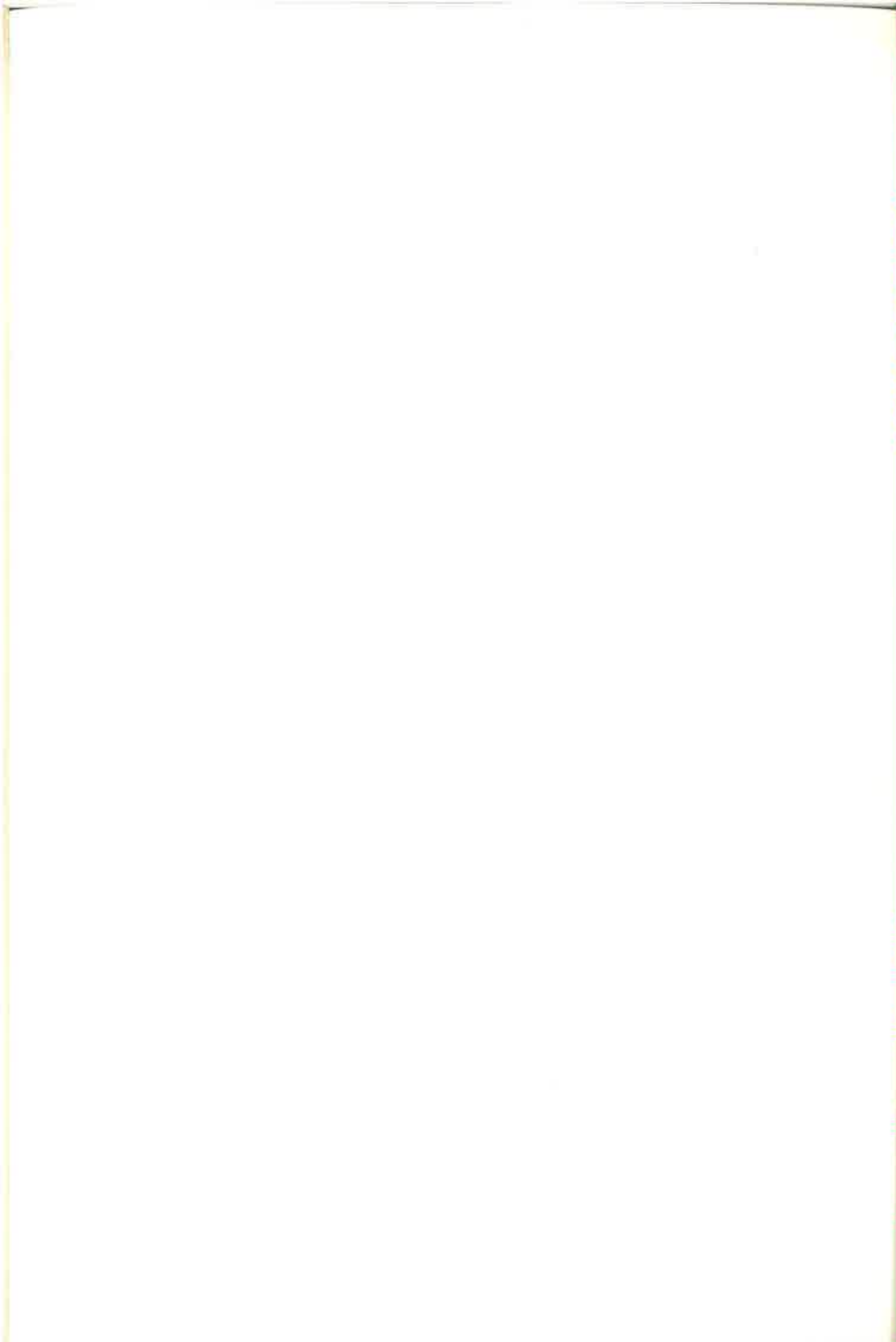
Yurtiçi: Meşrutiyet Cd. No: 48/2 Galatasaray, Beyoğlu-İstanbul-
Türkiye, Tel.: 0212/5937431 Fax: 0212/5914485,
E-Mail: Tijyayincilik@superonline.com

Yurtdışı: Postfach 70 12 40, 60562 Frankfurt/M -Almanya
Tel/Fax: 0049/69.54801912, E-Mail: TijaSodiri@t-online.de

- 1 **DERSİM YAZILARI**, Sait Çiya (Araştırma Yazıları)
- 2 **DAKA PİRE U LÜYA DIZDE**, H. Özyurt & M. Koëkorta
(Şanika domana, ebe resmê rengına/Renkli resimliçocuk masalı)
- 3 **EBE YARANİYE KEWTİME RAE**, Xal Çelker
(Hêket u Meselê Welati/Zazaca yöresel fıkralar)
- 4 **ZAZACA Okuma-Yazma El Kitabı**, C. M. Jacobson
(Musnayena Zazaki rê kitavê deşti, Zazaca-Türkçe)
- 5 **KARKERÊ NONİ**, Maksim Gorki (Çarnekar: Kemal Akay) (Roman)
- 6 **ROZÊ YENA**, Hawar Tornêcengi (Kılami/Şiir)
- 7 **BAVA GUL**, C. Çarekız (Şêwaz-Zara ra Weşiya Bava Gul/
Sivas-Zara'lı Derviş Bava Gül'ün yaşamundan kesitler, Zazaca)
- 8 **HESRETE**, Hıraçya Koçar (Çarnekari: Sait Çiya & Xal Çelker) (Roman)
- 9 **BIZA KOLE**, Vedat Dalokay (Çarnekar: Hawar Tornêcengi)
(Mesela Şake ve Biza Kole ra/Şako Bacı ile Kolo Keç'nin öyküsü)
- 10 **DÜRİ ŞİYA, NEZDİ AMA**, X. Çelker (Kılami/Şiir)
- 11 **ZAZACA-TÜRKÇE SÖZLÜK**, Harun Turgut (Qesebendê Zazaki-Tirki)
- 12 **BEGÊ DIMİLİYAN**, Koyo Berz, (Çêrmug u Siwerege ra Tarix u meselê khani
/Çermik ve Siverek hakkında tarihi öyküler, zazaca)
- 13 **JÛ ŞEFTALİYE, HAZAR ŞEFTALİ**, Samed Behrengi,
(Çarnekar: H. Tornêcengi) (Hêkata domanu/Çocuk Öyküsü)
- 14 **GRAMERÊ ZAZAKİ**, Fahri Pamukçu (Zazaca Gramer)
- 15 **REUKA DOY**, M. Koëkorta, (Mesel u hêkati hetê Vartoy)
- 16 **HER Çİ BENO SANIKE**, Sait ÇİYA, (roman)
- 17 **PASA U VİLİKÊ USARİ, E. yıldız**, (Çev. H. Tornêcengi)
(sanika domanu, eve resmunê pê dest vrasteu)
- 18 **TİJA SODİRİ 7**, (Perloda Zon u Zagonê Kırmanc-Zazay)

- 19 **RASTNUSTENA ZONÊ MA (Dimili-Kirmancki-Zazaki)**, C.M. Jacobson
- 20 **QOÇGİRİYE U QEREBEL**, C. Çarekız, (Tarix u kulturê Qoçgiriye u
Qerebeli (Zara) sero jü doskariye)
- 21 **38 RA JÛ PELGE**, Dr. Hüseyin Çağlayan, (38 sero Kokimu de reportaji)
- 22 **GRAMERÊ ZAZAKİ**, Fahri Pamukçu

Begê Dîmlîyan

Koyo Berz

Dî Serda 1951 dî, dewa Sêwregî Mextele dî ameyo dinya. Wendena xo ya destpeykerdenî heta sinfa çihari dewa Anazoy dî wendo. Sinfa panci ji Sêwregî dî, wendexaneyê Şair Îbrahîm Rafatî dî tamam kerdo (1964). Wendena xo ya werti u lise Ji Sêwregî dî tamam keno (1969-1970).

Dî serda 1977 an dî tay enbazanê xo yê kariya piya sendîqa Yeni Ges Îşî virazenê u no beno sekreterê cî. Dî serda 1977 an dî finê, 1978 an dî fini, 1979 an dî finê, 1980 an a menga hewtan dî tayinê ney vejenê Yozgat u ê çihar teknîsînanê cî ji vejenê Erzurum. Nê rapori gênê u nêşinê, heta 12 ê Elûna 1980 an. Serra 1981an dî menga awadani dî yeno tepeştênî u 34 rojî iskenci bin dî maneno. Viradeyeno, fina 1982 an yeno tepeştênî u 65 rojî urfî Îdare dî maneno. Dî serda 1983 an dî fina yeno tepeştênî u hewt mengî hepîsê Qarataşî dî maneno. nê seman ra Kardê xo ra yano eştani. Aman nêdayanda polîsan ver, mecbur maneno bar kero u key xo beno Sêwregî. Sera 1986 dî remeno şîno Swêd (Isveç).

Nuştox jewjînayeyo u panc qeçê cî estê.

Na Xumxuma, Siyamed u Xeca, Kole Nêba, Namdarê Sewregê, Ewro Şori Meştî Bêri, Dersim, name ra kitabê xo este.

Koyo Berz'i bî nuştêdê xo yê Tesîrê Zîwani ya xelta Nubihar a hiremîna 1994 an girota. Kitabê xo nezdiyan ra vecinê, des u dî seri o Qesebend sero gureno.

ISBN: 975-8277-13-8

9 799758 277130